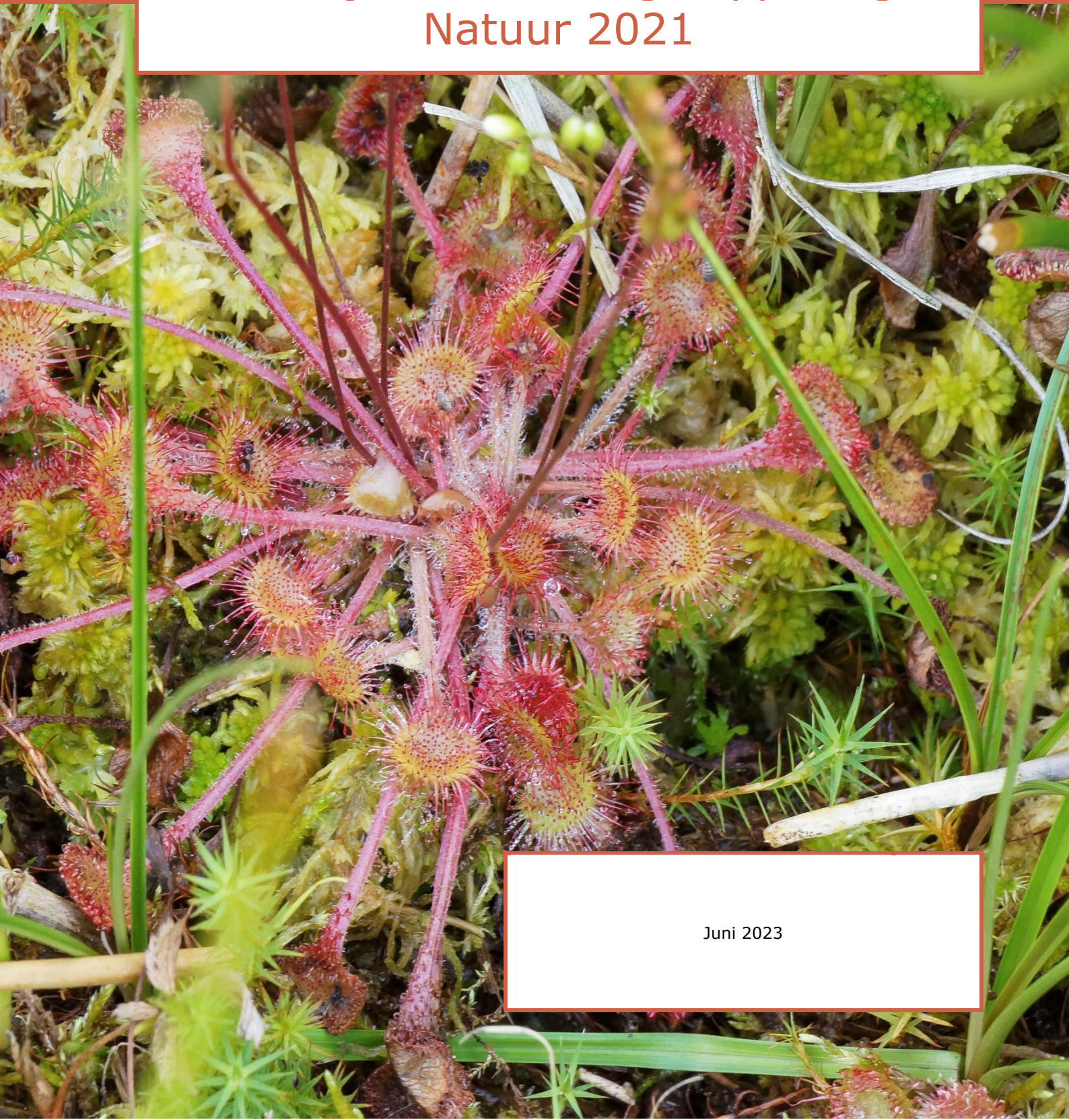

Landelijke monitoringsrapportage Natuur 2021

Juni 2023

Inhoudsopgave

1	Samenvatting.....	3
1.1	Omvang stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden.....	3
1.2	Herstelmaatregelen: grotendeels gereed of in uitvoering.....	3
1.3	Procesindicatoren: wel gemeten maar nog geen trend beschikbaar	4
1.4	Veldbezoek: merendeel gebieden geen aanleiding tot bijstellen beheer	4
1.5	Aanvullend onderzoek opgepakt.....	5
2	Inleiding	6
2.1	Doel en werking van het PAS: een korte terugblik en vooruitblik	6
2.2	Monitoring Natuur en Stikstof	7
2.3	Inhoud Landelijke Monitoringsrapportage Natuur 2021	7
2.4	Vervolg PAS-monitoring	8
2.5	Leeswijzer.....	8
3	Natuurkwaliteit.....	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Effect van stikstofdepositie op natuurkwaliteit.....	9
3.3	Wat zijn habitat- en leefgebiedtypen?.....	9
3.4	Natura 2000-gebieden in PAS	9
3.5	Habitatkaarten.....	10
3.6	Omvang stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden.....	10
3.7	Stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden per landschapstype	11
3.8	Stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden per voortouwnemer	11
3.9	Natuurkwaliteit	13
3.10	Trend natuurkwaliteit	14
4	Herstelmaatregelen.....	17
4.1	Herstelmaatregelen en monitoring.....	17
4.2	Type herstelmaatregelen.....	17
4.3	Resultaten geplande herstelmaatregelen	18
5	Procesindicatoren	30
5.1	Inleiding	30
5.2	Procesindicatoren voor beoordeling	30
5.3	Beoordeling procesindicatoren	31
5.4	Resultaten monitoring procesindicatoren	32
6	Veldbezoek	38
6.1	Inleiding	38
6.2	Resultaten veldbezoek 2021	38
7	Aanvullend onderzoek	43
	Bijlage 1: Voormalige PAS-gebieden	46
	Bijlage 2a: Omvang stikstofgevoelige habitattypen landelijk	48
	Bijlage 2b: Omvang stikstofgevoelige leefgebieden van soorten landelijk	51
	Bijlage 3a: Omvang 5 grootste stikstofgevoelige habitattypen per landschapstype	52
	Bijlage 3b: Omvang 5 grootste stikstofgevoelige leefgebieden per landschapstype	54
	Bijlage 4a: Omvang 5 grootste stikstofgevoelige habitattypen per voortouwnemer	56
	Bijlage 4b: Omvang 5 grootste stikstofgevoelige leefgebieden per voortouwnemer	58
	Bijlage 5: Landelijk aantal herstelmaatregelen per stikstofgevoelig habitatype en leefgebied	60

Bijlage 6a: Maatregelen waarbij tijdigheid onder druk staat	62
Bijlage 6b: Maatregelen die volgens de prognose niet tijdig gereed zijn	69
Bijlage 7: Overzicht van Complexe inrichtingsprojecten 2021	97
7.1 Provincie Drenthe	98
7.2 Provincie Friesland	109
7.3 Provincie Gelderland	114
7.4 Provincie Limburg	130
7.5 Provincie Noord-Brabant	164
7.6 Provincie Overijssel	189
7.7 Provincie Utrecht	215
Bijlage 8: Voortgang onverwachte ontwikkelingen veldbezoeken 2016 - 2020.....	219

1 Samenvatting

In het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) is sinds 2015 gericht gewerkt aan het herstel van stikstofgevoelige natuur in 118 Natura 2000-gebieden. De Landelijke Monitoringsrapportage Natuur, de voorzetting van de Landelijke PAS Monitoringsrapportage Natuur, brengt de stand van zaken in de uitvoering en resultaten van natuurmaatregelen in de stikstofgevoelige PAS-gebieden in beeld. Het doel van deze monitoringsrapportage is:

- Zicht geven en houden op de ontwikkeling van de stikstofgevoelige natuur, met het oog op de instandhoudingsdoelstellingen;
- Zicht geven en houden op de voortgang van de uitvoering van de natuurherstelmaatregelen voor stikstofgevoelige natuur en op de effecten daarvan.

De Landelijke Monitoringsrapportage Natuur 2021 bevat gegevens over de omvang van stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten. De rapportage biedt daarnaast inzicht in de uitvoering van herstelmaatregelen, veldbezoeken en aanvullend onderzoek. Deze monitoringsrapportage heeft uitsluitend betrekking op de beschermde stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten in de 118 PAS-gebieden.

1.1 Omvang en kwaliteit stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden

In de PAS waren Natura 2000-gebieden opgenomen waarop een overschrijding plaats vindt van de kritische depositiewaarde (KDW). In 2021 bedroeg de totale oppervlakte van stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden in de PAS-gebieden 169.786 hectare.

In 2019 is aan de EU gerapporteerd dat in Nederland bij de 7 aanwezige habitatgroepen gemiddeld 40% van goede kwaliteit is per groep en 46% niet. Het percentage van goede kwaliteit is lager dan het Europese gemiddelde in de periode van 2006 - 2012. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft de ecosysteemkwaliteit in Nederland per provincie in beeld gebracht. Deze is over het algemeen achteruit gegaan. De lerende evaluatie van het natuurpact 2020 (PBL, 2020) geeft aan dat herstelmaatregelen voor natte natuur werken maar dat voor droge natuur effecten uitblijven. Dit betreffen maatregelen van voor de invoering van het PAS. De effecten van maatregelen uitgevoerd in het kader van het PAS zijn nog niet in beeld in dit Rapport. Verder geeft de evaluatie aan dat de trend van de faunarijkdome in natuurgebieden de afgelopen 10 jaar gemiddeld stabiel is.

1.2 Herstelmaatregelen: grotendeels gereed of in uitvoering

Herstelmaatregelen worden uitgevoerd om de natuur te herstellen en bestendiger te maken tegen een overbelasting met stikstof en om te streven naar een trend die leidt tot het behalen van de instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige natuur. Er zijn verschillende typen herstelmaatregelen: hydrologische en inrichtingsmaatregelen, beheermaatregelen en maatregelen voor onderzoek en monitoring. Deze laatste twee dragen niet direct bij aan natuurherstel, maar vormen de basis voor de vraag of en welke maatregelen uitgevoerd kunnen worden om behoud te borgen.

Op peildatum 31 maart 2021 was de inschatting dat bijna 90% van de herstelmaatregelen voor het einde van de eerste PAS-periode zal zijn uitgevoerd. Van deze maatregelen was 58% reeds gereed op de peildatum. De deadline voor de uitvoering van de maatregelen in het PAS is juli 2021. Voor de resterende 42% van de herstelmaatregelen was de stand van uitvoering als volgt:

- Voor 70% van de resterende herstelmaatregelen was de verwachting dat deze tijdig voor het einde van de PAS periode uitgevoerd zullen zijn.
- Voor 5% van de resterende herstelmaatregelen geldt dat de tijdige uitvoering onder druk staat en dat het bevoegde bestuursorgaan beheersmaatregelen getroffen heeft om tijdige uitvoering te bewerkstelligen. Mogelijk zal een aantal van de maatregelen waarbij tijdige uitvoering onder druk staat pas in 2022 of 2023 gereed zijn.
- Voor de rest van de maatregelen (25%) is op de peildatum 31 maart 2021 al aangegeven dat ze met zekerheid pas na 1 juli 2021 worden afgerond en bijvoorbeeld mee zullen worden genomen in de tweede beheerplanperiode. Het gaat met name om complexe herstelmaatregelen waarbij ook ingrepen buiten de Natura 2000-gebieden nodig zijn. Deze maatregelen worden opgepakt in gebiedsprocessen met gebiedspartners en grondeigenaren en vragen daarom om een langere doorlooptijd.

Tot 1 juli 2021 waren 1943 herstelmaatregelen ingepland. Hiervan zijn 219 maatregelen in de loop van de tijd aangemerkt als niet (meer) relevant. Het totaal aantal gerapporteerde maatregelen komt daarmee op 1724. Van de inrichtingsmaatregelen van het type complexe inrichting bestonden er een aantal uit meerdere PAS-herstelmaatregelen die zijn samengevoegd in een gebiedsproces. Dit gaat in totaal om 9 maatregelen. Deze maatregelen zijn gesplitst in meerdere afzonderlijke maatregelen, waarmee het totaal aantal in deze rapportage gemonitorde en gerapporteerde maatregelen op de peildatum 31 maart 2021 op 1733 komt.

1.3 Procesindicatoren: wel gemeten maar nog geen trend beschikbaar

Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van natuurkwaliteit was voorzien in monitoring via procesindicatoren. Voor de maatregelen die waren afgerond op peildatum 31 maart 2021 en de ingezette doorlopende aanvullende beheer maatregelen is aan de voortouwnemers gevraagd of er een meting van procesindicatoren heeft plaatsgevonden. Dit resulteert in totaal 2450 procesindicatoren die voor beoordeling in aanmerking komen. Echter veel van deze maatregelen zijn nog te kortgeleden afgerond om een zinvolle beoordeling met procesindicatoren te kunnen uitvoeren.

Op basis van de beoordeling die wel mogelijk was is bij 11 van de beoordeelde maatregelen geconcludeerd dat ze niet werkten zoals verwacht. Deze maatregelen hebben effect op 14 habitattypen. Voor deze maatregelen zijn aanvullende acties en risico analyses geformuleerd. Het merendeel van de procesindicatoren van maatregelen die langer dan drie jaar geleden zijn uitgevoerd zijn nog niet beoordeeld. Een veelvoorkomende reden is dat er wel gemeten is maar dat er nog geen trend weergegeven kan worden.

1.4 Veldbezoek: merendeel gebieden geen aanleiding tot bijstellen beheer

In 2021 zijn er in totaal in 93 Natura 2000-gebieden veldbezoeken afgelegd. Tijdens het veldbezoek wordt gekeken naar opvallende zichtbare (indicaties voor) ontwikkelingen in de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten. Het doel is om hiermee jaarlijks een vinger aan de pols te houden ten behoeve van het oordeel of de kwaliteit van de habitattypen en leefgebieden van soorten behouden blijft, dan wel zich ontwikkelt op de wijze waar in de gebiedsanalyse van is uitgegaan.

Voor het merendeel van de bezochte gebieden (82) wordt geconstateerd dat er geen aanleiding is om het natuurbeheer bij te stellen. In 11 gebieden worden opvallende ontwikkelingen geconstateerd. Het bevoegd bestuursorgaan en de terreinbeheerders nemen in deze gebieden aanvullende maatregelen om op termijn de Natura 2000-doelen te kunnen behalen.

1.5 Aanvullend onderzoek opgepakt

In de PAS gebiedsanalyses was in veel gevallen een opgave voor aanvullende monitoring en onderzoek opgenomen. De opvolging van deze opgave is van belang om in specifieke gebieden ontwikkelingen te volgen en herstelmaatregelen voor te bereiden. De voortgang van onderzoeksvragen die vallen onder de reguliere monitoring voortgang herstelmaatregelen is in beeld gebracht. Onderzoeksvragen uit de PAS-gebiedsanalyses zijn deels opgepakt via de kennisagenda van OBN.

De onderzoeksmaatregelen bevatte mede deelonderzoeken uit de kennisagenda van OBN, met name wanneer de onderzoeksmaatregelen een gebied-overstijgend karakter hebben. Zoals het OBN vervolgonderzoek naar beheeroptimalisatie van kalkgraslanden en heischrale graslanden, en onderzoek naar standplaatsvereisten voor pionierbegroeiingen op rotsbodemp. Daarnaast zijn er door het Kennisnetwerk OBN in 2021 in totaal 11 onderzoeken afgerond en een 10 tal nieuwe publicaties verschenen waarvan enkele deelantwoorden geven op de speerpunten en lopen er nog 33 onderzoeken.

2 Inleiding

In het kader van het Programma Aanpak Stikstof 2015 - 2021 (PAS) werkten de PAS-partijen (de 12 provincies en de ministeries van LNV, IenW en Defensie) sinds 2015 gericht aan het herstel van stikstofgevoelige natuur in 118 Natura 2000-gebieden. Deze rapportage toont de resultaten van de natuurmonitoring in 2021 in de voormalige PAS-gebieden.

Op 29 mei 2019 sprak de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uit dat het PAS niet voldoet aan de vigerende natuurwetgeving en niet langer gebruikt mocht worden voor vergunningverlening van projecten met stikstofeffecten op de natuur¹. Onderdeel van het PAS was het realiseren van de natuuropgave per Natura 2000-gebied. Hoewel het PAS niet meer mag gebruikt worden voor vergunningverlening blijft de noodzaak bestaan de natuuropgave te realiseren. De wettelijke bescherming van de gebieden vanuit de Habitat- en Vogelrichtlijn geldt immers onverkort. Kort na de uitspraak van Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State hebben de PAS-partijen daarom besloten om de uitvoering van de natuuropgave en de monitoring daarvan voort te zetten.

2.1 Doel en werking van het PAS: een korte terugblik en vooruitblik

Het PAS 2015 - 2021 is op 1 juli 2015 in werking getreden als instrument om de Natura 2000- doelstellingen te realiseren en tegelijkertijd de vergunningverlening voor nieuwe ontwikkelingen te vergemakkelijken. Natuurherstel was in dit programma direct te verbinden met toestemmingsbesluiten voor economische activiteiten met stikstofdepositie. Het PAS verbond dus als zodanig economische ontwikkelruimte met het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de voor stikstof gevoelige habitattypen en (leefgebieden van) soorten in de Natura 2000-gebieden die zijn opgenomen in dit programma. Bij de instandhoudingsdoelstellingen gaat het om het voorkomen van verslechtering (behoud) daarnaast gaat het vaak ook om het op termijn realiseren van de Natura 2000-doelstellingen uitbreiding en verbetering van kwaliteit om op landelijk niveau een gunstige staat van instandhouding voor deze habitattypen en soorten te bereiken. Per soort of habitat is aangegeven of behoud van de huidige aantallen/arealen voldoende is, danwel of een uitbreiding of een verbetering nodig is.

Het programma steunde op twee pijlers om de doelen van Natura 2000 zeker te stellen:

- 1) Daling van stikstofdepositie door bronmaatregelen.
- 2) Ecologische herstelmaatregelen voor de stikstofgevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden.

Ondanks dat het PAS niet meer in werking is, moeten de doelen die volgen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) onverminderd gehaald worden. Het voortzetten van de uitvoering van de maatregelen is ook door de minister toegezegd (oktober 2019; DGNVLG-NP / 19226115)². Een daling van de stikstofdepositie en het nemen van herstelmaatregelen zijn daarvoor noodzakelijk. Dit wordt nu opgepakt in het interprovinciale programma stikstof en natuur (IPSN). Met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn), welke is ingegaan per 1 juli 2022, heeft het vorige kabinet de basis gelegd voor de structurele stikstofaanpak³. In deze wet staat dat de minister voor Natuur en Stikstof een programma vaststelt. Dit is het programma Stikstofreductie

¹ <https://www.raadvanstate.nl/@115651/pas-mag/>

² <https://www.aanpakstikstof.nl/documenten/kamerstukken/2019/10/04/kamerbrief-over-aanpak-stikstofproblematiek>

³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2021-140.html>

en Natuurverbetering (PSN)⁴. De kern van het PSN is om de natuur te verbeteren door instandhoudingsdoelstellingen in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden te halen. Te nemen aanvullende natuurherstelmaatregelen worden uitgewerkt in Programma Natuur middels uitvoeringsprogramma's voor de periode 2021-2030.

2.2 Monitoring Natuur en Stikstof

De monitoringsopgave in het kader van het programma was door de bestuursorganen die formeel zijn betrokken bij het programma vastgelegd in een monitoringsplan. Om tijdig te kunnen bijsturen, was voorzien in monitoring van de voortgang van de natuurherstelmaatregelen. Aandachtspunt hierbij is dat de monitoring van de effecten op de natuurkwaliteit pas na enige tijd zichtbaar worden.

Natuurmonitoring bestaat uit verschillende onderdelen:

- *Metten van (trends van) areaal en van kwaliteit stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden.* De informatie over natuurkwaliteit en omvang is een belangrijke parameter voor het onderbouwen van de behoud- en hersteldoelstelling van de in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden.
- *Visuele inspectie – veldbezoek.* Visuele inspectie van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten, waarbij gelet werd op wijzigingen ten opzichte van de laatste kwantitatieve beoordeling van het gebied. Een jaarlijks veldbezoek met (in ieder geval) de terreinbeheerder en een medewerker van het bevoegd gezag, op basis van een bezoek aan representatieve veldlocaties.
- *Monitoring voortgang uitvoering van ecologische herstelmaatregelen.* Monitoring verloop uitvoering herstelmaatregelen. De uitvoering van de ecologische herstelmaatregelen was één van de pijlers onder het PAS. De voorbereiding en uitvoering van de maatregelen wordt jaarlijks gemonitord en gerapporteerd.
- *Monitoren effect herstelmaatregelen - Procesindicatoren.* Een tussentijdse bepaling van de effecten van herstelmaatregelen, als indicator voor het optreden van het met de maatregel beoogde ecologisch herstel, nog voordat het ecologisch herstel zelf betrouwbaar te meten is. Door het volgen van oa herstel van abiotische randvoorwaarden die nodig zijn om biotisch herstel mogelijk te maken, maar ook remote sensing, foto interpretatie en vegetatie opnames.
- *Aanvullende monitoring en onderzoek.* Maatregelen die volgen uit systeem-analyse en bedoeld zijn om kennisleemtes op te lossen en kennis over de herstelmaatregelen en herstelstrategieën te versterken. Onderzoeksmatregelen kunnen gebiedsspecifiek zijn en dus op één gebied betrekking hebben of een gebiedsoverstijgend karakter hebben dat van belang is voor meerdere PAS-gebieden.

Voor meer gedetailleerde informatie over de monitoring in het kader van het PAS, zie Monitoringsplan bij het Programma Aanpak Stikstof 2015-2021⁵.

2.3 Inhoud Landelijke Monitoringsrapportage Natuur 2021

De Landelijke Monitoringsrapportage Natuur is een feitenrapportage waarin gegevens uit de natuurmonitoring gepresenteerd worden. De Landelijke Monitoringsrapportage Natuur 2021 is onderdeel van een reeks die sinds 2016 de voortgang van de uitvoering van natuurherstelmaatregelen inzichtelijk maakt. Deze reeks presenteert jaarlijks inzichten over de voortgang van de herstelmaatregelen en de omvang van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten, en daarmee inzichten in de trend die leidt tot het behalen van de instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige natuur. Ook worden actiehouders benoemd bij eventueel geconstateerde knelpunten in de voortgang en werking van herstelmaatregelen. De Landelijke Monitoringsrapportage Natuur over het jaar 2021 bevat gegevens over:

⁴ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2022-05/Ontwerpprogramma-Stikstofreductie-en-Natuurverbetering.pdf>

⁵ <https://www.bij12.nl/assets/PAS-monitoringsplan-definitief5.pdf>

- de huidige omvang van habitattypen, uit de gegevensset habitatkartering 2021. Hieruit blijkt welke habitattypen actueel aanwezig zijn, met welke omvang en waar ze precies liggen;
- de stand van zaken betreffende de uitvoering van herstelmaatregelen;
- de tussentijdse ontwikkeling van natuurkwaliteit en de werking van herstelmaatregelen gemeten door middel van procesindicatoren zoals remote sensing, abiotische metingen, vegetatie opnames, en indicatorsoorten;
- de uitgevoerde veldbezoeken in 2021;
- de voortgang van aanvullend onderzoek en monitoring.

Herstelmaatregelen en daling in stikstofdepositie leiden in veel gevallen pas na verloop van tijd tot een meetbare verbetering van het areaal en/of de kwaliteit van stikstofgevoelige habitattypen en/of leefgebieden van soorten, omdat ecologische processen en de monitoring daarvan tijd nodig hebben. Gevolg hiervan is dat een deel van de informatie over de effecten op natuurkwaliteit en de ontwikkeling daarvan pas op termijn beschikbaar zal komen.

2.4 Vervolg PAS-monitoring

Jaarlijks vond sinds 2016, met peildatum 31 maart, de voortgangsmonitoring plaats om de natuurkwaliteit, het effect van de herstelmaatregelen, de voortgang van de PAS herstelmaatregelen en de voortgang van aanvullend onderzoek in beeld te brengen. De deadline voor de uitvoering van de maatregelen uit het PAS was 1 juli 2021. Dit rapport betreft daarom de laatste Landelijke Monitoringsrapportage Natura 2000 en stikstof in deze reeks. Met deze rapportage wordt de reeks Landelijke Monitoringsrapportages Natuur van de eerste PAS-periode afgerond. Omdat niet alle PAS-maatregelen al zijn uitgevoerd gaat uitvoering door. Financiële middelen hiervoor blijven beschikbaar.

Ook wordt monitoring uitgevoerd. Binnen Programma Natuur wordt actualisatie van de natuurmonitoring voorzien. Hierbinnen krijgen, naast maatregelen die genomen worden vanuit Programma Natuur ook PAS-maatregelen een plek. Het is de bedoeling dat de natuurmonitoring die wordt geactualiseerd vanuit Programma Natuur een compleet beeld geeft van de voortgang van alle Vogel- en Habitatrichtlijnrelevante uit te voeren en uitgevoerde maatregelen, en het effect op abiotiek en doelbereik.

2.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 van deze monitoringrapportage behandelt het onderwerp natuurkwaliteit. De voortgang van de uitvoering van ecologische herstelmaatregelen en hun effectiviteit worden behandeld in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 betreft het veldbezoek. Hoofdstuk 6 gaat over de voortgang van aanvullend onderzoek.

3 Natuurkwaliteit

3.1 Inleiding

Het onderdeel natuurkwaliteit in dit rapport gaat uitsluitend over stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten. Het betreft zowel de doelstellingen ten aanzien van het areaal (omvang) als de doelstellingen ten aanzien van de kwaliteit van stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten.

3.2 Effect van stikstofdepositie op natuurkwaliteit

Een habitatype of leefgebied wordt als stikstofgevoelig aangeduid als de KDW beneden of rond de 2400 mol per hectare per jaar ligt. Wanneer in een Natura 2000-gebied een stikstofgevoelig habitatype of een stikstofgevoelig leefgebied van soorten ligt en de stikstofdepositie in dat gebied hoger ligt dan de KDW was het gebied opgenomen in het PAS. Stikstofdepositie wordt veroorzaakt door verschillende binnenlandse en buitenlandse bronnen (zoals landbouw, verkeer en industrie) die stikstof uitstoten naar de lucht, welke vervolgens onder andere neerslaat op stikstofgevoelige natuur. Overbelasting door stikstof op deze Natura 2000-gebieden leidt ertoe dat het moeilijk is om de gewenste kwaliteit van de natuur te realiseren. De hoge stikstofdepositie leidt namelijk tot verzuring en vermisting van de bodem. Zelfs bij een dalende depositie is er een opgehoopt overschot van jaren dat een probleem vormt voor de natuurkwaliteit.

3.3 Wat zijn habitat- en leefgebiedtypen?

Een habitatype is een ecosysteem op het land of in het water met karakteristieke geografische, abiotische en biotische kenmerken die op grond van de Habitatrictlijn een bijzondere bescherming heeft. In het Natura 2000-profielendocument wordt expliciet aangegeven welke vegetatietypen en begroeiingen wel of niet onderdeel uitmaken van een habitatype⁶. Een leefgebiedtype is een type begroeiing dat stikstofgevoelig leefgebied is voor 1 of meer in het kader van Natura 2000 beschermde soorten. Bij de leefgebiedtypen gaat het zowel om stikstofgevoelige leefgebieden van vogelrichtlijnsoorten (broed- en niet-broedvogels) als habitatrictlijnsoorten met een voor stikstofgevoelig leefgebied. Dit is te onderscheiden van een leefgebied: een type begroeiing dat leefgebied is voor 1 of meer in het kader van Natura 2000 beschermde soorten, ofwel de optelsom van wel en niet stikstofgevoelig.

3.4 Natura 2000-gebieden in PAS

Onder de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn heeft Nederland 161 Natura 2000-gebieden aangewezen. Niet alle Natura 2000-gebieden waren in het PAS opgenomen. In totaal zijn 118 gebieden in het PAS opgenomen. Dit zijn Natura 2000-gebieden welke stikstofgevoelige habitattypen en/of stikstofgevoelige leefgebieden van soorten bevatten waarop een overschrijding plaats vind van de kritische depositiewaarde (KDW). Het aantal voormalig PAS-gebieden ligt lager dan het aantal Natura 2000-gebieden dat is opgenomen in het PSN. Het PSN bevat namelijk alle Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen en/of leefgebieden van soorten ongeacht of er wel of geen overschrijding van de KDW plaatsvindt.

In deze rapportage zijn de 118 PAS-gebieden opgenomen met in totaal 60 habitat(sub)typen en 14 stikstofgevoelige leefgebiedtypen (Lg01-Lg14) van soorten (zie bijlage 2a en 2b). De afbakening van leefgebiedtypen is gebaseerd op de beschrijving

⁶ <https://www.natura2000.nl/profielen/habitattypen>

in de herstelstrategieën (Ministerie van Economische Zaken 2012)⁷. Verder zijn door voortschrijdend inzicht 5 stikstofgevoelige leefgebieden van soorten toegevoegd, te weten L3130, L4010A, L4030, L6510A, L91E0C. Voor de meeste gebieden die alleen Vogelrichtlijngebied zijn geen habitattypen gekarteerd. Toevoegen van deze stikstofgevoelige leefgebieden voorkomt als zodanig het ontbreken van daadwerkelijk aanwezig stikstofgevoelig areaal. In de Vogelrichtlijngebieden kunnen namelijk belangrijke stikstofgevoelige soorten aanwezig zijn die door het ontbreken van een habitattypenkartering anders niet meegenomen worden.

3.5 Habitatkaarten

Om zicht te krijgen op de (ontwikkeling van de) omvang van habitattypen wordt binnen Natura 2000 gebruik gemaakt van vegetatiekarteringen. Vegetatiekaarten vormen de basis voor de habitatkaarten voor Natura 2000-gebieden. De habitatkaart ontstaat uit het samenvoegen van de habitattypenkaart en de leefgebiedtypenkaart. De habitatkartering betreft dus een gegevensset die is gebaseerd op deze meervoudige bronnen. De bronnen worden aangeleverd aan BIJ12, welke de gegevens harmoniseert, valideert en transformeert. BIJ12 levert deze vervolgens door aan AERIUS en verzorgt de INSPIRE-publicatie habitatkartering. Voor deze rapportage is gebruik gemaakt van de gegevensset uit 2021 (N2K_HKLG_C21_20210621)⁸. Voor de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen zijn de habitatkaarten belangrijke bouwstenen. Hieruit blijkt immers welke habitattypen en leefgebieden van soorten actueel aanwezig zijn, met welke omvang en waar ze precies liggen. Daarnaast bieden de kaarten ook een objectieve basis voor toetsingen in het kader van Wet natuurbescherming(-vergunningen).

3.6 Omvang stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden

In deze paragraaf brengen we in beeld wat de omvang is van de stikstofrelevante habitattypen en leefgebieden, op basis van de meest recente gegevensset van de voortouwnemers. De totale oppervlakte van relevante stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in de PAS-gebieden, bedraagt 169.786 hectare. In bijlage 2a en 2b is een overzicht opgenomen van de omvang van alle afzonderlijke relevante stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden. Onderstaand overzicht (tabel 2.1 geeft een uitsnede van de meest omvangrijke stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden. Zes stikstofgevoelige habitattypen hebben een omvang van meer dan 4.000 hectare. Drie stikstofgevoelige leefgebieden van soorten hebben een omvang van meer dan 2.000 hectare. Samen zijn zij goed voor afgerond 67% van het totaal areaal van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in de PAS-gebieden.

Tabel 3.1: Zes stikstofgevoelige habitattypen met omvang boven de 4000 hectare en drie stikstofgevoelige leefgebieden met omvang boven de 2000 hectare in alle PAS-gebieden gezamenlijk, op basis van N2K_HKLG_C21_20210621. Percentage en hectare zijn hier afgerond.

Habitatype/Leefgebied	omschrijving	hectare	% totaal
Zes grootste stikstofgevoelige habitattypen			
H4030	Droge heiden	14.157	8,3
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	8.281	4,9
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	7.404	4,4
H7120ah	Herstellende hoogvenen doelstelling H7110A	5.618	3,3
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	4.723	2,8
H2160	Duindoornstruwelen	4.232	2,4
Totale omvang grootste stikstofgevoelige habitattypen		44.416	26,2 %

⁷ <https://www.natura2000.nl/meer-informatie/herstelstrategieen>

⁸ <https://www.aerius.nl/nl/factsheets/habitatkartering/13-01-2022>

Drie grootste stikstofgevoelige leefgebieden			
Lg13	Bos van arme zandgronden	36.921	21,7
Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	29.756	17,5
L4030	Droge heiden	3.187	1,9
<i>Totale omvang grootste stikstofgevoelige leefgebieden</i>		<i>69.864</i>	<i>41,1 %</i>

3.7 Stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden per landschapstype

Er zijn in het kader van Natura 2000 acht landschappen te onderscheiden, elk met een eigen combinatie van water-, bodem- en klimaateigenschappen, waaraan de Natura 2000-gebieden zijn toegedeeld. In onderstaand overzicht is weergegeven wat de omvang van de landschapstypen in alle PAS-gebieden gezamenlijk is en hoeveel voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden erin voorkomen. Naast de acht landschapstypen, zijn er twee gecombineerde landschapstypen.

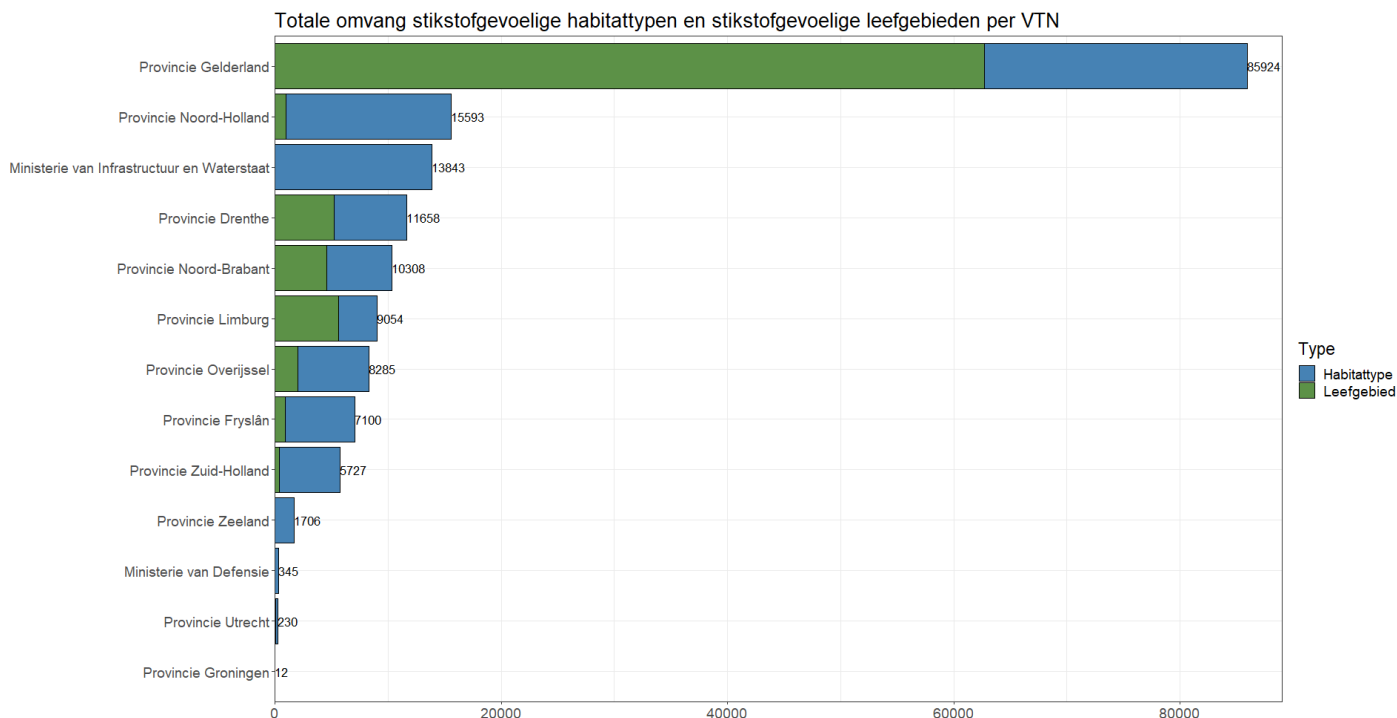
Tabel 3.2: Totale oppervlakte (afgerond op hele getallen) en aantal stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden, per landschapstype op basis van N2K_HKLG_C21_20210621.

Landschapstype	oppervlakte (ha)	aantal
Hogere zandgronden	104.882	67
Duinen	26.080	50
Noordzee, Waddenzee en Delta	13.891	26
Meren en moerassen	7.527	32
Hoogvenen	7.332	31
Rivierengebied	5.345	27
Heuvelland	1.862	23
Beekdalen	1.683	53
Rivierengebied en Hogere zandgronden	634	32
Hogere zandgronden en Hoogvenen	548	17

Bijlage 3a zoomt hier verder op in verder in en geeft voor de vijf meest voorkomende stikstofgevoelige habitattypen per landschapstype de omvang in hectare en de procentuele bijdrage aan de totale oppervlakte van een landschapstype weer. In bijlage 3b staat het overzicht van de meest voorkomende stikstofgevoelige leefgebieden per landschapstype de omvang in hectare en de procentuele bijdrage aan de totale oppervlakte van het landschapstype zien.

3.8 Stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden per voortouwnemer

De voortouwnemer is het bestuursorgaan dat het Natura 2000-gebied vertegenwoordigt. De voortouwnemer is onder andere verantwoordelijk voor het hele proces om tot een beheerplan te komen voor het gebied en is hét aanspreekpunt voor het beheerplan voor de buitenwereld. Voor de grote wateren is IenW voortouwnemer, in de rest van de gebieden is dat meestal de provincie (met het grootste aandeel) met uitzonderingen zoals Witterveld waar het Ministerie van Defensie voortouwnemer is. Voor gebieden waar IenW voortouwnemer is, is de provincie verantwoordelijk voor beheer van een groot deel van het gebied met stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten. Onderstaand diagram laat zien dat het totale areaal aan stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten per voortouwnemer sterk uiteenloopt.

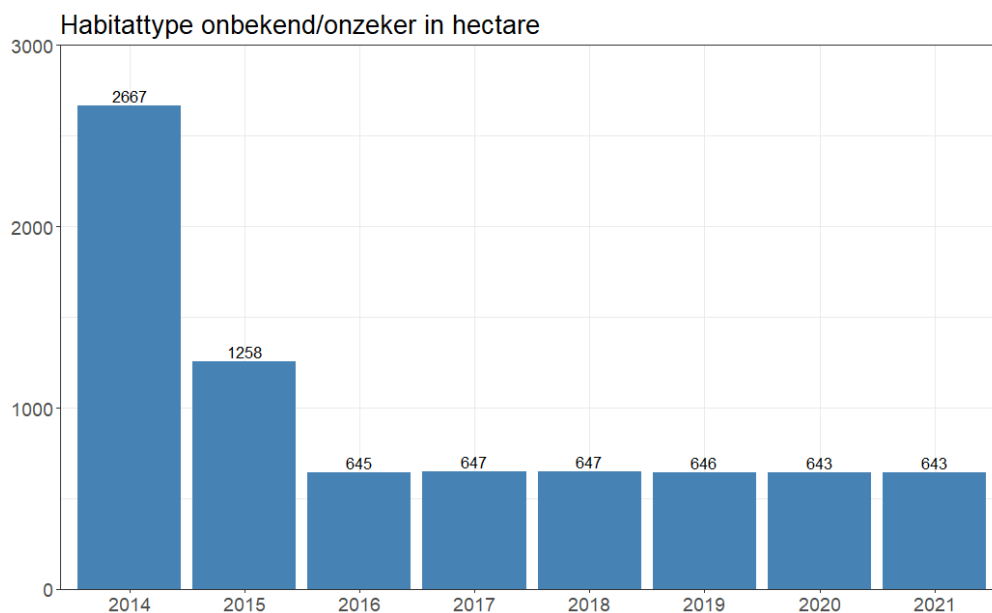
Figuur 3.1: Totaal areaal (hectare) aan stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in aangewezen overbelaste gebieden per voortouwnemer. Groen is het oppervlakte aan stikstofgevoelige leefgebieden en blauw geeft de oppervlakte aan stikstofgevoelige habitattypen weer. De som van beiden is de totale lengte van de balk en staat weergegeven in het cijfer achter de balk.

Bijlage 4a maakt inzichtelijk voor welke stikstofgevoelige habitattypen in de voormalige PAS-gebieden voortouwnemers verantwoordelijkheid dragen. Omwille van de leesbaarheid zijn per voortouwnemer alleen de vijf stikstofgevoelige habitattypen met het grootste areaal weergegeven. In bijlage 4b staat eenzelfde overzicht voor de stikstofgevoelige leefgebieden.

3.8.1 Ontwikkeling gegevensbasis

Een habitatype dat nog niet met zekerheid kan worden vastgesteld wordt aangegeven met H9999. Sinds 2015 is het areaal waarvan het habitatype nog niet met zekerheid was bepaald ('habitatype onbekend/onzeker') afgenomen. Het inzicht in de exacte ligging en totale omvang van stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000 gebieden is daarmee verbeterd.

Onderstaande figuur illustreert dit. In 2015 was voor 2.667 hectare het daar aanwezige habitatype nog onbekend/onzeker. Doordat voortouwnemers werken aan de actualisering en verbetering van de habitat- en leefgebiedenkarteringen geldt dat in de 118 PAS-gebieden in 2021 nog voor 643 hectare. Dat is <0,4% van de totale oppervlakte van relevante stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden in de PAS-gebieden.

Figuur 3.2: Totaal aantal hectares waarvan de status nog onbekend is binnen de voormalige PAS-gebieden

3.9

Natuurkwaliteit

Over het effect van de sinds 2015 uitgevoerde natuurmaatregelen op de trend in natuurkwaliteit kan in de meeste gevallen nu nog geen conclusies gedaan worden. Natuurherstel als gevolg van de herstelmaatregelen is nog niet aantoonbaar. Veel van de maatregelen zijn te kortgeleden afgerond om een goede beoordeling te kunnen uitvoeren. Er zijn namelijk meerdere metingen over meerdere jaren nodig om betrouwbare trends weer te geven. Dit is ook geconcludeerd door het PBL in hun rapport; Lerende evaluatie van het Natuurpact 2020.⁹

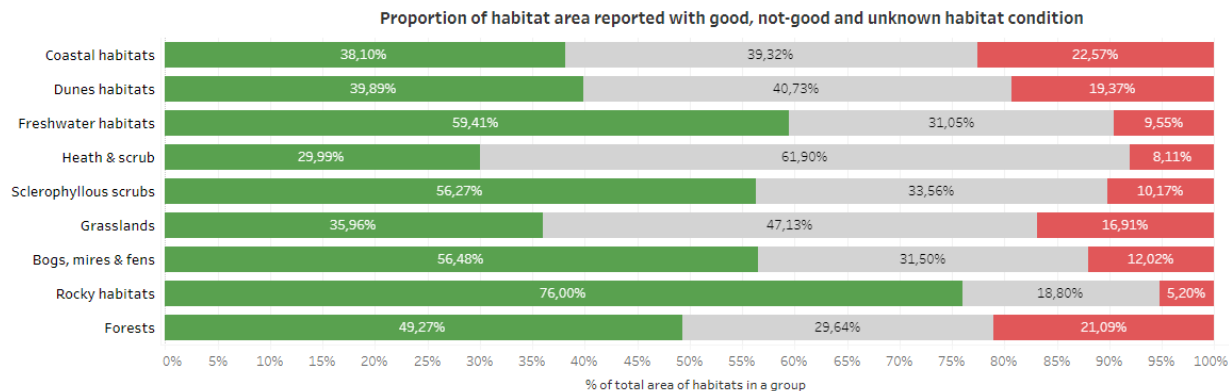
Europese Lidstaten zijn verplicht op grond van artikel 17 van de Europese Habitatrichtlijn periodiek (zes jaarlijks) te rapporteren over de maatregelen die genomen zijn en over de mate waarin doelbereik behaald wordt. In 2019 is de laatste Landelijke rapportage over de natuurkwaliteit binnen de Europese Habitatrichtlijn naar Brussel gestuurd over de periode 2013-2018.

De rapportage geeft een landelijke beeld van de mate waarin de staat van instandhouding wordt behaald en bevat ook gegevens over natuur buiten de Natura 2000-gebieden. Omdat het grootste deel van de habitattypen binnen de speciale beschermingszone van Natura 2000 vallen geeft de rapportage op landelijk niveau wel een representatief beeld. Wat in de laatste rapportage opvalt is dat Nederland nog een duidelijke opgaven heeft wat betreft het verbeteren van de natuurkwaliteit: We zitten wat betreft de staat van instandhouding onder het Europese gemiddelde.

⁹ <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-lerende-evaluatie-van-het-natuurpact-2020-tweede-rapportage-3852.pdf>

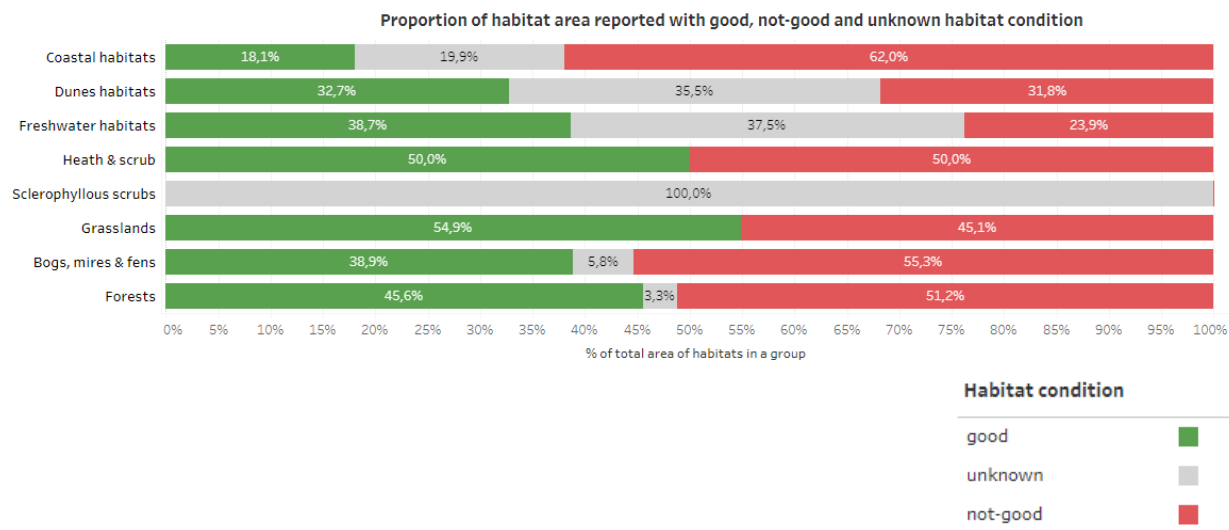
Europa

Member State(s):**All**, Region(s):**All**, Habitat group(s):**All**

Nederland

Member State(s):**NL**, Region(s):**All**, Habitat group(s):**All**

Figuur 3.3: resultaten van de Artikel 17 rapportage van de Europese unie over de staat van gegroepede habitattypen in de Europese unie. Boven staat het overzicht voor alle EU-landen onder staat het resultaat voor Nederland.¹⁰

3.10 Trend natuurkwaliteit

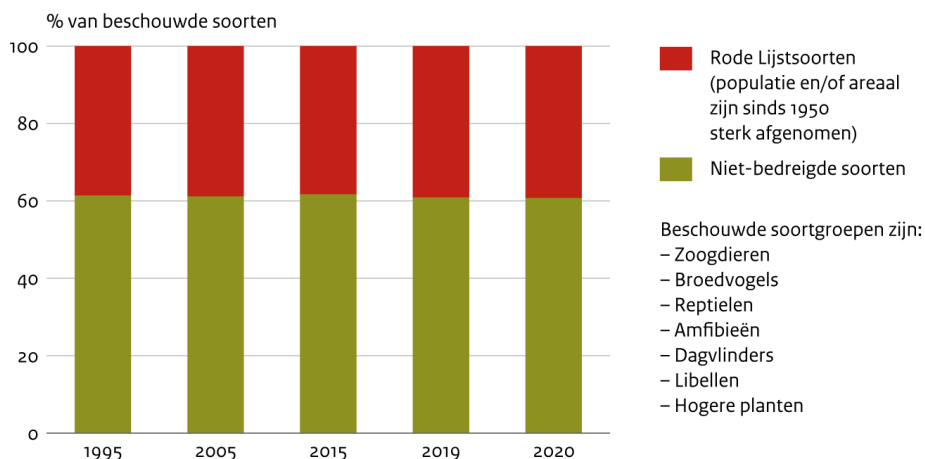
Begin 2019 heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) op basis van de beleidsrelevante natuurindicatoren de ontwikkelingen in natuurkwaliteit gepubliceerd¹¹. Samengevat blijkt dat meer dan een derde van de soorten in Nederland op de Rode Lijst staat en met uitsterven wordt bedreigd, Figuur 3.4. In natuurgebieden lijkt de afname van soorten rijkdom in de kenmerkende fauna te stabiliseren, Figuur 3.5. De trend van ecosysteemkwaliteit is echter in de meeste gevallen nog negatief in de periode 2000-2012. Figuur 3.6 geeft het beeld dat voor provincies met veel gevoelige natuur en een hoge milieudruk de achteruitgang het grootst is (Gelderland, Utrecht, Limburg, Overijssel en Noord-Brabant). In de provincies Groningen en Flevoland is het areaal met (vrij) hoge kwaliteit toegenomen. In de komende jaren moet blijven

¹⁰ De resultaten zijn ook te vinden op: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards>

¹¹ De resultaten zijn te vinden op: <https://www.pbl.nl/publicaties/dashboard-beleidsrelevante-natuurindicatoren-2020#:~:text=PBL%2C%20CBS%20en%20WUR%20hebben,lerende%20evaluatie%20van%20het%20Natuurpact.>

of de recent genomen natuurherstelmaatregelen de negatieve trend van ecosysteemkwaliteit kunnen ombuigen.

Rode Lijstsoorten en niet-bedreigde soorten

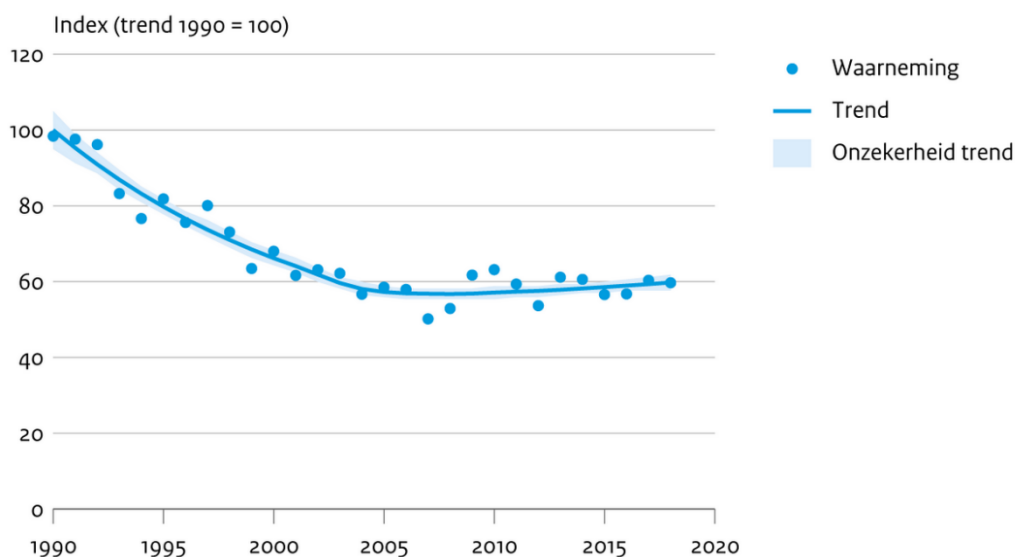

Bron: NEM (Soortenorganisaties, CBS)

CBS/jun21
www.clo.nl/nl152114

Figuur 3.4: Jaarlijkse percentage van een vaste set van 1771 soorten uit 7 soortgroepen weer, dat op basis van de trend en toestand in aantallen of verspreiding een bedreigde status heeft als berekend volgens de Nederlandse Rode Lijst methodiek.

Fauna in natuurgebieden op land

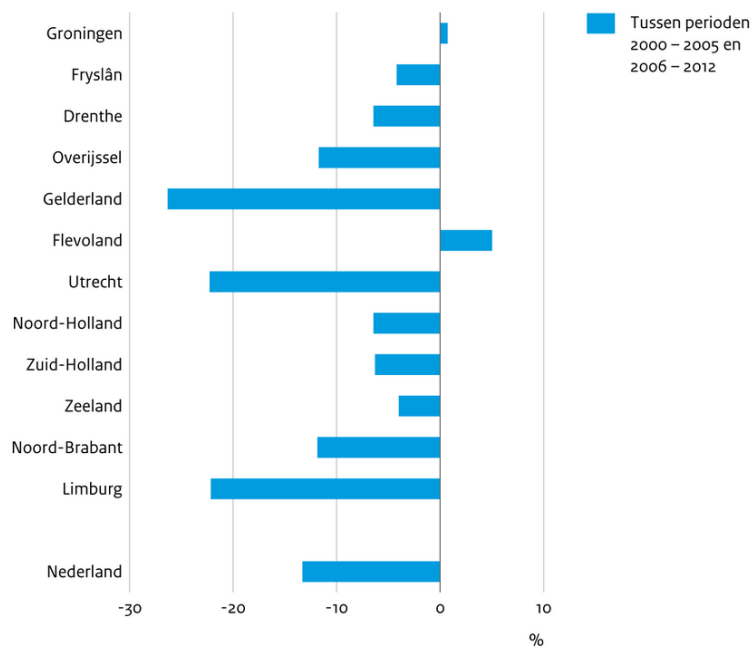

Bron: NEM (Soortenorganisaties, CBS)

CBS/nov19
www.clo.nl/nl158105

Figuur 3.5: Kenmerkende soorten zoogdieren, broedvogels, reptielen en vlinders van terrestrische natuurgebieden zijn sinds 1990 gemiddeld afgenomen, maar de laatste 10 jaar is de gemiddelde trend stabiel

Verandering van areaal met (vrij) hoge ecosysteemkwaliteit

Bron: SOVON, FLORON, De Vlinderstichting; bewerking Wageningen Environmental Research PBL/nov17
www.clo.nl/nl161301

Figuur 3.6: Verandering aan oppervlakte van ecosystemen met (vrij) hoge kwaliteit.

4 Herstelmaatregelen

De gebiedsspecifieke effectgerichte herstelmaatregelen leiden tot een versterking van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden. Deze maatregelen hebben tot doel te verzekeren dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de voor stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten plaats vindt. Daarnaast hebben ze tot doel de kwaliteit van de habitattypen en leefgebieden te verbeteren en de oppervlakte daarvan uit te breiden daar waar dit een doelstelling is.

Dit hoofdstuk rapporteert over de stand van zaken op 31 maart 2021. Het bevat niet alle Natura 2000-gebieden, maar alleen die gebieden die op basis van de passende beoordeling van het PAS negatief werden beïnvloed door stikstofdepositie; de zogenaamde PAS-gebieden. Dit zijn Natura 2000-gebieden welke stikstofgevoelige habitattypen en/of stikstofgevoelige leefgebieden van soorten bevatten waarop een overschrijding plaats vindt van de kritische depositiewaarde (KDW).

4.1 Herstelmaatregelen en monitoring

Het PAS voorzag voor elk van de 118 betrokken Natura 2000-gebieden in een samenhangend pakket van ecologische herstelmaatregelen om de effecten van stikstof op natuurdoelen te verminderen. Ondanks de daling van de stikstofdepositie tot 2030 zal deze in veel gevallen toch hoog blijven. Om de natuurdoelen desondanks te kunnen halen is de uitvoer van ecologische herstelmaatregelen noodzakelijk.

De maatregelen kunnen erop zijn gericht de stikstof die zich in de loop der jaren in de bodem heeft opgehoopt versneld te verwijderen of dienen om de algehele toestand van de stikstofgevoelige habitats te verbeteren. Er zijn verschillende typen herstelmaatregelen. Hydrologische maatregelen (bijvoorbeeld het dempen van een sloot of het opzetten van een grondwaterpeil), inrichtingsmaatregelen (bijvoorbeeld het graven van stuifkuilen of het aanleggen van een bufferzone), beheermaatregelen (zoals pluggen, chopperen of begrazen) en maatregelen voor onderzoek en monitoring. Herstelmaatregelen kunnen eenmalig of periodiek (1- of 2-jaarlijk) uitgevoerd worden. In het laatste geval wordt gesproken van cyclische herstelmaatregelen.

Welke herstelmaatregelen in en om Natura 2000-gebieden effectief en bruikbaar zijn is beschreven in de zogenoemde herstelstrategieën. De herstelstrategieën en de wetenschappelijke onderbouwing daarvan zijn vastgelegd in de achtergronddocumenten "Herstelstrategieën Stikstofgevoelige Habitats, deel I, II en III" van het PAS¹².

De monitoring van herstelmaatregelen is gericht op het in beeld brengen van de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen. De centrale vraag hierbij is of herstelmaatregelen tijdig worden uitgevoerd. Jaarlijks vond, met peildatum 31 maart, de voortgangsmonitoring plaats om de voortgang in beeld te brengen. Er is gekozen voor 31 maart als peildatum omdat dan het seizoen voor uitvoering van veldwerkzaamheden door terreinbeheerders ten einde loopt. De deadline voor de uitvoering van de maatregelen in het PAS was 1 juli 2021.

4.2 Type herstelmaatregelen

Herstelmaatregelen zijn niet allemaal even groot en omvangrijk. Er is een grote diversiteit aan erkende herstelmaatregelen, van extra begrazen tot het inrichten van omvangrijke bufferzones buiten een Natura 2000-gebied. Voor het goed kunnen inschatten van de voortgang en het tijdig gereedkomen van de maatregelen is onderscheid gemaakt in de volgende type maatregelen:

¹² <https://www.natura2000.nl/meer-informatie/herstelstrategieen>

1. Aanvullende beheermaatregelen
2. Doorlopend aanvullende beheermaatregelen
3. Eenvoudige inrichtingsmaatregelen
4. Complexe inrichtingsprojecten
5. Onderzoeksmaatregelen
6. Monitoringsmaatregelen

Voor vijf van de zes te onderscheiden typen was het voldoende dat er gerapporteerd werd wanneer de maatregel is uitgevoerd.

De complexe inrichtingsprojecten moesten aanvullend voorzien worden van een planning. Daarmee kon de tijdigheid van uitvoering van complexe inrichtingsprojecten goed in beeld gebracht worden. De complexe projecten hebben vaak een lange voorbereidingstijd. Hierin spelen gebiedsprocessen met bestuurlijke besluitvorming en/of grondverwerving vaak een rol. Risico's op uitloop in de planning zijn hierdoor reëel en moeten goed in beeld gebracht worden. Daarbij wordt opgemerkt dat een complex inrichtingsproject kan bestaan uit meerdere PAS-herstelmaatregelen als die waren samengevoegd in een gebiedsproces. De planningsstappen die worden onderscheiden bij complexe inrichtingsprojecten zijn:

- Financiering
- Bestuurlijke besluitvorming
- Grondverwerving
- Inhoudelijke voorbereiding
- Praktische voorbereiding
- Vergunning verlening
- Uitvoering

In paragraaf 4.3.5 zijn de herstelmaatregeltypen nader uitgewerkt. Ze zijn nader beschreven en de informatiebehoefte om de tijdigheid in beeld te krijgen wordt benoemd.

4.3 Resultaten geplande herstelmaatregelen

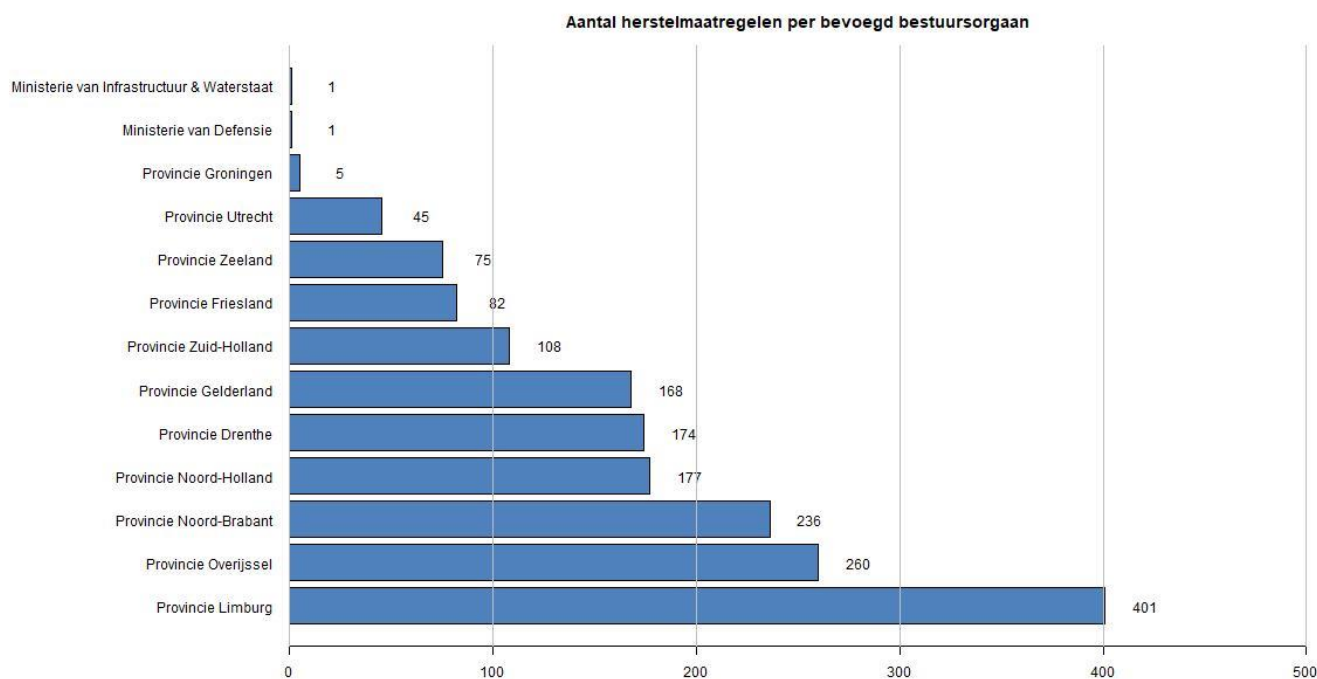
4.3.1 Aantal herstelmaatregelen

Tot 1 juli 2021 waren onder het PAS 1943 herstelmaatregelen gepland. Hiervan zijn 219 maatregelen in de loop van de tijd aangemerkt als niet (meer) relevant. Deze maatregelen stonden dubbel in de lijst, waren gepland voor de tweede PAS-periode of zijn vervangen door andere maatregelen. Een aantal opgevoerde maatregelen waren geen PAS-maatregelen en vielen onder regulier beheer. Het totaal aantal in deze rapportage gemonitorde en gerapporteerde maatregelen op de peildatum 31 maart 2021 komt daarmee op 1724.

Van de gerapporteerde herstelmaatregelen zijn 820 (47,3%) van het type eenmalig of doorlopend aanvullend beheer. De overige maatregelen bestaan uit 461 (26,6%) inrichtingsmaatregelen zoals bijvoorbeeld hydrologische herstelmaatregelen, uit 264 (15,2%) onderzoeksmaatregelen en 55 (4,3%) monitoringsmaatregelen. Van de 1724 gerapporteerde inrichtingsmaatregelen zijn 135 van het type complexe inrichting. Hiervan zijn er 2 niet (meer) relevant. Dit brengt het totaal aantal complexe inrichtingsmaatregelen die in deze rapportage worden gemonitord op 133 (7,7%). Van de inrichtingsmaatregelen van het complex inrichting bestonden er een aantal uit meerdere PAS-herstelmaatregelen die zijn samengevoegd in een gebiedsproces. Dit gaat in totaal om 9 maatregelen. Het totaal aantal in deze rapportage gemonitorde en gerapporteerde maatregelen op de peildatum 31 maart 2021 komt daarmee op 1733.

Een herstelmaatregel kan betrekking hebben op meerdere Natura 2000-gebieden en de verschillende habitattypen daarbinnen. In totaal hebben de gemonitorde maatregelen invloed op 118 van de 162 Natura 2000-gebieden en op 77 verschillende habitat- en leefgebiedtypen binnen deze gebieden.

De verschillen in het aantal uit te voeren herstelmaatregelen per PAS-gebied per verantwoordelijk bestuursorgaan is groot. Dit varieert van 1 (in meerdere gebieden) tot 52 in het Natura 2000-gebied Geuldal. Figuur 4.1 toont het aantal herstelmaatregelen per verantwoordelijk bestuursorgaan. Provincie Limburg heeft met 401 herstelmaatregelen het grootste aantal. De verschillen in het aantal herstelmaatregelen tussen voortouwnemers kan voor een deel verklaard worden door de wijze waarop herstelmaatregelen in de gebiedsanalyses zijn opgevoerd door de bevoegde bestuursorganen. In sommige gebiedsanalyses zijn herstelmaatregelen 'opgeknipt' in meerdere kleinere onderdelen en bijvoorbeeld gekoppeld aan de beoogde uitvoerder. Terwijl een gelijksoortige maatregel in een ander PAS-gebied als één herstelmaatregel is opgevoerd. Deze verschillen in de wijze van indeling verklaart ook voor een groot deel het verschillende aantal maatregelen per PAS-gebied.

Figuur 4.1: Aantal herstelmaatregelen per bevoegd bestuursorgaan, per 31 maart 2021

4.3.2 *Herstelmaatregelen per habitat en per landschapstype*

Er zijn 12 stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden waarvoor slechts één herstelmaatregel was gepland. Daarnaast zijn er 10 habitattypen waarvoor meer dan 100 herstelmaatregelen uitgevoerd zouden worden. In tabel 4.1 zijn deze 10 habitattypen weergegeven. Een volledig overzicht van het aantal herstelmaatregelen per habitat is opgenomen in bijlage 5.

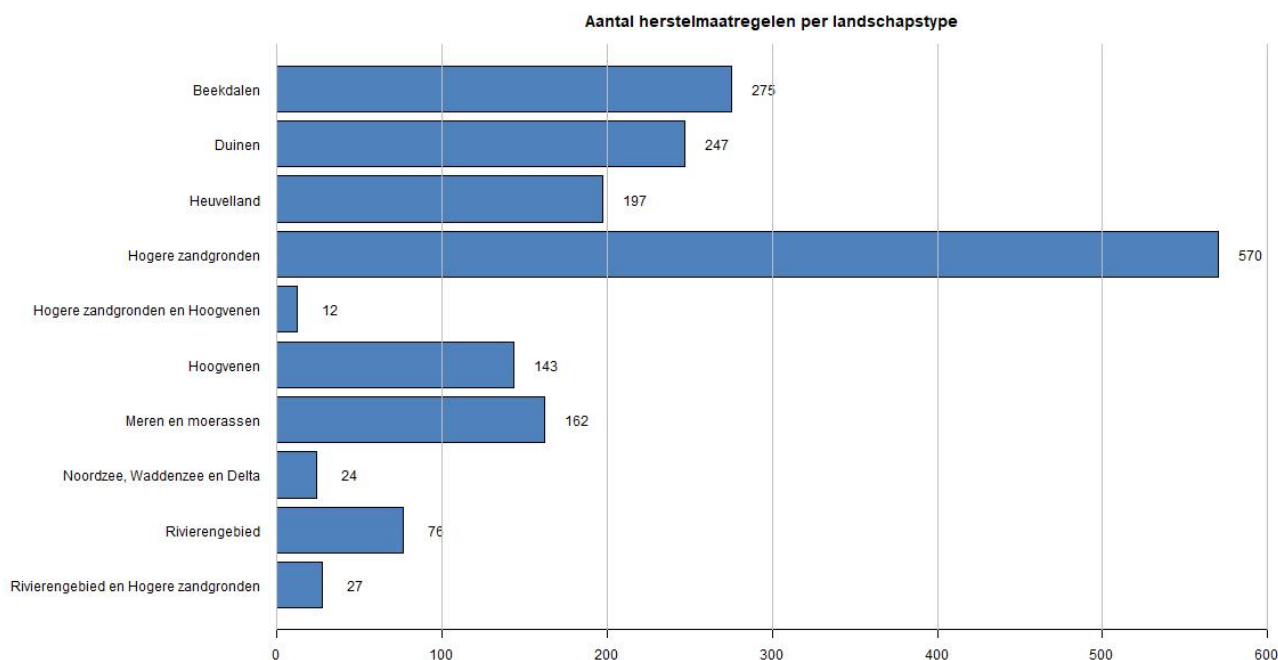
Tabel 4.1: Habitattypen met meer dan 100 herstelmaatregelen, stand 31 maart 2021

habitattype	omschrijving	aantal
H4010A	Vochtige heiden; hogere zandgronden	255
H6410	Blauwgraslanden	244

H91E0C	*Vochtige alluviale bossen; beekbegeleidende bossen	195
H3130	Zwakgebufferde vennen	165
H4030	Droge heiden	143
H3160	Zure vennen	124
H6230	*Heischrale graslanden	121
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	108
H6230vka	Heischrale graslanden vochtige kalkarme variant	107
H7140A	Overgangs- en trilvenen; trilvenen	105

Eén herstelmaatregel kan uitgevoerd worden voor meerdere stikstofgevoelige habitattypen of stikstofgevoelige leefgebieden. De variatie in het aantal herstelmaatregelen per stikstofgevoelig habitatype of leefgebied hangt samen met meerdere factoren: de omvang van het stikstofgevoelig habitatype of leefgebied, de aard van de problematiek die speelt en de al eerder genoemde verschillen in de wijze waarop bestuursorganen herstelmaatregelen hebben opgevoerd in de gebiedsanalyses.

In Figuur 4.2 zijn de uit te voeren ecologische herstelmaatregelen gekoppeld aan de verschillende landschapstypen. De grafiek maakt zichtbaar dat veruit het grootste aantal maatregelen betrekking heeft op het landschapstype Hogere zandgronden. De Hogere zandgronden beslaan een relatief groot oppervlak en kennen veel stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden. Daarnaast gelden als verklaring van de variatie dezelfde factoren die hierboven worden genoemd.

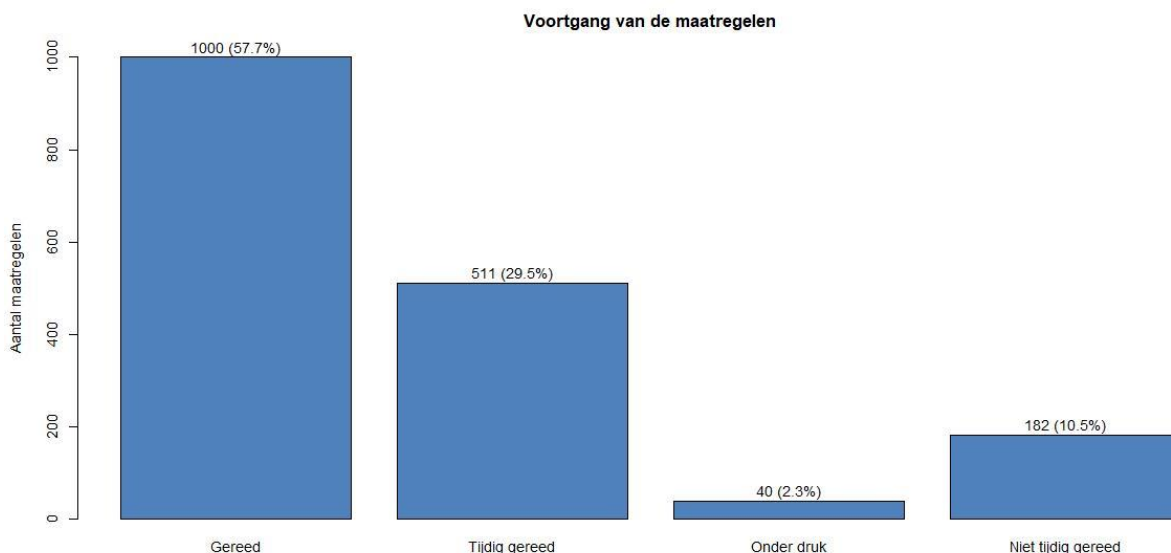

Figuur 4.2: Aantal ecologische herstelmaatregelen per landschapstype, stand 31 maart 2021

4.3.3 Voortgang uitvoering herstelmaatregelen

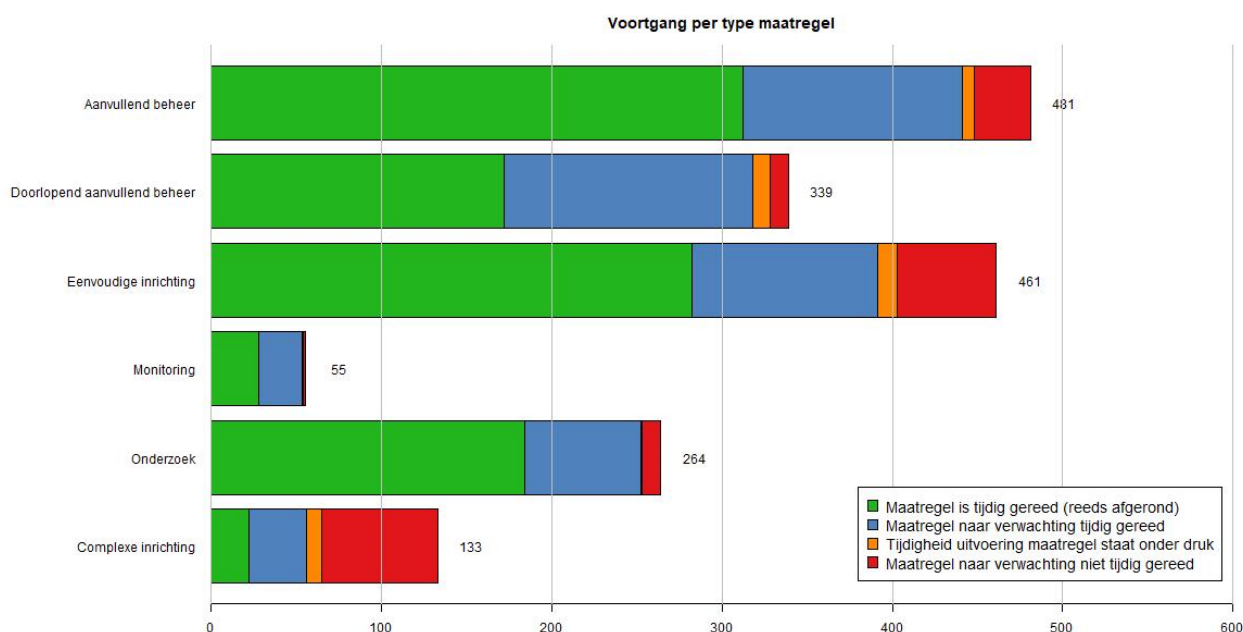
Figuur 4.3 laat zien wat op peildatum 31 maart 2021 de voortgang is van de herstelmaatregelen. Dit figuur laat zien dat 1000 maatregelen reeds gereed zijn en naar verwachting 511 van de beoordeelde herstelmaatregelen tijdig zijn uitgevoerd. Bij 222 (12,8%) van de maatregelen/projecten worden knelpunten signaleerd voor tijdige uitvoering. Deze knelpunten zijn verspreid over 64 PAS-gebieden. Voor 40 van deze maatregelen wordt ingeschat dat met extra inspanning de kans reëel is dat de maatregel of het project toch voor het einde van de eerste PAS-periode wordt gerealiseerd. Bij 182 (10,5%) van de maatregelen/projecten wordt aangegeven dat deze

niet tijdig worden gerealiseerd. In bijlage 6 staat een overzicht van alle maatregelen/projecten met knelpunten voor tijdige realisatie inclusief benoeming van een oplossingsrichting.

Figuur 4.3: Voortgang uitvoering herstelmaatregelen, stand 31 maart 2021

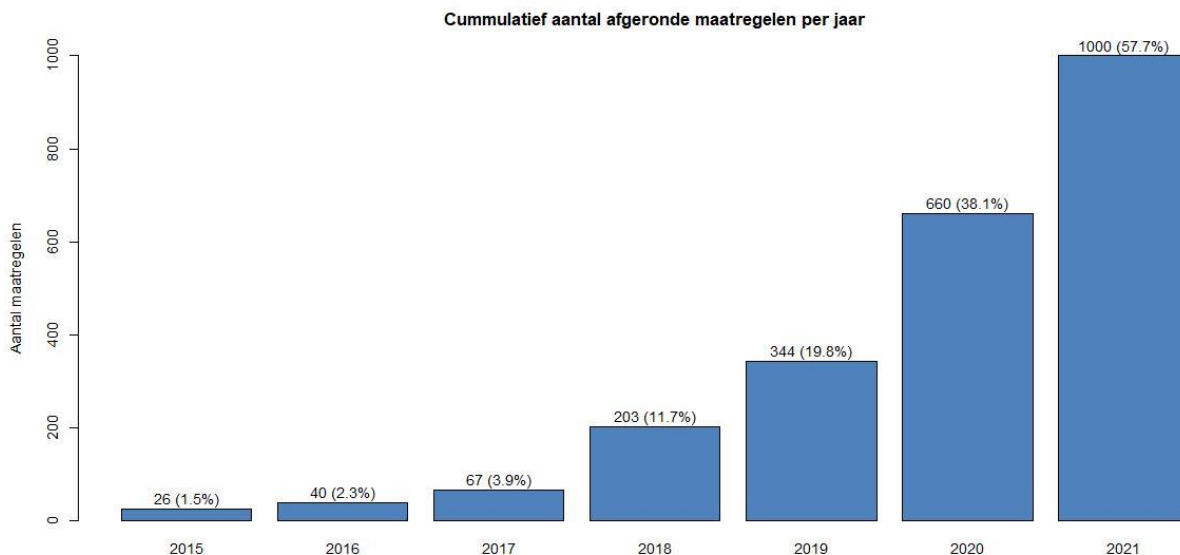
Als de voortgang wordt uitgesplitst naar type maatregel, dan ontstaat het beeld zoals weergegeven in figuur 4.4 over het tijdig gereedkomen van herstelmaatregelen. Een aanzienlijk deel van de beheermaatregelen zijn zogenaamde cyclische maatregelen. Deze maatregelen worden tot 2021 meerdere malen uitgevoerd en kunnen daardoor pas op het einde van de beoordelingsperiode gereed zijn. Zodra de uitvoering in het veld in gang gezet is, is sprake van een doorlopend proces.

Figuur 4.4: Voortgang uitvoering herstelmaatregelen per maatregeltype, stand 31 maart 2021

Figuur 4.5 laat per jaar het totaal aantal afgeronde herstelmaatregelen zien die zijn uitgevoerd in de periode van inwerkingtreding van het PAS (1 juli 2015) tot en met

de peildatum 31 maart 2021. Op 31 maart 2021 zijn in totaal 57.7 % van de maatregelen uitgevoerd.

Figuur 4.5: Cumulatief aantal afgeronde herstelmaatregelen, stand 31 maart 2021

4.3.4 Knelpunten in de uitvoering

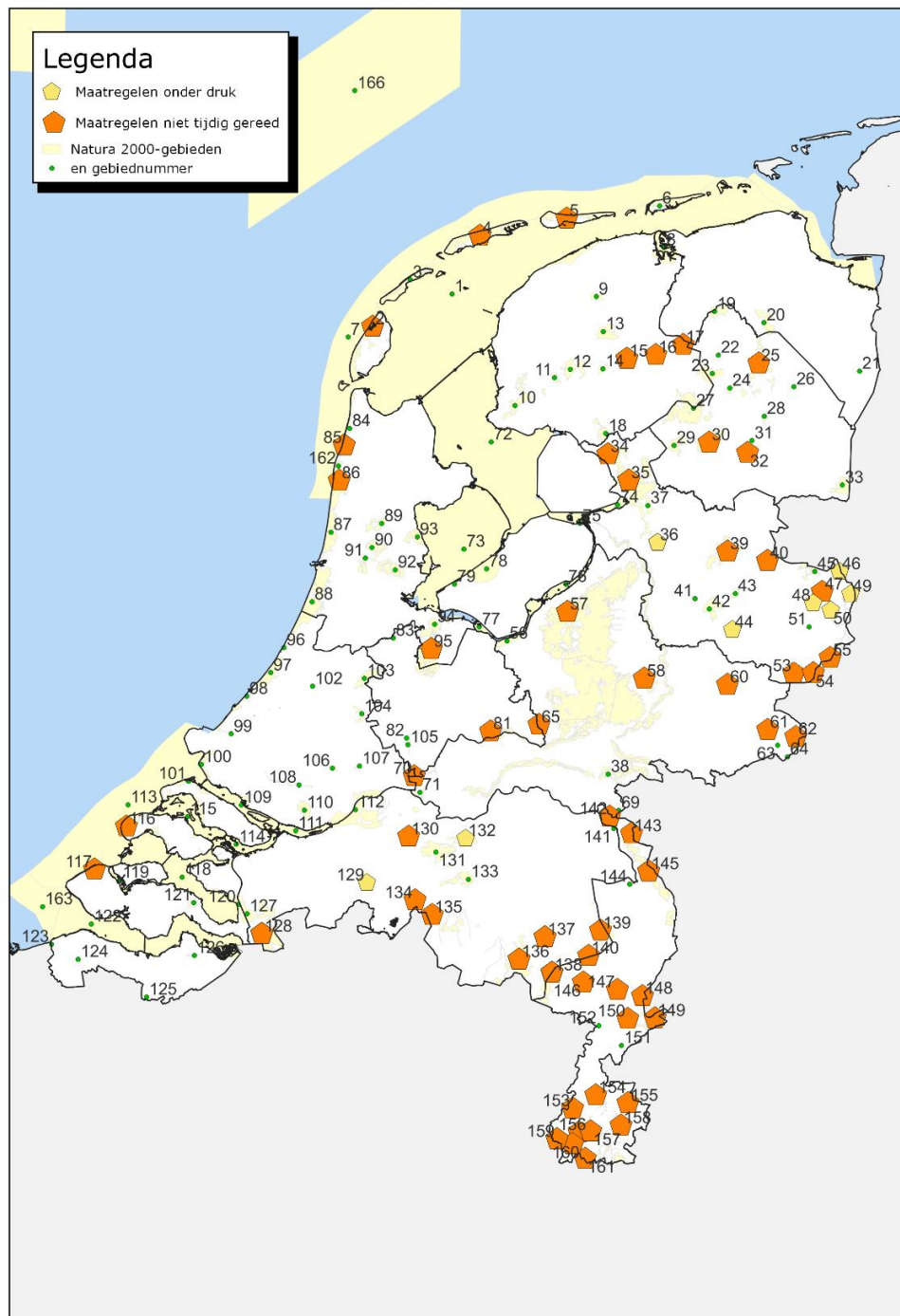
Voor 40 herstelmaatregelen is door het bevoegd bestuursorgaan aangegeven dat er knelpunten zijn waardoor de tijdige uitvoering voor het einde van de 1e PAS-periode op peildatum 31 maart 2021 onder druk staat. Daarnaast is voor 182 maatregelen aangegeven dat deze niet tijdig gerealiseerd worden. Het betreft herstelmaatregelen verspreid over 64 Natura 2000-gebieden. In tabel 4.2 zijn deze gebieden opgesomd. De ligging van de gebieden is weergegeven in figuur 4.6.

Bij de inventarisatie van de voortgang is gevraagd naar de stand van zaken met betrekking tot knelpunten. Dit levert het in bijlage 6 weergegeven beeld op van de aard van de knelpunten en van de acties die ondernomen worden om desondanks tot tijdige uitvoering van de herstelmaatregel te komen. Wat opvalt is dat met name complexe maatregelen knelpunten vertonen. Bij deze complexe herstelmaatregelen zijn vaak ook ingrepen buiten de Natura 2000-gebieden nodig om de vereiste omgevingscondities te realiseren. De uitvoering van dit soort maatregelen ten aanzien van grondwaterpeil, grondwaterkwaliteit en vermindering van directe stikstofdepositie gebeurt vaak in gebiedsprocessen, waarin met gebiedspartners en grondeigenaren de maatregelen samen worden uitgewerkt. Zowel qua grondverwerving als qua ruimtelijke ordening en vergunningen moeten lange procedures worden doorlopen. Deze processen vragen zorgvuldigheid en zijn daarom gevoelig voor vertraging.

Tabel 4.2: Lijst van de 64 Natura 2000-gebieden met knelpunten voor de tijdige uitvoering van herstelmaatregelen, stand 31 maart 2021

Natura 2000-gebied	Natura 2000-gebied
2 Duinen en Lage Land Texel	86 Schoorlse Duinen
4 Duinen Terschelling	95 Oostelijke Vechtplassen
5 Duinen Ameland	116 Kop van Schouwen
15 Van Oordt's Mersken	117 Manteling van Walcheren
16 Wijnjeterper Schar	128 Brabantse Wal
17 Bakkeveense Duinen	129 Ulvenhoutse Bos
25 Drentsche Aa-gebied	130 Langstraat

30 Dwingelderveld	132 Vlijmens Ven, Moerputten & Bos- sche Broek
32 Mantingerzand	134 Regte Heide & Riels Laag
34 Weerribben	135 Kempenland-West
35 De Wieden	136 Leenderbos, Grootte Heide & De Pla- teaux
36 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	137 Strabrechtse Heide & Beuven
39 Vecht- en Beneden-Reggegebied	138 Weerter- en Budelerbergen & Ringselven
40 Engbertsdijksvenen	139 Deurnsche Peel & Mariapeel
44 Borkeld	140 Grootte Peel
46 Bergvennen & Brecklenkampse Veld	142 Sint Jansberg
47 Achter de Voort, Agelerbroek & Vol- therbroek	143 Zeldersche Driessen
48 Lemselermaten	145 Maasduinen
49 Dinkelland	146 Sarsven en De Banen
50 Landgoederen Oldenzaal	147 Leudal
53 Buurserzand & Haaksbergerveen	148 Swalmdal
54 Witte Veen	149 Meinweg
55 Aamsveen	150 Roerdal
57 Veluwe	153 Bunder- en Elslooërbos
58 Landgoederen Brummen	154 Geleenbeekdal
60 Stelkampsveld	155 Brunsummerheide
61 Korenburgerveen	156 Bemelerberg & Schiepersberg
62 Willinks Weust	157 Geuldal
65 Binnenveld	158 Kunderberg
70 Lingegebied & Diefdijk-Zuid	159 Sint Pietersberg & Jekerdal
81 Kolland & Overlangbroek	160 Savelsbos
85 Zwanenwater & Pettemerduinen	161 Noorbeemden & Hoogbos

Figuur 4.6: Grafische weergave van de 64 Natura 2000-gebieden met knelpunten voor de tijdige uitvoering van herstelmaatregelen, stand 31 maart 2021

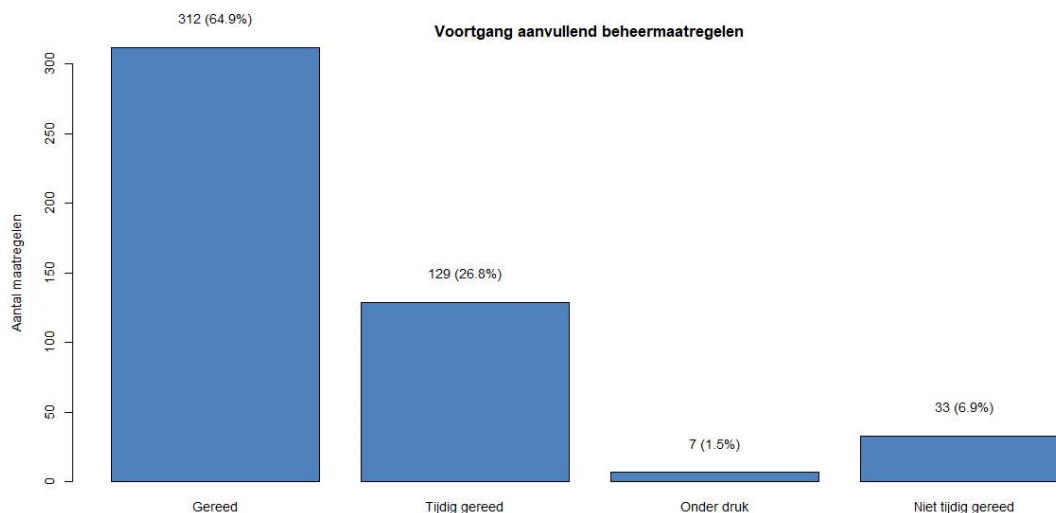
4.3.5 Voortgang in de uitvoering per maatregelcategorie

De figuren 4.7 t/m 4.12 laten de voortgang zien van de uitvoering van de herstelmaatregelen per maatregelcategorie in de periode tussen het moment van inwerking-treding van het PAS (1 juli 2015) tot en met 31 maart 2021. In de figuren staat weergegeven hoeveel maatregelen zijn uitgevoerd en hoeveel nog moeten worden afgerond. Indien de maatregel nog moet worden uitgevoerd kan dit ook gaan om delen van de maatregel, omdat de uitvoering van maatregelen soms over meerdere jaren is verspreid. De laatste twee balken laten zien voor welk deel van de maatregelen de tijdigheid onder druk staat en de prognose hoeveel maatregel niet tijdig gereed zijn. Bij maatregelen die onder druk staan is de verwachting dat met extra inspanning de maatregel alsnog tijdig gerealiseerd kan worden. Bij de maatregelen die zijn aangemerkt als niet tijdig, is dit niet het geval.

4.3.5.1 Aanvullende beheermaatregelen

Onder aanvullende beheermaatregelen vallen maatregelen als extra plaggen en opslag verwijderen die één of meerdere keren in een PAS-periode van 6 jaar worden uitgevoerd. Voor deze maatregelen is bij de voortouwnemers opgevraagd welk deel van de beheermaatregelen op peildatum 31 maart 2021 gereed is en een schatting wanneer het overige deel gereed komt. Figuur 4.7 geeft een overzicht van de voortgang van de herstelmaatregelen aanvullend beheer.

In totaal zijn er 481 aanvullende beheermaatregelen gerapporteerd. Voor 7 (1,5%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel geheel of gedeeltelijk onder druk staat. In veel gevallen geldt dit overigens voor een deel van de maatregel, omdat veel van de maatregelen in delen wordt uitgevoerd. In Bijlage 6a is aangegeven welke maatregelen onder druk staan en welke acties genomen worden. Voor 33 (6,9%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel niet tijdig gereed is. In bijlage 6b is aangegeven welke maatregelen niet tijdig gereed zijn en welke knelpunten dit veroorzaken.

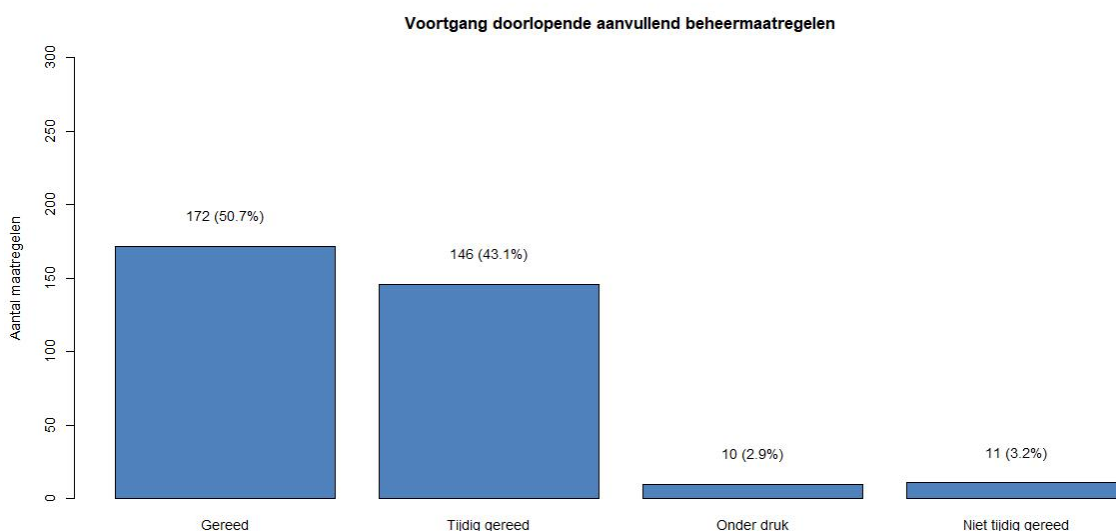

Figuur 4.7: Voortgang herstelmaatregelen aanvullend beheer, stand 31 maart 2021

4.3.5.2 Doorlopende aanvullende beheermaatregelen

De doorlopende aanvullende beheermaatregelen zijn maatregelen die, als ze eenmaal zijn ingezet, de hele PAS periode blijven doorlopen. Voorbeelden van deze maatregelen zijn maaien en begrazen. Voor deze maatregelen is bij de voortouwnemers opgevraagd welk deel van de beheermaatregeluitvoering gereed was op de peildatum van 31 maart 2021.

Figuur 4.8 geeft een overzicht van de voortgang van de doorlopende aanvullende beheermaatregelen. Er zijn in totaal 339 maatregelen van het type doorlopende aanvullende beheermaatregelen. Voor 10 (2,9%) van de maatregelen is aangegeven dat de maatregel geheel of gedeeltelijk onder druk staat. In veel gevallen geldt dit overigens voor een deel van de maatregel, omdat veel van de doorlopende aanvullende maatregelen in delen worden uitgevoerd. In Bijlage 6a is aangegeven welke maatregelen onder druk staan en welke acties ondernomen worden. Voor 11 (3,2%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel niet tijdig gereed is. In bijlage 6b is aangegeven welke maatregelen niet tijdig gereed zijn en welke knelpunten dit veroorzaken.

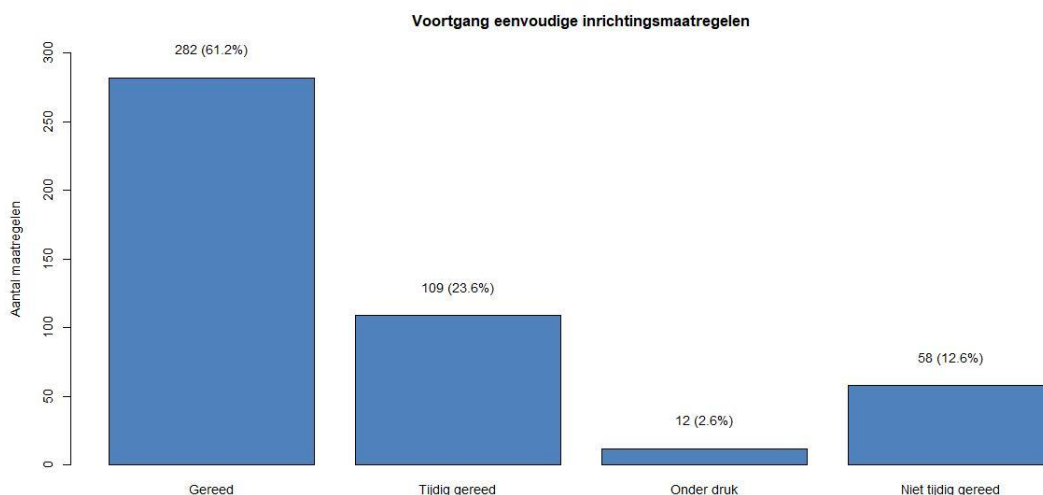

Figuur 4.8: Voortgang herstelmaatregelen doorlopend aanvullend beheer, per 31 maart 2021

4.3.5.3 Eenvoudige inrichtingsmaatregelen

Onder 'Eenvoudige inrichtingsmaatregelen' vallen maatregelen waar geen bestuurlijke besluitvorming en/of grondverwerving voor nodig is. Vaak zijn dit interne maatregelen zonder externe invloed buiten de Natura 2000-gebieden. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het afdammen van greppeltjes binnen de Natura 2000-gebieden. Voor deze maatregelen is bij de voortouwnemers opgevraagd welk deel van de inrichting gereed was op de peildatum van 31 maart 2021.

Figuur 4.9 geeft een overzicht van de voortgang van de herstelmaatregelen eenvoudige inrichting. In totaal zijn er 461 eenvoudige inrichtingsmaatregelen. Voor 12 (2,6%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel geheel of gedeeltelijk onder druk staat. In veel gevallen waar de maatregel onder druk staat geldt dit overigens enkel voor een deel van de maatregel, omdat veel van de inrichtingsmaatregelen in delen worden uitgevoerd. In bijlage 6a is aangegeven welke maatregelen onder druk staan en welke acties ondernomen worden. Voor 58 (12,6%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel niet tijdig gereed zal zijn. In bijlage 6b is aangegeven welke maatregelen niet tijdig gereed zullen zijn en wat de knelpunten zijn.

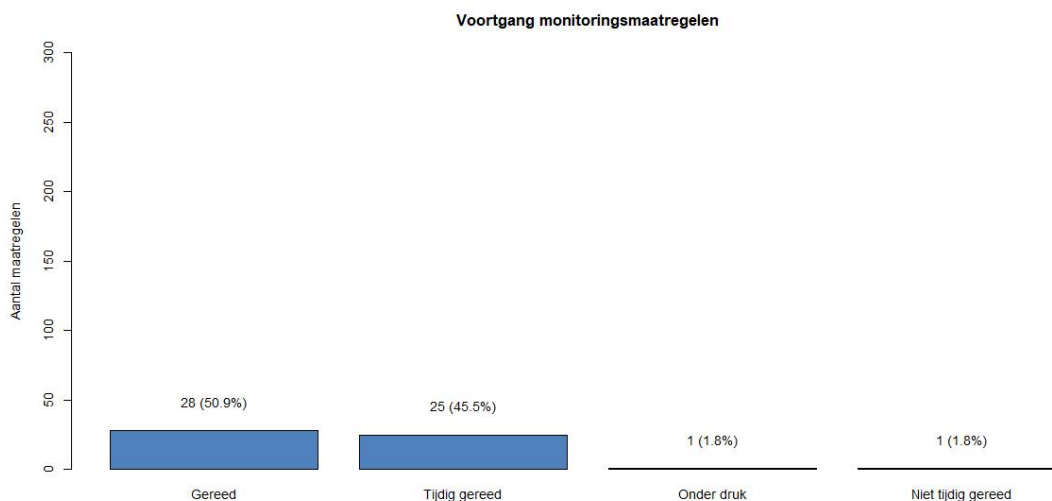

Figuur 4.9: Voortgang herstelmaatregelen eenvoudige inrichting, per 31 maart 2021

4.3.5.4 Monitoringsmaatregelen

Monitoringsmaatregelen bestaan uit het systematisch en regelmatig vastleggen van de ontwikkeling van een bepaald aspect. Het zijn regelmatig terugkerende maatregelen waarbij periodiek voortgang kan worden gemeten. De voortgang van de uitvoering van de monitoringsmaatregelen wordt gemonitord. De monitoringsmaatregelen voor de eerste PAS-periode verlopen vrijwel allemaal volgens schema.

Figuur 4.10 geeft een overzicht van de voortgang van de monitoringsmaatregelen. In totaal zijn er 55 monitoringsmaatregelen gerapporteerd. Voor 1 (1,8%) maatregel is aangegeven dat de maatregel geheel of gedeeltelijk onder druk staat. In bijlage 6a is aangegeven welke maatregel onder druk staat en welke actie ondernomen wordt. Verder is voor 1 (1,8%) maatregel aangegeven dat de maatregel niet tijdig gereed is. In bijlage 6b is aangegeven welke maatregel dat is en wat het knelpunt is.

Figuur 4.10: Voortgang monitoringsmaatregelen, per 31 maart 2021

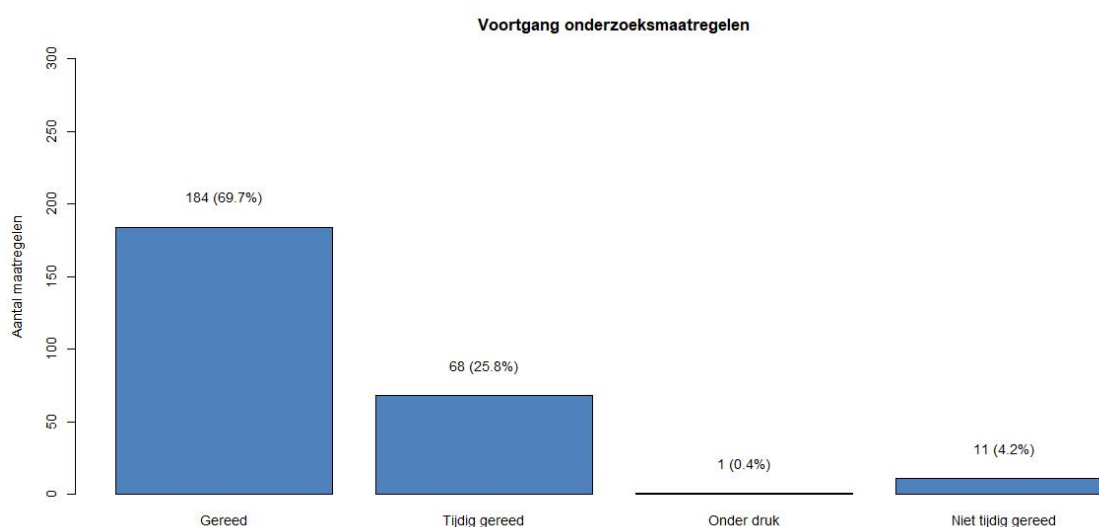
4.3.5.5 Onderzoeksmatregelen

Onderzoeksmatregelen zijn maatregelen waarbinnen onderzoek is geformuleerd in de vorm van een project. Onderzoek als onderdeel van een complexe inrichtingsmaatregel valt onder de inhoudelijke voorbereiding van de complexe inrichtingsmaatregelen en dus niet onder de onderzoeksmatregelen.

Er worden twee typen onderzoeksmatregelen onderscheiden:

- Gebiedsspecifiek onderzoek dat alleen betrekking heeft op het specifieke Natura 2000-gebied. Denk hierbij aan hydrologisch onderzoek.
- Gebiedsoverstijgend onderzoek waarbij het onderzoek van belang is voor meerdere Natura 2000-gebieden.

Figuur 4.11 geeft een overzicht van de voortgang van de onderzoeksmaatregelen. In totaal zijn er 264 onderzoeksmaatregelen gerapporteerd. Voor 1 van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel geheel of gedeeltelijk onder druk staat. Dit kan gelden voor een deel van de maatregel omdat veel van de maatregelen in delen worden uitgevoerd. In bijlage 6a is aangegeven welke maatregel onder druk staat en welke actie ondernomen wordt. Voor 11 van de onderzoeksmaatregelen is aangegeven dat deze niet tijdig gereed zijn. In bijlage 6b is aangegeven welke maatregelen niet tijdig gereed zijn en wat de knelpunten zijn.

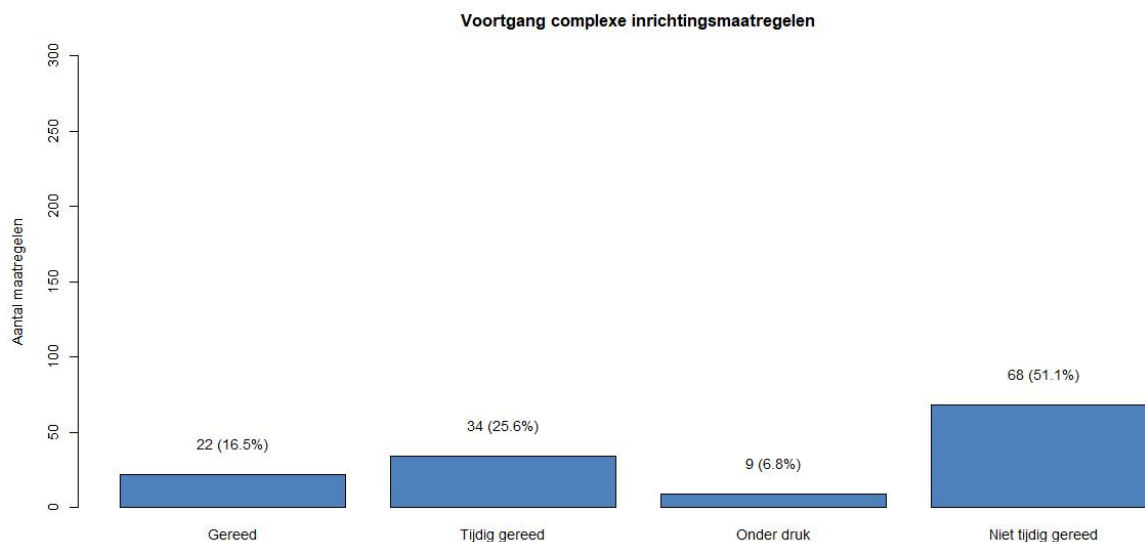
Figuur 4.11: Voortgang onderzoeksmaatregelen, per 31 maart 2021

4.3.5.6 Complexe inrichtingsprojecten

Onder 'Complexe inrichtingsprojecten' vallen maatregelen die zijn opgenomen in een gebiedsproces waar bestuurlijke besluitvorming en/of grondverwerving een onderdeel van uitmaakt. Bij Complexe inrichtingsprojecten zijn de risico's op niet tijdigheid het grootst. Daarom is voor dit type maatregel de gegevens uitvraag uitgebreider. Herstelmaatregelen die samen onderdeel uitmaken van één complexe inrichtingsmaatregel worden opgenomen in één planning en als één maatregelproject gerapporteerd. In totaal zijn er 135 complexe inrichtingsmaatregelen opgenomen. Hiervan is voor 2 maatregelen aangegeven dat deze niet (meer) relevant zijn, zodat de voortgang van in totaal 133 complexe inrichtingsmaatregelen hier wordt gerapporteerd.

Figuur 4.12 geeft een overzicht van de voortgang van de complexe inrichtingsprojecten. Voor 9 (6,8%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel geheel of gedeeltelijk onder druk staat. In veel gevallen geldt dit overigens voor een deel van de maatregel omdat veel van de maatregelen in delen wordt uitgevoerd. In bijlage 6a is aangegeven welke maatregelen onder druk staan en welke acties ondernomen worden.

Voor 68 (51,1%) van deze maatregelen is aangegeven dat de maatregel niet tijdig gereed is. In bijlage 6b is aangegeven welke maatregelen niet tijdig gereed zijn en wat de knelpunten zijn. De voortgang en planning van de complexe maatregelen zijn bovendien per project en per verantwoordelijk bestuursorgaan opgenomen in bijlage 7.

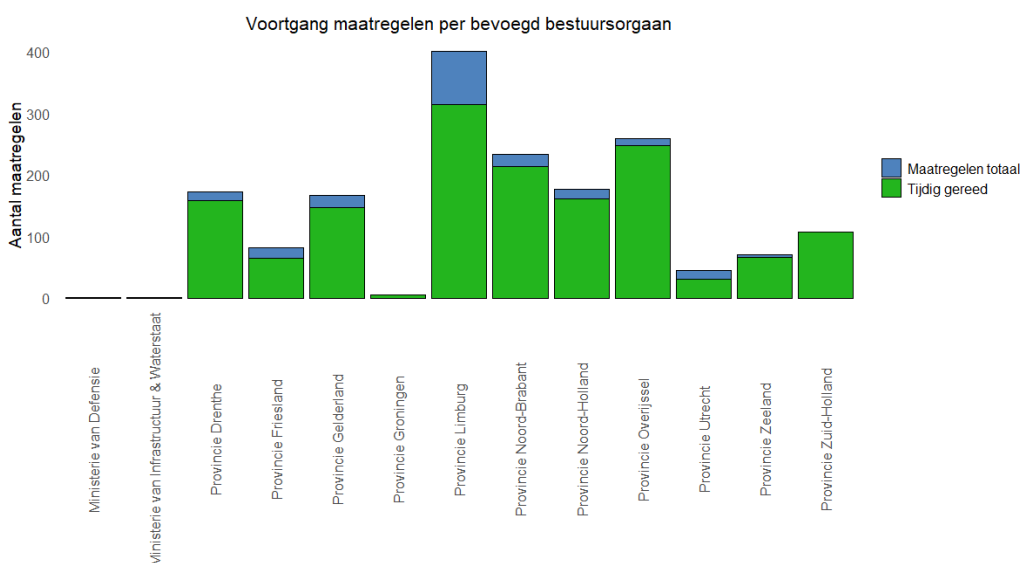

Figuur 4.12: Voortgang complexe inrichtingsmaatregelen, per 31 maart 2021

4.3.6

Conclusie voortgang herstelmaatregelen

De uitvoering van de herstelmaatregelen ligt voor 87,2% op schema, zoals ook te zien in figuur 4.13. Bij 2,3% van de maatregelen staan de tijdigheid onder druk. In bijlage 6a staat een overzicht waarin wordt aangegeven welke acties de verantwoordelijke bestuursorganen ondernemen om toch te proberen de maatregel tijdig te realiseren. Hierbij is de verwachting dat met extra inzet deze maatregel toch nog tijdig gereed zal zijn. Van het totaal aantal geplande maatregelen onder de PAS is 10,5% niet tijdig gerealiseerd. De lijst met deze veelal complexe maatregelen en de daarbij benoemde knelpunten is opgenomen in bijlage 6b.

Figuur 4.13: Voortgang maatregelen per provincie. Provincie Limburg heeft de meeste maatregelen waaronder een groot aantal complexe maatregelen in gebiedsprocessen.

5 Procesindicatoren

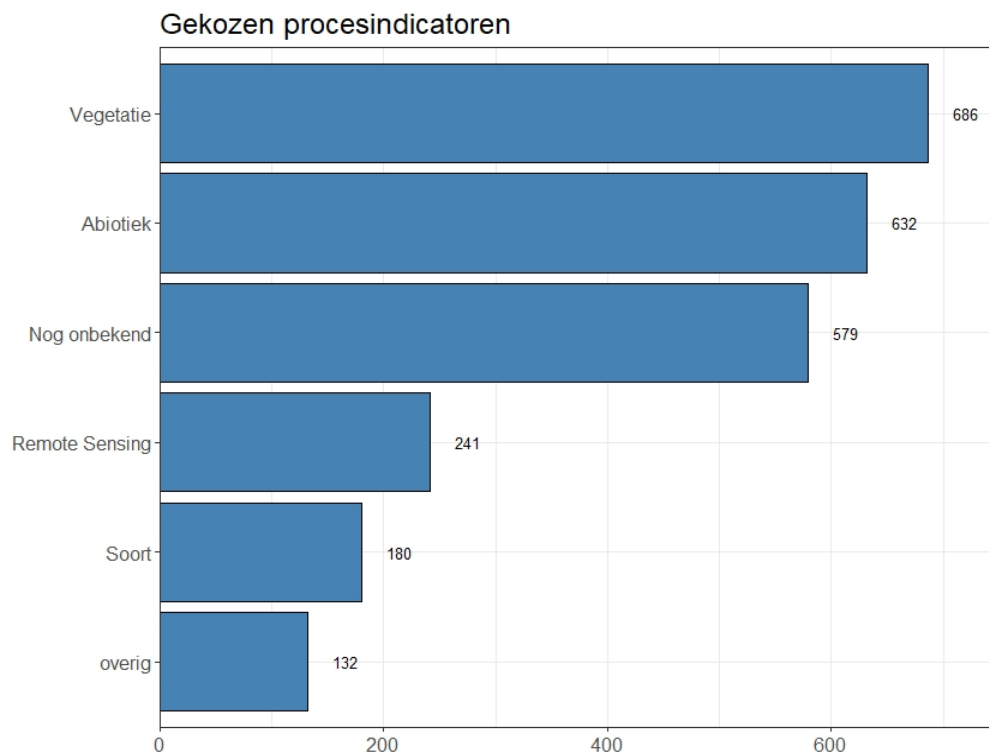
5.1 Inleiding

Met de uitvoering van herstelmaatregelen wordt een proces van ecologisch herstel gestart. Om de (beoogde) effecten van de herstelmaatregelen (en/of een set aan maatregelen) te kunnen volgen, is voor de monitoring daarvan een aanpak met 'procesindicatoren' (PI) uitgewerkt. Een dergelijke tussentijdse bepaling van effecten geeft belangrijke informatie en dient als indicator voor het optreden van het met de maatregel beoogde ecologisch herstel, nog voordat het ecologisch herstel zelf betrouwbaar te meten is. Er zijn globaal vier verschillende typen procesindicatoren mogelijk:

- Remote sensing
- Abiotische metingen
- Vegetaties
- Indicatorsoorten (flora & fauna)

5.2 Procesindicatoren voor beoordeling

Procesindicatoren kunnen verschillen per habitatype en per maatregel, maar ook per gebied. Per gebied wordt een plan van aanpak opgesteld en een keuze gemaakt welke procesindicatoren worden gemeten voor het monitoren van het herstelproces. Omdat er is gekozen voor minimaal één procesindicator per maatregel-habitatcombinatie zijn er meer procesindicatoren dan natuurherstelmaatregelen. De bevoegde bestuursorganen hebben voor 1000 herstelmaatregelen procesindicatoren aangeleverd in 2021 die ze gaan meten voor de beoordeling. Er wordt dus voor ongeveer 58% van de totaal aantal geplande herstelmaatregelen gemeten. Voor de overige 724 herstelmaatregelen moet de keuze welke procesindicatoren te meten nog gemaakt worden. Redenen die hiervoor worden aangedragen zijn o.a. dat de maatregel nog in de planvorming zit, dat de maatregel nog niet is uitgevoerd of dat de maatregel nog niet is afgerond. Van alle afgeronde maatregelen zijn de procesindicatoren bekend. Het is mogelijk dat dezelfde herstelmaatregel op meerdere habitatypes werkt, echter procesindicatoren zijn per habitatype aangeleverd. Er zijn voor 1677 unieke maatregel-habitatcombinaties één of meerdere procesindicatoren aangeleverd. In totaal zijn er 2450 unieke procesindicator combinaties opgevraagd. In onderstaande grafiek staat een overzicht voor welke type procesindicatoren is gekozen.

Figuur 5.1: Verdeling van de gekozen type procesindicatoren over de verschillende type metingen waarvoor in 2021 een uitvraag is gedaan.

5.3

Beoordeling procesindicatoren

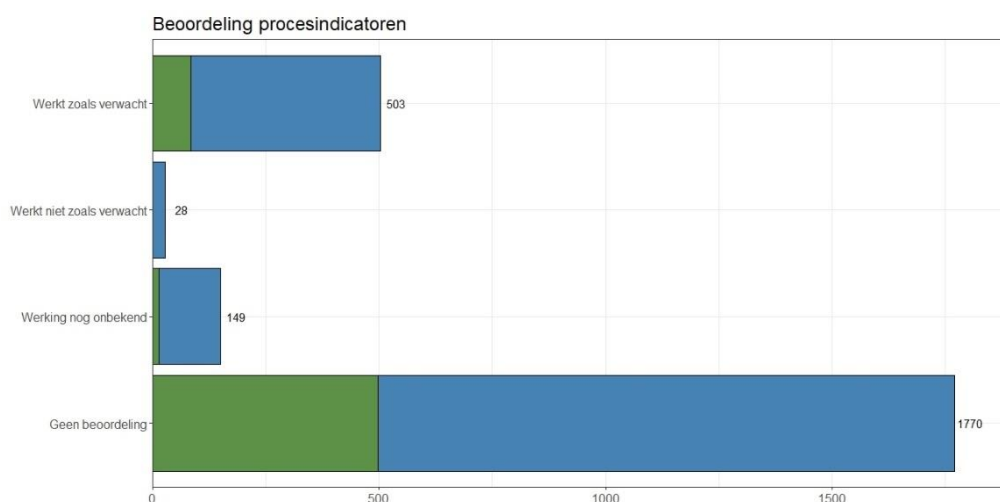
Voor de maatregelen die waren afgerond op peildatum 31 maart 2021 en de ingezette doorlopende aanvullende beheer maatregelen is aan de voortouwnemers gevraagd of er een meting van procesindicatoren heeft plaatsgevonden. Als standaard is gekozen voor een meetritme van eens in de drie jaar, op basis van het uitvoeringsritme van herstelmaatregelen binnen het tijdvak van 6 jaar van een programma. De procesindicatoren kunnen niet eerder worden gemeten dan als de herstelmaatregel is afgerond. Dit betekent dat de eerste meting maximaal drie jaar na afronding van de herstelmaatregel moet plaatsvinden. De analyse van de meetgegevens van de procesindicatoren gebeurt door de bevoegde bestuursorganen zelf. Deze analyse is maatwerk, waarbij kennis van de lokale situatie meegenomen moet worden. De conclusies uit de monitoring van procesindicatoren zijn direct afhankelijk van de uitvoering van de herstelmaatregelen. Eerst moet een maatregel daadwerkelijk zijn uitgevoerd en dan volgt nog de verwachte reactietermijn/responstijd. Voor de beoordeling van de effectiviteit van de maatregel wordt uitgegaan van het handelingsperspectief. Dit gebeurt aan de hand van het volgende afwegingskader:

Tabel 5.1: Beoordelingskader procesindicatoren

	Beoordeling	Risicoanalyse	Actie
1	Maatregel werkt zoals verwacht	Geen risico's geconstateerd	Geen
2	Nog onduidelijk of maatregel werkt zoals verwacht	Beschrijving onzekerheid	Wanneer noodzakelijk intensivering monitoring
3	Maatregel werkt niet zoals verwacht	Omschrijving knelpunt	Aanvullende maatregelen

5.4 Resultaten monitoring procesindicatoren

Tot en met peildatum 31 maart 2021 zijn van de 1000 herstelmaatregelen waarvoor procesindicatoren zijn opgevraagd er 998 afgerond of ingezet als doorlopend aanvullend beheer, waarvan enkele van het type complexe inrichting welke uit meerdere PAS-herstelmaatregelen bestaan. Voor 2 maatregelen, waarvan de werking middels 4 procesindicatoren is beoordeeld, is het onbekend wanneer en of deze zijn afgerond. Sommige van de afgeronde herstelmaatregelen hebben invloed op meerdere habitattypen, wat meerdere maatregelhabitatcombinaties mogelijk maakt. Dit resulteert in totaal 2446 procesindicatoren die voor beoordeling in aanmerking komen. Echter veel van deze maatregelen zijn nog te kortgeleden afgerond om een zinvolle beoordeling met procesindicatoren te kunnen uitvoeren. Op 31 maart 2021 waren 203 maatregelen met 595 procesindicatoren drie of meer jaren geleden afgerond of ingezet als aanvullend beheer.

Figuur 5.2: Beoordeling procesindicatoren 2021. Veel van de in het PAS uitgevoerde maatregelen zijn nog te kortgeleden uitgevoerd om te kunnen worden beoordeeld. Groen: beoordeling van procesindicatoren van maatregelen die langer dan 3 jaar geleden zijn voltooid, blauw: beoordeling van procesindicatoren die korter dan 3 jaar geleden zijn voltooid. Daarnaast is totaal aantal van procesindicatoren weergegeven van alle voltooide maatregelen.

De werking van een maatregel wordt op maatregel-habitatcombinatie beoordeeld per procesindicator. Middels 503 procesindicatoren is voor 255 maatregelen geconcludeerd dat deze werken zoals verwacht. Voor 11 maatregelen is, op basis van in totaal 28 procesindicatoren, dat ze niet werkten zoals verwacht. Deze maatregelen hebben effect op 10 habitattypen. Maatregelen die niet werkten zoals verwacht zijn opgenomen in tabel 5.2 met een korte uitwerking van de risicoanalyse en de eventuele daaruit voortkomende acties. Daarnaast is voor 100 maatregel-habitatcombinaties (63 maatregelen), op basis van 149 procesindicatoren, geconcludeerd dat de effectiviteit van de maatregel nog niet beoordeeld kan worden. Hiervan zijn 9 maatregelen wel al langer dan drie jaar geleden afgerond. Voor deze maatregelen behorende bij deze procesindicatoren zal de komende jaren duidelijk moeten worden of ze het beoogde doel realiseren.

Niet alle procesindicatoren van maatregelen die langer dan drie jaar geleden zijn uitgevoerd of behoren tot de categorie 'Doorlopend aanvullend beheer' zijn beoordeeld. In totaal is voor 1770 procesindicatoren nog geen beoordeling gedaan over de effectiviteit van de maatregel, het gaat om 1137 maatregel-habitatcombinaties. Er zijn verschillende redenen aangegeven waarom procesindicatoren nog niet zijn beoordeeld. Meest voorkomend is dat de nulmeting later is uitgevoerd en dat de eerste

beoordeling pas drie jaar na de nulmeting zal plaatsvinden. Een tweede veelvoorkomende reden is dat er wel gemeten is maar dat de beoordeling nog niet beschikbaar is, dan wel dat er op de peildatum nog geen trend weergegeven kan worden.

Tabel 5.2: Overzicht van procesindicator beoordelingen waarbij geconcludeerd is dat de uitgevoerde maatregel niet werkt zoals verwacht.

1)	037	Olde Maten & Veerslootslanden	Provincie Overijssel
	<i>maatregel</i>	2088	Herstel bevoeingssysteem (H6410)
	<i>habitatype</i>	H6410	Blauwgraslanden
	<i>risicoanalyse</i>	De GVG zakt nog te diep weg ten opzicht van de randvoorwaarde voor dit habitatype en er is nog beperkt sprake van inundatie die ook niet jaarlijks optreedt. Mogelijk wordt dit mede veroorzaakt door de droge jaren 2018 en 2019, maar vooralsnog lijkt het er op dat de maatregel niet het gewenste effect van vernatting tot gevolg heeft gehad. Ook lijkt er op basis van de kwelfluxmeting nauwelijks sprake te zijn van kwel en wijst het elektrisch geleidingsvermogen op verzuring. Op basis van de PQ's is nog geen eenduidige, positieve trend vast te stellen. De bodemchemie lijkt wel te voldoen aan de randvoorwaarden voor het habitatype.	
	<i>actie</i>	Aanvullende monitoring in de tweede beheerplanperiode zal met name zorgen voor langere meetreeksen van grondwaterstanden en inundatie, maar ook vervolgonnamen van de PQ's. De effectiviteit van de maatregel zal daarmee beter te beoordelen zijn. Pas dan zal ook de noodzaak voor eventueel aanvullend beheer aan het licht komen.	
2)	040	Engbertsdijksvenen	Provincie Overijssel
	<i>maatregel</i>	0460	Berken(opslag) verwijderen (H4030, H7220A, H7120ah)
	<i>habitatype</i>	H7120ah	Herstellende Hoogvenen
	<i>risicoanalyse</i>	Hoewel opslag is verwijderd, is aan de hand van structuurkartering ook vastgesteld dat deze weer terug is gekeerd. Het areaal jonge opslag is in 2019 ten opzichte van 2012 toegenomen met 36%, mogelijk door uitlopers van bomen die daar eerder zijn gekapt. Vooral in het noordoostelijk deel is op plekken waar bos is gerooid in de periode 2018-2019 veel jonge opslag zichtbaar. Op basis van grondwaterstanden en indicatorsoorten geldt dat er nog onvoldoende tijd is verstreken sinds de realisatie van de maatregel om een beoordeling op te kunnen baseren.	
	<i>actie</i>	Vervolgbeheer in de vorm van het opnieuw verwijderen van opslag is noodzakelijk. Of verdere bijsturing met aanvullende maatregelen voor herstel van het habitatype noodzakelijk is, zal moeten blijken uit de beoordeling van de effectiviteit aan de hand van de procesindicatoren grondwaterkwantiteit en indicatorsoorten. Mogelijk kan aan de hand daarvan geconcludeerd worden dat de abiotische omstandigheden en de vegetatie zich ook in H7120 Herstellende hoogvenen wel herstellen zoals beoogd met de maatregelen. In dat geval zijn verdere aanvullende herstelmaatregelen naast het opnieuw verwijderen van opslag niet nodig.	
3)	040	Engbertsdijksvenen	Provincie Overijssel

<i>maatregel</i>	0468	Bos rooien (H7110A, H7120ah)
<i>habitatype</i>	H7120ah	Herstellende Hoogvenen
<i>risicoanalyse</i>	Hoewel bos is geroid en opslag is verwijderd, is aan de hand van structuurkartering vastgesteld dat opslag weer terug is gekeerd. Het areaal jonge opslag is in 2019 ten opzichte van 2012 toegenomen met 36%, mogelijk door uitlopers van bomen die daar eerder zijn gekapt. Vooral in het noordoostelijk deel is op plekken waar bos is geroid in de periode 2018-2019 veel jonge opslag zichtbaar. Op basis van grondwaterstanden en indicatorsoorten geldt dat er nog onvoldoende tijd is verstreken sinds de realisatie van de maatregel om een beoordeling op te kunnen baseren.	
<i>actie</i>	Vervolgbeheer in de vorm van het opnieuw verwijderen van opslag is noodzakelijk. Of verdere bijsturing met aanvullende maatregelen voor herstel van het habitatype noodzakelijk is, zal moeten blijken uit de beoordeling van de effectiviteit aan de hand van de procesindicatoren grondwaterkwantiteit en indicatorsoorten. Mogelijk kan aan de hand daarvan geconcludeerd worden dat de abiotische omstandigheden en de vegetatie zich ook in H7120 Herstellende hoogvenen wel herstellen zoals beoogd met de maatregelen. In dat geval zijn verdere aanvullende herstelmaatregelen naast het opnieuw verwijderen van opslag niet nodig.	

4)	044	Borkeld	Provincie Overijssel
<i>maatregel</i>	9529	Inrichten laatste deel Middelveen / Overtoom (H3160, H7150, H4010A)	
<i>habitatype</i>	H3160	Zure vennen	
<i>risicoanalyse</i>	De grondwaterkwantiteitsmetingen over de meetperiode 2010 – 2021 laat na de realisatie van de maatregel in 2015 lagere stijghoogtes zien. Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt door de droge jaren 2018 en 2019. Een effect van het tegengaan van verdroging ten gevolge van de maatregel M3e lijkt daarmee echter niet bereikt. Nog nader te berekenen trends op basis van een langere meetperiode in de tweede beheerplanperiode zullen hier meer inzicht in kunnen verschaffen. De maatregel, inrichting, is echter ook op >1 km afstand vanaf de Natura 2000-begrenzing uitgevoerd. Conclusie is daarmee voor nu dat de maatregel M3e niet werkt zoals verwacht.		
<i>actie</i>	Langere meetreeks incl. de tweede beheerplanperiode zal beter inzicht kunnen verschaffen in de effectiviteit van de maatregel, omdat dan beter het effect van de twee droge jaren 2018 en 2019 ingeschat kan worden. Ook zal pas wanneer de grootschaliger maatregel M2a gerealiseerd is kunnen blijken of het beheer moet worden bijgesteld en nog aanvullende maatregelen nodig zijn voor het herstel van de habitatypes.		

5)	044	Borkeld	Provincie Overijssel
<i>maatregel</i>	1381	Inrichten laatste deel Middelveen / Overtoom (H3160, H7150, H4010A)	
<i>habitatype</i>	H4010A	Vochtige heiden	
<i>risicoanalyse</i>	De grondwaterkwantiteitsmetingen over de meetperiode 2010 – 2021 laat na de realisatie van de maatregel in 2015 lagere stijghoogtes zien. Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt door de droge jaren 2018 en 2019. Een effect van het tegengaan van verdroging ten		

gevolge van de maatregel M3e lijkt daarmee echter niet bereikt. Nog nader te berekenen trends op basis van een langere meetperiode in de tweede beheerplanperiode zullen hier meer inzicht in kunnen verschaffen. De maatregel, inrichting, is echter ook op >1 km afstand vanaf de Natura 2000-begrenzing uitgevoerd. Conclusie is daarmee voor nu dat de maatregel M3e niet werkt zoals verwacht. Voor wat betreft indicatorsoorten ontbreken nog gegevens uit de nulsituatie. Mogelijk zijn die nog te achterhalen en te analyseren. Daarnaast zou ook monitoring van indicatorsoorten uit een langere periode sinds uitvoering van de maatregel (t2-meting) nader inzicht kunnen verschaffen in de effectiviteit.

actie Langere meetreeks incl de tweede beheerplanperiode zal beter inzicht kunnen verschaffen in de effectiviteit van de maatregel, omdat dan beter het effect van de twee droge jaren 2018 en 2019 ingeschat kan worden. Dit geldt voor zowel de grondwaterstanden als de indicatorsoorten. Ook zal pas wanneer de grootschaliger maatregel M2a gerealiseerd is kunnen blijken of het beheer moet worden bijgesteld en nog aanvullende maatregelen nodig zijn voor het herstel van de habitattypen. Monitoring van beide procesindicatoren zal daarom worden voortgezet.

6)	044	Borkeld	Provincie Overijssel
	<i>maatregel</i>	9529	Inrichten laatste deel Middelveen / Overtoom (H3160, H7150, H4010A)
	<i>habitatype</i>	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
	<i>risicoanalyse</i>		De grondwaterkwantiteitsmetingen over de meetperiode 2010 – 2021 laat na de realisatie van de maatregel in 2015 lagere stijghoogtes zien. Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt door de droge jaren 2018 en 2019. Een effect van het tegengaan van verdroging ten gevolge van de maatregel M3e lijkt daarmee echter niet bereikt. Nog nader te berekenen trends op basis van een langere meetperiode in de tweede beheerplanperiode zullen hier meer inzicht in kunnen verschaffen. De maatregel, inrichting, is echter ook op >1 km afstand vanaf de Natura 2000-begrenzing uitgevoerd. Conclusie is daarmee voor nu dat de maatregel M3e niet werkt zoals verwacht.
	<i>actie</i>		Langere meetreeks incl. de tweede beheerplanperiode zal beter inzicht kunnen verschaffen in de effectiviteit van de maatregel, omdat dan beter het effect van de twee droge jaren 2018 en 2019 ingeschat kan worden. Ook zal pas wanneer de grootschaliger maatregel M2a gerealiseerd is kunnen blijken of het beheer moet worden bijgesteld en nog aanvullende maatregelen nodig zijn voor het herstel van de habitattypen.
7)	142	Sint Jansberg	Provincie Limburg
	<i>maatregel</i>	1720	Plaatsen gronddam (H7210, H91E0C)
	<i>habitatype</i>	H7210	Galigaanmoerassen
	<i>risicoanalyse</i>		De gronddam blijkt geen noemenswaardige opstuwning en stijging van het grondwater op te leveren. Mogelijk dat de gronddam lekt.
	<i>actie</i>		Er is een hydrologisch onderzoek gestart om te bepalen op welke manieren de gewenste grondwaterstijging kan worden bereikt. Hier zullen dus mogelijk alternatieve maatregelen uit voort komen
8)	142	Sint Jansberg	Provincie Limburg

		<i>maatregel</i>	1720	Plaatsen gronddam (H7210, H91E0C)
		<i>habitatype</i>	H91E0C	Beekbegeleidende bossen
		<i>risicoanalyse</i>		Het plaatsen van de gronddam heeft niet geleid tot opstuwung en stijging van het grondwaterpeil
		<i>actie</i>		Er is een onderzoek gestart om te bepalen welke andere maatregelen genomen kunnen worden om de gewenste grondwaterpeilstijging te bereiken.
9)	142		Sint Jansberg	Provincie Limburg
		<i>maatregel</i>	2069	Plaatsen kwelscherm (fase 1) (H7210, H91E0C)
		<i>habitatype</i>	H7210	Galigaanmoerassen
		<i>risicoanalyse</i>		Het kwelscherm heeft niet geleid tot de gewenste opstuwung en stijging van het grondwaterpeil. Mogelijk is het kwelscherm lek.
		<i>actie</i>		Er is een onderzoek gestart naar alternatieve maatregelen om de gewenste stijging van grondwaterpeil te bereiken.
10)	142		Sint Jansberg	Provincie Limburg
		<i>maatregel</i>	2069	Plaatsen kwelscherm (fase 1) (H7210, H91E0C)
		<i>habitatype</i>	H91E0C	Beekbegeleidende bossen
		<i>risicoanalyse</i>		De maatregel leidt niet tot de gewenste opstuwung en stijging van het grondwaterpeil. Mogelijk is het kwelscherm lek.
		<i>actie</i>		Er loopt momenteel een onderzoek naar alternatieve maatregelen om de gewenste grondwaterstijging te bereiken.
11)	144		Boschhuizerbergen	Provincie Limburg
		<i>maatregel</i>	1381	Vrijzetten venoever (H3130)
		<i>habitatype</i>	H3130	Zwakgebufferde vennen
		<i>risicoanalyse</i>		geen verbetering in waterkwaliteit
		<i>actie</i>		nader onderzoek
12)	144		Boschhuizerbergen	Provincie Limburg
		<i>maatregel</i>	1937	Verwijderen organische sedimenten (H3130)
		<i>habitatype</i>	H3130	Zwakgebufferde vennen
		<i>risicoanalyse</i>		geen verbetering in waterkwaliteit
		<i>actie</i>		nader onderzoek
13)	145		Maasduinen	Provincie Limburg
		<i>maatregel</i>	2335	Extra begrazing (H2330)
		<i>habitatype</i>	H2330	Zandverstuivingen
		<i>risicoanalyse</i>		Begrazen blijkt teveel mest achter te laten. De korstmossen, mossen en paddenstoelen hebben daar last van.
		<i>actie</i>		Met de TBO afspraken maken over de wijze van begrazing. Een herder kan de oplossing zijn.
14)	145		Maasduinen	Provincie Limburg

<i>maatregel</i>	2094	Extra begrazing (H2310)
<i>habitatype</i>	H2310	Stuifzandheiden met struikhei
<i>risicoanalyse</i>		Begrazen blijkt in droge heide teveel mest achter te laten. De korstmossen, mossen en paddenstoelen hebben daar last van.
<i>actie</i>		Met de TBO afspraken maken over de wijze van begrazing. Een herder kan de oplossing zijn.

15)	154	Geleenbeekdal	Provincie Limburg
<i>maatregel</i>	0890		Kleine greppel Kathagerbroek afdammen (H91E0C)
<i>habitatype</i>	H91E0C		Beekbegeleidende bossen
<i>risicoanalyse</i>			Maatregel heeft afzonderlijk geen tot beperkt effect
<i>actie</i>			Aanvullende maatregelen uit PAS dienen uitgevoerd te worden

6 Veldbezoek

6.1 Inleiding

Onderdeel van de natuurmonitoring was een jaarlijks veldbezoek in Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige natuur. Het veldbezoek bestaat uit het uitvoeren van een visuele inspectie van geselecteerde, representatieve veldlocaties door de verantwoordelijke partij (meestal provincie) en de terreinbeheerder. In het veldbezoek wordt gekeken naar opvallende zichtbare (indicaties voor) ontwikkelingen in de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten. Dit gebeurt op basis van een standaard invulformulier. Doel is jaarlijks een vinger aan de pols te houden of de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten behouden blijft, dan wel zich positief ontwikkelt. Het gaat bij de veldbezoeken om visuele waarnemingen van de natuurkwaliteit en niet om metingen. De resultaten van het veldbezoek worden door de verantwoordelijke partij en de beheerder gezamenlijk vastgelegd in een verslag en ondertekend.

6.2 Resultaten veldbezoek 2021

In 2021 zijn veldbezoeken afgelegd in 93 Natura 2000-gebieden. Van alle veldbezoeken zijn verslagen gemaakt. Voor het grootste deel van de Natura 2000-gebieden wordt geconstateerd dat er geen aanleiding is om de natuurherstelmaatregelen bij te stellen. In deze gebieden ontwikkelt de natuurkwaliteit zich op de geïnspecteerde locaties zoals verwacht. Om ook de komende jaren goed vinger aan de pols te kunnen houden zijn in veel verslagen aandachtspunten voor volgende jaren benoemd.

Ieder jaar zijn er enkele gebieden waar onverwachte ontwikkelingen optreden. In 10 gebieden zijn in 2021 tijdens de veldbezoeken onverwachte ontwikkelingen geconstateerd. Hierbij is ook aangegeven hoe de geconstateerde knelpunten opgelost gaan worden. Veldbezoeken waarbij onverwachte ontwikkelingen zijn geconstateerd zijn opgenomen in tabel 6.1 met een korte uitwerking van de ontwikkeling en de eventuele daaruit voortkomende acties. De voortgang van de acties uit voorgaande jaren waar in de veldbezoeken onverwachte ontwikkelingen waren geconstateerd zijn opgenomen in bijlage 8.

Tabel 6.1: Overzicht van veldbezoeken waarbij in 2021 onverwachte ontwikkelingen zijn geconstateerd.

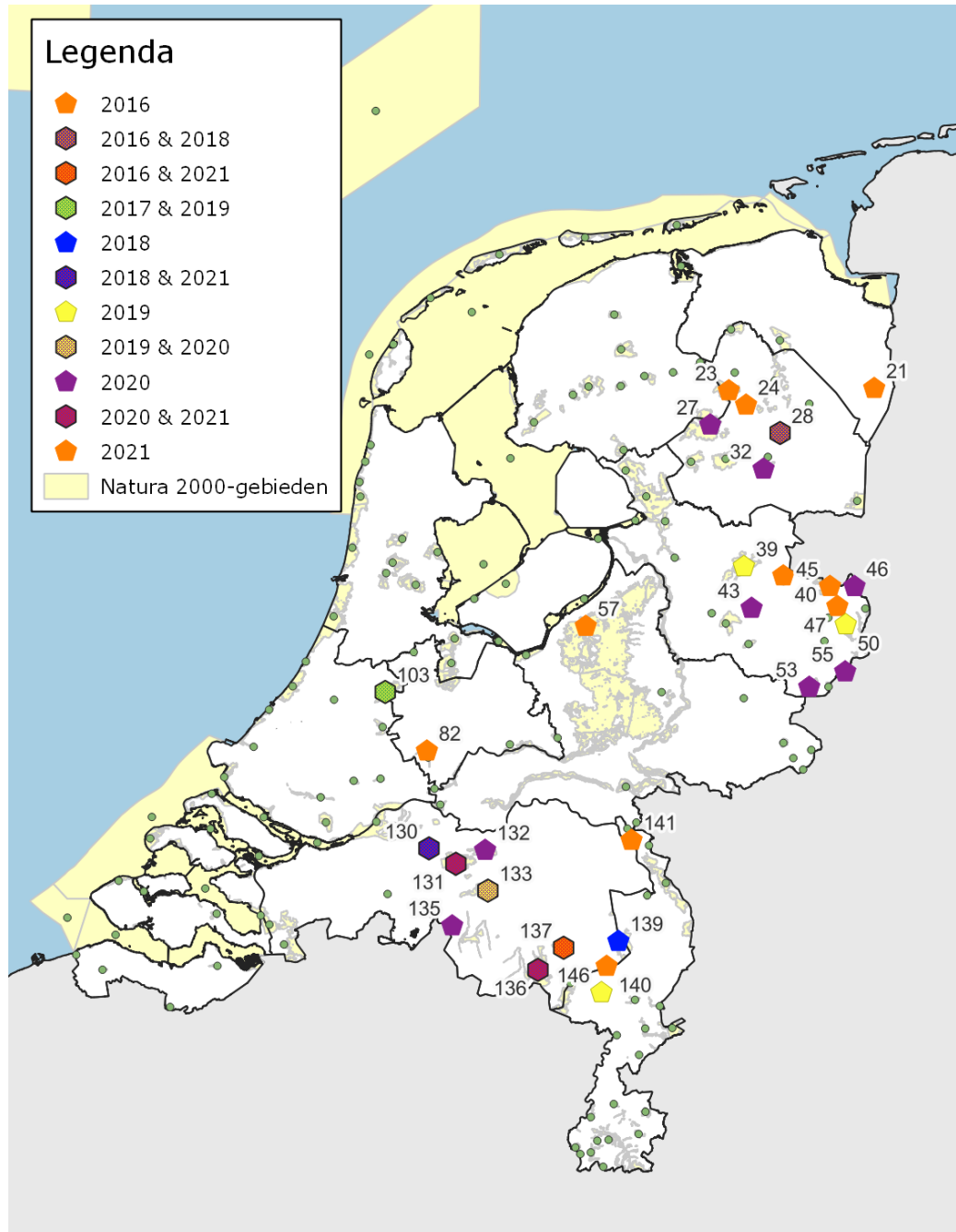
1)	023	Fochteloërveen	Provincie Drenthe
	Onverwachte ontwikkeling:	Op basis van het veldbezoek 2021 en de informatie van de beheerder hebben zich het afgelopen jaar geen grote wijzigingen in de aanwezige habitattypen voorgedaan in het Fochteloërveen. De beheerder geeft wel aan dat de kwaliteit van de habitattypen onder druk staan. Dit wijdt de beheerder aan de stikstofdepositie, de lekkende kades en aan de langdurig droge perioden van de afgelopen drie jaar. Hierdoor ontstaat een rijker milieu en staan typische soorten van de habitattypen van het Fochteloërveen onder druk.	
	Actie in 2022	Met het in voorbereiding zijnde project kadeherstel is de verwachting dat de hydrologische condities voor het behoud en herstel van het actieve hoogveen worden gerealiseerd. Dit zal de kwaliteit van het hoogveen ten goede komen. In het veldbezoek van 2022 kan aandacht worden besteed aan de volgende onderwerpen: stand van zaken kadeherstelprojectenstand van zaken N2000-herstelmaatregelen.	
2)	024	Witterveld	Provincie Drenthe

Onverwachte ontwikkeling:		Hoogveenspecialisten hebben bij een veldbezoek in april 2021 geconstateerd dat het aanwezige actieve hoogveen (H7110A) ernstig is aangetast. Van de bij eerdere inventarisaties aanwezige 3 ha was nog maar 0,1 ha als actief hoogveen te definiëren. Als voornaamste oorzaken werden de opeenvolgende droge jaren (2018, 2019 en in mindere mate ook 2020) aangevoerd in combinatie met vertrapping door (rund)vee. Met name het rundvee zocht in de droge perioden de laatste vochtige en natte delen van het terrein op om verkoeling en groene vegetatie op te zoeken.	
Actie in 2022		Beheerder heeft maatregelen in de vorm van een raster genomen om de betreding door vee te verhinderen. In 2021 vond nog een veldbezoek plaats tussen RVB, LNV en hoogveenspecialisten over de te nemen maatregelen om de hydrologische situatie te verbeteren. Het uitgevoerde hydrologisch onderzoek voorziet in maatregelen die de hydrologie van het Witterveld kunnen verbeteren. Beheerder wil hier graag mee aan de slag.	
3)	040	Engbertsdijksvenen	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		Uitvoering van de interne maatregelen ligt vanwege een voorlopige voorziening van de rechter momenteel stil.	
Actie in 2022		Moet een onderbouwing worden opgesteld voor de noodzaak van compartimentering voor verbetering van de kwaliteit/uitbreiding van het actieve en herstellende hoogveen alvorens herstart van de werkzaamheden kan plaatsvinden.	
4)	044	Borkeld	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		Langs de zuidwestrand van het Elsenerveen ligt een door pijpenstrootje sterk vergraste heide. Vroeger kwam hier op grote schaal nog klokjesgentiaan voor; nu staat deze samen met bruine snavelbies enkel nog in de laagste delen. Aan de (oostelijke) rand van het Elsenerveen is nog het habitatype H3160 Zure vennen aanwezig(niet bezocht). De staat van instandhouding van dit habitatype in De Borkeld is zeer ongunstig. Tijdens het veldbezoek in eerdere jaren stond het ven geheel droog. Er wordt weinig tot geen verjonging binnen het dichte jeneverbesstruweel waargenomen met als risico dat het struweel uiteindelijk van ouderdom zal afsterven	
Actie in 2022		Een aantal voor de aanwezige habitattypen belangrijke interne maatregelen, zoals het uitgraven van het Elzenerveen, moeten nog plaatsvinden. Het is de verwachting dat er zich hiermee o.a. een groot zuur ven ontwikkeld van significant hogere kwaliteit dan het huidige zure ven (huidige staat van instandhouding zeer ongunstig, onder meer door verdroging). Daarnaast wordt significante uitbreiding van het areaal vochtige heide verwacht. Het zorgen voor verjonging / nieuwe jeneverbesstruweel om op termijn de verouderde delen te vervangen vormt een uitdaging waar aan gewerkt wordt.	
5)	047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		Aanwezigheid van watercrassula. De exoot heeft zich permanent gevestigd en is in het permanent waterige deel van de poel aanwezig in flinke dichte begroeiing.	
Actie in 2022		Staatsbosbeheer gaat Plan van Aanpak opstellen voor bestrijding hiervan. Waarschijnlijk wordt gekozen voor dempen van de poel en oevers aangevuld	

		met een plan voor het nieuw graven van een vervangende poel in de nabije omgeving.	
6)	130	Langstraat	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in het Natura 2000-gebied lijkt over het algemeen langzaam achteruit te gaan, ondanks het juiste terreinbeheer. Om deze trend om te buigen is de uitvoer van het gebiedsproject gestart met als doel hydrologisch herstel om kwel in de wortelzone te herstellen. Vooral in Labbegat 1 dient de achteruitgang van de vegetatie in de gaten gehouden te worden.		
Actie in 2022	De uitvoering van de herstelmaatregelen uit het inrichtingsplan is recent begonnen. Verder is er onderzoek uitgevraagd om de genetische levensvatbaarheid van de populatie gele zegge te onderzoeken. Hopelijk kan dit voorjaar 2022 uitgevoerd worden.		
7)	131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	De verbetering van kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in de Loonse en Drunense Duinen verloopt moeizaam. De uitgevoerde herstelmaatregelen hebben weliswaar een positief effect op de habitattypen en leefgebieden, zoals schapenbegrazing en vrijzetten van oude eiken, maar bij een blijvende overbelasting met stikstof wordt blijvend herstel zeer moeilijk. Daarnaast is ook de eikensterfte een probleem, voornamelijk zijn er geen passende maatregelen om dit probleem op te lossen met de huidige stikstofdepositie.		
Actie in 2022	Het is dus voor deze habitattypen van groot belang dat de stikstofdepositie daalt en om te onderzoeken wat de effecten van het (lage) grondwaterpeil op het systeem zijn.		
8)	136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	Voor het Leenderbos zijn er zorgen over het dichtgroeien van de oostelijke heidecorridor met bosopslag. Hierdoor komt de verbindingsfunctie voor soorten van stuifzandheiden en zandverstuivingen waarvoor deze corridor is ingericht in het gedrang.		
Actie in 2022	De volgende aanbevelingen voor o.a. de monitoring en het veldbezoek voor volgend jaar worden gedaan: <ul style="list-style-type: none"> • Op basis van luchtfoto's beoordelen welke delen van de heidecorridor het meest dichtgelopen zijn en daar extra inzetten op het verwijderen van opslag. • In 2022 de omgeving van het Veeven met de eigenaar Brabant Water bezoeken. 		
9)	137	Strabrechtse Heide & Beuven	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	De verbetering van de kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden verloopt moeizaam. De uitgevoerde herstelmaatregelen resulteren in instandhouding. Bij een blijvende overbelasting met stikstof wordt kwaliteitsverbetering moeilijk. De hoge mate van vergrassing door pijpenstrootje is negatief.		

Actie in 2022		Of de uitgevoerde herstelmaatregelen uiteindelijk ook tot kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding leiden is onduidelijk. Bij een blijvende overbelasting met stikstof wordt duurzaam herstel en kwaliteitsverbetering moeilijk.	
10)	140	Groote Peel	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:		De verbetering van de kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden verloopt moeizaam. De uitgevoerde herstel en hydrologische maatregelen resulteren in instandhouding. De uitgevoerde herstelmaatregelen hebben een positief effect op de habitattypen en leefgebieden. De hydrologische maatregelen dragen bij aan het herstel van de hydrologie; in het afgelopen jaar wordt er meer water vastgehouden en drogen verschillende delen minder snel op. Vooralsnog resulteren de uitgevoerde herstel en hydrologische maatregelen vooral in instandhouding.	
Actie in 2022		Of deze maatregelen uiteindelijk ook tot kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding leiden is onduidelijk. De afgelopen droge jaren hebben zeker niet bijgedragen aan het herstel van de verschillende vegetaties. Verder hydrologisch herstel blijft hiermee onverminderd van belang. Bij een blijvende overbelasting met stikstof wordt duurzaam herstel en kwaliteitsverbetering moeilijk.	

Zie voor de ligging van de gebieden met onverwachte ontwikkelingen onderstaande kaart:

Figuur 6.1: Natura 2000-gebieden met constatering van een onverwachte ontwikkeling n.a.v. veldbezoek tussen maart-oktober 2021 en voorgaande jaren. Voor sommige gebieden zijn in meerdere jaren verschillende onverwachte ontwikkelingen gerapporteerd.

7 Aanvullend onderzoek

Op basis van de meest recente wetenschappelijke kennis zijn de Natura 2000-herstelstrategieën opgesteld voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden. Deze herstelstrategieën zijn gebruikt ten behoeve van de gebiedsanalyses waarin is vastgelegd welke herstelmaatregelen op gebiedsniveau genomen moeten worden om de beoogde natuurkwaliteit te realiseren. Aanvullend onderzoek is nodig om voldoende zekerheid te krijgen dat experimentele herstelmaatregelen het beoogde positieve effecten zullen hebben op de kwaliteit van habitattypen of leefgebieden. Kennislacunes, en daarmee de behoeften aan extra onderzoek, zijn zowel op gebiedsniveau als op landelijk niveau benoemd.

Onderzoeksmaatregelen kunnen gebied-specifiek zijn en dus op één gebied betrekking hebben of een gebied-overstijgend karakter hebben dat van belang is voor meerdere PAS-gebieden. Voor benodigd onderzoek op gebiedsniveau geldt dat dit veelal is opgenomen als uit te voeren maatregel in de gebiedsanalyses. De voortgang hierin wordt ook op gebiedsniveau gemonitord als onderdeel van de voortgang van de uitvoering van herstelmaatregelen. Voor landelijke kennislacunes geldt dat de voortouwnemers zich samen met LNV en de betrokken kennispartners Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) en WEnR ten doel hebben gesteld om te komen tot een lange termijn kennisagenda waarin de nadruk ligt op gebiedsoverstijgende kennislacunes. Voor de periode van 2014-2018 was een kennisagenda opgezet door OBN met speerpunten voor het ontwikkelen van de PAS herstelstrategieën.

Landschappen	Programmatische speerpunten
Beekdallandschap	Welke herstelmaatregelen kunnen in beekdallandschappen genomen worden om schadelijke effecten van stikstofdepositie optimaal te compenseren? Welke concrete beheer- en inrichtingsmaatregelen horen daarbij? Welke maatregelen zijn nodig om effecten van stikstofdepositie op de fauna van natte schraallanden tegen te gaan?
Droog Zandlandschap	Wat is het effect en mogelijke toepassing van slow-release bemesting van heidevelden? Hoe is de mineralenbalans in bossen van het droge zandlandschap te herstellen en op welke wijzen kunnen tevens te grote hoeveelheden stikstof worden verwijderd (effect van plaggen, strooisel verwijderen, bekalen/steenmeel-bemesting, begrazen en verjonging)?
Duin- en Kustlandschap	Wat zijn de systeembottlenecks bij het herstel van de grijze duinen en duinheiden? Centraal staat een fundamentele kennislacune over de relaties tussen abiotische én biotische dynamiek (populatie-ontwikkelingen van functionele soortgroepen) en de rol van stikstofdepositie.
Heuvellandschap	Is de optimalisatie en deels intensivering van het begrazingsbeheer van kalkgraslanden en heischrale graslanden een effectief herstel? Hoe kan het afstromen van vervuild water van bovenliggende cultuurgronden naar hellingbossen en andere habitats voorkomen worden?
Laagveen- en Zeekleilandschap	Wat is de onderbouwing van de herstelmaatregelen voor de verlandingsstadia (trilveen, veenmosrietland, galigaanmoeras, veenheide) en de soortenrijke schraallanden. Welke rol speelt de stikstofdepositie bij de ontwikkeling van wateren met kranswieren en wateren met krabben en fonteinkruiden? Welke rol speelt de huidige stikstofdepositie bij het instandhoudingsbeheer en de ontwikkeling van veenmosrietlanden? Wat zijn de empirische critical loads voor stikstof voor veenmosrietlanden, trilvenen, en veenheiden, en in hoeverre worden deze beïnvloed door de fosfaatbeschikbaarheid?
Nat Zandlandschap	Hoe komen we tot een herstel van mineralenbalans, buffercapaciteit en C-huishouding? Deelvragen zijn: vormen verschuivingen in de balans tussen micro- en macronutriënten en bufferstoffen direct of indirect een wezenlijke bottleneck voor karakteristieke soorten in verschillende onderdelen van het nat zandlandschap? Wat is de rol van de waardplanten daarin? En hoe kunnen deze balansen en de daarin sturende processen worden hersteld? Kunnen bepaalde vormen van historisch landgebruik hierbij een rol spelen?
Rivierenlandschap	Door het veranderde landgebruik en inrichting van de voedings-gebieden van de grote rivieren zijn veranderingen opgetreden in de nutriëntenvrucht van het rivierwater. Wat is het effect van deze veranderingen op de vegetatieontwikkeling van de overstromingsvlakten (pioniervegetaties, graslanden, moerassen en bossen), niet alleen vanwege de kwaliteit van het rivierwater, maar ook door de verhoogde beschikbaarheid van nutriënten via sedimentatie van slib? Wat is de rol van overstroming door rivierwater, afzetting van slib en bemesting als vervangende sturingsfactor daarvan in glanshaver- en vossenstaartheuvels?

In de periode 2014-2020 zijn diverse acties ondernomen om te komen tot een overzicht, ordening en prioritering van kennislacunes. De voortgang van onderzoeksvragen die vallen onder de reguliere monitoring voortgang herstelmaatregelen is in beeld gebracht

(hoofdstuk 4). Deze onderzoeksmaatregelen bevatten ook deelonderzoeken uit de kennisagenda van OBN, met name wanneer de onderzoeksmaatregelen een gebied-overstijgend karakter hebben. Zoals het OBN vervolgonderzoek naar beheeroptimalisatie van H6210, kalkgraslanden, en H6230, heischrale graslanden, en onderzoek naar standplaatsvereisten voor H6110, *Pionierbegroeiingen op rotsbodembodem. Daarnaast zijn er door het Kennisnetwerk OBN in 2021 in totaal 11 onderzoeken afgerond en een 10 tal nieuwe publicaties verschenen waarvan enkele deelantwoorden geven op de speerpunten en lopen er nog 33 onderzoeken¹³.

Voor 2021 zijn 9 voorstellen opgenomen in het OBN jaarplan¹⁴ waarvan diverse betrekking hebben op natuurherstel als gevolg van stikstofdepositie.

- herstel van droge heide in relatie tot kantelpunten in bodem- en humuskenmerken bij vergrassing droog landschap
- kwantificering van ecologisch relevante kwelfluxen voor grondwaterafhankelijke habitattypen in beekdalen beekdallandschap
- kalkarme grijze duinen of duinheide? de rol van wortelbiomassa, p-beschikbaarheid en plantstrategieën bij kleinschalige verstuing in kalkarme en kalkrijke duinen duin- en kustlandschap
- achteruitgang van kenmerkende diersoorten in vennen nat zandlandschap
- kansen voor biodiversiteit bij klimaatmaatregelen in het laagveenlandschap laagveen- en zeekleilandschap
- natte overstromingsvlaktes in het rivierengebied 2e fase – inrichting en beheer van overstromingsvlaktes in relatie tot waterkwaliteit en waterpeil rivierenlandschap
- omgaan met invasieve exoten in de droge duinen duin- en kustlandschap
- Genetische erosie bij bedreigde soorten van hellingschraallanden
- Herstelmaatregelpakketten voor Kalkmoeras in Zuid-Limburg

Lopend onderzoek 2021:

1. Analyse effectiviteit herstelmaatregelen Drentse Aa. Af te ronden in 2022.
2. Kwantificering van ecologisch relevante kwelfluxen voor grondwaterafhankelijke habitattypen in beekdalen. Af te ronden in 2024.
3. Vogelakkers – diversiteit en effectiviteit. Af te ronden in 2022.
4. Ecologische randvoorwaarden voor opgroeisucces van kievitsskuikens. Af te ronden in 2022.
5. Verbetering strooiselafbraak. Af te ronden in 2022.
6. Herstel van droge en natte heide door steenmeelgift – de middellange termijn. Af te ronden in 2023.
7. Middellange termijn steenmeelgift droge bossen. Af te ronden in 2026.
8. Herstel konijnenpopulaties in de kustduinen. Af te ronden in 2022.
9. Inrichting en beheer kustbroedvogelbiotopen. Af te ronden in 2022.
10. Herstel grijze duinen door kleinschalige dynamiek. Af te ronden in 2023.
11. Wisselbegrazing in de duinen. Af te ronden in 2024.
12. Ruimte voor zand – Ontwikkeling van een nieuwe beheerstrategie voor het behoud van een dynamisch kustlandschapsmozaïek. Af te ronden in 2024.
13. Omgaan met invasieve exoten in de droge duinen. Af te ronden in 2024.
14. Diepe insnijding van beken in het Heuvelland. Af te ronden in 2022.
15. Duurzaam veiligstellen van het prioritaire habitattyp H6110* Pioniersbegroeiingen op rotsbodembodem. Af te ronden in 2023.
16. Herstelmaatregelpakketten voor kalkmoeras in Zuid-Limburg. Af te ronden in 2025.
17. Glanshaverhooiland in het Heuvelland. Een opmaat tot herstelmaatregelen. Af te ronden in 2026.
18. Evaluatie van bekalken als mogelijke herstelmaatregel in trilvenen en blauwgraslanden. Af te ronden in 2022.

¹³ https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/obnjaarverslag2021.pdf

¹⁴ https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/obn-jaarplan-2021-def.5dfaf4.pdf

19. Kansrijkdom voor ontwikkeling N2000 habitats in vernatte veengebieden. Af te ronden in 2022.
20. Onderzoek naar broeikasgasfluxen uit oppervlaktewater in natuurgebieden in het laagveen; casus bij blueCAN. Af te ronden in 2022.
21. Veldexperiment Verbrakking Westzaan. Af te ronden in 2023.
22. Kansen voor biodiversiteit bij klimaatmaatregelen in het laagveenlandschap. Af te ronden in 2023.
23. Stimulering jonge verlanding tot nieuw trilveen: de rol van biobouwers en vraat. Af te ronden in 2024.
24. Cyclisch waterpeilbeheer en voedselketenonderzoek Oostvaardersplassen in perspectief van beheer zeekelemoerassen in Nederland. Af te ronden in 2024.
25. Herstel van hoogveenbossen in laagveengebieden. Af te ronden in 2024.
26. Maatregelen ter versnelling van acrotelmontwikkeling. Af te ronden in 2021.
27. Verruiging verdroogde vochtige bossen. Af te ronden in 2021.
28. Ontwikkeling soortenrijke bossen op voormalige landbouwgrond. Af te ronden in 2022.
29. Programma Ontwikkeling en herstel heischraal grasland in Nederland. Af te ronden in 2024.
30. Achteruitgang van kenmerkende diersoorten in vennen. Af te ronden in 2024.
31. Klimateffecten rivieren. Af te ronden in 2022.
32. Diepe uiterwaardplassen: verondiepen of niet? Visie vanuit ecologisch perspectief. Af te ronden in 2022.
33. Overstromingsvlakten fase 2. Af te ronden in 2025.

Afgerond onderzoek

1. Waterhuishouding van grondwatergevoede beekdalvenen.
2. Aangepast beheer- en onderhoud en kleinschalige maatregelen in beken.
3. Grip op beekslib. De sturende rol van beeksediment op de kwaliteit van beeklevensgemeenschappen.
4. Duurzaamheid van basenminnende schraallanden in kwelzones.
5. Kanskaart nieuw bos in beekdalen.
6. Gebiedskenmerken die bepalend zijn voor het voorkomen van doelsoorten in het agrarisch leefgebied 'Natte dooradering' en hun beheereisen.
7. Habitat overstijgende interacties in het Waddengebied.
8. Kansen voor heischraal grasland in het Heuvelland.
9. Inrichting, ontwikkeling en beheer van eutrofe moerassen op voormalige landbouwgrond.
10. Naar vernatting ten behoeve van natuurontwikkeling en -herstel binnen Natura 2000 en NNN.
11. Knelpunten voor terugkeer van bedreigde insecten in het natte zandlandschap.

Bijlage 1: Voormalige PAS-gebieden

Nr	Gebied	Nr	Gebied	Nr	Gebied
1	Waddenzee	50	Landgoederen Oldenzaal	115	Grevelingen
2	Duinen en Lage Land Texel	51	Lonnekermeer	116	Kop van Schouwen
3	Duinen Vlieland	53	Buurserzand & Haaksbergerveen	117	Manteling van Walcheren
4	Terschelling	54	Witte Veen	118	Oosterschelde
5	Duinen Ameland	55	Aamsveen	122	Westerschelde en Saef- tinghe
6	Duinen Schiermonnikoog	57	Veluwe	123	Zwin & Kievittepolder
13	Alde Feanen	58	Landgoederen Brummen	128	Brabantse Wal
15	Van Oordt's Mersken	60	Stelkampsveld	129	Ulvenhoutse Bos
16	Wijnjeterper Schar	61	Korenburgerveen	130	Langstraat
17	Bakkeveense Duinen	62	Willink's Weust	131	Loonse en Drunense Duinen en Leemkuilen
18	Rottige Meenthe & Brandemeer	63	Bekendelle	132	Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek
21	Lieftingsbroek	64	Wooldse Veen	133	Kampina en Oisterwijkse Vennen
22	Norgerholt	65	Binnenveld	134	Regte Heide & Riels Laag
23	Fochteloërveen	69	De Bruuk	135	Kempeland-West
24	Witterveld	70	Lingedijk & Diefdijk	136	Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux
25	Drentsche Aa-gebied	71	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	137	Strabrechtse Heide en Beu- ven
26	Drouwenerzand	81	Kolland & Overlangbroek	138	Weerter- en Budelerbergen en Ringselven
27	Drents-Friese Wold en Leggelderveld	82	Uiterwaarden Lek	139	Deurnsche Peel & Mariapeel
28	Elperstroom	83	Botshol	140	Groote Peel
29	Holtingerveld (Havelte-Oost)	84	Duinen Den Helder-Callantsoog	141	Oeffelter Meent
30	Dwingelderveld	85	Zwanenwater & Pettemerduinen	142	Sint-Jansberg
31	Mantingerbos	86	Schoolse Duinen	143	Zeldersche Driessen
32	Mantingerzand	87	Noordhollands Duinreservaat	144	Boschhuizerbergen
33	Bargerveen	88	Kennemerland-Zuid	145	Maasduinen
34	Weerribben	89	Eilandspolder	146	Sarsven en De Banen
35	De Wieden	90	Wormer- en Jisperveld & Kalver- polder	147	Leudal
36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	91	Polder Westzaan	148	Swalmdal
37	Olde Maten & Veerslootslanden	92	Ilperveld, Varkensland, Oost- zanerveld & Twiske	149	Meinweg
38	Rijntakken	94	Naardermeer	150	Roerdal
39	Vecht- en Beneden-Reggege- bied	95	Oostelijke Vechtplassen	153	Bunder- en Elsoërbos
40	Engbertsdijksvennen	96	Coepelduynen	154	Geleenbeekdal
41	Boetelerveld	97	Meijendel & Berkheide	155	Brunsummerheide
42	Sallandse Heuvelrug	98	Westduinpark en Wapendal	156	Bemelerberg & Schiepers- berg
43	Wierdense Veld	99	Solleveld & Kapittelduinen	157	Geuldal
44	Borkeld	100	Voornes Duin	158	Kunderberg

45 Springendal & Dal van de Mos- beek	101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	159	Sint Pietersberg & Jekerdal
46 Bergvennen & Brecklenkampse Veld	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	160	Savelsbos
47 Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	105	Zouweboezem	161	Noorbeemden & Hoogbos
48 Lemselermaten	112	Biesbosch		
49 Dinkelland	114	Krammer-Volkerak		

Bijlage 2a: Tabel met omvang stikstofgevoelige habitattypen landelijk

Overzicht van omvang van habitattypes en zoekgebieden in de 118 voormalige PAS-gebieden. In zoekgebieden zijn er aanwijzingen dat een bepaald habitat(sub)type aanwezig is.

Habitattype	Omschrijving	ha
H4030	Droge heiden	14.156,94
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	8.281,36
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	7.404,34
H7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	5.618,24
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	4.722,81
H2160	Duindoornstruwelen	4.231,89
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	3.878,56
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	2.797,50
H2330	Zandverstuivingen	2.765,98
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	2.393,88
H2120	Witte duinen	2.149,98
H9190	Oude eikenbossen	2.012,01
H2180A	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	1.747,57
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	1.458,02
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1.441,37
H7120	Herstellende hoogvenen	1.342,44
H2140B	Duinheiden met kraaihei (droog)	1.338,02
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	1.240,14
H2180Ao	Duinbossen (droog) overig	1.192,86
H91D0	Hoogveenbossen	1.095,77
ZGH2120	Witte duinen	1.081,18
H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1.039,65
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	931,33
H1320	Slijkgrasvelden	839,19
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)	766,52
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	660,73
H2180B	Duinbossen (vochtig)	613,84
H2180Abe	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	513,82
ZGH3150baz	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden buiten afgesloten zeearmen	484,92
H3150baz	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden buiten afgesloten zeearmen	477,81
ZGH2130B	Grijze duinen (kalkarm)	462,88
H2110	Embryonale duinen	403,57
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	387,71
H2170	Kruipwilgstruwelen	387,37
H3160	Zure vennen	373,92
H9110	Veldbies-beukenbossen	367,08
H6230dka	Heischrale graslanden droog kalkarm	359,36
H3130	Zwakgebufferde vennen	318,95
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	297,87
ZGH9120	Beuken-eikenbossen met hulst	291,44
ZGH2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	273,15
H3140lv	Kranswierwateren in laagveengebieden	272,41
H5130	Jeneverbesstruwelen	242,78
ZGH2160	Duindoornstruwelen	235,96
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	227,56
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	185,26
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden buiten afgesloten zeearmen	173,86
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	163,13
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	162,67

H2150	Duinheiden met struikhei	162,42
ZGH7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	162,32
H6410	Blauwgraslanden	159,20
H2140A	Duinheiden met kraaihei (vochtig)	159,14
ZGH4030	Droge heiden	150,56
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	127,40
H2190Ae	Vochtige duinvalleien (open water) (matig) eutrofe vormen	112,84
ZGH6230dka	Heischrale graslanden droog kalkarm	105,40
H2130C	Grijze duinen (heischraal)	101,88
ZGH2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	97,11
H6210	Kalkgraslanden	95,35
ZGH2180Abe	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	90,68
ZGH3140lv	Kranswierwateren in laagveengebieden	89,52
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	89,32
H2190Aom	Vochtige duinvalleien (open water) oligo- tot mesotrofe vormen	87,59
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	84,54
H6230vka	Heischrale graslanden vochtig kalkarm	80,27
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	71,83
ZGH6510A	Glanshaver- en vossenstaarthoïlanden (glanshaver)	71,06
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	69,65
H6120	Stroomdalgraslanden	67,05
ZGH91D0	Hoogveenbossen	59,83
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	58,17
H7210	Galigaanmoerassen	57,59
ZGH91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	49,99
ZGH7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	38,91
ZGH2170	Kruipwilgstruwelen	38,60
ZGH2310	Stuifzandheiden met struikhei	37,16
ZGH2180B	Duinbossen (vochtig)	34,13
H91E0B	Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	33,78
ZGH9190	Oude eikenbossen	32,40
H91F0	Droge hardhoutooibossen	31,79
ZGH2110	Embryonale duinen	31,04
ZGH3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden buiten afgesloten zeearmen	29,45
H3140	Kranswierwateren	22,41
ZGH6230vka	Heischrale graslanden vochtig kalkarm	22,31
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	22,02
ZGH1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	14,70
ZGH2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	10,63
ZGH4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	10,08
ZGH9160B	Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)	9,73
ZGH2330	Zandverstuivingen	9,68
H6230	Heischrale graslanden	9,18
H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	8,15
ZGH6410	Blauwgraslanden	8,08
H6230dkr	Heischrale graslanden droog kalkrijk	7,59
H3140hz	Kranswierwateren op hogere zandgronden	7,46
H7230	Kalkmoerassen	6,90
ZGH3160	Zure vennen	6,39
ZGH2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	6,17
ZGH7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	5,70
ZGH2180Ao	Duinbossen (droog) overig	5,28
ZGH7120	Herstellende hoogvenen	4,00
ZGH2180A	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	3,02
ZGH2130C	Grijze duinen (heischraal)	2,68
ZGH9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	2,55
ZGH6510B	Glanshaver- en vossenstaarthoïlanden (grote vossenstaart)	2,53
ZGH1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	2,27
H6130	Zinkweiden	2,11
ZGH3130	Zwakgebufferde vennen	1,81

ZGH6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	1,23
ZGH7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	1,12
H7220	Kalktufbronnen	0,81
H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem	0,73
ZGH91F0	Droge hardhoutooibossen	0,48
ZGH91E0B	Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	0,48
ZGH2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	0,35
ZGH7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,35
ZGH6230	Heischrale graslanden	0,27
ZGH3140	Kranswierwateren	0,21
ZGH4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	0,14
ZGH5130	Jeneverbesstruwelen	0,09
H9160	Eiken-haagbeukenbossen	0,07

Bijlage 2b: Tabel met omvang stikstofgevoelige leefgebieden van soorten landelijk

Overzicht van omvang van stikstofgevoelige leefgebieden en zoekgebieden in de 118 voormalige PAS-gebieden. In zoekgebieden zijn er aanwijzingen dat een bepaald leefgebied aanwezig is. Op basis van bezet en mogelijk bezet leefgebied van de relevante soorten, zijn 'PAS-leefgebieden' en 'zoekgebieden voor PAS-leefgebieden' afgebakend.

Leefgebied	Omschrijving	ha
Lg13	Bos van arme zandgronden	36.920,95
Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	29.755,58
L4030	Droge heiden	3.187,47
Lg05	Grote-zeggenmoeras	1.814,12
Lg11	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeekleigebied	1.535,76
Lg09	Droog struisgrasland	1.409,81
ZGLg11	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeekleigebied	1.237,66
ZGLg13	Bos van arme zandgronden	1.088,54
Lg08	Nat, matig voedselrijk grasland	1.031,49
Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	989,92
ZGLg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	868,25
Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	763,60
Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	479,50
Lg12	Zoom, mantel en droog struweel van de duinen	401,26
Lg04	Zuur ven	316,06
ZGLg08	Nat, matig voedselrijk grasland	272,64
ZGLg02	Geïsoleerde meander en petgat	261,61
ZGLg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	55,00
L4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	46,72
L6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	23,81
Lg06	Dotterbloemgrasland van beekdalen	23,08
Lg01	Permanente bron & Langzaam stromende bovenloop	16,83
ZGLg01	Permanente bron & Langzaam stromende bovenloop	14,11
Lg03	Zwakgebufferde sloot	11,68
ZGLg09	Droog struisgrasland	4,02
L91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1,36
ZGLg05	Grote-zeggenmoeras	1,16
L3130	Zwakgebufferde vennen	0,37

Bijlage 3a: Tabel met omvang 5 grootste stikstofgevoelige habitattypen per landschapstype

Landschapstype	Habitattype	Omschrijving	ha	percentage
Beekdalen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	285,84	16,98
	H4030	Droge heiden	282,13	16,76
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	149,81	8,90
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	117,54	6,98
	ZGH4030	Droge heiden	95,30	5,66
Totaal Beekdalen			1.683,34	100,00
Duinen	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	4.721,05	18,10
	H2160	Duindoornstruwelen	3.885,26	14,90
	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	3.857,06	14,79
	H2120	Witte duinen	2.120,95	8,13
	H2180A	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	1.747,57	6,70
Totaal Duinen			26.079,68	100,00
Heuvelland	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (heuvel-land)	766,52	41,16
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	405,32	21,76
	H9110	Veldbies-beukenbossen	367,08	19,71
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	134,79	7,24
	H6210	Kalkgraslanden	95,35	5,12
Totaal Heuvelland			1.862,48	100,00
Hogere zandgronden	H4030	Droge heiden	13.470,81	12,84
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	6.752,52	6,44
	H2330	Zandverstuivingen	2.713,77	2,59
	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	2.287,87	2,18
	H9190	Oude eikenbossen	1.961,79	1,87
Totaal Hogere zandgronden			104.882,23	100,00
Hogere zandgronden en Hoogvenen	H7120	Herstellende hoogvenen	312,59	57,02
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	90,47	16,50
	H4030	Droge heiden	59,58	10,87
	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	30,91	5,64
	H5130	Jeneverbesstruwelen	10,67	1,95
Totaal Hogere zandgronden en Hoogvenen			548,23	100,00
Hoogvenen	H7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	5.484,99	74,80
	H7120	Herstellende hoogvenen	1.029,85	14,05
	ZGH7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	162,18	2,21
	H4030	Droge heiden	96,31	1,31
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	33,47	0,46
Totaal Hoogvenen			7.332,39	100,00
Meren en moerassen	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	1.239,69	16,47
	H91D0	Hoogveenbossen	917,69	12,19

	ZGH3150baz	Meren met krabbenscheer en fontein- kruiden buiten afgesloten zeearmen	483,74	6,43
	H3150baz	Meren met krabbenscheer en fontein- kruiden buiten afgesloten zeearmen	453,07	6,02
	H3140lv	Kranswierwateren in laagveengebieden	272,13	3,62
Totaal Meren en moeras- sen			7.527,36	100,00
Noordzee, Waddenzee en Delta	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buiten- dijks)	7.677,66	55,27
	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	2.674,27	19,25
	H1320	Slijkgrasvelden	836,97	6,03
	H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnen- dijks)	648,03	4,67
	ZGH2120	Witte duinen	612,80	4,41
Totaal Noordzee, Wadden- zee en Delta			13.890,98	100,00
Rivierengebied	H6510A	Glanshaver- en vossenstaartheoilan- den (glanshaver)	341,53	6,39
	H6510B	Glanshaver- en vossenstaartheoilan- den (grote vossenstaart)	185,26	3,47
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbege- leidende bossen)	152,42	2,85
	H6120	Stroomdalgraslanden	53,98	1,01
	ZGH6510A	Glanshaver- en vossenstaartheoilan- den (glanshaver)	39,02	0,73
Totaal Rivierengebied			5.344,58	100,00
Rivierengebied en Hogere zandgronden	H4030	Droge heiden	246,49	38,85
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	70,23	11,07
	H5130	Jeneverbesstruwelen	69,70	10,99
	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	55,97	8,82
	H2330	Zandverstuivingen	48,28	7,61
Totaal Rivierengebied en Hogere zandgronden			548,23	100,00

Bijlage 3b: Tabel met omvang 5 grootste stikstofgevoelige leefgebieden per landschapstype

In sommige landschapstypes komen minder dan 5 of soms zelfs geen stikstofgevoelige leefgebieden voor.

Landschapstype	Leefgebiedtype	Omschrijving	ha	percentage
Beekdalen	Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	132,25	7,86
	Lg08	Nat matig voedselrijk grasland	130,11	7,73
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	63,82	3,79
	L6510A	Glanshaver- en vossenstaartheuvels (glanshaver)	23,81	1,41
	Lg06	Dotterbloemgrasland van beekdalen	19,37	1,15
Totaal Beekdalen			1.683,34	100,00
Duinen	Lg12	Zoom, mantel en droog struweel van de duinen	401,26	0,54
	Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	3,59	0,01
Totaal Duinen			26.079,68	100,00
Heuvelland	ZGLg05	Grote-zeggenmoeras	1,16	0,06
	L91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,08	<0,01
Totaal Heuvelland			1.862,48	100,00
Hogere zandgronden	Lg13	Bos van arme zandgronden	36.880,12	35,16
	Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	29.755,58	28,37
	L4030	Droge heiden	3.089,55	2,95
	Lg09	Droog struisgrasland	1.399,79	1,33
	ZGLg13	Bos van arme zandgronden	1.088,54	1,04
Totaal Hogere zandgronden			104.882,23	100,00
Hoogvenen	Lg04	Zuur ven	227,22	3,10
	L4030	Droge heiden	97,92	1,34
	Lg13	Bos van arme zandgronden	40,83	0,56
	Lg08	Nat matig voedselrijk grasland	39,60	0,54
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	38,87	0,53
Totaal Hoogvenen			7.332,39	100,00
Meren en moerassen	Lg05	Grote-zeggenmoeras	1.801,67	23,93
	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	512,16	6,80
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	457,35	6,08
	Lg08	Nat, matig voedselrijk grasland	369,20	4,90
	Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	278,46	3,70
Totaal Meren en moerassen			7.527,36	100,00
Rivierengebied	Lg11	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeeleigebied	1.527,11	28,57
	ZGLg11	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeeleigebied	1.237,66	23,16
	Lg08	Nat matig voedselrijk grasland	492,07	9,21

	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	462,71	8,66
	ZGLg08	Nat matig voedselrijk grasland	272,64	5,10
Totaal rivierengebied			5.344,58	100,00
Rivierengebied en Hogere zandgronden	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	11,85	1,87
	Lg08	Nat matig voedselrijk grasland	0,51	0,08
Totaal Rivierengebied en Hogere zandgronden			548,23	100,00

Bijlage 4a: Tabel met omvang 5 grootste stikstofgevoelige habitattypen per voortouwnemer

Omvang 5 grootste stikstofgevoelige habitattypen per voortouwnemer en percentage van totale omvang aan stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden per voortouwnemer.

Voortouwnemer	Habitatype	Omschrijving	ha	percentage
Ministerie van Defensie	H7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	278,76	80,76
	H4030	Droge heiden	51,00	14,78
	H6230dka	Heischrale graslanden droog kalkarm	9,19	2,66
	H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	3,08	0,89
	H91D0	Hoogveenbossen	1,99	0,58
Totaal Ministerie van Defensie			345,17	100,00
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	7.657,39	55,32
	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	2.672,86	19,31
	H1320	Slijkgrasvelden	836,70	6,04
	H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	645,63	4,66
	ZGH2120	Witte duinen	612,80	4,43
Totaal Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat			13.843,19	100,00
Provincie Drenthe	H7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	3.016,07	25,87
	H4030	Droge heiden	1.234,94	10,59
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	629,11	5,40
	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	328,96	2,82
	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	185,33	1,59
Totaal Provincie Drenthe			11.658,07	100,00
Provincie Fryslân	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	1.226,62	17,28
	H2120	Witte duinen	743,76	10,48
	H2140B	Duinheiden met kraaihei (droog)	716,97	10,10
	ZGH2130B	Grijze duinen (kalkarm)	422,84	5,96
	ZGH2120	Witte duinen	422,80	5,96
Totaal Provincie Fryslân			7.099,55	100,00
Provincie Gelderland	H4030	Droge heiden	9.454,33	11,00
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	6.342,58	7,38
	H2330	Zandverstuivingen	2.221,61	2,59
	H9190	Oude eikenbossen	1.706,26	1,99
	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	1.537,52	1,79
Totaal Provincie Gelderland			85.924,42	100,00
Provincie Groningen	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	10,71	86,93
	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	1,29	10,43
	H6410	Blauwgraslanden	0,32	2,64
Totaal Provincie Groningen			12,32	100,00
Provincie Limburg	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)	766,52	8,47
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	621,32	6,86
	H4030	Droge heiden	582,95	6,44

	H9110	Veldbies-beukenbossen	367,08	4,05
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	263,73	2,91
Totaal Provincie			9.054,15	100,00
Limburg				
Provincie Noord-Brabant	H7120ah	Herstellende hoogvenen actief hoogveen	2.042,69	19,82
	H4030	Droge heiden	1.245,48	12,08
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	387,10	3,76
	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	372,79	3,62
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	331,79	3,22
Totaal Provincie			10.307,72	100,00
Noord-Brabant				
Provincie Noord-Holland	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	2.676,47	17,16
	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	2.355,02	15,10
	H2160	Duindoornstruwelen	2.115,18	13,56
	H2180A	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	1.589,88	10,20
	H2120	Witte duinen	998,05	6,40
Totaal Provincie			15.593,28	100,00
Noord-Holland				
Provincie Overijssel	H4030	Droge heiden	1.562,48	18,86
	H7120	Herstellende hoogvenen	1.342,44	16,20
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	697,06	8,41
	H91D0	Hoogveenbossen	624,40	7,54
	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	208,22	2,51
Totaal Provincie			8.285,25	100,00
Overijssel				
Provincie Utrecht	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	55,98	24,33
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	35,28	15,33
	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooiden (glanshaver)	22,82	9,92
	H3140lv	Kranswierwateren in laagveengebieden	13,27	5,77
	ZGH3140lv	Kranswierwateren in laagveengebieden	9,76	4,24
Totaal Provincie			230,09	100,00
Utrecht				
Provincie Zeeland	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	558,55	32,74
	H2160	Duindoornstruwelen	462,19	27,09
	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	148,60	8,71
	H2180A	Duinbossen (droog) berken-eikenbos	132,66	7,78
	H2120	Witte duinen	95,82	5,62
Totaal Provincie			1.705,92	100,00
Zeeland				
Provincie Zuid-Holland	H2160	Duindoornstruwelen	1.227,15	21,43
	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	949,16	16,57
	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	580,87	10,14
	H2180Ao	Duinbossen (droog) overig	563,10	9,83
	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	498,66	8,71
Totaal Provincie			5.726,62	100,00
Zuid-Holland				

Bijlage 4b: Tabel met omvang 5 grootste stikstofgevoelige leefgebieden per voortouwnemer

Voortouwnemer	Leefgebied	Omschrijving	ha	percentage
Provincie Drenthe	Lg13	Bos van arme zandgronden	4.412,95	37,85
	Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	599,40	5,14
	L4030	Droge heiden	56,79	0,49
	L4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	42,80	0,37
	Lg08	Nat, matig voedselrijk grasland	39,60	0,34
Totaal Provincie Drenthe			11.658,07	100,00
Provincie Fryslân	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	319,15	4,50
	Lg08	Nat, matig voedselrijk grasland	212,64	3,00
	Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	159,58	2,25
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	116,86	1,65
	Lg05	Grote-zeggenmoeras	98,72	1,39
Totaal Provincie Fryslân			7.099,55	100,00
Provincie Gelderland	Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	28.232,45	32,87
	Lg13	Bos van arme zandgronden	25.092,70	29,22
	L4030	Droge heiden	2.160,65	2,52
	Lg11	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeeleigebied	1.314,22	1,53
	ZGLg11	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeeleigebied	1.237,66	1,44
Totaal Provincie Gelderland			85.924,42	100,00
Provincie Limburg	Lg13	Bos van arme zandgronden	4.276,03	47,23
	L4030	Droge heiden	583,94	6,45
	Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	532,39	5,88
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	131,42	1,45
	Lg09	Droog struisgrasland	49,85	0,55
Totaal Provincie Limburg			9.054,15	100,00
Provincie Noord-Brabant	Lg13	Bos van arme zandgronden	3.139,27	30,46
	Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	391,34	3,80
	L4030	Droge heiden	386,09	3,75
	Lg04	Zuur ven	277,14	2,69
	Lg09	Droog struisgrasland	190,31	1,85
Totaal Provincie Noord-Brabant			10.307,72	100,00
Provincie Noord-Holland	Lg05	Grote-zeggenmoeras	912,28	5,85
	Lg12	Zoom, mantel en droog struweel van de duinen	65,56	0,42
Totaal Provincie Noord-Holland			15.593,28	100,00
Provincie Overijssel	Lg05	Grote-zeggenmoeras	803,01	9,69
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	354,36	4,28
	Lg08	Nat, matig voedselrijk grasland	328,00	3,96

	Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	279,40	3,37
	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	202,92	2,45
Totaal Provincie Overijssel			8.285,25	100,00
Provincie Utrecht	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	59,44	25,83
	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	1,71	0,74
Totaal Provincie Utrecht			230,09	100,00
Provincie Zuid-Holland	Lg12	Zoom, mantel en droog struweel van de duinen	335,70	5,86
	Lg10	Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	62,65	1,09
	Lg02	Geïsoleerde meander en petgat	2,09	0,04
	Lg05	Grote-zeggenmoeras	0,10	<0,01
Totaal Provincie Zuid-Holland			5.726,62	100,00

Bijlage 5: Tabel met landelijk aantal herstelmaatregelen per stikstofgevoelig habitatype en leefgebied

habitatype	omschrijving	aantal
H4010A	Vochtige heiden; hogere zandgronden	255
H6410	Blauwgraslanden	244
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen; beekbegeleidende bossen	195
H3130	Zwakgebufferde vennen	165
H4030	Droge heiden	143
H3160	Zure vennen	124
H6230	*Heischrale graslanden	121
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	108
H6230vka	Heischrale graslanden vochtige kalkarme variant	107
H7140A	Overgangs- en trilvenen; trilvenen	105
H7140B	Overgangs- en trilvenen; veenmosrietlanden	98
H2130B	*Grijze duinen; kalkarm	92
H2130A	*Grijze duinen; kalkrijk	78
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	72
H7110A	*Actieve hoogvenen; hoogveenlandschap	66
H7110B	*Actieve hoogvenen; heideveentjes	64
H7230	Kalkmoerassen	62
H7120	Herstellende hoogvenen	59
H7120ah	Herstellende hoogvenen doelstelling H7110A	58
H2330	Zandverstuivingen	55
H5130	Jeneverbesstruwelen	55
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	54
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen; hogere zandgronden	53
H6120	*Stroomdalgraslanden	49
H91D0	*Hoogveenbossen	49
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden; glanshaver	46
H6210	Kalkgraslanden	43
H7210	*Galigaanmoerassen	42
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	38
H4010B	Vochtige heiden; laagveengebied	36
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen; heuvelland	33
H2130C	*Grijze duinen; heischraal	30
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	29
H6110	*Pionierbegroeiingen op rotsbodem	26
H2180A	Duinbossen; droog	24
H2190B	Vochtige duinvalleien; kalkrijk	24
H7220	*Kalktufbronnen	24
H2190C	Vochtige duinvalleien; ontkalkt	22
H2140A	*Duinheiden met kraaihei; vochtig	19
H2150	*Duinheiden met struikhei	19
H9190	Oude eikenbossen	19
H2140B	*Duinheiden met kraaihei; droog	18
H2190A	Vochtige duinvalleien; open water	13
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden; grote vossenstaart	11
H2180C	Duinbossen; binnenduinrand	9
H3140	Kranswierwateren	9
H3140hz	Kranswierwateren hogere zandgronden	9
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	9
H6430C	Ruigten en zomen; droge bosranden	9
H2120	Witte duinen	8
H6130	Zinkweiden	7
Lg13	Bos van arme zandgronden	7

H91F0	Droge hardhoutoibossen	6
Lg09	Droog struisgrasland	6
H9110	Veldbies-beukenbossen	5
Lg05	Grote-zeggenmoeras	5
H1330B	Schorren en zilte graslanden; binnendijks	4
H2160	Duindoornstruwelen	4
H2190Aom	Vochtige duinvalleien (open water) oligo-mesotroof	3
H6430A	Ruigten en zomen; moerasspirea	3
Lg03	Zwakgebufferde sloot	3
Lg14	Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden	3
H1330A	Schorren en zilte graslanden; buitendijks	2
Lg04	Zuur ven	2
Lg07	Dotterbloemgrasland van veen en klei	2
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen; zeekraal	1
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen; zeevetmuur	1
H2180	Duinbossen	1
H2180Abe	Duinbossen (droog) berken- eikenbos	1
H2180B	Duinbossen; vochtig	1
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten; waterranonkels	1
H4010	Vochtige heiden	1
H91E	NA	1
H91E0	*Vochtige alluviale bossen	1
H91E0B	*Vochtige alluviale bossen; essen-iepenbossen	1
Lg08	Nat, matig voedselrijk grasland	1
Lg12	Zoom, mantel en droog struweel van de duinen	1

Bijlage 6a: Tabel met maatregelen waarbij tijdigheid onder druk staat

Ver. BO	Nr	Naam	Maatregel	Type	% On- der druk	Knelpunten	Oplossingsrichting
Provincie Overijssel	34	Weerribben	1962 M13 begreppelen percelen en aanleg/herstel sloten (H7140A, H7140B, H91D0)	Eenvoudige inrichting	40	Voor De Wieden en Weerribben is in nauwe samenwerking met de terreinbeheerders een pakket herstelmaatregelen voor de eerste beheerplanperiode uitgewerkt. Dit bestaat uit dezelfde soort maatregelen als in het vastgestelde beheerplan (2017)	In 2023 gereed, ruim binnen beheerplanperiode
Provincie Overijssel	34	Weerribben	9503 M03 Graven nieuwe petgaten (H4010B, H7140A, H7140B, H7210, H3140, H3150)	Eenvoudige inrichting	40	Voor De Wieden en Weerribben is in nauwe samenwerking met de terreinbeheerders een pakket herstelmaatregelen voor de eerste beheerplanperiode uitgewerkt. Dit bestaat uit dezelfde soort maatregelen als in het vastgestelde beheerplan (2017)	In 2023 gereed, ruim binnen beheerplanperiode
Provincie Overijssel	36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	0190 M19 eenmalig inbreng van kenmerkende plantensoorten (herintroductie) (voor H6510B alleen als geen zaadverspreiding via overstroming kan plaatsvinden). Eventueel herhalen (H6510B)	Aanvullend beheer	100	Discussie over concreet beheer nog niet afgerond.	Besluit nemen over doelmatig en betaalbaar beheer en z.s.m. uitvoeren
Provincie Overijssel	40	Engbertsdijksvenen	0110 aanleg dammen en compartimenten (H7110A, H7120ah)	Eenvoudige inrichting	50	laat begonnen i.v.m. gunning provincie, daarna bleek ook nog een PIP procedure te moeten worden gevolgd.	voortgang gunning en PIP bespoedigen
Provincie Overijssel	40	Engbertsdijksvenen	9003 Is bundeling van (1928,0417,0883,2205,0630,2546,0937,0850,2660,0666)	Complexe inrichting		Uitwerking hydrologie kost meer tijd: planuitwerking duurt langer. Doorlopen planologische procedures kosten meer tijd	Zoveel mogelijk zaken parallel laten lopen. Veelvuldig afstemming met BACleden en opdrachtgever.
Provincie Overijssel	44	Borkeld	1324 4c Extensieve begrazing met runderen (H2310, H4030, H5130)	Doorlopend aanvullend beheer	100	doorgeschoven 2de planperiode	oppakken in 2e beheerperiode

Provincie Overijssel	46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	9546 M18 maaien (H6230, H6410)	Doorlopend aanvullend beheer	75	Dit betreft een beheermaatregel die pas na de inrichting van het gebied wordt uitgevoerd. Budget hiervoor nog aanvragen	Z.s.m. budget aanvragen
Provincie Overijssel	47	Achter de Voort, Agerbroek & Voltherbroek	2140 zeer kleinschalig plaggen bestaande blauwgraslanden na herstel hydrologie (H6410)	Aanvullend beheer	100	Planuitwerking nog niet afgerond. Uitvoering afhankelijk van medewerking particuliere eigenaren t.b.v. herstel hydrologie	Snelle gunning. gebiedsproces
Provincie Overijssel	47	Achter de Voort, Agerbroek & Voltherbroek	1521 hervatten hooilandbeheer in niet gemaaide locaties met ruige, vochtige tot natte vegetatie; 20 % per jaar grote zeggenvegetatie niet maaien (H6410)	Doorlopend aanvullend beheer	100	Planuitwerking nog niet afgerond	Snelle gunning
Provincie Overijssel	47	Achter de Voort, Agerbroek & Voltherbroek	2642 laat in het groeiseizoen hooien; 20% vegetatie laten over staan ivm fauna (H6410)	Doorlopend aanvullend beheer	100	Planuitwerking nog niet afgerond	Snelle gunning
Provincie Overijssel	47	Achter de Voort, Agerbroek & Voltherbroek	1876 dempen interne ontwatering binnen het agerbroek (H3130, H6410, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100	Planuitwerking nog niet afgerond. Uitvoering afhankelijk van meewerken particulieren	Snelle gunning in zomer 2019. gebiedsproces
Provincie Overijssel	47	Achter de Voort, Agerbroek & Voltherbroek	9008 Is bundeling van (1396,2661,1932,0421,1102,1718)	Complexe inrichting		Uitwerking hydrologie en bemesting kost meer tijd, waardoor de planuitwerking langer duurt. Doorlopen planologische procedures kosten meer tijd.	Zoveel mogelijk parallel laten lopen, bijvoorbeeld RO, vergunningen, grondverwerving en voorbereiding aanbesteding.
Provincie Overijssel	48	Lemselermaten	2353 M15 lokaal plaggen (H7150)	Aanvullend beheer	100	Planuitwerking nog niet afgerond. Uitvoering afhankelijk van meewerken particulieren t.b.v. herstel hydrologie	Snelle gunning. gebiedsproces
Provincie Overijssel	48	Lemselermaten	9553 M12 hooilandbeheer (H7230, H6410, H6230)	Doorlopend aanvullend beheer	70	Planuitwerking nog niet afgerond	Snelle gunning
Provincie Overijssel	48	Lemselermaten	0222 M09 Ondiep afgraven toplaag en verwijderen bos (H7230)	Eenvoudige inrichting	100	Planuitwerking nog niet afgerond. Uitvoering afhankelijk van meewerken particulieren	Snelle gunning in zomer 2019. gebiedsproces
Provincie Overijssel	48	Lemselermaten	2287 M03 verwijderen ontwatering (sloten en buis drainage) en inrichten verworven EHS perceel binnen Natura 2000 gebied	Eenvoudige inrichting	100	Planuitwerking nog niet afgerond. Uitvoering afhankelijk van meewerken particulieren	Snelle gunning in zomer 2019. gebiedsproces

(H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)							
Provincie Overijssel	48	Lemselert	9009 Is bundeling van (1234,0761,1966,1485,0740,1696,1037,1126,0012,2370,1397,2308,0133,2050,2625,2183,0336,0788)	Complexe inrichting		Uitwerking IP kost meer tijd: Uitwerking hydrologie en bemesting kost meer tijd. Doorlopen planologische procedures kosten meer tijd	Zoveel mogelijk parallel laten lopen, bijvoorbeeld RO, vergunningen, grondverwerving en voorbereiding aanbesteding.
Provincie Overijssel	49	Dinkelland	9010 Is bundeling van (1148,0604,2763,0617,2675,0594,0795,1380,1969,1532,2184,1988,2559,1838,0964,2290,2708,2106,0923,2030)	Complexe inrichting		Doorlopen planologische procedures kosten meer tijd. Grond niet tijdig beschikbaar.	Meer (tijd/geld) investeren in het bereiken van overeenstemming met grondeigenaren in het minnelijke traject of alvast medewerking op basis van vrijwilligheid. Omwille van de voortgang tijdig keuzes maken tussen het minnelijke traject of onteigening.
Provincie Overijssel	50	Landgoederen Oldenzaal	0350 M20 uitbreiding hydrologisch meetnet oa tbv monitoring opp water kwaliteit (H9160A, H91E0C)	Monitoring	30	Kwaliteitsmonitoring loopt nog niet en projectorganisatie is nog niet ingeregeld.	peilbuizen zijn geplaatst, grondwaterstand wordt gemeten, kwaliteitsmonitoring regelen, projectorganisatie optuigen
Provincie Overijssel	53	Buurserzand & Haaksbergerveen	9571 M14 kleinschalig plaggen en eventueel bekalken (bij verzuring), gefaseerd, (frequentie afhankelijk van habitatype) (of strooisel verwijderen) (H4030, H5130, H7230, H3130, H4010A, H2310)	Aanvullend beheer	60	is afhankelijk van het externe gebiedsproces waar eerst de hydrologische condities op orde moet zijn; dit proces loopt vertraging op.	hydrologische condities op orde brengen
Provincie Overijssel	53	Buurserzand & Haaksbergerveen	9567 M12 begrazen (H4030, H2310, H4010A)	Doorlopend aanvullend beheer	100	Regulier beheer	Z.s.m. budget aanvragen
Provincie Gelderland	57	Veluwe	0576 M3b: Opslag verwijderen (H4030)	Aanvullend beheer	12	Knelpunten zijn vertraging door vondst explosieven in deelgebied en lange vorst / sneeuwperiode, dit is inmiddels opgelost. Uitvoering is gestart en is gereed begin 2022.	Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering kan niet versneld is gereed begin 2022.

Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	1806 M10: Opschonen vennen (H3130)	Eenvoudige inrichting	100	Knelpunt is het risico op ontwikkeling watercrassula na uitvoering, in 1 van de vennen is een pilot uitgevoerd. Onduidelijk is wanneer uitvoering kan starten.	Geen aanvullende actie mogelijk, uitvoering wordt zo snel en zorgvuldig mogelijk opgepakt.
Provincie Noord-Brabant	128	Brabantse Wal	0875 Bekalken inzigsgebied (H3130)	Doorlopend aanvullend beheer	25	niet echt een knelpunt, discussie over noodzaak uitvoering	n.v.t.
Provincie Noord-Brabant	128	Brabantse Wal	2375 Verwijderen bos (tbv uitbreiding) (H4030)	Eenvoudige inrichting	25	bomenkap ligt moeilijk	zoeken naar compensatie mogelijkheden
Provincie Noord-Brabant	128	Brabantse Wal	2385 Verwijderen bos (tbv uitbreiding) (H3160)	Eenvoudige inrichting	25	bomenkap ligt moeilijk	zoeken naar compensatie mogelijkheden
Provincie Noord-Brabant	129	Ulvenhoutse Bos	0480 ophogen broekloop (H9160A, H91E0C)	Complexe inrichting		voor 2 percelen (één eigenaar) in het noordelijke deel van de Broekloop is waarschijnlijk onteigening nodig. In dat geval kan het noordelijke deel van de Broekloop pas later dan 1-7-2021 worden ingericht (fase 2). Afhankelijk van onteigeningsprocedure.	Uitvoering Broekloop is opgesplitst in 2 delen: ten noorden van A58 en ten zuiden van A58. Benodigde gronden zuidelijk deel zijn beschikbaar. Uitvoering gestart, klaar Q4 2021. Bovendien is een groot deel van de maatregelen in bestaande natuur al uitgevoerd.
Provincie Noord-Brabant	132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	1343 Herstel hydrologie (H3140, H6410, H6510A, H7140A)	Complexe inrichting		Deze maatregel betreft peilverhoging in wateren rondom de Bossche Broek. Hiermee moet de kweldruk in de BB worden verhoogd. De BB grenst aan de bebouwing van Den Bosch. Ondanks uitvoerige studies die het tegendeel laten zien bestaat er angst voor wateroverlast. Hierdoor is er besloten de peilverhoging niet in 1x uit te voeren maar jaarlijks een beperkte peilopzet te doen. De afronding van de uitvoering van de maatregel is daarmee waarschijnlijk pas over 3 jaar gerealiseerd. Kortom de uitvoering gebeurt gefaseerd om tijdig te kunnen ingrijpen bij eventuele overlast.	Door de gefaseerde uitvoering zijn knelpunten opgelost en wordt de uitvoering gerealiseerd. Alleen vindt de afronding plaats op een later tijdstip dan gepland. Dit is een oplossing die in overleg en instemming met alle partijen gekozen is.

Provincie Noord-Bra-bant	135	Kempenland-West	1568 Opslag verwijderen (H4030)	Doorlopend aanvullend beheer	30	In de oorspronkelijke PAS-maatregelen tabel was deze maatregel voor 82 ha H4030 ingepland, 30 ha H4010A en 4 ha H2310, terwijl er in het gebied volgens de gebiedsanalyse van 2017 resp. 70, 63 en 40 ha aanwezig is. In de uitvoering wordt bovendien geen verschil gemaakt tussen H2310, H4010A en H4030. Daardoor lijkt het nu alsof in H4030 te weinig en in H2310 en H4010A juist meer opslag is verwijderd dan gepland.	Dit is een knelpunt in de administratie en niet in de uitvoering.
Provincie Noord-Bra-bant	135	Kempenland-West	1636 Bekalken (H4010A)	Doorlopend aanvullend beheer	33	Bekalken wordt alleen op plagplekken toegepast en in de eerste jaren van het PAS is er niet bekalkt na het plaggen. Nu gebeurt dat wel maar wordt er weinig meer geplagd en bekalking vindt alleen plaats als er geen schade aan veenmosvegetaties optreedt.	Meer drukbegrazing in plaats van plaggen.
Provincie Noord-Bra-bant	135	Kempenland-West	8008 Is splitsing van (2422)	Complexe inrichting		NNP broekkant is in uitvoering. Gereed 30-6-2021. NNP de Utrecht delen reeds uitgevoerd of in uitvoering (Wellenseind, Mispelindsche heide), gereed 30-6-2021. Overige delen gereed 1 april 2022. Alle benodigde gronden zijn op vrijwillige basis beschikbaar, m.u.v. 2 lopende dossiers (1 dossier is mondeling akkoord, 1 dossier wordt akkoord snel verwacht).	Er is een MER opgesteld voor deelgebieden Reusel en de Utrecht. Alleen PIP benodigd voor de Utrecht. Ontwerp PIP de Utrecht is in maart 2020 door GS vastgesteld. Ligt nu in inspraak. Er worden twee aparte Projectplannen Waterwet gemaakt voor de Utrecht en de Reusel. Zo is uitvoering zo min mogelijk van elkaar afhankelijk. Het grootste deel van de maatregelen wordt voor 1-7-2021 uitgevoerd.
Provincie Noord-Bra-bant	137	Strabrechtse Heide & Beuven	0010 onderzoek naar hydrologisch isoleren meervren (H3110, H3130, H4010A)	Onderzoek		Onderzoek is afhankelijk van omvorming Meervren. Als Meervren wordt gerealiseerd als NNB en onderbemaling wordt opgeheven, dan is (onderzoek naar) hydrologisch isoleren niet meer nodig.	Gebiedsproces

						Tijdigheid van omvormen Meervren staat onder druk i.v.m. medewerking gemeente en grondverwerving.	
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelerber- gen & Rings- elven	1401 Vh Venherstel door gefaseerd slib en opslag verwijderen (H3130)	Aanvullend beheer	100	eerst moet onderzoek afge- rond zijn	Geen verdere acties nodig.
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelerber- gen & Rings- elven	1619 S Dunning/verwijde- ren van bosopslag (H7210)	Aanvullend beheer	100	eerst moet onderzoek afge- rond zijn	Geen verdere acties nodig.
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelerber- gen & Rings- elven	0799 H Afkoppelen oude graaf van watersysteem (H3130, H91D0)	Eenvoudige inrichting	100	Complexe eigendomsverhou- dingen	Brede projectonder- steuning bieden
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelerber- gen & Rings- elven	1509 U Uitbreiding areaal voor behoud habitatype (H91D0)	Eenvoudige inrichting	100	eerst moet het onderzoek worden afgerond	geen verdere acties nodig
Provincie Noord-Bra- bant	139	Deurnsche Peel & Maria- peel	0794 Uitvoering van de maatregelen uit de sys- teemanalyse en het onder- zoek naar verbetermogelijk- heden voor de gebieden Zinkske, Heittrakse Peel en Groote Peel ten oosten van de provinciale weg; GGOR- achtig uitvoeringspakket (O.139/140-3) (H7120ah)	Complexe inrichting		Voor Heittrakse Peel en Zinkske wordt momenteel een watersysteemanalyse (WSA) gemaakt. Voor Groote peel (ten oosten van prov. weg) is reeds een land- schaps-ecologische-systeem- analyse (LESA) gemaakt. Evt. maatregelen die hieruit voortkomen worden in de fase 2 uitgevoerd.	n.v.t.
Provincie Noord-Bra- bant	140	Groote Peel	2924 Uitvoering van de maatregelen uit de sys- teemanalyse en het onder- zoek naar verbetermogelijk- heden voor de gebieden ten oosten van de provinciale weg; GGOR-achtig uitvoe- ringspakket (O.139/140-3) (H7120ah)	Complexe inrichting		Voor Groote peel ten oosten van prov. weg is een LESA gemaakt. Maatregelen uit deze LESA worden uitgevoerd in de fase 2. Zinkske en Heittrakse Peel horen bij N2000-gebied deurnsche peel is worden in de tabel van dit gebied beschreven.	n.v.t.
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	2952 M.153-12 Hydrolo- gisch herstel door verondie- pen van ingesneden beken, opheffen lage slootpeilen en drainages bij Brommelen (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100	Uitvoering loopt nog dus geen knelpunt	geen actie nodig

Provincie Limburg	158	Kunderberg	2966 M.158-6 Aangepast beheer van bermen en overhoeken met kalk aan oppervlak. Jaarlijks maaien en afvoeren. (H6210)	Doorlopend aanvullend beheer	100	In bespreking met gemeente	laten meelopen met bestek
----------------------	-----	------------	--	------------------------------------	-----	----------------------------	------------------------------

Bijlage 6b: Tabel met maatregelen die volgens de prognose niet tijdig gereed zijn

Ver. BO	Nr	Naam	Maatregel	Type	% Niet tijdig	Knelpunten	Oplossingsrichting
Provincie Noord-Holland	2	Duinen en Lage Land Texel	0271 chopperen (H2140B)	Aanvullend beheer	70	Langdurig plag/choperegime opgesteld (kleinere vakken) om ecologische schade aan soorten te beperken (insecten).	Wordt in tweede planperiode doorgezet.
Provincie Noord-Holland	2	Duinen en Lage Land Texel	0756 plaggen (H2130B)	Aanvullend beheer	70	Langdurig plagregime opgesteld (kleinere vakken) om ecologische schade aan soorten te beperken (insecten).	Wordt in tweede planperiode doorgezet.
Provincie Noord-Holland	2	Duinen en Lage Land Texel	0979 stuifkuilen maken (H2130B)	Aanvullend beheer	60	Geplande locaties stuifkuilen zijn verbonden aan realisatie kerven buitenduin. Bij realisatie kerven worden ook de stuifkuilen gerealiseerd (werk met werk; 1x in het gebied). Tot op heden onvoldoende draagvlak gemeente voor realisatie kerven.	Provincie trekt uitvoeringsprogramma naar zich toe voor de kerven en stuifkuilen. Loopt door in tweede planperiode.
Provincie Noord-Holland	2	Duinen en Lage Land Texel	1585 uitwerken hydrologische maatregelen (H2180, H2190C)	Eenvoudige inrichting	50	Weerstand omgeving. Vernatting ligt gevoelig. Tevens is het gebied vanuit hydrologie en ecologie beoordeeld als voldoende nat. Met hydrologisch onderzoek (2021) wordt nagegaan welke maatregelen getroffen kunnen worden (in de omgeving).	Deze maatregelen worden vervolgens in de tweede planperiode uitgevoerd.
Provincie Friesland	4	Duinen Terschelling	1375 plaggen of chopperen (H2130B, H2140A, H2140B, H2150)	Aanvullend beheer	30	Door de invasieve exoot watercrassula was het niet mogelijk om een aantal duinvalleien te plaggen omdat hiermee een nieuwe vestigingslocatie voor watercrassula werd gemaakt.	We zijn op zoek naar alternatieve locaties. Deze zijn inmiddels gevonden en de werkzaamheden zijn in voorbereiding. Uitvoering schuift hiermee wel naar een later tijdstip dan oorspronkelijk gepland.

Provincie Friesland	4	Duinen Ter-schelling	1940 plaggen (H6230, H6410)	Aanvullend beheer	30	Door de invasieve exoot watercrassula was het niet mogelijk om overal te plaggen omdat hiermee een nieuwe vestigingsplaats voor de watercrassula kan worden gemaakt.	We zijn op zoek gegaan naar nieuwe locaties om te plaggen. Dit is nu in voorbereiding.
Provincie Friesland	5	Duinen Ameland	1761 (her)plaatsen rasters (H2130B, H2140A, H2140B, H2150)	Doorlopend aanvullend beheer	50	Op de oorspronkelijke locatie voor begrazing vindt nog overleg over het toekomstig beheer plaats.	Er is gezocht naar een alternatieve locatie. Dit is gelukt. Daarnaast is er nog overleg met de grondeigenaar van de oorspronkelijke locatie.
Provincie Friesland	5	Duinen Ameland	2162 Uitbreiding begrazing (H2130B, H2140A, H2140B, H2150)	Doorlopend aanvullend beheer	50	Er is nog overleg met de grondeigenaar van de beoogde locatie over het beheer.	Er is gezocht naar andere locaties. De locaties waar nu wordt begrast zijn alternatieve locaties.
Provincie Friesland	15	Van Oordt's Mersken	2746 verdere verhoging peil zandwinplas (hydrologisch herstel) (H4010A, H6230vka, H6410)	Eenvoudige inrichting	80	Er moet overeenstemming komen met diverse partijen. Hiervoor moet ook overeenstemming komen over het inrichtingsplan en is onderzoek nodig. Hiervoor is tijd nodig.	Er is overleg met de partijen over een inrichtingsvoorstel.
Provincie Friesland	15	Van Oordt's Mersken	0977 inrichting Dulf/Jansenstichting (H6230vka, H6410)	Complexe inrichting		Voor het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen moet eerst de grond worden verkregen.	Er is overleg met de grondeigenaren. Daarnaast wordt onderzocht of op een deel van de grond alvast maatregelen uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast wordt onderzocht of er op een andere locatie alvast maatregelen uitgevoerd kunnen worden.
Provincie Friesland	16	Wijnjeterper Schar	0942 10. dempen/verondiepen sloten de marschen grenzend aan landbouwgrond (H4010A, H6230vka, H6410)	Eenvoudige inrichting	80	Hiervoor moet overeenstemming komen met de aangrenzende grondeigenaar. Dit is tot op heden nog niet gelukt.	Overleg met de betreffende grondeigenaar.
Provincie Friesland	17	Bakkeveense Duinen	1103 Opheffen ontwaterende invloed sloot op grens van Heide fan Al-lerdseach (H4010A)	Eenvoudige inrichting	80	Er wordt eerst onderzoek uitgevoerd via peilbuizen. Op basis hiervan zullen de inrichtingsmaatregelen uitgevoerd worden.	Eerst het onderzoek afwachten.

Provincie Friesland	17	Bakkeveense Duinen	2544 Aanvullende hydrologische maatregelen, b.v. verminderen ontwatering door landbouwenclave (H4010A)	Eenvoudige inrichting	80	Er moet eerst onderzoek plaatsvinden en hiervoor zijn peilbuizen geplaatst. Op basis van de uitkomsten kan worden bepaald welke inrichtingsmaatregelen mogelijk zijn.	Er wordt eerst onderzoek uitgevoerd.
Provincie Drenthe	25	Drentsche Aa-gebied	1211 onderzoek/lesa (H2310, H3160, H4010A, H4030, H5130, H6230vka, H6410, H7110B, H7140A, H9160A, H9190)	Onderzoek		Personele bezetting en prioritering	3 van de 6 Lesa's worden in 2021 aanbevestigd
Provincie Drenthe	25	Drentsche Aa-gebied	2770 onderzoek (H2310, H3160, H4010A, H4030, H5130, H6230vka, H6410, H7110B, H7140A, H9120, H9160A, H9190)	Onderzoek		In Lesa's ondergebracht. Deze zijn door personele bezetting en prioritering nog niet gereed.	3 van de 6 Lesa's worden in 2021 aanbevestigd.
Provincie Drenthe	25	Drentsche Aa-gebied	0540 sloten/greppels dempen/kleine hydrologische ingrepen (H3160, H4010A, H6230, H6410, H7140A, H91D0, H91E0C)	Complexe inrichting		Onvoldoende focus op uitvoering	Maatregel wordt doorgeschoven naar 2e beheerplanperiode
Provincie Drenthe	25	Drentsche Aa-gebied	0805 beekpeil verhogen & bedding verondiepen (H4010A, H6230, H6410, H7140A, H91E0C)	Complexe inrichting		Afstemming met partners en uitvoering	Sturing vanuit provincie
Provincie Drenthe	25	Drentsche Aa-gebied	3064 onderleiders aanleggen & sloten dempen (H3160, H4010A, H6230, H6410, H7140A, H91D0, H91E0C)	Complexe inrichting		Personele bezetting en prioritering	Maatregel wordt doorgeschoven naar 2e beheerplanperiode
Provincie Drenthe	30	Dwingelderveld	2283 Inrichting Spier-Moraine (H3130, H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150)	Complexe inrichting		Geen vrijwillige medewerking grond. Kade is om gebied gesitueerd.	Afwachten
Provincie Drenthe	32	Mantingerzand	0082 Inrichting enclaves t.b.v. herstel hydrologie en ecosysteem (H3160, H4010A)	Eenvoudige inrichting	100	Inrichting moet nog worden opgestart	Gebiedsproces wordt gestart
Provincie Drenthe	32	Mantingerzand	0467 Herstel hydrologie door maatregelen in de beïnvloedingszone (H3160, H4010A)	Eenvoudige inrichting	100	Onderzoeken waren nog niet afgerond.	Gebiedsproces wordt opgestart

Provincie Drenthe	32	Mantingerzand	0186 Dempens sloten en greppels (H3160, H4010A)	Complexe inrichting		Inrichtingsplan wordt voorbereid	Gebiedsproces wordt opgestart
Provincie Drenthe	32	Mantingerzand	0899 gebied Middenraai-Mantingerzand t.b.v. herstel waterhuishouding (H3160, H4010A)	Complexe inrichting		Proces is vertraagd en daarmee uitvoering.	Gebiedsproces is in gang gezet
Provincie Drenthe	32	Mantingerzand	1667 Plaatsen stuwen (H3160, H4010A)	Complexe inrichting		Inrichtingsplan moet nog worden voorbereid	Gebiedsproces wordt opgestart
Provincie Overijssel	34	Weerribben	1989 M16 lokaal extensiveren maaibeheer (H7210)	Doorlopend aanvullend beheer	75	Voor De Wieden en Weerribben is in nauwe samenwerking met de tbo's een pakket herstelmaatregelen voor de eerste beheerplanperiode uitgewerkt. Dit bestaat uit dezelfde soort maatregelen als in het vastgestelde beheerplan (2017), maar andere samenstelling	In 2021 contract op de markt zetten, zodat de uitvoering kan beginnen.
Provincie Overijssel	34	Weerribben	9501 M11 zomer-maaibeheer (H7140B, H4010B, H6410, H7140A)	Doorlopend aanvullend beheer	75	Voor De Wieden en Weerribben is in nauwe samenwerking met de tbo's een pakket herstelmaatregelen voor de eerste beheerplanperiode uitgewerkt. Dit bestaat uit dezelfde soort maatregelen als in het vastgestelde beheerplan (2017), maar andere samenstelling	In 2021 contract op de markt zetten, zodat de uitvoering kan beginnen.
Provincie Overijssel	35	De Wieden	9505 M12 rooien bos en in maaibeheer nemen kraggen (aanvullend beheer, Opslag verwijderen en extra maaien) (H7140B, H7140A)	Aanvullend beheer	100	De procedure van de Ruilverkaveling duurt langer en de realisatie van de ontwikkelopgave Natura2000 moet daarop wachten.	In overleg met ruilverkavelingscommissie en betrokken eigenaren kijken of eerder met (delen van) de uitvoering kan worden begonnen
Provincie Overijssel	35	De Wieden	0071 M13 begreppelen percelen en aanleg/herstel sloten (H7140A, H7140B, H91D0)	Eenvoudige inrichting	67	Discussie over samenstelling maatregelen	Voor De Wieden en Weerribben is in nauwe samenwerking met de tbo's een pakket herstelmaatregelen voor de eerste beheerplanperiode uitgewerkt. Dit bestaat uit dezelfde soort maatregelen als in het vastgestelde beheerplan (2017), maar andere samenstelling

Provincie Overijssel	39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	9513 M28 periodiek opslag verwijderen in habitatype (ingrijpen in successie naar bos) (H6120, H4030, H6230, H2330, H2310, H4010A, H7140A, H5130, H7120, H7150, H7110B)	Aanvullend beheer	100	Conform Beerze: Dit is overgangsbeheer en vindt plaats in een periode van 3 jaar aansluitend aan de inrichting = budget overgangsbeheer uit eerste beheerplanperiode = nog aanvragen!	Budget z.s.m. aanvragen
Provincie Overijssel	40	Engberts-dijkerven	2849 Monitoring (inclusief nulmeting) hydrologische effecten op omgeving (o.a. landbouwgronden d.m.v. veldonderzoek) (H7110A, H7120ah)	Monitoring	100	realisatie start naar verwachting Q2, 2022. sneller is niet mogelijk.	eerdere start is niet realistisch gezien de oplevering van het opleverdossier sept 2020, verkenning projectbesluit (oude VO PIP) in GS in nov 2020, ontwerp en vergunning periode ca 15 mnd. Dus gereed in Q1, 2020 .
Provincie Overijssel	47	Achter de Voort, Agerbroek & Voltherbroek	2669 dempen interne wattergangen en sloten in het voltherbroek (H6410, H9160A, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100	vertraging grondverwerving	grondverwerving bespoedigen
Provincie Overijssel	53	Buurserzand & Haaksbergerveen	2093 M16 schonen vennen (H3130)	Eenvoudige inrichting	100	is afhankelijk van het onderzoek naar mogelijkheden voor herstel van de hydrologie (M23)	M23 z.s.m. afronden
Provincie Overijssel	54	Witte Veen	9016 Is bundeling van (0241,0760,1089,0095,2056)	Complexe inrichting		Uitwerking van de maatregelen is later op gang gekomen a.g.v. laat aanwijzen van het N2000 gebied.	Zoveel mogelijk parallel laten lopen, bijvoorbeeld RO, vergunningen, grondverwerving en voorbereiding aanbesteding.
Provincie Overijssel	55	Aamsveen	9581 M13 maaien (H6230, H4030, H6410, H4010A, H7120, H3130)	Doorlopend aanvullend beheer	92	akkoord fase 3 lagg zone	maatregel wellicht niet volledig voor 1 juli 2021 gerealiseerd maar pas in de loop van 2021 fase 3 lagg zone niet laten wachten op LIFE hoogveen maar vanwege hoge urgentie nu al opstarten % niet tijdig gereed = hoogveen deel, dit wacht op het LIFE project
Provincie Overijssel	55	Aamsveen	2676 M05 Detailmaatregelen hoogveen: o.a. lekende compartimenten	Eenvoudige inrichting	100	LIFE aanvraag grensoverschrijdende projectaanpak	is afhankelijk van resultaat LIFE aanvraag;

			herstellen, afronden compartimentering, peilfluctuaties verminderen, aanwezige detailontwatering dempen (H7120)				
Provincie Gelderland	57	Veluwe	0498 M4d: Bos kappen ten behoeve van corridors (herstel connectiviteit) (H4010A)	Eenvoudige inrichting	8	Knelpunten zijn vertraging door vondst explosieven in deelgebied. Uitvoering is gestart en gereed begin 2022	Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering kan niet versneld is gereed begin 2022.
Provincie Gelderland	57	Veluwe	1285 M4d: Bos kappen ten behoeve van corridors (herstel connectiviteit) (H4030)	Eenvoudige inrichting	8	Knelpunten zijn vertraging door vondst explosieven in deelgebied. Uitvoering is gestart en gereed begin 2022	Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering kan niet versneld en is gereed begin 2022.
Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	0802 M3b: Omvorming van bos tbv vochtig alluviaal bos (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	20	De maatregel is voor 80% uitgevoerd. Voor de overige 20% in deelgebied Voorstonden Leuseveld was het knelpunt dat planvorming pas kon starten nadat eerst een aanvullend hydrologische onderzoek en een LESA zijn uitgevoerd. Dit heeft samen met een zorgvuldig gebiedsproces tijd gekost. Inmiddels is het hydrologisch onderzoek is uitgevoerd, een schetsontwerp vastgesteld, de samenwerkingsovereenkomst getekend en start in 2021 de uitwerking in deelgebieden. De uitvoering loopt daarmee door in de 2e periode en is naar verwachting uiterlijk 2025 gereed.	Geen aanvullende actie mogelijk in verband met zorgvuldige planvorming en gebiedsproces (Voorstonden Leusveld). Uitvoering 2025 gereed
Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	0871 M4 Aanplant bos (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	20	De maatregel is voor 80% uitgevoerd. Voor de overige 20% in deelgebied Voorstonden Leuseveld was het knelpunt dat planvorming pas kon starten nadat eerst een aanvullend hydrologische onderzoek en een LESA zijn uitgevoerd. Dit heeft samen met een zorgvuldig gebiedsproces tijd gekost. Inmiddels is het hydrologisch onderzoek is uitgevoerd, een schetsontwerp	Geen aanvullende actie mogelijk in verband met zorgvuldige planvorming en gebiedsproces (Voorstonden Leusveld). Uitvoering 2025 gereed

vastgesteld, de samenwerkingsovereenkomst getekend en start in 2021 de uitwerking in deelgebieden. De uitvoering loopt daarmee door in de 2e periode en is naar verwachting uiterlijk 2025 gereed.

Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	2120 M2b: bouwvoor wijderen (H6230, H6410, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	15	Deel uitvoering deelgebied Empese en Tondese Heide tijdig gereed (85%). Voor deelgebied Voorstonden Leuseveld (15%) was het knelpunt dat planvorming pas kon starten nadat eerst een aanvullend hydrologische onderzoek en een LESA zijn uitgevoerd. Dit heeft samen met een zorgvuldig gebiedsproces tijd gekost. Inmiddels is het hydrologisch onderzoek is uitgevoerd, een schetsontwerp vastgesteld, de samenwerkingsovereenkomst getekend en start in 2021 de uitwerking in deelgebieden. De uitvoering loopt daarmee door in de 2e periode en is naar verwachting uiterlijk 2025 gereed.	Geen aanvullende actie mogelijk i.v.m. zorgvuldige planvorming en gebiedsproces (Voorstonden Leusveld). Uitvoering 2025 gereed.
Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	2571 M1c: Mitigerende maatregelen landbouw en woonfuncties (H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	50	Deel uitvoering deelgebied Empese en Tondese Heide gereed (50%). Voor deelgebied Voorstonden Leuseveld (50%) was het knelpunt dat planvorming pas kon starten nadat eerst een aanvullend hydrologische onderzoek en een LESA zijn uitgevoerd. Dit heeft samen met een zorgvuldig gebiedsproces tijd gekost. Inmiddels is het hydrologisch onderzoek is uitgevoerd, een schetsontwerp vastgesteld, de samenwerkingsovereenkomst getekend en start in 2021 de uitwerking in deelgebieden. De uitvoering loopt daarmee door in de 2e periode en is naar verwachting uiterlijk 2025 gereed.	Geen aanvullende actie mogelijk in verband met zorgvuldige planvorming en gebiedsproces (Voorstonden Leusveld). Uitvoering 2025 gereed.

Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	2656 M1b: Hydrologisch herstel, interne maatregelen (H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	50	Deel uitvoering deelgebied Empese en Tondese Heide gereed (50%). Voor deelgebied Voorstonden Leuseveld (50%) was het knelpunt dat planvorming pas kon starten nadat eerst een aanvullend hydrologische onderzoek en een LESA zijn uitgevoerd. Dit heeft samen met een zorgvuldig gebiedsproces tijd gekost. Inmiddels is het hydrologisch onderzoek is uitgevoerd, een schetsontwerp vastgesteld, de samenwerkingsovereenkomst getekend en start in 2021 de uitwerking in deelgebieden. De uitvoering loopt daarmee door in de 2e periode en is naar verwachting uiterlijk 2025 gereed.	Geen aanvullende actie mogelijk in verband met zorgvuldige planvorming en gebiedsproces (Voorstonden Leusveld). Uitvoering 2025 gereed..
Provincie Gelderland	58	Landgoederen Brummen	2798 M1a: Hydrologisch herstel, externe maatregelen (H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	30	Deel uitvoering deelgebied Empese en Tondese Heide bijna gereed (70%). Voor het overige deel (10%) is grondverwerving gereed. Knelpunt is het risico op ontwikkeling watercrassula na uitvoering, werk wordt daarom gefaseerd uitgevoerd en loopt door tot medio 2022. Voor deelgebied Voorstonden Leusveld (20%) was het knelpunt dat planvorming pas kon starten nadat eerst een aanvullend hydrologische onderzoek en een LESA zijn uitgevoerd. Dit heeft samen met een zorgvuldig gebiedsproces tijd gekost. Inmiddels is het hydrologisch onderzoek is uitgevoerd, een schetsontwerp vastgesteld, de samenwerkingsovereenkomst getekend en start in 2021 de uitwerking in deelgebieden. De uitvoering loopt daarmee door in de 2e periode en is naar verwachting uiterlijk 2025 gereed.	M1a Geen aanvullende actie mogelijk in verband met gefaseerde uitvoering i.v.m. watercrassula (Empese en Tondese heide) en zorgvuldige planvorming en gebiedsproces (Voorstonden Leusveld). Uitvoering respectievelijk uiterlijk medio 2022 en 2025 gereed.

Provincie Gelderland	60	Stelkamps- veld	0433 m1a hydrologisch herstel door aanpassing ontwateringssysteem cf ggor-scenario 3 (H3130, H4010A, H6230vka, H6410, H7150, H7230, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	70	Knelpunten zijn vertraging door Pfas (extra onderzoek) en vertraging in start pro- jectplan waterwet, omdat het sluiten van overeen- komsten met partijen voor- afgaand aan het starten procedure langer heeft ge- duurd. Procedure project- plan waterwet is gereed, waarna uitvoering begin 2021 is gestart. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.	Geen aanvullende ac- tie mogelijk, knelpun- ten zijn inmiddels op- gelost. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.
Provincie Gelderland	60	Stelkamps- veld	0492 m1b maatregelen agv hydrologisch herstel: voorkomen, beperken, compenseren van nat- schade (landbouwfuncties, bebouwing) (H3130, H4010A, H6230vka, H6410, H7150, H7230, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	30	Knelpunten zijn vertraging door Pfas (extra onderzoek) en vertraging in start pro- jectplan waterwet, omdat het sluiten van overeen- komsten met partijen voor- afgaand aan het starten procedure langer heeft ge- duurd. Procedure project- plan waterwet is gereed, waarna uitvoering begin 2021 is gestart. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.	Geen aanvullende ac- tie mogelijk, knelpun- ten zijn inmiddels op- gelost. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.
Provincie Gelderland	60	Stelkamps- veld	1778 m4 omvormen bos (geheel of gedeeltelijk) naar schraalland en heide (H4010A, H4030, H6230vka, H6410, H7150)	Complexe inrichting		Uitvoering is gestart in na- jaar 2019, echter het werk is stilgelegd in verband met protesten tegen het kappen van bos. Inmiddels is dit opgelost en is het verwijde- ren van bos in najaar 2021 afgerond. Het afgraven van de percelen vindt plaats in 2021, uitvoering is gereed eind 2021.	Geen aanvullende ac- tie mogelijk, knelpun- ten zijn inmiddels op- gelost en de uitvoe- ring gestart versnel- ling niet mogelijk.
Provincie Gelderland	60	Stelkamps- veld	1886 m3 omvormen agra- rische gronden en nog niet kwalificerende na- tuurgraslanden naar schraalland, heiden en daarnaast lokaal broekbos en venvegetaties (H3130, H4010A, H4030, H6230vka, H6410, H7150, H7230, H91E0C)	Complexe inrichting		Knelpunten zijn vertraging door Pfas (extra onderzoek) en vertraging in start pro- jectplan waterwet, omdat het sluiten van overeen- komsten met partijen voor- afgaand aan het starten procedure langer heeft ge- duurd. Procedure project- plan waterwet is gereed, waarna uitvoering begin 2021 is gestart. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.	Geen aanvullende ac- tie mogelijk, knelpun- ten zijn inmiddels op- gelost. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.

Provincie Gelderland	61	Korenbur- gerveen	1499 M1A: Gedeeltelijk dempen van de Schaarsbeek & inrichting percelen tussen Schaarsbeek en Parallelsloot (hydrologisch herstel) (H3130, H6230, H6410, H7140A, H7210, H91E0C)	Complexe inrichting		Knelpunten zijn vertraging in vergunningprocedure en daarna vertraging in de uitvoering doordat percelen te nat zijn. Inmiddels is uitvoering gestart en wordt in september 2021 afgerond (95% van de uitvoering is gereed voor 1 juli 2021)	Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering is september 2021 gereed (95% van de uitvoering is gereed voor 1 juli 2021).
Provincie Gelderland	61	Korenbur- gerveen	1965 M1E: Beeindigen onderbemaling enclave Kooiveldweg-zuid (H3130, H6230, H6410, H7140A)	Complexe inrichting		Knelpunt zijn aankoop grond / gebouwen en het sluiten van overeenkomsten met de eigenaren. Inmiddels is voorgaande gereed. In overeenkomst met eigenaar afgesproken dat onderbemaling medio 2022 wordt beëindigd.	Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost onderbemaling kan niet eerder worden gestopt i.v.m. overeenkomst.
Provincie Gelderland	62	Willinks Weust	0967 m1a Hydrologisch herstel door aanpassing ontwateringssysteem cf ggor-scenario 2 (H6230vka, H6410, H9160A)	Complexe inrichting		Knelpunten is Pfas. Inmiddels is uitvoering gestart en wordt in september 2021 afgerond (60% van de uitvoering op dit moment gereed)	Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering is september 2021 gereed (60% van de uitvoering op dit moment gereed)
Provincie Gelderland	62	Willinks Weust	2075 m6a Ontgronden (H6230vka, H6410)	Complexe inrichting		Knelpunt is aangetroffen DDT vervuiling in een deel van het te ontgronden gebied, hiervoor is extra sanering nodig en daardoor loopt uitvoering uit. Inmiddels is uitvoering gestart en is voor 1 december 2021 gereed (60% van de uitvoering op dit moment gereed).	Geen aanvullende actie mogelijk, uitvoering kan in verband met de noodzakelijk sanering niet worden versneld. Inmiddels is uitvoering gestart en is voor 1 december 2021 gereed (60% van de uitvoering op dit moment gereed).
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	0117 bos kappen in de Hel en Blauwe Hel (uitbreiding biotoop) (H7140A)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	0262 dempen, afdammen en verondiepen van sloten rond het Natura-2000 gebied (H7140B)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	0368 dempen, afdammen en verondiepen van sloten	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht.	Niet nodig

			in het Natura-2000 gebied (H6410)			Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	0419 omvormen landbouwgronden binnen N-2000 gebied naar natuur, indien mogelijk en noodzakelijk afplaggen (H7140A)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	1314 dempen, afdammen en verondiepen van sloten rond het Natura-2000 gebied (H7140A)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	1333 omvormen landbouwgronden buiten N-2000 gebied naar natuur, indien mogelijk en noodzakelijk afplaggen (H7140A)	Eenvoudige inrichting	100	Inrichting vind volgend jaar plaats	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	1432 dempen, afdammen en verondiepen van sloten in het Natura-2000 gebied (H7140B)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	1668 bos kappen in de Hel en Blauwe Hel (uitbreiden biotoop) (H7140B)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	2213 voormalige landbouwgronden buiten N-2000 gebied. Beheer nader te bepalen in beheerplan. (H7140A)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat volgend jaar plaats vinden.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	2374 opzetten van slootpeilen rond het N-2000 gebied (H7140A, H7140B)	Eenvoudige inrichting	100	De uitvoering heeft een langere voorbereidingstijd gekost dan verwacht. Uitvoering gaat plaats vinden in de winter van 2021-22.	Niet nodig
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	1050 onderzoek naar het functioneren van en de effecten van 1 kwelput (1 ontrekkingsput en 1 infiltratieput) (H6410)	Onderzoek		Het vinden van een locatie en overeenstemming over de resultaten van het onderzoek kost erg veel moeite.	We zijn doorgaand bezig met deze proef. Het is erg lastig!

Provincie Utrecht	65	Binnenveld	2664 onderzoek naar het functioneren en de effecten van 1 kwelput (1 ont-rekkingsput en 1 infiltra-tieput) (H7140A, H7140B)	Onderzoek		Het vinden van een ge-schikte locatie als de ant-woorden die deze proef moet geven zijn discutabel en zorgen voor vertraging	We zijn doorgaand be-zig met deze proef
Provincie Utrecht	65	Binnenveld	1704 saneren vuilstorten (H7140A)	Complexe inrichting		Het betreft twee sanerin-gen. Duphar is de uitvoe-ring begonnen, Ketelweg nog niet.	Er wordt permanent gewerkt aan deze twee ingewikkelde sa-neringen
Provincie Gelderland	70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	0975 m4. opheffen ver-droging: aanleg en in-richting hydrologische bufferzone (H91E0C)	Complexe inrichting		Knelpunten zijn vertraging door Pfas, dit is inmiddels opgelost. Uitvoering start september 2021, dit kan niet eerder i.v.m. het feit dat de grond op dit moment te nat is. Uitvoering is ge-reed eind begin 2022.	Geen aanvullende ac-tie mogelijk, knelpun-ten zijn inmiddels op-gelost. Uitvoering kan niet eerder starten i.v.m. het feit dat de grond te nat is en is gereed begin 2022.
Provincie Utrecht	81	Kolland & Overlangbroek	1076 Uitvoeren hydrolo-gisch herstelplan (10 km sloot verondiepen + stuw-tjes aanbrengen) in Over-langbroek (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	20	Overlangbroek is uitge-voerd, het kleine deelgebied Oud-Kolland wordt nu aan gewerkt en gebeurt in 21-22	Niet nodig
Provincie Noord-Holland	85	Zwanenwa-ter & Pet-temerdui-nen	1609 verwijderen stru-weel, opslag en exoten (H2180A)	Aanvullend beheer	100	Combinatie van factoren; (o.a. druk op organisatie door discussie Schoorl, niet verstoren van aankomend gebiedsproces (waarin de maatregelen meegaan (ker-ven), discussies met be-langhebbenden in het ge-bied. Staat gebied is goed.	Maatregelenplan staat klaar; en wordt ko-mende jaren uitge-voerd; binnen eerste periode Natura 2000-beheerplan. Ge-biedsproces wordt op-gestart.
Provincie Noord-Holland	85	Zwanenwa-ter & Pet-temerdui-nen	2260 spragelen (H2150)	Aanvullend beheer	100	Combinatie van factoren; (o.a. druk op organisatie door discussie Schoorl, niet verstoren van aankomend gebiedsproces (waarin de maatregelen meegaan (ker-ven), discussies met be-langhebbenden in het ge-bied. Staat gebied is goed.	Maatregelenplan staat klaar; en wordt ko-mende jaren uitge-voerd; binnen eerste periode Natura 2000-beheerplan. Ge-biedsproces wordt op-gestart.
Provincie Noord-Holland	85	Zwanenwa-ter & Pet-temerdui-nen	2601 verwijderen stru-weel, opslag en exoten (H2150)	Aanvullend beheer	80	Combinatie van factoren; (o.a. druk op organisatie door discussie Schoorl, niet verstoren van aankomend gebiedsproces (waarin de maatregelen meegaan (ker-ven), discussies met be-langhebbenden in het ge-bied. Staat gebied is goed.	Maatregelenplan staat klaar; en wordt ko-mende jaren uitge-voerd; binnen eerste periode Natura 2000-beheerplan. Ge-biedsproces wordt op-gestart.

Provincie Noord-Holland	85	Zwanenwater & Pettemerduinen	2738 aanleg stuifkuilen (H2130B)	Aanvullend beheer	100	Combinatie van factoren; (o.a. druk op organisatie door discussie Schoorl, niet verstoren van aankomend gebiedsproces (waarin de maatregelen meegaan (ker-ven), discussies met belanghebbenden in het gebied. Staat gebied is goed.	Maatregelenplan staat klaar; en wordt komende jaren uitgevoerd; binnen eerste periode Natura 2000-beheerplan. Gebiedsproces wordt opgestart.
Provincie Noord-Holland	86	Schoorlse Duinen	1135 plaggen (H2140A, H2140B)	Aanvullend beheer	100	In Schoorl grote discussie gespeeld over boskap. Bestuurlijk is toegezegd dat eerst geëvalueerd wordt (t.b.v. N2000-beheerplan periode 2); alvorens meer te kappen. Im 2020 is ca. 8 hectare (i.p.v. 34) gekapt; dit 2021 stobben verwijderen (na broedseizoen). Maatregel #045 daarom op 100% (door bestuurlijk toezegging. N.B. De inzet van personeel op het dossier boskap en het gebrek aan draagvlak in het gebied heeft ertoe geleid dat de andere maatregelen (#1135, #1206, #1974) nog niet uitgevoerd zijn. Dit i.c.m. reden dat zwaartepunt in periode 1 ligt; en met langzaam ontwikkelend duinvegetatie teveel ingrijpen negatief effect heeft op biodiversiteit in het gebied.	In evaluatie N2000-beheerplan betrekken omgeving; door GS vaststellen van herzien N2000-beheerplan, inclusief aanvullende maatregelen.
Provincie Noord-Holland	86	Schoorlse Duinen	1206 stuifkuilen maken (H2130A, H2130B)	Aanvullend beheer	100	In Schoorl grote discussie gespeeld over boskap. Bestuurlijk is toegezegd dat eerst geëvalueerd wordt (t.b.v. N2000-beheerplan periode 2); alvorens meer te kappen. Im 2020 is ca. 8 hectare gekapt; dit 2021 stobben verwijderen (na broedseizoen). Maatregel #045 daarom op 100%. N.B. De inzet van personeel op dit dossier en het gebrek aan draagvlak in het gebied geleid dat de andere maatregelen (#1135, #1206, #1974) nog niet uitgevoerd zijn. Dit i.c.m. reden dat zwaartepunt in periode 1 ligt; en met langzaam	In evaluatie N2000-beheerplan betrekken omgeving; door GS vaststellen van herzien N2000-beheerplan, inclusief aanvullende maatregelen.

ontwikkeld duinvegetatie teveel ingrijpen negatief effect heeft op biodiversiteit in het gebied. Stuifkuilen extra gevoelig door overstuiven fietspad i.c.m. het creëren van meer verstuing in het gehele gebied.

Provincie Noord-Holland	86	Schoolse Duinen	1974 chopperen en/of plaggen (H2130A, H2130B)	Doorlopend aanvullend beheer	100	In School grote discussie gespeeld over boskap. Bestuurlijk is toegezegd dat eerst geëvalueerd wordt (t.b.v. N2000-beheerplan periode 2); alvorens meer te kappen. Im 2020 is ca. 8 hectare gekapt; dit 2021 stobben verwijderen (na broedseizoen). Maatregel #045 daarom op 100%. N.B. De inzet van personeel op dit dossier en het gebrek aan draagvlak in het gebied geleid dat de andere maatregelen (#1135, #1206, #1974) nog niet uitgevoerd zijn. Dit i.c.m. reden dat zwaartepunt in periode 1 ligt; en met langzaam ontwikkelend duinvegetatie teveel ingrijpen negatief effect heeft op biodiversiteit in het gebied.	In evaluatie N2000-beheerplan betrekken omgeving; door GS vaststellen van herzien N2000-beheerplan, inclusief aanvullende maatregelen.
Provincie Noord-Holland	95	Oostelijke Vechtplassen	0137 opslag verwijderen: moerasbos terug in jonge verlanding (H7140B)	Aanvullend beheer	50	Deel van de verwijderen opslag bevindt zich op locatie van recent uitgekochte agrariër. Tot op heden niet gelukt afspraken te maken over toegangsrouten tot provinciale weg t.b.v. afvoer vrijkomende materiaal.	Wordt aan oplossing gewerkt; en bovendien wordt naar verwachting meer bos verwijderd dan de verwachte 7.7ha.
Provincie Noord-Holland	95	Oostelijke Vechtplassen	0864 baggeren waterbodems (Herstel waterhuishouding) (H7140A)	Eenvoudige inrichting	100	In dit gebied loopt een gebiedsproces vanuit provincie, waarin een inrichtingsplan opgesteld wordt. In dit proces is het vinden van een baggerlocatie meegenomen t.b.v. het baggeren; en dit heeft tot vertraging geleid.	In 2021 wordt onderzoek voorbereiding opgestart; daadwerkelijke baggerwerkzaamheden vinden later plaats.
Provincie Zeeland	116	Kop van Schouwen	1031 Herinrichting t.b.v. hydrologische maatregelen terreinen Watergat/Oosterenban, plaggen op basis van nog uit te	Eenvoudige inrichting; Onderzoek	100	Er is meer tijd nodig om de hydrologische onderzoeken en vervolgonderzoeken op	De uitvoering van de maatregelen wordt opgenomen in de 2e periode.

			voeren hydrologisch onderzoek (H2130B)			particuliere terreinen af te ronden.	
Provincie Zeeland	116	Kop van Schouwen	1547 Herinrichting t.b.v. hydrologische maatregelen terreinen Watergat/Oosterenban, plaggen op basis van nog uit te voeren hydrologisch onderzoek (H2190C)	Eenvoudige inrichting	100	Er is meer tijd nodig voor de hydrologische onderzoeken en vervolgonderzoeken.	De uitvoering van de maatregel wordt opgenomen in de 2e periode.
Provincie Zeeland	116	Kop van Schouwen	2436 Herinrichting t.b.v. hydrologische maatregelen terreinen Watergat/Oosterenban, plaggen op basis van nog uit te voeren hydrologisch onderzoek (H6410)	Eenvoudige inrichting;Onderzoek	100	Er is meer tijd nodig voor hydrologische onderzoeken en vervolgonderzoeken.	De uitvoering van de maatregel wordt opgenomen in de 2e periode.
Provincie Zeeland	117	Manteling van Walcheren	0355 Kwaliteitsverbetering landgoederen (H2180A)	Eenvoudige inrichting	50	Onderzoek en voorbereiding maatregelen op particuliere landgoederen heeft meer tijd nodig.	Maatregel blijft in voorbereiding en uitvoering verplaatst naar 2e periode.
Provincie Zeeland	117	Manteling van Walcheren	1583 Verwijderen Am. vogelkers op basis van het provinciale Plan van Aanpak bestrijding Am. Vogelkers, rekeninghoudend met overige uitvoeringsmaatregelen (op terrein particulieren). (H2180A, H2130B)	Eenvoudige inrichting	25	De voorbereiding en uitvoering op particuliere landgoederen heeft meer tijd nodig en hangt samen met de kwaliteitsverbetering.	De maatregel wordt opgenomen in de 2e periode.
Provincie Noord-Brabant	128	Brabantse Wal	2366 Verwijderen bos (tbv uitbreiding) (H4010A)	Doorlopend aanvullend beheer	25	bomenkap niet wenselijk i.v.m. landelijke discussie over compensatie	wordt gezocht naar mogelijkheden voor compensatie
Provincie Noord-Brabant	130	Langstraat	9017 Is bundeling van (0160,0564,2198,2293,2529,2744)	Complexe inrichting		"Om in dit gebied voldoende draagvlak te verkrijgen is ingezet op intensief gebiedsproces met stevig omgevingsmanagement, extra onderzoeken, een intensieve planprocedure en veel inzet op particulier natuurbeheer. Veel overleg en vooral samenwerking met de eigenaren en beheerder. Het werk is aanbesteed op 7 juni 2021. (Voorbereidingen op de) uitvoering zijn gestart.	Met de realisatie van het vastgestelde inrichtingsplan worden de 1e fase natuurherstelmaatregelen uitgevoerd en is het gebied optimaal ingericht voor de 2e fase natuurherstel (2021-2027) doordat het watersysteem hier dan al volledig op is voorbereid. tevens wordt vol ingezet om, daar waar dit zich mogelijk voordoet, eventueel optredende grondwateroverlast te mitigeren

							bij huis en tuin. Dit in zeer goed en zorgvuldig overleg met bewoners.
Provincie Noord-Brabant	134	Regte Heide & Riels Laag	8005 Is splitsing van (0130)	Complexe inrichting		"Mogelijk is er onteigening nodig voor een beperkt aantal percelen,. Als minnelijke verwerving niet lukt, dan kan dit deel pas ingericht worden als de percelen onteigend zijn. Hierbij zijn we afhankelijk van de voortgang van het opstellen van een bestemmingsplan (ont-eigeningstitel) door de gemeente Goirle in het kader van de proeftuin Omgevingswet Goirle. Dit bestemmingsplan loopt vertraging op, waardoor eventuele onteigening niet voor 1 juli 2021 gereed kan zijn.	"Regelmatig bestuurlijk overleg met Goirle. Het grootste deel van de hydrologische maatregelen was gepland binnen bestaande natuur en is reeds uitgevoerd. De (voorbereidende) werkzaamheden t.a.v. maatregelen op golfbaan zijn ook opgestart. Inrichting van de niet verworven percelen meenemen in 2e fase herstelmaatregelen."
Provincie Noord-Brabant	135	Kempen-land-West	0858 Bekalken (H4030)	Doorlopend aanvullend beheer	50	Bekalken wordt alleen op plagplekken toegepast en in de eerste jaren van het PAS is er niet bekalkt na het plaggen. Nu gebeurt dat wel maar wordt er weinig meer geplagd, zeker niet in droge heide.	Intensiever begrazen met schapen.
Provincie Noord-Brabant	135	Kempen-land-West	8007 Is splitsing van (2422)	Complexe inrichting		Uitvoering is in delen van het projectgebied gestart. In andere delen is het werk uitgesteld vanwege aanwezigheid broedvogels.	Het werk wordt na het broedseizoen weer opgepakt. Daarmee zal niet het gehele werk op tijd klaar zijn maar doorlopen tot 1e helft 2022.
Provincie Noord-Brabant	135	Kempen-land-West	8009 Is splitsing van (2422)	Complexe inrichting		Grondverwerving kostte meer tijd	Project geknipt in 2 delen: Noord (4,2 km) en Zuid (2,8 km). Noord bevat de N2000 instandhoudingsopgave. Uitvoering Noord start Q4 2021 en gereed Q3 2022. Uitvoering Zuid volgt z.s.m. Noord is noodzakelijk voor instandhouding. Om Noord niet langer te laten wachten is het

							losgeknipt van Zuid. Noord kan in uitvoering
Provincie Noord-Brabant	136	Leenderbos, Grooten Heide & De Plateaux	2908 Reductie ontwatering landbouwgebied zuidelijk dommeldal (H91E0C)	Aanvullend beheer	50	Interne maatregelen zijn genomen, maar uit eco-hydrologisch onderzoek in 2020 is gebleken dat diverse landbouwpercelen een drainerende werking hebben op de actuele habitats, zodat vernatting van deze percelen noodzakelijk is voor de instandhouding van deze habitats.	Voor het verhogen van waterpeilen in landbouwgebied zijn aanvullende bestuurlijke besluiten nodig.
Provincie Noord-Brabant	136	Leenderbos, Grooten Heide & De Plateaux	8001 Hydrologische maatregelen Kromhurken	Complexe inrichting		Uitvoering is gestart maar kent een beperkte uitloop. Gereed medio oktober 2021.	n.v.t.
Provincie Noord-Brabant	136	Leenderbos, Grooten Heide & De Plateaux	8002 Hydrologische maatregelen Keersopperbeemden	Complexe inrichting		Uitvoering is afhankelijk van uitvoering N69. Onderdelen zijn reeds uitgevoerd (zand-suppletie, dempen en verlemen watergang). Start vervolgvloeg uitvoering nov 2021. Gereed najaar 2022.	Er is goede afstemming tussen beide projecten. Volgens huidige planning tijds realisatie haalbaar.
Provincie Noord-Brabant	136	Leenderbos, Grooten Heide & De Plateaux	8011 Beekherstel Tongelreep	Complexe inrichting		Het gebied Tongelreep is gesplitst in 2 delen. Mogelijk is onteigening nodig in het zuidelijk deel. Voor fase 1 is geen PIP nodig. PPWW vastgesteld okt 2020. MER (voor fase 1 en 2) is vastgesteld. PIP voor fase 2 vaststelling juni 2021.	Voor het noordelijk deel is geen onteigening nodig. Uitvoering is gereed in april 2021. Hier ligt 80% van de PAS-opgave 1e fase. Als er onteigening nodig is in het zuidelijk deel, kan al wel een deel van de maatregelen worden uitgevoerd op gronden die al zijn verworven.
Provincie Noord-Brabant	137	Strabrechtse Heide & Beuven	0284 kleinschalig plaggen van vergraste venoevers en zonodig bekalken, vrijstellen van venoevers, verwijderen sliblagen en eutrofe verlandingsvegetaties waar nodig, kappen van bos an zw-zijde (H3110, H3130, H3160, H4010A)	Aanvullend beheer	100	Dit betreft de maatregel voor PAS periode 2 (en 3). Maatregel 1245 is de PAS periode 1 maatregel in deze.	n.v.t.

Provincie Noord-Brabant	137	Strabrechtse Heide & Beuven	2668 onderzoek naar effecten toekomstige waterverdeling peeldijk (H3110, H3130, H4010A)	Onderzoek			Peeldijkonderzoek vooralsnog even geparkeerd. Er loopt een Klimaatadaptatieonderzoek Onweerstaanbaar Someren waarin ook verschillende scenario's voor opvang of afvoer Peeldijkwater worden meegenomen. Er wordt ook naar de kwaliteit van het huidige Peeldijkwater gekeken. Na dit onderzoek bezien of infiltratie van Peeldijkwater zinvol is.	Afhankelijk van uitkomst bovenstaande wordt dit later opgestart
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	2239 B Drukbe grazing leefgebied laurabossen (H4030)	Doorlopend aanvullend beheer	100	geen trekker		Natuurmonumenten of Stichting Ark vragen of een van beide of samen als trekken willen gaan opereren
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	0474 Bv Stopzetten bijvoeren en uitzetten bodemwoelende vissen (H3130, H7210)	Eenvoudige inrichting	100	Geen trekker		Natuurmonumenten of Stichting Ark vragen of een van beide of samen als trekken willen gaan opereren
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	1002 U Herstellen van voormalige vennen (H3130)	Eenvoudige inrichting	100	er is geen trekker		Natuurmonumenten of Stichting Ark vragen of een van beide of samen als trekken willen gaan opereren
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	2065 U Herstellen galigaanmoeras op kansrijke plekken loozerheide/ kempeweg (H7210)	Eenvoudige inrichting	100	geen duidelijkheid trekker		overleg met mogelijke trekkers
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	2410 H Verondiepen delen Boeketlossing (H91D0)	Eenvoudige inrichting	100	deze maatregel is misschien niet nodig		wachten op bijgewerkt N2000 beheerplan
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	0659 H Geavanceerd peilbeheer rond weerterbos (H91D0)	Complexe inrichting			Er liep nog een hydrologisch onderzoek waarop gewacht moest worden. Tevens wordt het N2000 beheerplan geactualiseerd.	Als beheerplan geactualiseerd en vastgesteld is starten met uitvoering van de maatregel
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	0783 H Herinrichten oude graaf (H91D0)	Complexe inrichting			onderzoek voorafgaande aan de uitvoering nog niet gereed	geen verdere actie nodig

Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	1462 H Verhogen waterpeil; grondverwerving natschade (H3130, H91D0)	Complexe inrichting	eerst moet het onderzoek worden afgerond	geen verder actie	
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	2420 H Verhogen waterpeil door peilbeheer nabij kruispeel en de hoort (H7210)	Complexe inrichting	geen duidelijkheid trekker	Gebiedsgerichte proces loopt	
Provincie Limburg	138	Weerter- en Budelbergen & Ringselven	8038 Is bundeling/splitsing van (0590,1051)	Complexe inrichting	eigenaar wil niet omvormen	overleggen met eigenaar	
Provincie Noord-Brabant	139	Deurnsche Peel & Mariapeel	0597 D-H. Uitvoering van GGOR Nieuw Limburgs Peil (M.139/140-9) (H7110A, H7120ah)	Complexe inrichting	Peilopzet is nog niet gestart, maar wel onderdeel van afgesproken maatregelen in LIFE+. Inrichtingsmaatregelen zijn wel afgerond	onbekend. Trekkerschap ligt bij Limburg. Er was onvoldoende tijd om daar informatie op te halen. Of rapporteert Limburg over deze maatregel?	
Provincie Noord-Brabant	139	Deurnsche Peel & Mariapeel	2381 G. Uitvoering van GGOR Deurnsche Peel (versie 21-2-2011)* (H7120) voor zover niet opgenomen in de LIFE-aanvraag (M.139/140-9) (H7120ah)	Complexe inrichting	20-30 ha is nog niet op vrijwillige basis verworven. Onteigeningsbesluit (KB) is genomen. Afhankelijk van de procedure tijd (Raad van State) volgt de uitvoering op deze percelen z.s.m. na verwerving. Op overige delen is uitvoering gestart per april 2021.	Plan is nog niet onherroepelijk maar op basis van een tussenuitspraak is in grote delen van het plan gestart met de uitvoering	
Provincie Noord-Brabant	140	Groote Peel	2920 D-H. Uitvoering van GGOR Nieuw Limburgs Peil (M.139/140-9) (H7110A, H7120ah)	Complexe inrichting	Het trekkerschap voor deze maatregel ligt bij de provincie Limburg. Er is onvoldoende tijd geweest bij hen de knelpunten op te halen. Of vult Limburg dit zelf in?	Het trekkerschap voor deze maatregel ligt bij de provincie Limburg. Er is onvoldoende tijd geweest bij hen op te halen wat er wordt ondernomen om de knelpunten op te lossen. Of vult Limburg dit zelf in?	
Provincie Noord-Brabant	140	Groote Peel	8003 Is splitsing van (2917)	Complexe inrichting	Beschikbaar krijgen van de gronden kost meer tijd dan was gewenst.	specifieke acties zijn niet tijdig bekend geworden t.b.v. deze voortgangsrapportage.	
Provincie Limburg	142	Sint Jansberg	1831 A Aanleg bufferzone langs bovenrand stuwwal (H9120)	Eenvoudige inrichting	100	Complexe situatie op grens van Provincie Gelderland en Limburg	Provincie Limburg pakt het op

Provincie Limburg	142	Sint Jansberg	2575 Ow Ontwikkelen van boszomen (H9120)	Eenvoudige inrichting	100	Langere looptijd uitvoering van de maatregel	Natuurmonumenten is bezig met uitvoering.
Provincie Limburg	142	Sint Jansberg	1220 Tb Stopzetten nitraatuitspoeling (H91E0C)	Complexe inrichting		Complexe situatie op grens van Provincie Gelderland en Limburg	Provincie Limburg pakt het op
Provincie Limburg	142	Sint Jansberg	2463 Tb Terugdringen nitraatuitspoeling (H7210)	Complexe inrichting		Complexe situatie op grens van Provincie Gelderland en Limburg	Provincie Limburg pakt het op
Provincie Limburg	143	Zeldersche Driessen	0551 M.143-7 Experimentele aanvoer rivierzand (H6120)	Aanvullend beheer	100	terughoudend zijn maar aanvoer van rivierzand	eerst bestaande maatregelen proberen
Provincie Limburg	143	Zeldersche Driessen	2663 M.143-12 Selectieve houtkap en biomassa verwijderen (H91F0)	Aanvullend beheer	100	houtkap en strooiselroof als PAS maatregel teruggetrokken. Wordt ingezet op bemesting met dolokal en evt plaggen evt +bemesting met vulkamin.	Geen verdere acties nodig.
Provincie Limburg	145	Maasduinen	0626 H Sloten dempen (H91D0)	Eenvoudige inrichting	100	Onbekend is wie de trekker zal zijn om de maatregel tot uitvoering te brengen.	Provincie Limburg zal gaan afstemmen om de trekker van de maatregel zo spoedig mogelijk te verduidelijken.
Provincie Limburg	146	Sarsven en De Banen	0039 Vh Verwijderen organische sedimenten (H3130)	Aanvullend beheer	100	Capaciteit terreinbeheerder	Volgt in tweede tranche
Provincie Limburg	147	Leudal	2934 M.147-10 Omgevalen bomen laten liggen (H91E0C)	Aanvullend beheer	100	Uitvoerende partij ongewis	Overleg met belanghebbenden
Provincie Limburg	147	Leudal	2938 M.147-14 Streekoverleg t.b.v. verbetering waterkwaliteit beekwater (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100	onderzoeksrapport bijna gereed	planning uitvoering opstarten
Provincie Limburg	147	Leudal	8021 Is splitsing van (1104)	Eenvoudige inrichting	100	Uitvoerende partij ongewis	Overleg met belanghebbenden
Provincie Limburg	147	Leudal	8022 Is splitsing van (2939)	Eenvoudige inrichting	95	Hydrologische modellering RHK geeft aan dat er nagevoeg geen effect (vernating) optreedt door deze maatregel.	Wordt als no-regret maatregel in de komende jaren uitgevoerd. Bij uitvoering ligt echter geen prioriteit.
Provincie Limburg	147	Leudal	8023 Is splitsing van (2939)	Eenvoudige inrichting	100	Uitvoerende partij ongewis	Overleg met belanghebbenden

Provincie Limburg	147	Leudal	1258 M.147-9 Ophogen beekbodems (H91E0C)	Complexe inrichting		onderzoek voorafgaande aan de uitvoering bijna gereed	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	147	Leudal	8014 Is splitsing van (1627)	Complexe inrichting		onderzoek voorafgaande aan uitvoering bijna gereed	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	147	Leudal	8015 Is splitsing van (1627)	Complexe inrichting		globale planning start maatregelen laat opgezet	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	147	Leudal	8016 Is splitsing van (2940)	Complexe inrichting		Uitvoerende partij ongewis	Overleg met belanghebbenden
Provincie Limburg	147	Leudal	8017 Is splitsing van (2940)	Complexe inrichting		onderzoek voorafgaande aan uitvoering bijna gereed	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	148	Swalmdal	1684 Oz Onderzoek naar effecten lokale en regionale hydrologie (H91E0C)	Onderzoek		Onderzoek nog niet opgestart	Onderzoek in laatste beheerplanjaar ter voorbereiding op actualisatie vh beheerplan en evt nieuwe (hydrologische) planmaatregelen. Evt meeliften met vergelijkbaar onderzoek in een ander N2000 gebied.
Provincie Limburg	148	Swalmdal	0166 I Terugdringen riooloverstorten (H91E0C)	Complexe inrichting		Onduidelijkheid over trekker	trekker was niet duidelijk maar wordt nu uitgevoerd door de gemeente
Provincie Limburg	148	Swalmdal	0603 Vw Aankoop stroomdalgrasland (H6120)	Complexe inrichting		Gebiedsproces vertraagd	Nieuw gebiedsproces wordt opgezet. Nieuw potentieel stroomdalgrasland wordt door SBB ontwikkeld waardoor areaal kan gaan toenemen
Provincie Limburg	148	Swalmdal	0636 H Afkoppelen riooloverstorten (H91E0C)	Complexe inrichting		Onduidelijkheid over trekker	trekker was niet duidelijk maar wordt nu uitgevoerd door de gemeente
Provincie Limburg	149	Meinweg	2063 Bi Omvormen naaldbos naar loofbos (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100	Geen knelpunt	Staatsbosbeheer voert deze maatregel al uit.
Provincie Limburg	149	Meinweg	2790 O Omvormen bos (H4010A, H7110B, H7150, H91D0, H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100	omvorming naaldbos naar heide/loofbos vergt nader onderzoek	onderzoek opstarten
Provincie Limburg	149	Meinweg	8024 Is splitsing van (1690)	Onderzoek		eerst het lopende onderzoek afwachten	geen verdere acties nodig

Provincie Limburg	150	Roerdal	1032 Bi verwijderen populieren (H91E0C)	Aanvullend beheer	100	eigenaren wil populieren oogsten en herplanten	Continuëren onderhandelingen
Provincie Limburg	150	Roerdal	2677 U uitbreiding t.b.v. behoud habitatype (H91E0C)	Aanvullend beheer	100	gesprek met grondeigenaar loopt moeizaam	Continuëren onderhandelingen
Provincie Limburg	150	Roerdal	0885 M hooibeheer (H6510A)	Doorlopend aanvullend beheer	40	maaien pas in 2020 gestart dus loopt door naar 22 periode	geen acties nodig
Provincie Limburg	150	Roerdal	2693 I inrichting extra ha's t.b.v. leefgebied H1061 (H6510A)	Eenvoudige inrichting	50	Flinkeven is deels eigendom van Roerdalen die het regulier agrarisch verpacht. Roerdelen verleent geen medewerking als geen vervangende grond beschikbaar komt.	Er komen veel maatregelen samen die in onderlinge samenhang in een integraal proces opgepakt worden. Dit wordt opgepakt als uitvoeringsprogramma landelijke gebied wordt vastgesteld
Provincie Limburg	150	Roerdal	0324 H afdammen sloten landgoed hoosden (H91E0C)	Complexe inrichting		eigenaar is overleden. Er wordt overleg uitgevoerd als de nieuwe eigenaar bekend is	geen verder actie
Provincie Limburg	150	Roerdal	0938 H realisatie en inrichting goud-groene natuurzone (H91D0, H91E0C)	Complexe inrichting		er wordt gewerkt aan het opleggen van gebruiksbeperkingen ipv omvormen en inrichten	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	150	Roerdal	1130 H ggor-pas.maatregelen roer (H91D0, H91E0C)	Complexe inrichting		Flinkeven is grotendeels eigendom van gem.Roerdalen, die het regulier agrarisch verpacht. Gemeente verleent geen medewerking als er geen vervangende agrarische grond beschikbaar komt.	In Flinkeven komen veel maatregelen samen. Deze moeten in onderlinge samenhang in integraal proces opgepakt worden. Gebiedsproces wordt opgestart als het uitvoeringsprogramma landelijk gebied wordt vastgesteld
Provincie Limburg	150	Roerdal	1671 A aanleg bufferzone landgoed hoosden (inrichting) (H91E0C)	Complexe inrichting		Er wordt gewerkt om gronden om te vormen naar natuur	Actie loopt
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	2949 M.153-9 Proef herintroductie hakhoutbeheer (H9160B)	Aanvullend beheer	100	Deze maatregel moet 1x per acht jaar uitgevoerd worden en kan ook pas uitgevoerd worden na onderzoek	Onderzoek uitvoeren
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	2943 M.153-3 Infiltreren van afstromend regenwater t.b.v.	Eenvoudige inrichting	40	43% is uitgevoerd. Op het vliegveld is in 2016 en 2018	Overige gepland

			grondwateraanvulling op plateau (H7220)			een infiltrerende waterbuffer aangelegd	
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	9024 Is bundeling van (2944,2951)	Eenvoudige inrichting	100	Uitvoering laat gestart i.v.m. eerst onderzoek	Maatregel in uitvoering na onderzoek
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	2955 O.153-1 Onderzoek t.b.v. verhogen grondwaterstand (M.153-12) (H91E0C)	Onderzoek		geen knelpunt onderzoek loopt nog	Maatregel in uitvoering na onderzoek
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	2948 M.153-8 Aanleg bufferstroken, regenwaterbuffers en graften (beperking aanvoer voedingsstoffen) (H9160B)	Complexe inrichting		ondertekening uitvoeringsovereenkomst Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IP-VP) Heuvelland in sept 2020: planuitwerking vindt plaats echter vertraging door corona (bezoek grondeigenaren en -gebruikers niet mogelijk)	Vindt plaats in gebiedsproces van IP-VP Heuvelland
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	2954 M.153-14 Aanleg bufferstroken, regenwaterbuffers en graften (beperking aanvoer voedingsstoffen) (H91E0C)	Complexe inrichting		ondertekening uitvoeringsovereenkomst IP-VP Heuvelland in sept 2020: planuitwerking vindt plaats echter vertraging door corona (bezoek grondeigenaren en -gebruikers niet mogelijk)	Vindt plaats in gebiedsproces van IP-VP Heuvelland
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	8044 Is bundeling/splitting van (2945,2953)	Complexe inrichting		Maatregel niet tijdig uitgevoerd	Vindt plaats in gebiedsproces van IP-VP Heuvelland
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	8045 Is bundeling/splitting van (2945,2953)	Complexe inrichting		vrijwillige aanpak start pas in mei 2021	Loopt in kader van Interbestuurlijke Programma Vitaal Platteland Heuvelland (IP-VP)
Provincie Limburg	153	Bunder- en Elslooërbos	9025 Is bundeling van (2950,2956)	Complexe inrichting		studie naar uitwerken maatregel niet gereed	wachten op afronding studie
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0148 Bi Bosrandbeheer (H9120)	Aanvullend beheer	100	Vanwege prioriteitstelling is uitvoering binnen de beschikking niet mogelijk en doorgeschoven naar 2e tranche	opnemen in 2e tranche
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0880 M Herstel potentieel kalkmoeras Papenbroek (H7230)	Aanvullend beheer	100	Terrein is recent overgegaan van SBB naar NM	Maaibeheer ingesteld.
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0886 O Omvorming bos (H9120)	Aanvullend beheer	100	Door de snelle effecten van de aantasting van de letterzetter op de opstand van fijnsparren en het veel	geen actie nodig

						voorkomende essentaksterfte wordt ingezet op een verloofing van het bos, let op ontwikkeling Amerikaanse eik. Daarnaast is bosbeheer nodig bij schraal	
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	1700 H Gedeelte westelijk van Kalkmoeras Weusterrade afplaggen ,greppeldempen (H7230)	Eenvoudige inrichting	100	grond overdracht is nog niet gereed	Grondoverdracht is aanstaande en NM bereid de uitvoering van maatregelen voor in afstemming met provincie
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0079 H Opzetten waterpeil nabij habitattypen (H91E0C)	Complexe inrichting		De samenhang tussen maatregelen in het inrijgebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inrijgebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0651 Tb Terugdringen bemesting inrijgebieden (H91E0C)	Complexe inrichting		De samenhang tussen maatregelen in het inrijgebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inrijgebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0693 A Inrichten bufferzones (H91E0C)	Complexe inrichting		De samenhang tussen maatregelen in het inrijgebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inrijgebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleenbeekdal	0968 H Inrichten infiltratievoorziening (H91E0C)	Complexe inrichting		De samenhang tussen maatregelen in het inrijgebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inrijgebied kan de aanpak van het gebied

						verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleen-beekdal	1161 Tb Terugdringen bemesting inzigggebieden (H7230)	Complexe inrichting	De samenhang tussen maatregelen in het inzigggebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inzigggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleen-beekdal	1714 Vw Verwerven en inrichten bufferzones (H7230)	Complexe inrichting	De samenhang tussen maatregelen in het inzigggebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inzigggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleen-beekdal	1726 A Inrichten bufferzones (H9120, H9160B)	Complexe inrichting	De samenhang tussen maatregelen in het inzigggebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inzigggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	154	Geleen-beekdal	2653 H Ophogen beekbodem Hulsbergerbeek (H7230, H91E0C)	Complexe inrichting	Analyse door Bosgroep in opdracht van NM naar effecten beekinsnijding en mogelijke herstelmaatregelen in deel Hulsbergerbeemden is gereed	Hydrologische herstelmaatregelen worden door NM in afstemming met Waterschap uitgewerkt en aansluitend wordt uitvoeringsproces opgestart.
Provincie Limburg	155	Brunssummerheide	8033 Is bundeling/splitting van (0624,1061,1599)	Complexe inrichting	Er zijn nog onvoldoende concrete afspraken gemaakt	Er wordt onderzocht wat de invloed is van deze ene maatregel op het totaalpakket aan maatregelen.
Provincie Limburg	156	Bemelerberg & Schiepersberg	0362 Bi Open plekken creëren als verbinding tussen de schraalgraslanden (H6210)	Aanvullend beheer	100 uitvoerende organisatie nog niet begonnen	wordt in volgende periode meegenomen

Provincie Limburg	156	Bemelerberg & Schiepersberg	0724 Oz Onderzoek verbeteren soortenrijkdom (H6110)	Onderzoek		OBN heeft een onderzoek ingesteld en dat nog loopt naar standplaatsvereisten van het habitatype. Afgerond in 2021	Na afronding van het onderzoek concrete maatregelen formuleren
Provincie Limburg	156	Bemelerberg & Schiepersberg	1207 V Realiseren verbindingzones, inrichting (H6230)	Complexe inrichting		Gronden verwerven door nieuwe projectleider	Wordt in volgende periode opgepakt
Provincie Limburg	157	Geuldal	0026 U uitbreiding ten behoeve van behoud (H7230)	Aanvullend beheer	100	Eerst de Abiotiek aanpassen	Integraal oplossen
Provincie Limburg	157	Geuldal	2163 P kleinschalig plaggen in combinatie met opbrengen maaisel of zaad (H6110)	Aanvullend beheer	100	Onderzoek naar experimentele maatregel	Uitvoering na aanbesteding in volgende periode
Provincie Limburg	157	Geuldal	2724 Op verwijderen zwerfafval (H91E0C)	Aanvullend beheer	100	Uitvoering in PIO project gaat niet door	In volgende periode bij TBO onderbrengen
Provincie Limburg	157	Geuldal	0301 V realiseren verbindingzones (H6210)	Doorlopend aanvullend beheer	100	is nog in voorbereiding	loopt door naar volgende periode
Provincie Limburg	157	Geuldal	0172 H aanpak te diepe insnijding waterlopen (H7230)	Eenvoudige inrichting	100	Aanpak is afhankelijk van lopend onderzoek	Onderzoek uitvoeren
Provincie Limburg	157	Geuldal	0044 Oz bodemonderzoek naar verzuring e/o toxicatie (H6230)	Onderzoek		Onderzoek is uitgesteld	geen verdere acties nodig
Provincie Limburg	157	Geuldal	0124 H bescherming intrekgebieden (H7220, H7230)	Complexe inrichting		Is gestart met een pilot van 3,4 ha voor 5 jaar	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	157	Geuldal	0471 A aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (inrichten) (H6110, H6210, H6230, H7220, H9110, H9120, H9160B, H91E0C)	Complexe inrichting		onderzoek voorafgaande aan uitvoering bijna gereed	Maatregel uitvoeren na afronding onderzoek
Provincie Limburg	158	Kunderberg	2965 M.158-5 Realisatie NNN t.b.v. opheffen isolatie (H6210)	Complexe inrichting		Aankoop gronden ligt algemeen in Limburg stil. Momenteel ligt er een rapport waarbij aangegeven is de gewenste aankopen of beheersovereenkomsten. I.v.m. corona is overleg met partijen niet mogelijk	Overleg opstarten zodra dat mogelijk is.

Provincie Limburg	158	Kunderberg	2967 M.158-8 Inrichten bufferzone aan noordzijde Putberg (H6210, H9160B)	Complexe inrichting			Aanleg en inrichting bufferstrook dient nog bekeken te worden in relatie met andere runoff punten en het Veegbesluit. Valt onder het veegbesluit	geen verdere actie nodig
Provincie Limburg	159	Sint Pietersberg & Jekerdal	8013 Is splitsing van (0343)	Aanvullend beheer	100		wordt niet in 1e periode uitgevoerd	doorschuiven naar 2e periode
Provincie Limburg	160	Savelsbos	1535 M.160-9 Bos terugzetten voor ruigten en/of maaien en/of begrazen (H6430C)	Aanvullend beheer	100		Maatregel nog niet afgerond	Staatsbosbeheer is recent gestart met uitvoeren
Provincie Limburg	161	Noorbeemden & Hoogbos	0299 Bi Invoeren hakhoutbeheer (of middenbosbeheer) in eiken-haagbeukenbos (H9160B)	Aanvullend beheer	25		Maatregel loopt door tot 1-1-2026.	Geen verdere acties nodig.
Provincie Limburg	161	Noorbeemden & Hoogbos	0002 A Aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (invang meststoffen) (inrichten) (H9160B)	Eenvoudige inrichting	100		Onderzoeken zijn nog niet afgerond	Maatregel uitvoeren na afronding onderzoeken
Provincie Limburg	161	Noorbeemden & Hoogbos	0881 A Aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (invang meststoffen) (inrichten) (H91E0C)	Eenvoudige inrichting	100		Onderzoeken zijn nog niet afgerond	Maatregel uitvoeren na afronding onderzoeken
Provincie Limburg	161	Noorbeemden & Hoogbos	0992 Oz Bepaling trend (H7220)	Onderzoek			Maatregel gaat uitgevoerd worden in combi met andere trend bepalingen voor kalktufbronnen voor de andere 2 N2000 gebieden	Uitvoering in de drie gebieden met kalktufbronnen
Provincie Limburg	161	Noorbeemden & Hoogbos	0820 Tb Terugdringen bemesting in inzigggebied noorbeemden (H7220, H91E0C)	Complexe inrichting			De samenhang tussen maatregelen in het inzigggebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van invloed op de verdere aanpak.	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inzigggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.
Provincie Limburg	161	Noorbeemden & Hoogbos	1194 Tb Terugdringen bemesting in beheersgebied hoogbos (H9160B)	Complexe inrichting			De samenhang tussen maatregelen in het inzigggebied en effecten ervan zijn nog onvoldoende duidelijk. Tevens is de uitspraak van de Raad van State van	Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inzigggebied kan de aanpak van het gebied

invloed op de verdere aanpak. verder vorm worden gegeven.

Bijlage 7: Overzicht van Complexe inrichtingsprojecten 2021

In deze bijlage staat informatie en een overzicht van de planning van de complexe inrichtingsprojecten. Deze zijn gegroepeerd per bevoegd bestuursorgaan en PAS-gebied.

In tabel 7.1 staan de bevoegde bestuursorganen met complexe inrichtingsprojecten binnen de Natura2000-gebieden.

Tabel 7.1: Bevoegde bestuursorganen met complexe inrichtingsprojecten

Verantwoordelijk bestuursorgaan	aantal
Provincie Drenthe	10
Provincie Friesland	4
Provincie Gelderland	15
Provincie Limburg	33
Provincie Noord-Brabant	24
Provincie Overijssel	21
Provincie Utrecht	3

7.1 Provincie Drenthe

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Drenthe:

Tabel 7.1.1: *Complexe projecten van de Provincie Drenthe*

Natura2000-gebied	aantal
23 Fochteloërveen	1
25 Drentsche Aa-gebied	3
30 Dwingelderveld	1
32 Mantingerzand	4
33 Bargerveen	1

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 23 Fochteloërveen

Herstelmaatregel id: 562

Herstelmaatregel(en):

- 0562 Realisatie 7 blokken (50 procent in 1e beheerplanperiode) (H7110A, H7120ah)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

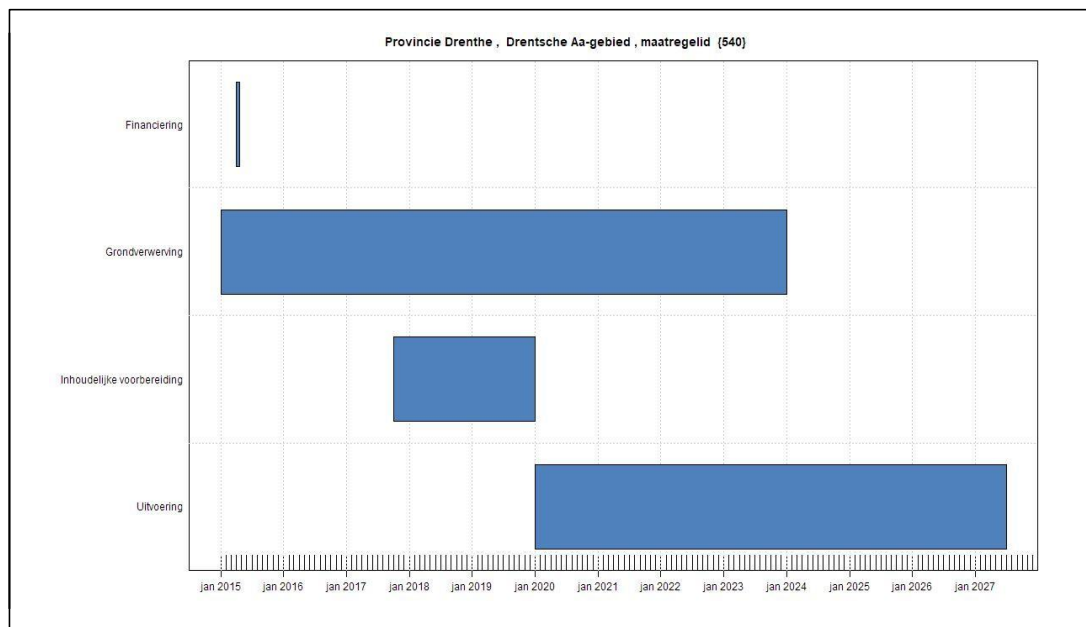
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 25 Drentsche Aa-gebied

Herstelmaatregel id: 540

Herstelmaatregel(en):

- 0540 sloten/greppels dempen/kleine hydrologische ingrepen
(H3160, H4010A, H6230, H6410, H7140A, H91D0, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Maatregel wordt doorgeschoven naar 2e beheerplanperiode

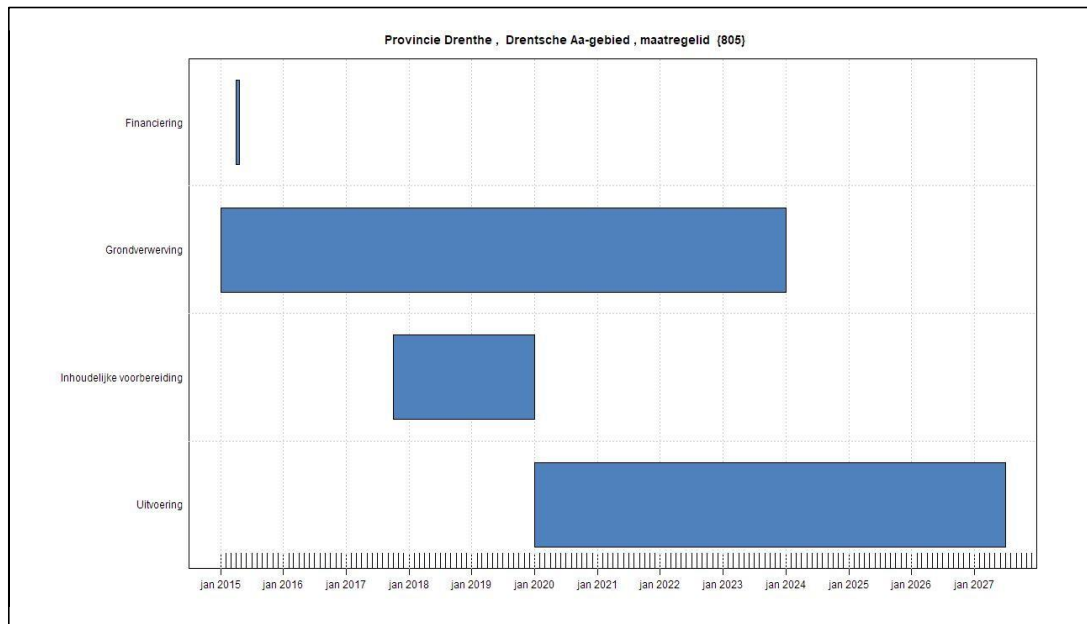
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 25 Drentsche Aa-gebied

Herstelmaatregel id: 805

Herstelmaatregel(en):

- 0805 beekpeil verhogen en bedding verondiepen (H4010A, H6230, H6410, H7140A, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Sturing vanuit provincie

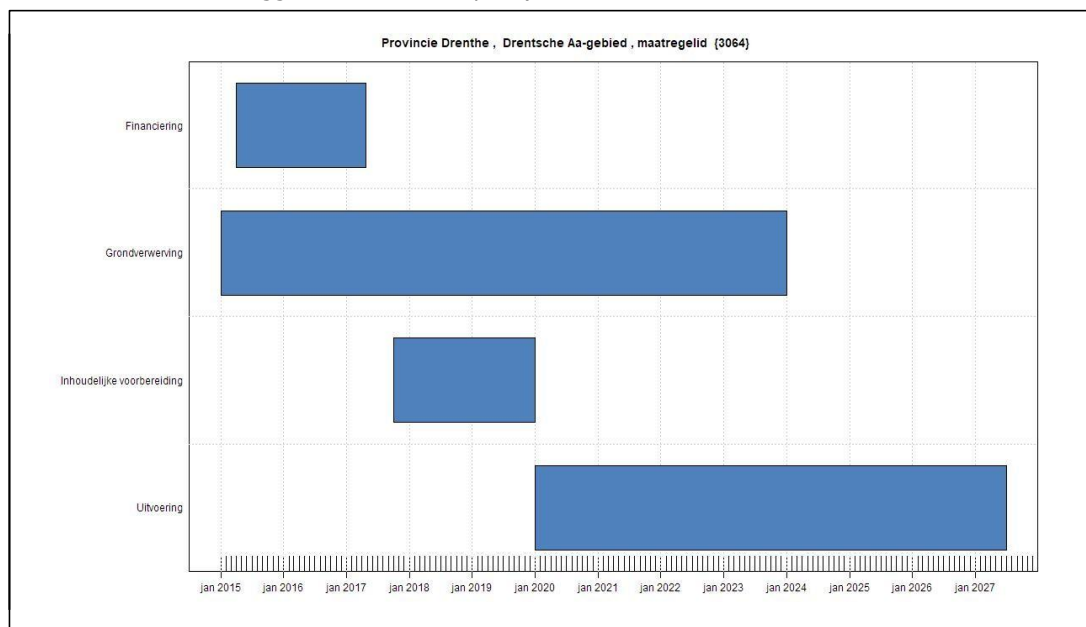
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 25 Drentsche Aa-gebied

Herstelmaatregel id: 3064

Herstelmaatregel(en):

- 3064 onderleiders aanleggen en sloten dempen (H3160, H4010A, H6230, H6410, H7140A, H91D0, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Maatregel wordt doorgeschoven naar 2e beheerplanperiode

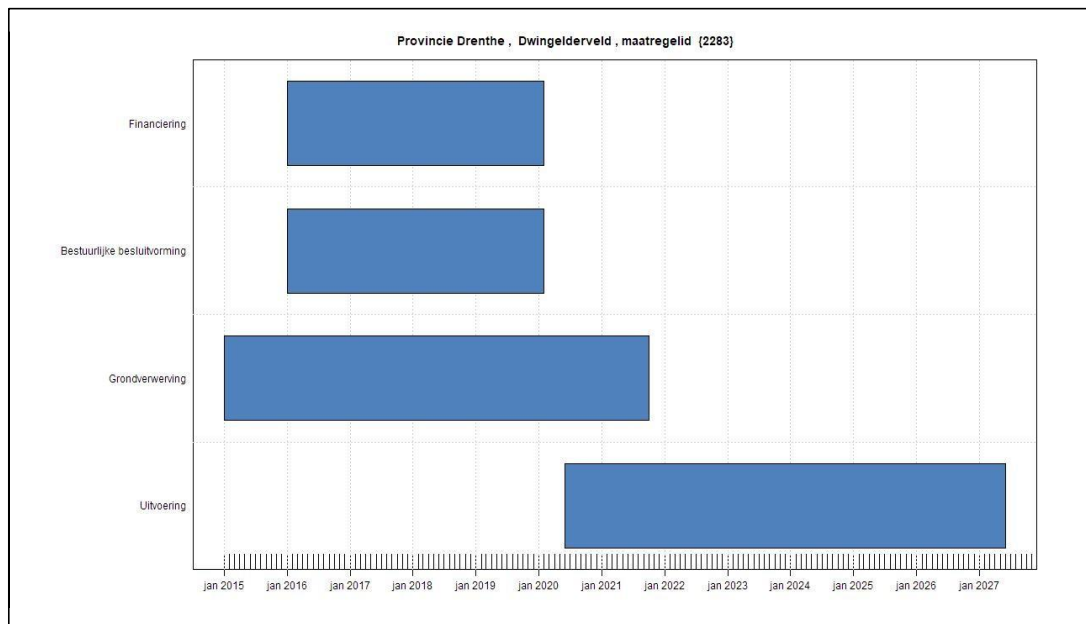
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 30 Dwingelderveld

Herstelmaatregel id: 2283

Herstelmaatregel(en):

- 2283 Inrichting Spier-Moraine (H3130, H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Afwachten

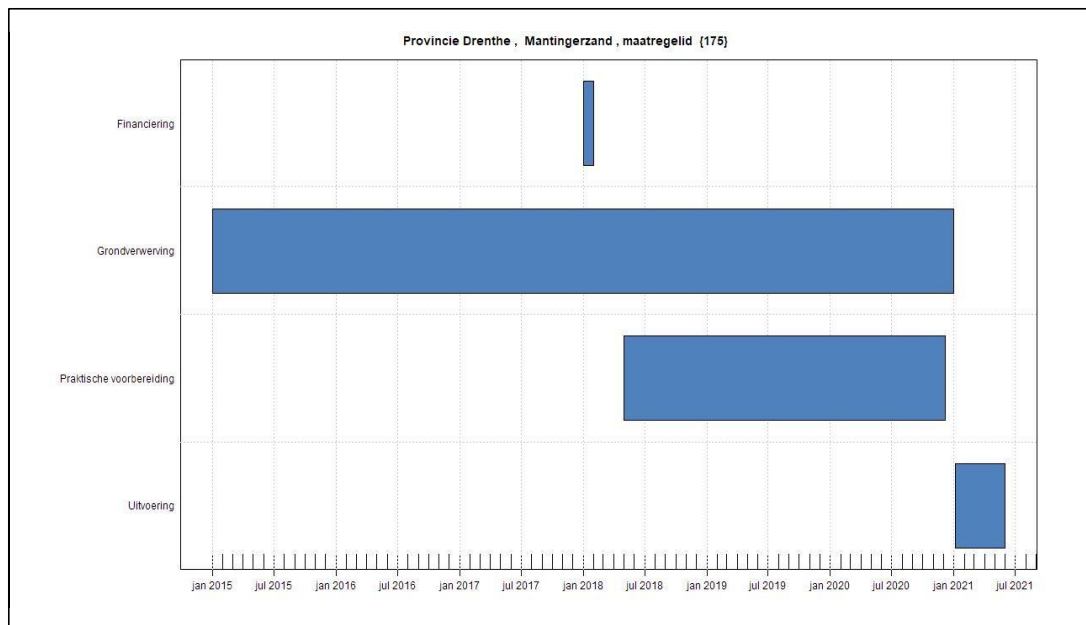
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 32 Mantingerzand

Herstelmaatregel id: 175

Herstelmaatregel(en):

- 0175 invloed ontwatering noordelijke Middenraai (H3160, H4010A)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

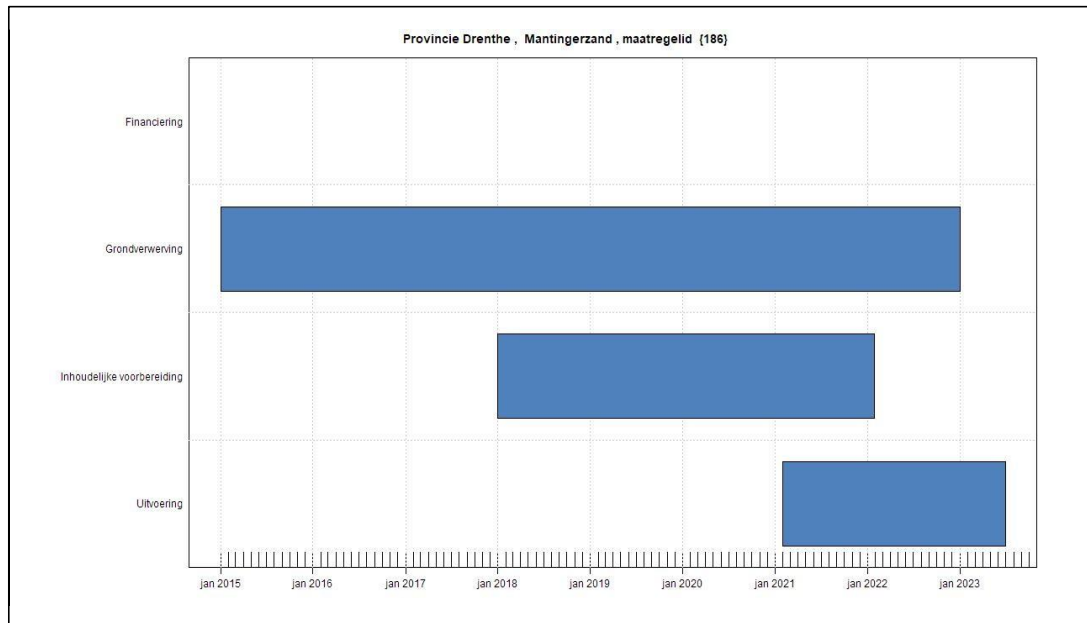
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 32 Mantingerzand

Herstelmaatregel id: 186

Herstelmaatregel(en):

- 0186 Dempnen sloten en greppels (H3160, H4010A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Gebiedsproces wordt opgestart

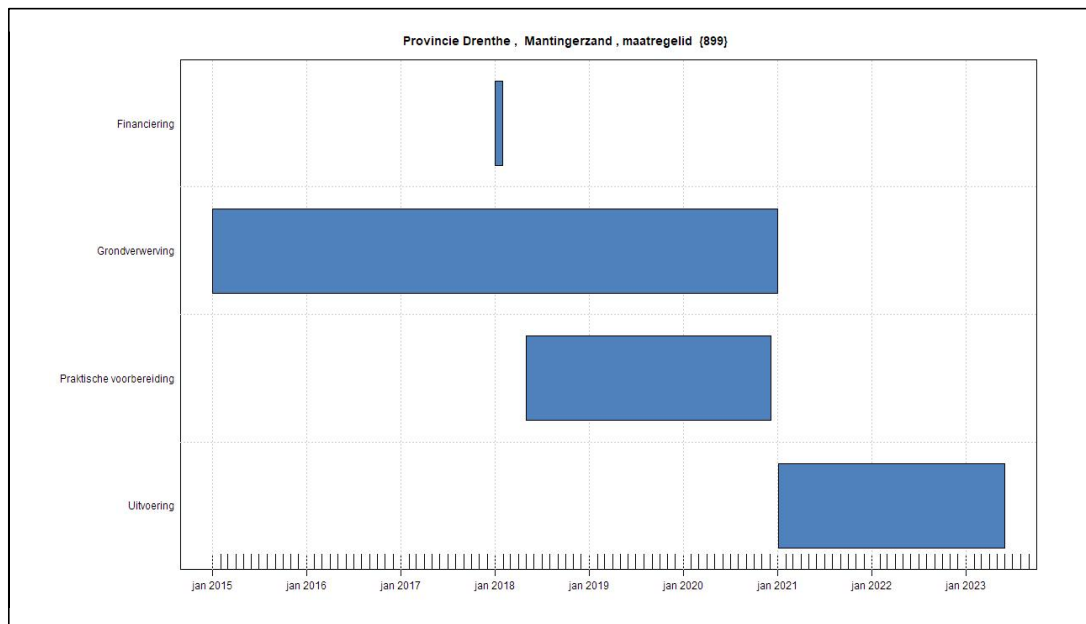
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 32 Mantingerzand

Herstelmaatregel id: 899

Herstelmaatregel(en):

- 0899 gebied Middenraai-Mantingerzand t.b.v. herstel waterhuishouding (H3160, H4010A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Gebiedsproces is in gang gezet

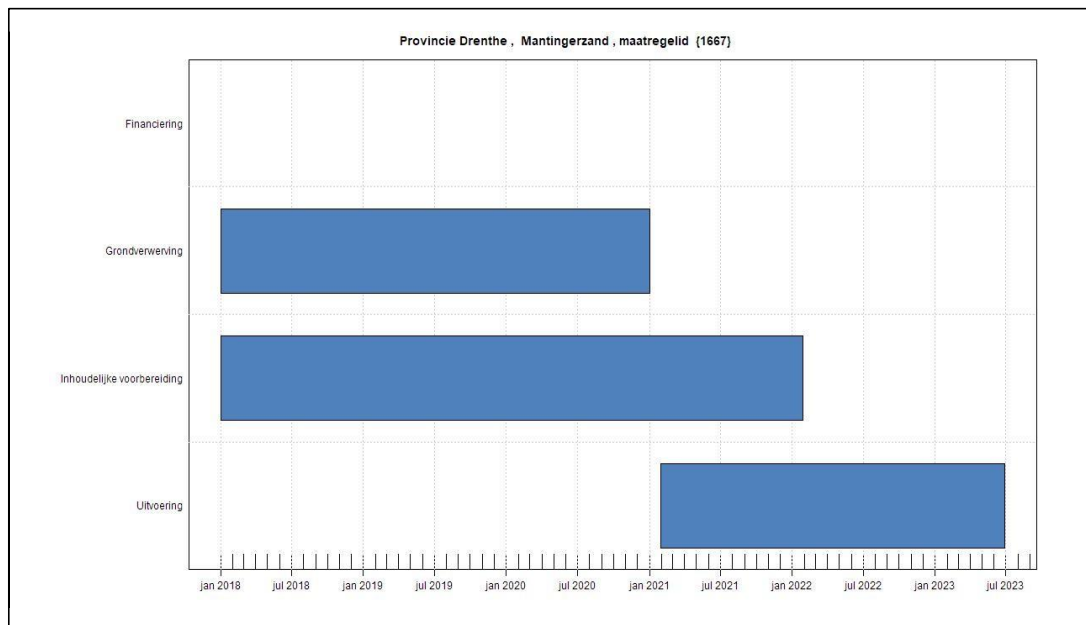
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 32 Mantingerzand

Herstelmaatregel id: 1667

Herstelmaatregel(en):

- 1667 Plaatsen stuwen (H3160, H4010A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Gebiedsproces wordt opgestart

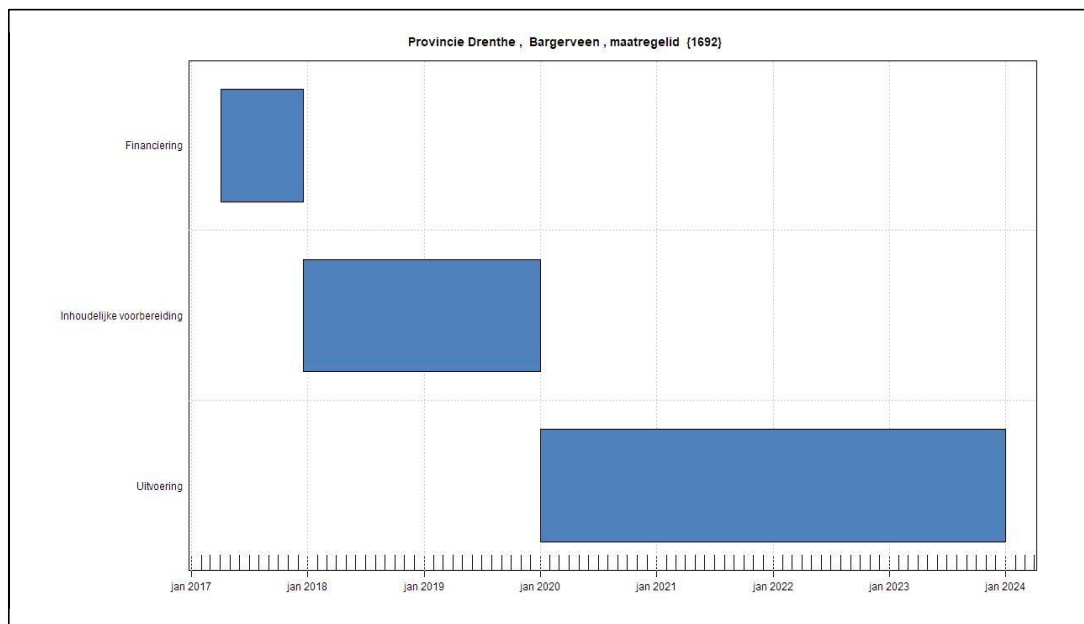
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Drenthe

Natura2000-gebied: 33 Bargerveen

Herstelmaatregel id: 1692

Herstelmaatregel(en):

- 1692 Verwerving en inrichting bufferzones, inclusief kades (H6230vka, H7120ah)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed. Loopt door in de 2e periode van het voormalige PAS.

Oplossing: NA

7.2 Provincie Friesland

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Friesland:

Tabel 7.2.1: *Complexe projecten van de Provincie Friesland*

Natura2000-gebied	aantal
15 Van Oordt's Mersken	1
18 Rottige Meenthe en Brandemeer	1
5 Duinen Ameland	1
6 Duinen Schiermonnikoog	1

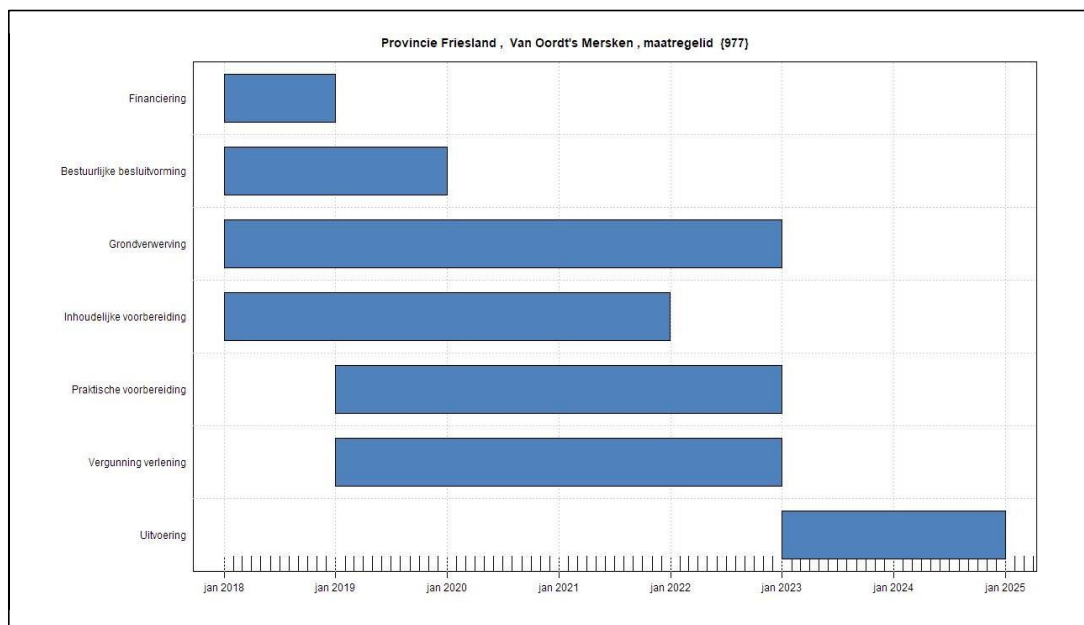
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Friesland

Natura2000-gebied: 15 Van Oordt's Mersken

Herstelmaatregel id: 977

Herstelmaatregel(en):

- 0977 inrichting Dulf/Janssenstichting (H6230vka, H6410)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er is overleg met de grondeigenaren. Daarnaast wordt onderzocht of op een deel van de grond alvast maatregelen uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast wordt onderzocht of er op een andere locatie alvast maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Friesland

Natura2000-gebied: 18 Rottige Meenthe en Brandemeer

Herstelmaatregel id: 92

Herstelmaatregel(en):

- 0092 aanpassen oppervlaktewatersysteem (intern) (H6410, H7140A, H7140B)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

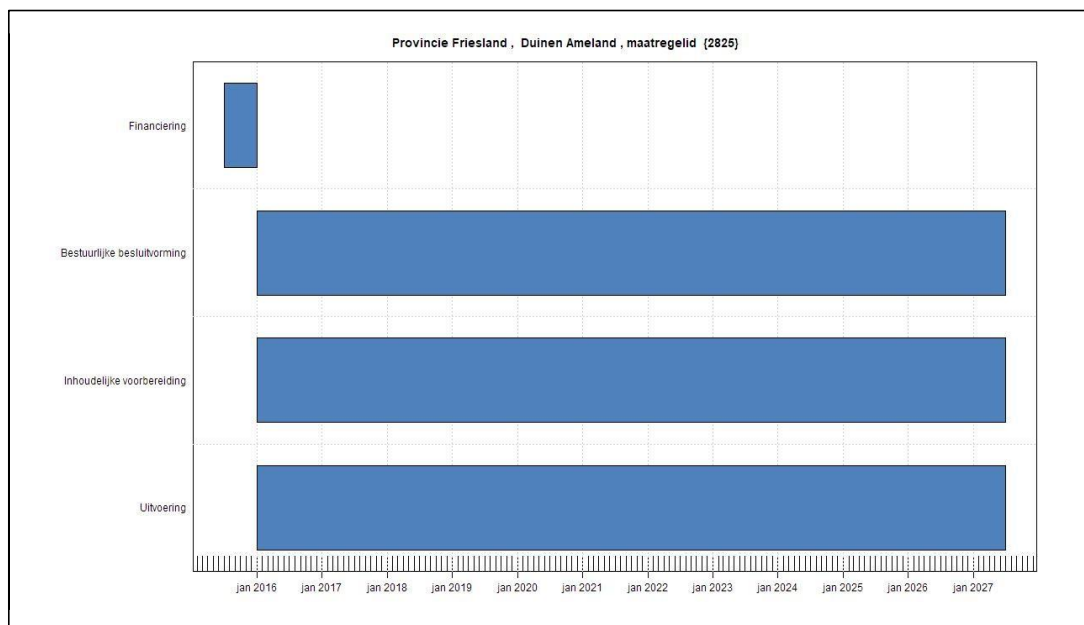
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Friesland

Natura2000-gebied: 5 Duinen Ameland

Herstelmaatregel id: 2825

Herstelmaatregel(en):

- 2825 grondvererving bufferzones (H2130C, H2140A, H2190C, H6230)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed. Loopt door in de 2e periode van het voormalige PAS.

Oplossing: NA

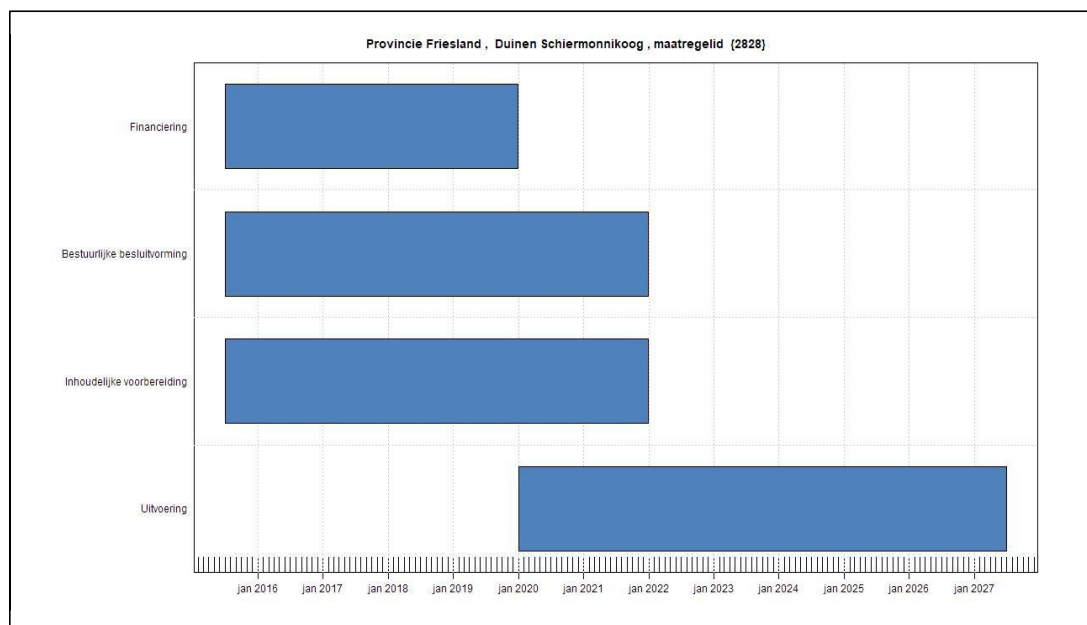
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Friesland

Natura2000-gebied: 6 Duinen Schiermonnikoog

Herstelmaatregel id: 2828

Herstelmaatregel(en):

- 2828 Grondverwerving (H2130C, H2190B, H2190C, H6410)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed. Loopt door in de 2e periode van het voormalige PAS.

Oplossing: NA

7.3 Provincie Gelderland

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Gelderland:

Tabel 7.3.1: *Complexe projecten van de Provincie Gelderland*

Natura2000-gebied	aantal
60 Stelkampsveld	3
61 Korenburgerveen	3
62 Willinks Weust	5
65 Binnenveld	1
69 De Bruuk	2
70 Lingegebied en Diefdijk-Zuid	1

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 60 Stelkampsveld

Herstelmaatregel id: 1283

Herstelmaatregel(en):

- 1283 m5 stopzetten/sterk verminderen bemesting (omvormen intensief agrarisch gebruik naar extensieve graanakkerteelt) (H3130, H4010A, H6230vka, H6410, H7230, H91E0C)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

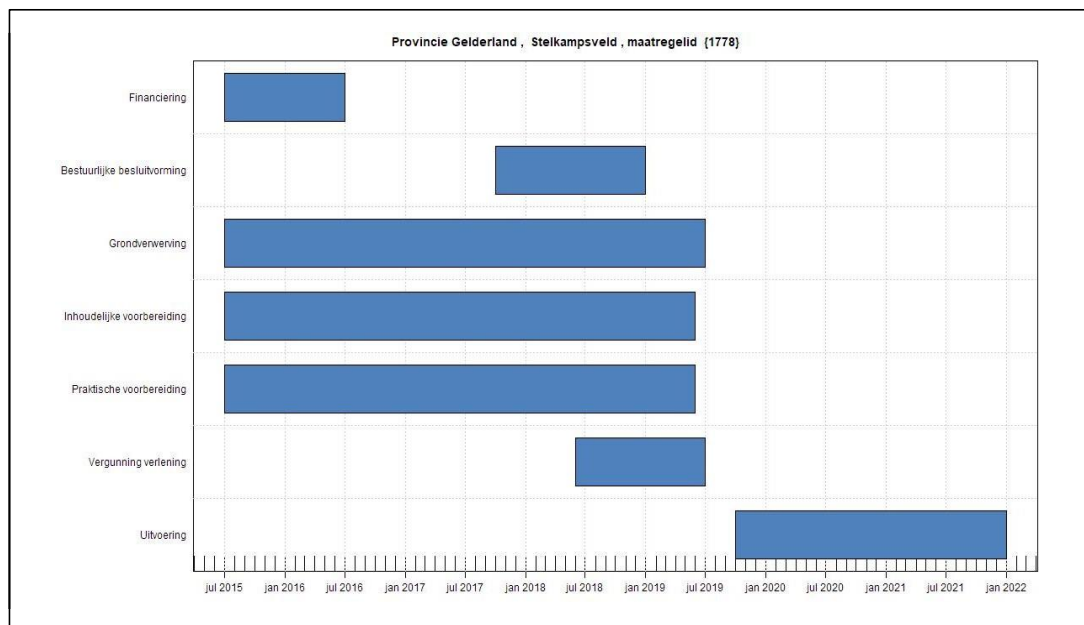
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 60 Stelkampsveld

Herstelmaatregel id: 1778

Herstelmaatregel(en):

- 1778 M4 omvormen bos (geheel of gedeeltelijk) naar schraalland en heide (H4010A, H4030, H6230vka, H6410, H7150)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost en de uitvoering gestart versnelling niet mogelijk.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

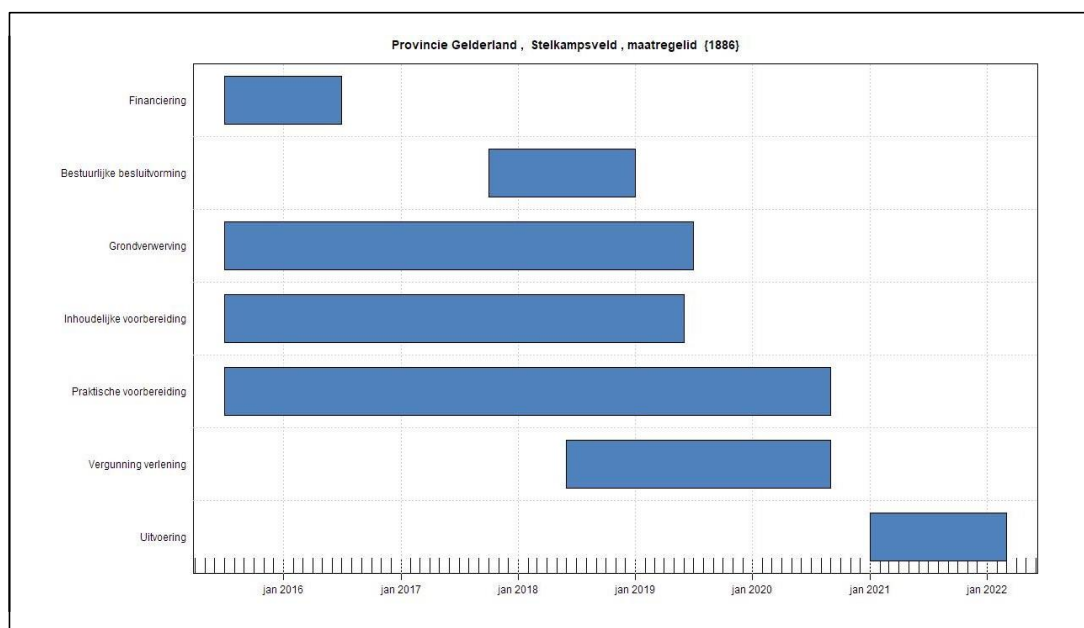
Natura2000-gebied: 60 Stelkampsveld

Herstelmaatregel id: 1886

Herstelmaatregel(en):

- 1886 M3 omvormen agrarische gronden en nog niet kwalificerende natuurgraslanden naar schraalland, heiden en daarnaast lokaal broekbos en venvegetaties

(H3130, H4010A, H4030, H6230vka, H6410, H7150, H7230, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering is gereed eind 2021 / begin 2022.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 61 Korenburgerveen

Herstelmaatregel id: 1286

Herstelmaatregel(en):

- 1286 M1B1: Dempen van de Parallelsloot en inrichten percelen in lijn met GGOR scenario L8a (hydrologisch herstel) (H3130, H6230, H6410, H7140A, H7210, H91E0C)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

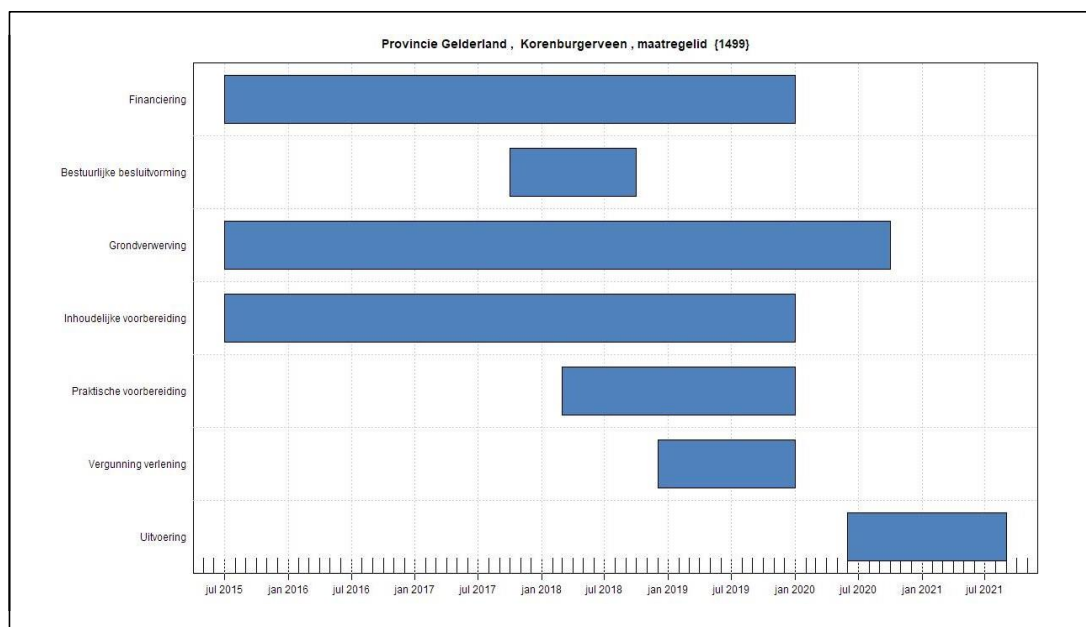
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 61 Korenburgerveen

Herstelmaatregel id: 1499

Herstelmaatregel(en):

- 1499 M1A: Gedeeltelijk dempen van de Schaarsbeek en inrichting percelen tussen Schaarsbeek en Parallelsloot (hydrologisch herstel) (H3130, H6230, H6410, H7140A, H7210, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost.

Uitvoering is september 2021 gereed

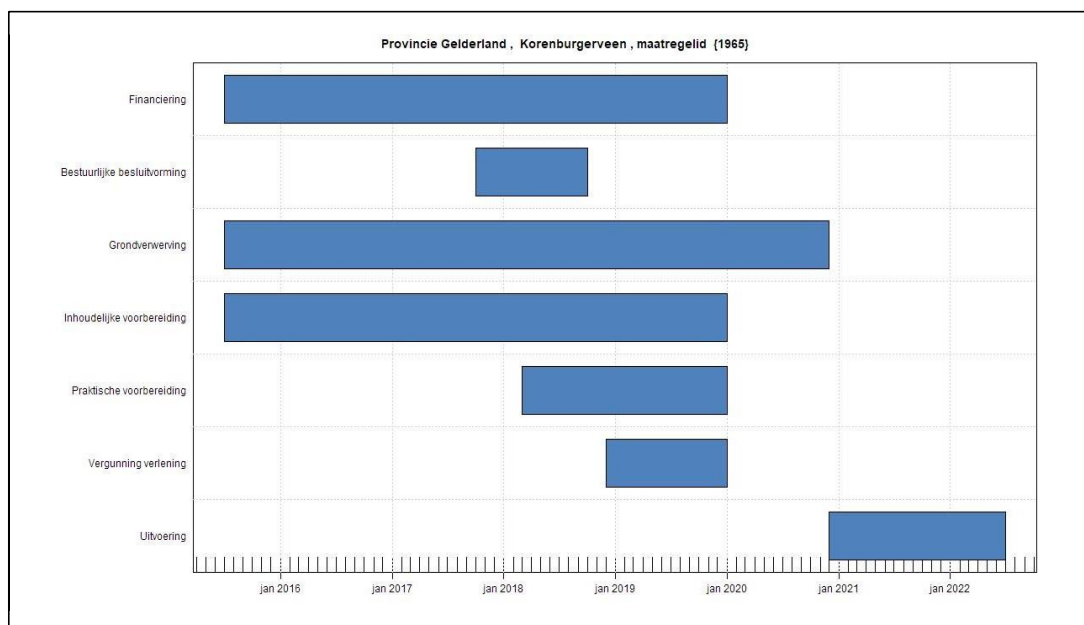
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 61 Korenburgerveen

Herstelmaatregel id: 1965

Herstelmaatregel(en):

- 1965 M1E: Beëindigen onderbemaling enclave Kooiveldweg-zuid (H3130, H6230, H6410, H7140A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost onderbemaling kan niet eerder worden gestopt i.v.m. overeenkomst.

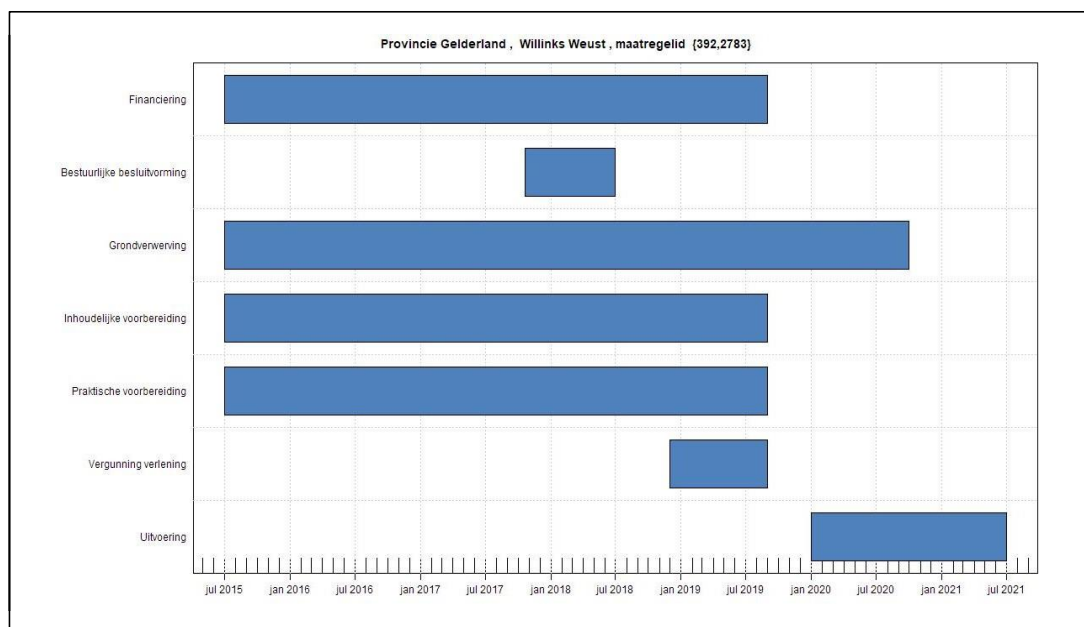
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 62 Willinks Weust

Herstelmaatregel id: 392, 2783

Herstelmaatregel(en):

- 0392 M1B Hydrologisch herstel: omvormen landbouwgrond naar natuur (H6230vka, H6410)
- 2783 M1B Hydrologisch herstel: voorkomen, beperken, compenseren van natschade (H6230vka, H6410, H9160A)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

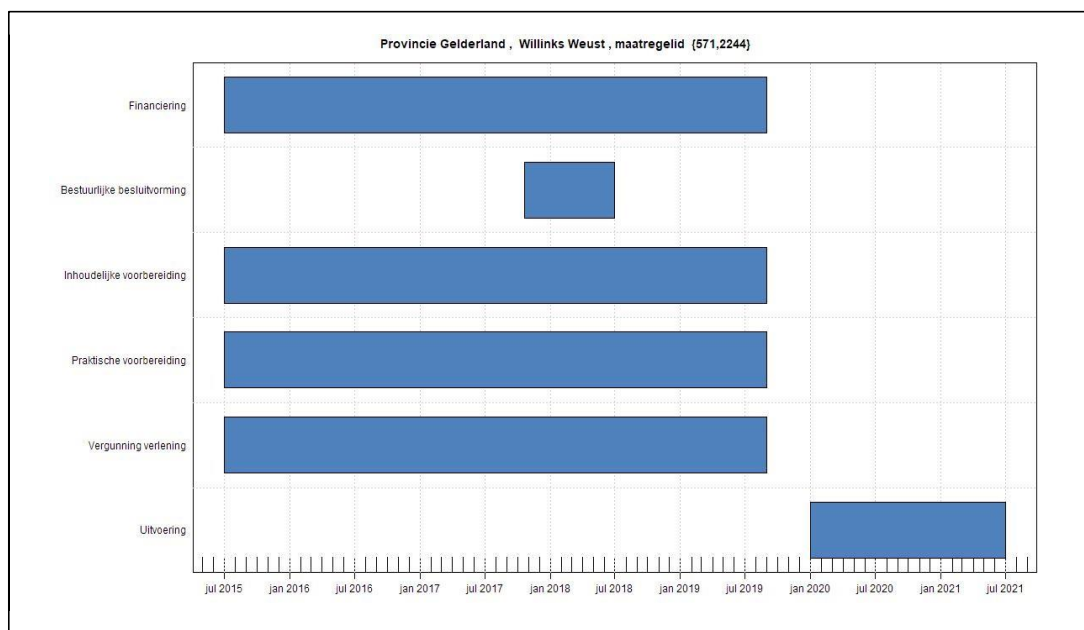
Natura2000-gebied: 62 Willinks Weust

Herstelmaatregel id: 571, 2244

Herstelmaatregel(en):

-0571 M6B Afgraven landbouwgrond (H6230vka, H6410)

-2244 M6C Plaggen Witbolweide (H6230vka)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

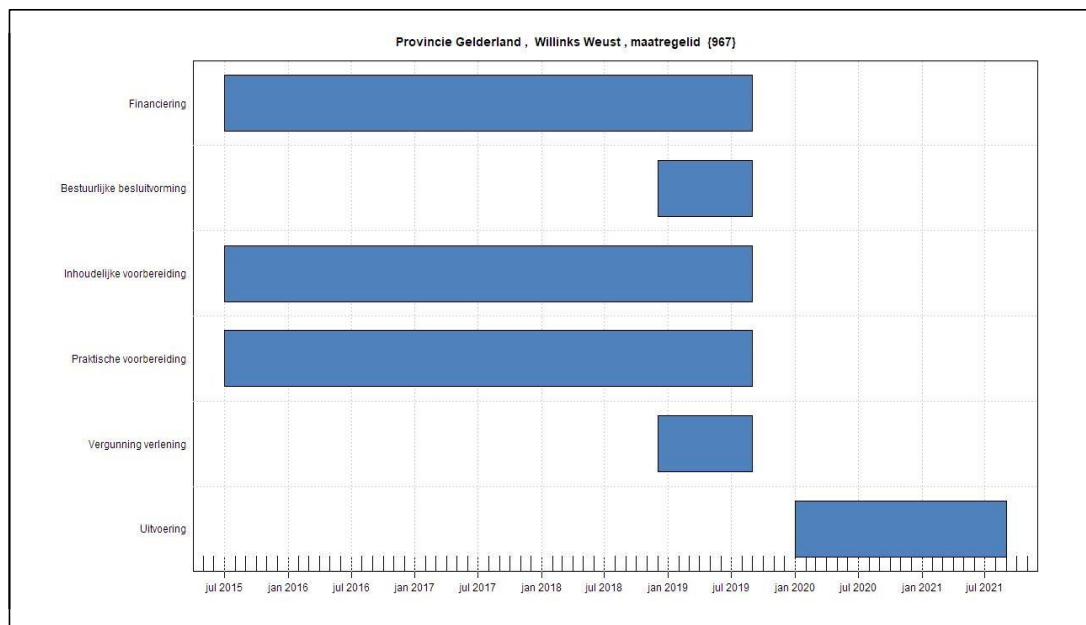
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 62 Willinks Weust

Herstelmaatregel id: 967

Herstelmaatregel(en):

- 0967 M1A Hydrologisch herstel door aanpassing ontwateringssysteem cf ggor-scenario 2 (H6230vka, H6410, H9160A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost.

Uitvoering is september 2021 gereed

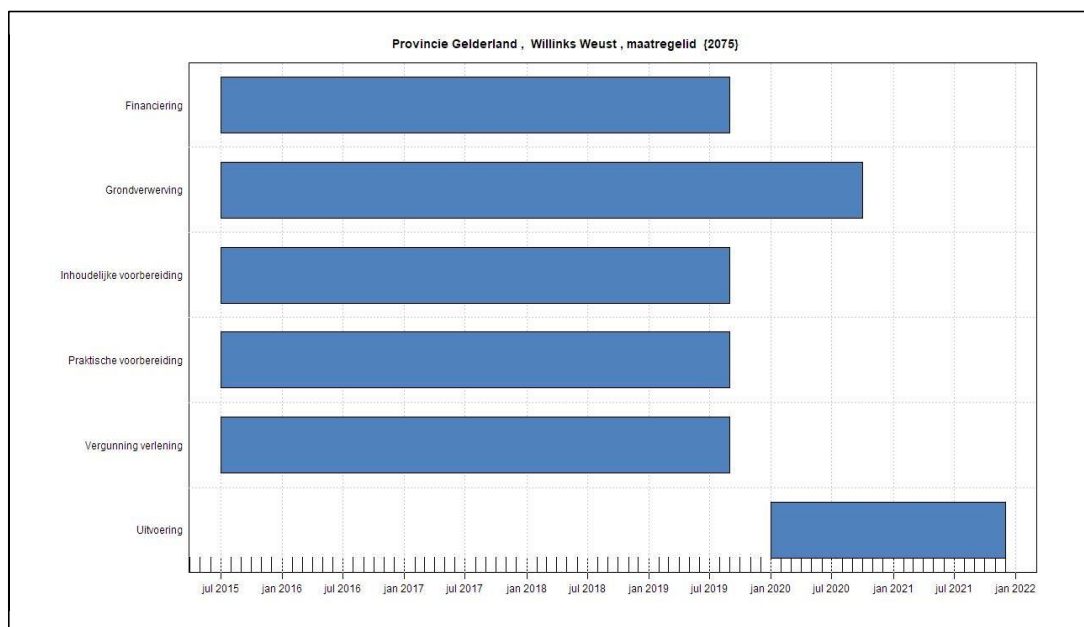
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 62 Willinks Weust

Herstelmaatregel id: 2075

Herstelmaatregel(en):

- 2075 M6A Ontgronden (H6230vka, H6410)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, uitvoering kan in verband met de noodzakelijk sanering niet worden versneld. Inmiddels is uitvoering gestart en is voor 1 december 2021 gereed

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 62 Willinks Weust

Herstelmaatregel id: 2078

Herstelmaatregel(en):

- 2078 M5B Omvormen bos naar schraalland (H6230vka)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 65 Binnenveld

Herstelmaatregel id: 1308, 2327

Herstelmaatregel(en):

- 1308 verwerven landbouwgronden buiten N-2000 gebied (H6410)
- 2327 verwerven landbouwgronden buiten N-2000 gebied (inclusief verwerving 1 bedrijf) (H7140A)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 69 De Bruuk

Herstelmaatregel id: 25, 1327

Herstelmaatregel(en):

- 0025 M4 peilverhoging Ashorstersloot ter hoogte van vuilstort (H6410)
- 1327 M3 verondiepen, verbreden en belemen oostelijke leigraaf + verwijderen drainage naastliggende percelen (H6410)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

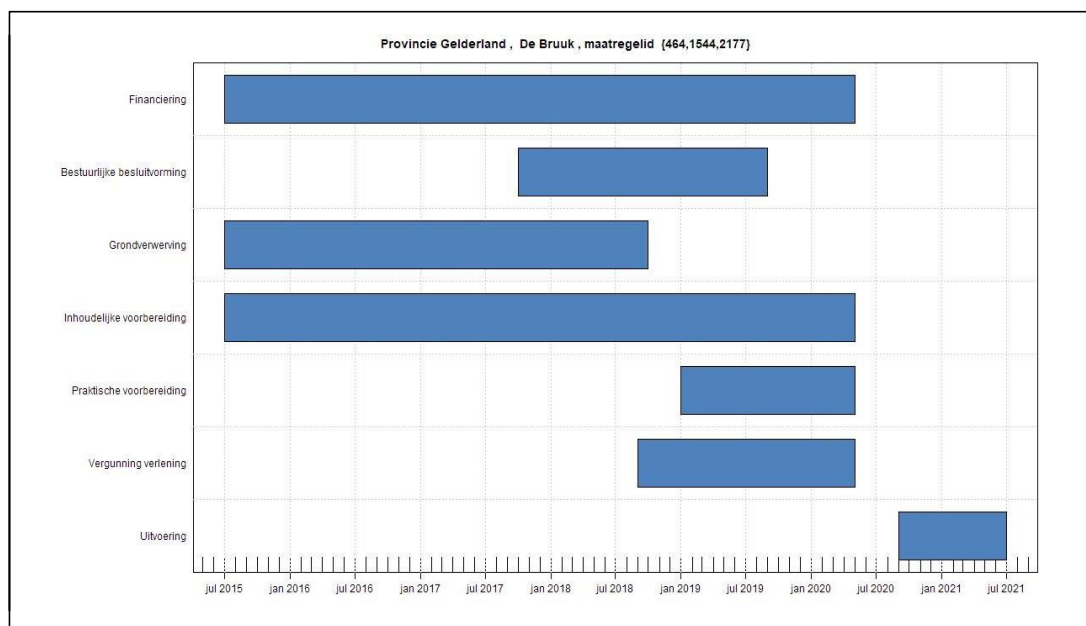
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 69 De Bruuk

Herstelmaatregel id: 464, 1544, 2177

Herstelmaatregel(en):

- 0464 M5B verondiepen, verbreden en belemen Ashorstersloot (bovenstrooms) (H6410)
- 1544 M6 verondiepen, verbreden en belemen Ashorstersloot bij lage horst en plakse weg + verwijderen drainage naastgelegen percelen (H6410)
- 2177 M5A verondiepen, verbreden en belemen Ashorstersloot + verwijderen drainage naastgelegen percelen (H6410)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

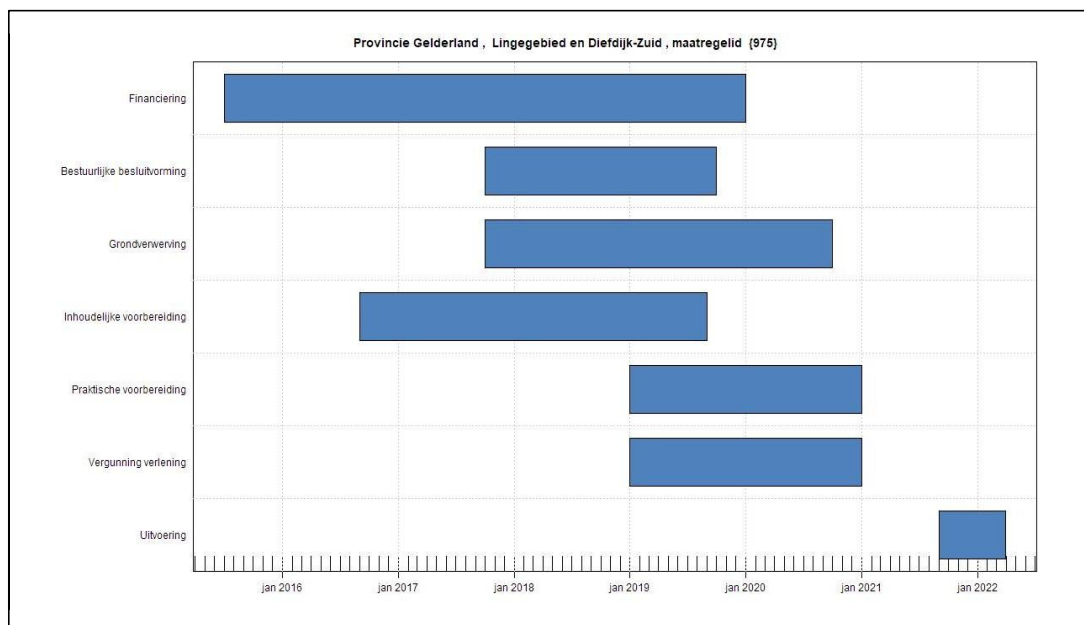
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Gelderland

Natura2000-gebied: 70 Lingegebied en Diefdijk-Zuid

Herstelmaatregel id: 975

Herstelmaatregel(en):

- 0975 M4. opheffen verdroging: aanleg en inrichting hydrologische bufferzone (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Geen aanvullende actie mogelijk, knelpunten zijn inmiddels opgelost. Uitvoering kan niet eerder starten i.v.m. het feit dat de grond te nat is en is gereed begin 2022.

7.4 Provincie Limburg

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Limburg:

Tabel 7.4.1: *Complexe projecten van de Provincie Limburg*

Natura2000-gebied	aantal
138 Weerter- en Budelerbergen en Ringselven	5
142 Sint Jansberg	1
146 Sarsven en De Banen	1
147 Leudal	5
148 Swalmdal	2
150 Roerdal	4
153 Bunder- en Elslooërbos	4
154 Geleenbeekdal	1
155 Brunsummerheide	1
156 Bemelerberg en Schiepersberg	2
157 Geuldal	2
158 Kunderberg	2
159 Sint Pietersberg en Jekerdal	1
161 Noorbeemden en Hoogbos	2

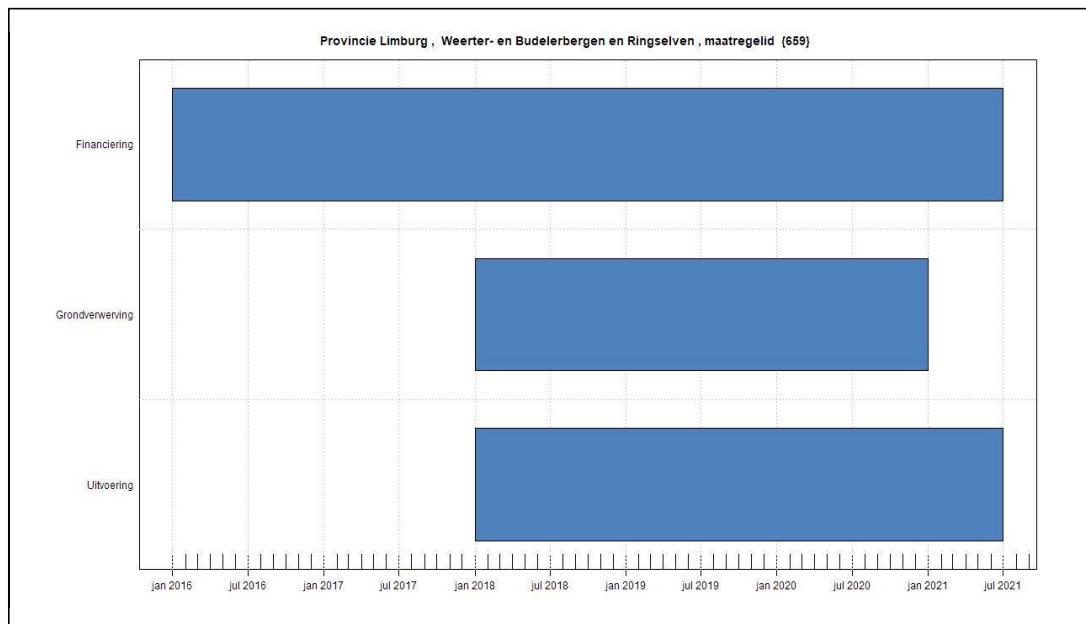
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 138 Weerter- en Budelerbergen en Ringselven

Herstelmaatregel id: 659

Herstelmaatregel(en):

- 0659 H Geavanceerd peilbeheer rond weerterbos (H91D0)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Als beheerplan geactualiseerd en vastgesteld is starten met uitvoering van de maatregel

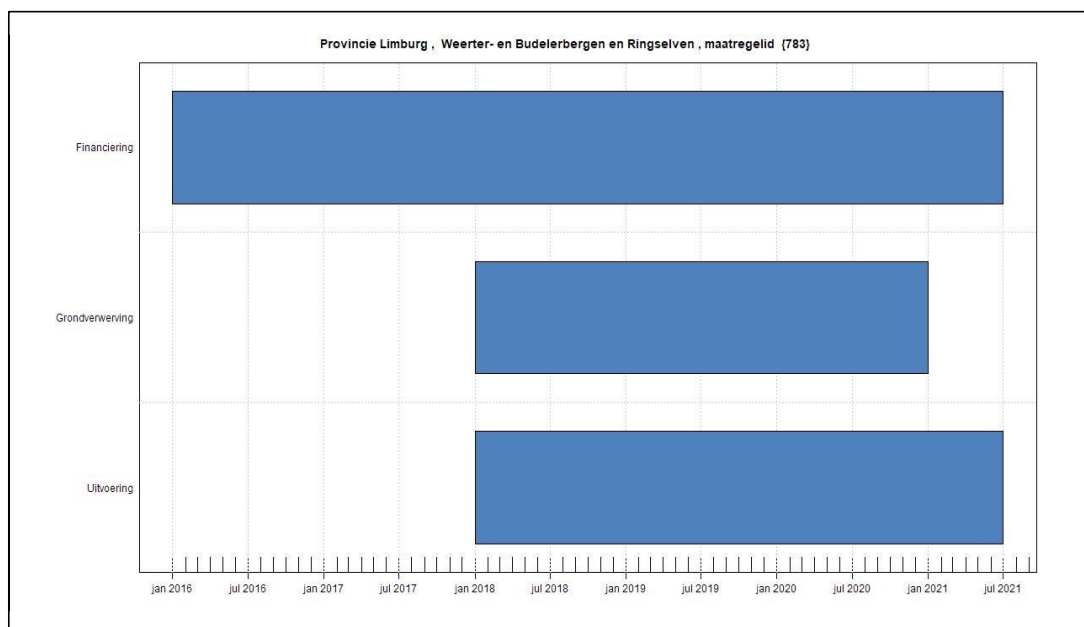
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 138 Weerter- en Budelerbergen en Ringselven

Herstelmaatregel id: 783

Herstelmaatregel(en):

- 0783 H Herinrichten oude graaf (H91D0)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: maatregel wordt doorgezet naar volgende periode

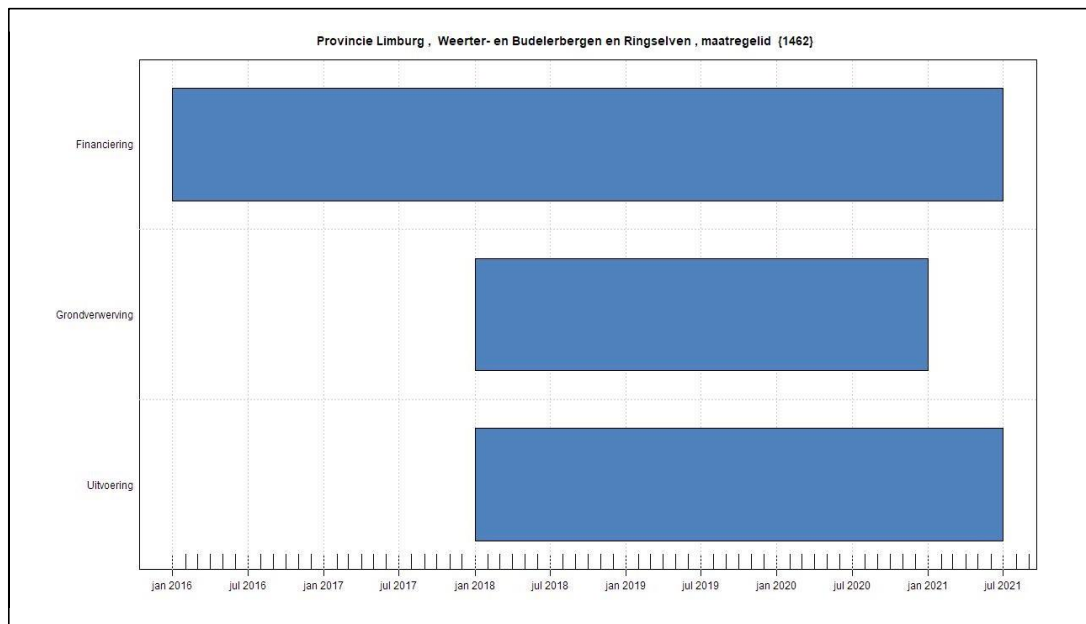
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 138 Weerter- en Budelerbergen en Ringselven

Herstelmaatregel id: 1462

Herstelmaatregel(en):

-1462 H Verhogen waterpeil; grondverwerving natschade (H3130, H91D0)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Maatregel wordt doorgezet naar volgende periode

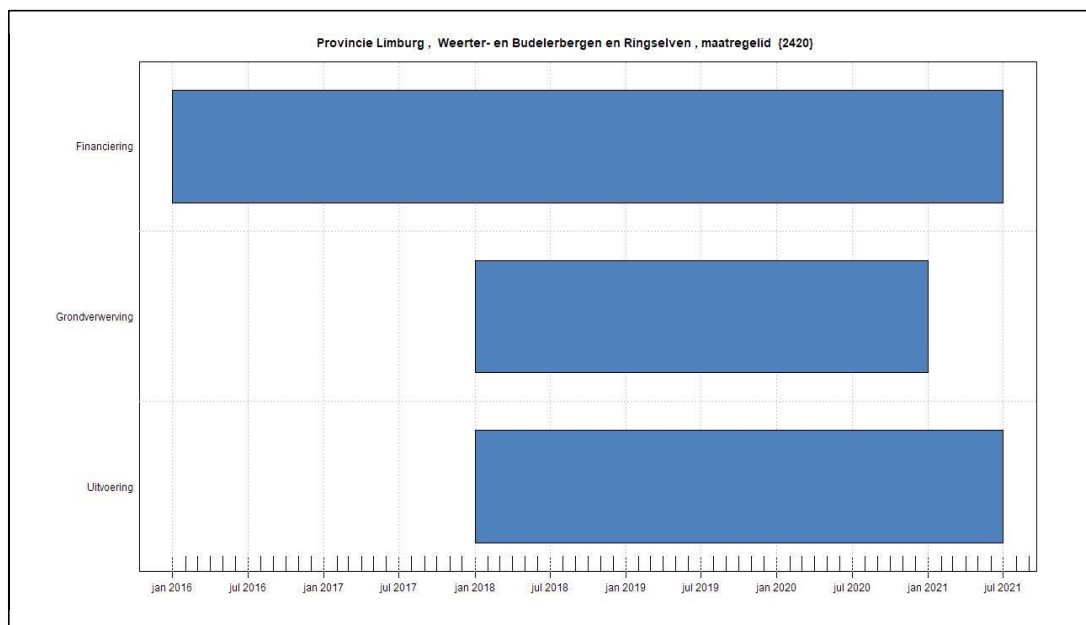
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 138 Weerter- en Budelerbergen en Ringselven

Herstelmaatregel id: 2420

Herstelmaatregel(en):

- 2420 H Verhogen waterpeil door peilbeheer nabij kruispeel en de hoort (H7210)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Maatregel wordt doorgezet naar volgende periode

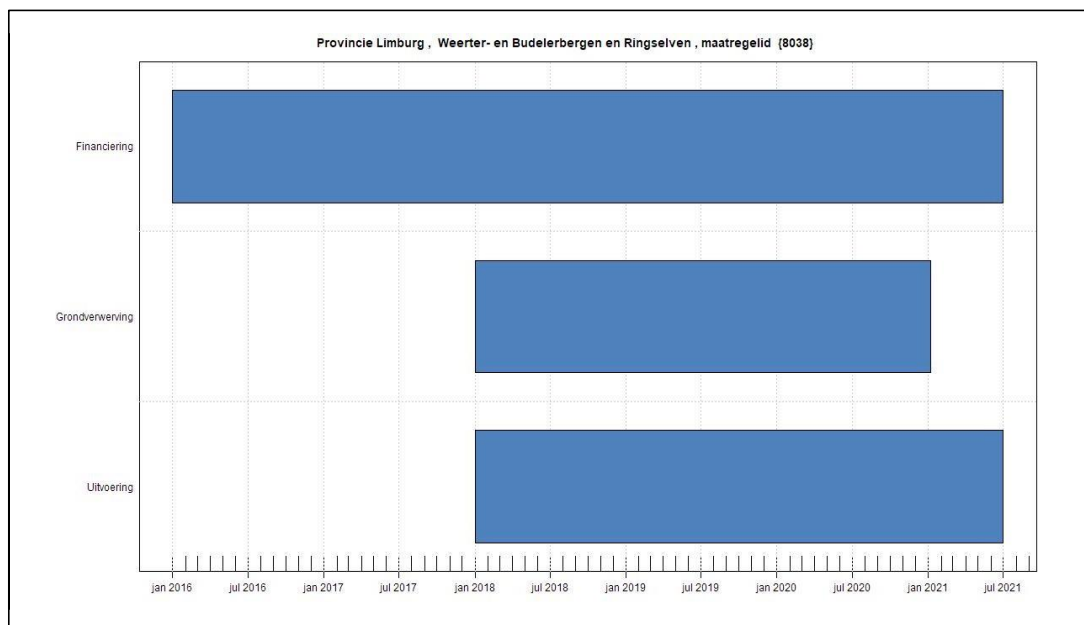
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 138 Weerter- en Budelerbergen en Ringselven

Herstelmaatregel id: 8038

Herstelmaatregel(en):

- 8038 Is bundeling/splitsing van (0590,1051) (H3130, H91D0, H91D0):
 - 0590 H Verhogen waterpeil door peilbeheer nabij weerterbos en bij kruispeel en de ringselven (H3130,H91D0)
 - 1051 H Verhogen waterpeil door peilbeheer nabij weerterbos en bij kruispeel en de hoort (H91D0)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: overleggen met eigenaar, maatregel wordt doorgezet naar volgende periode

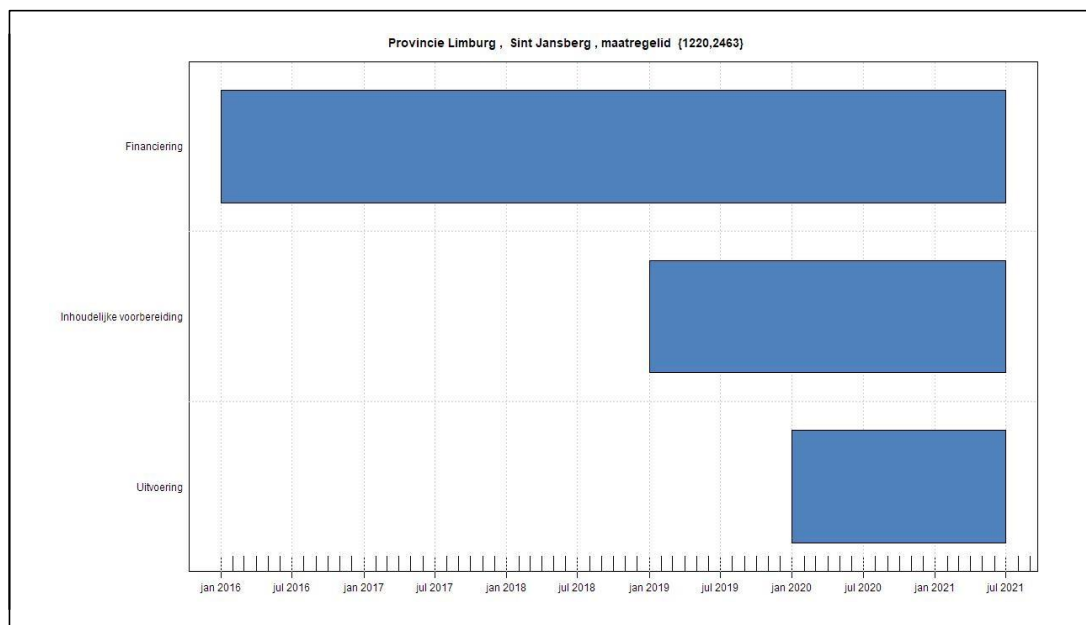
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 142 Sint Jansberg

Herstelmaatregel id: 1220, 2463

Herstelmaatregel(en):

- 1220 Tb Stopzetten nitraatuitspoeling (H91E0C)
- 2463 Tb Terugdringen nitraatuitspoeling (H7210)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd door discussie over de invulling van de maatregel

Oplossing: intensief overleg met alle partijen

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 146 Sarsven en De Banen

Herstelmaatregel id: 1551

Herstelmaatregel(en):

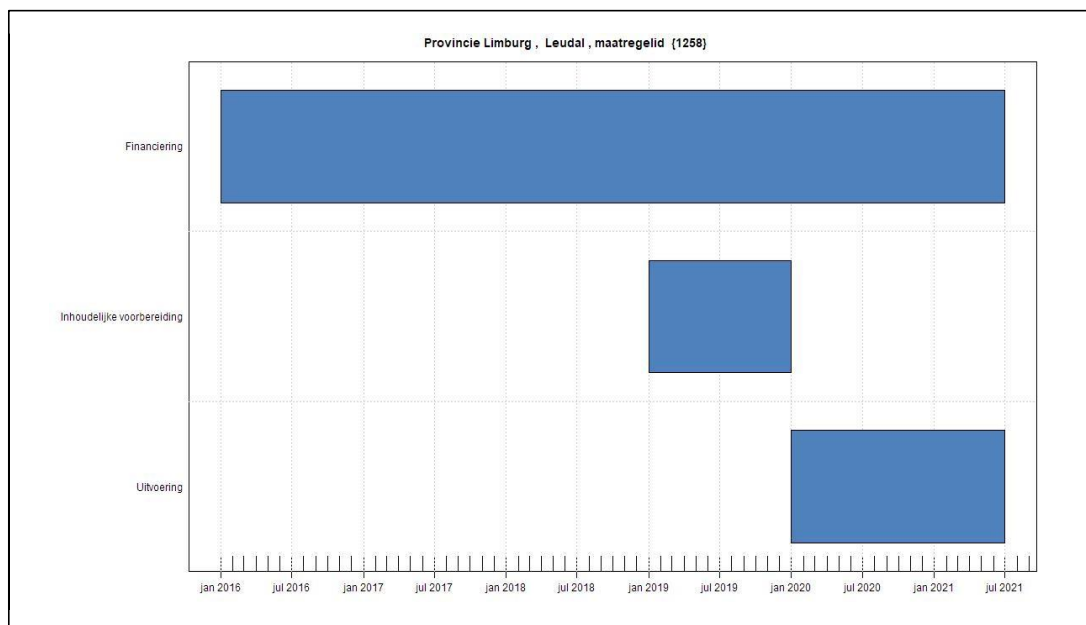
- 1551 H Peilgestuurde drainage (H3110, H3130, H3140hz)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg
Natura2000-gebied: 147 Leudal
Herstelmaatregel id: 1258
Herstelmaatregel(en):
- 1258 M.147-9 Ophogen beekbodems (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.
Oplossing: Wordt in volgende periode opgepakt

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

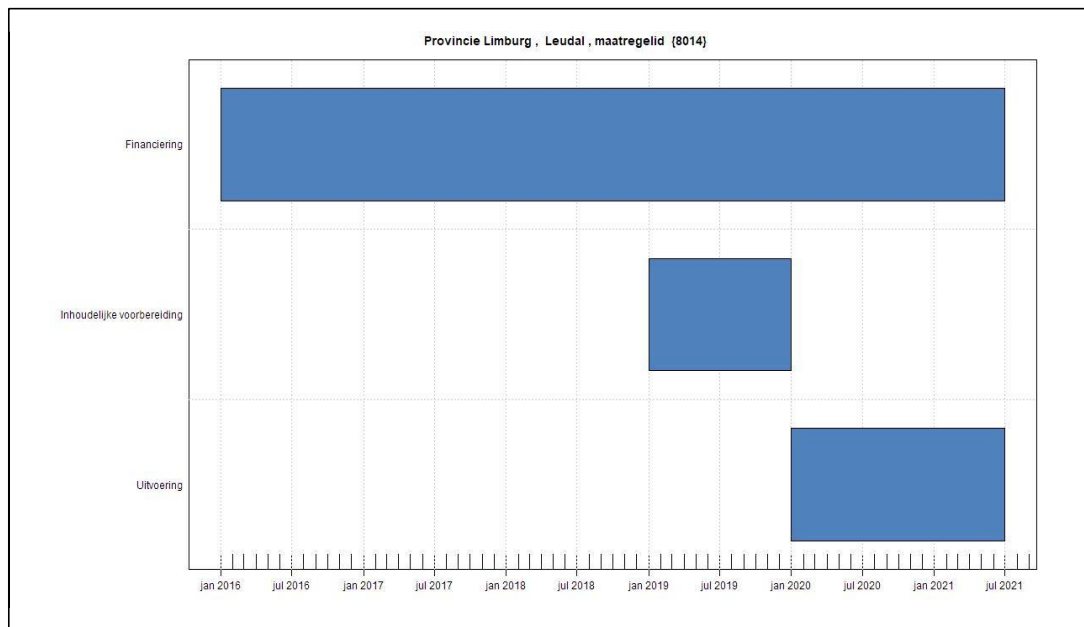
Natura2000-gebied: 147 Leudal

Herstelmaatregel id: 8014

Herstelmaatregel(en):

- 8014 Is splitsing van (1627) (H91E0C)

- 1627 M.147-8 en M.147-13 Dempden ontwateringsmiddelen (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Wordt in volgende periode opgepakt

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

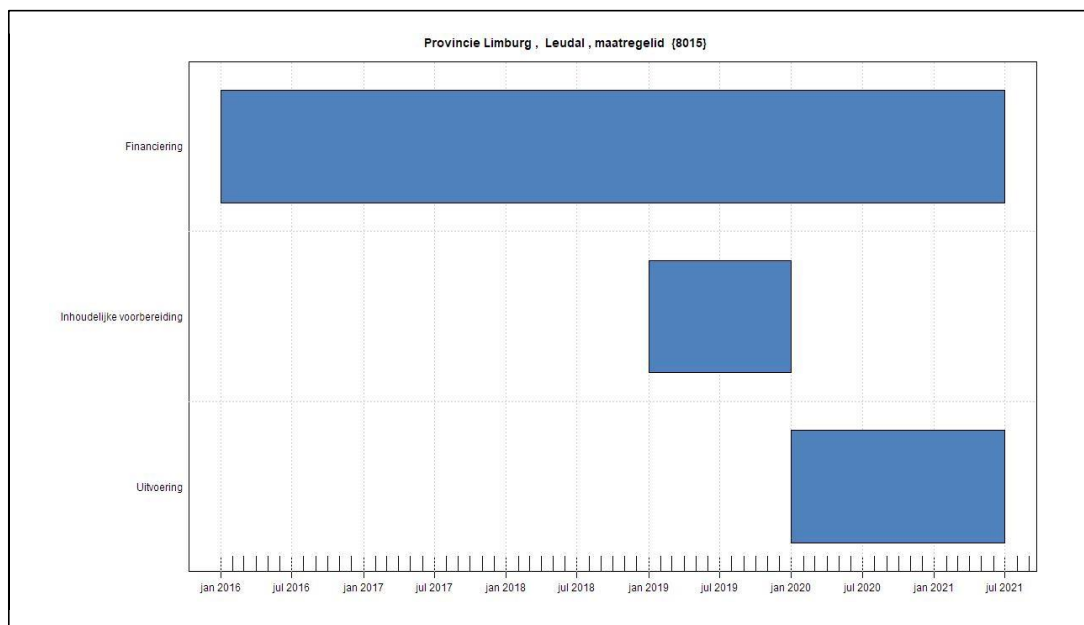
Natura2000-gebied: 147 Leudal

Herstelmaatregel id: 8015

Herstelmaatregel(en):

- 8015 Is splitsing van (1627) (H91E0C)

- 1627 M.147-8 en M.147-13 Dempden ontwateringsmiddelen (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Wordt in volgende periode opgepakt

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

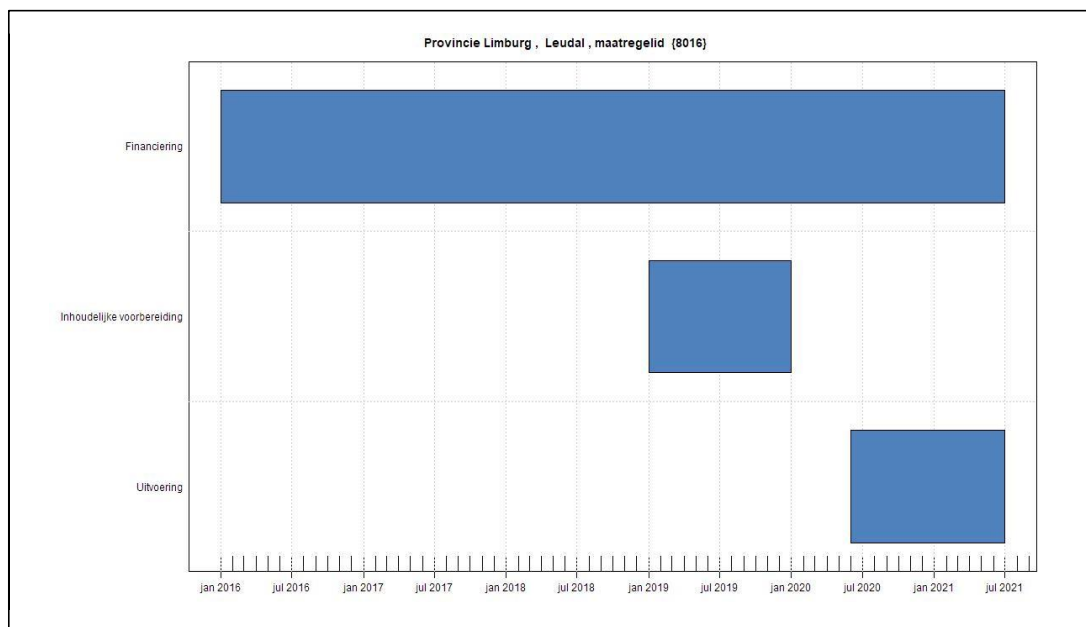
Natura2000-gebied: 147 Leudal

Herstelmaatregel id: 8016

Herstelmaatregel(en):

- 8016 Is splitsing van (2940) (H9160A)

- 2940 M.147-2 en M.147-4 Dempen ontwateringsmiddelen (H9160A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Wordt in volgende periode opgepakt

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

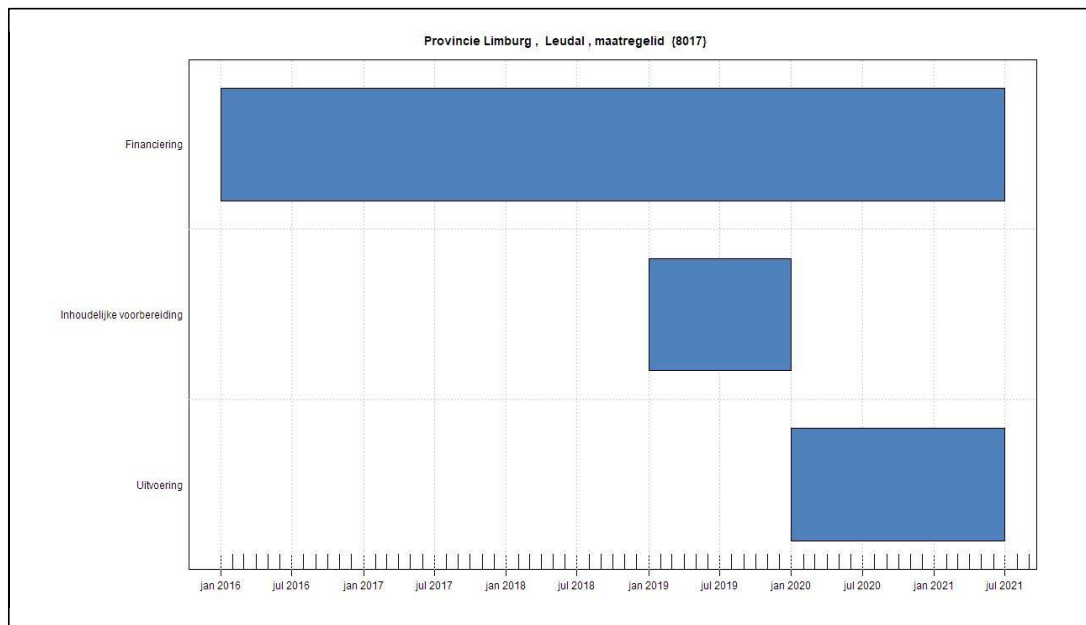
Natura2000-gebied: 147 Leudal

Herstelmaatregel id: 8017

Herstelmaatregel(en):

- 8017 Is splitsing van (2940) (H9160A)

- 2940 M.147-2 en M.147-4 Dempen ontwateringsmiddelen (H9160A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Wordt in volgende periode opgepakt

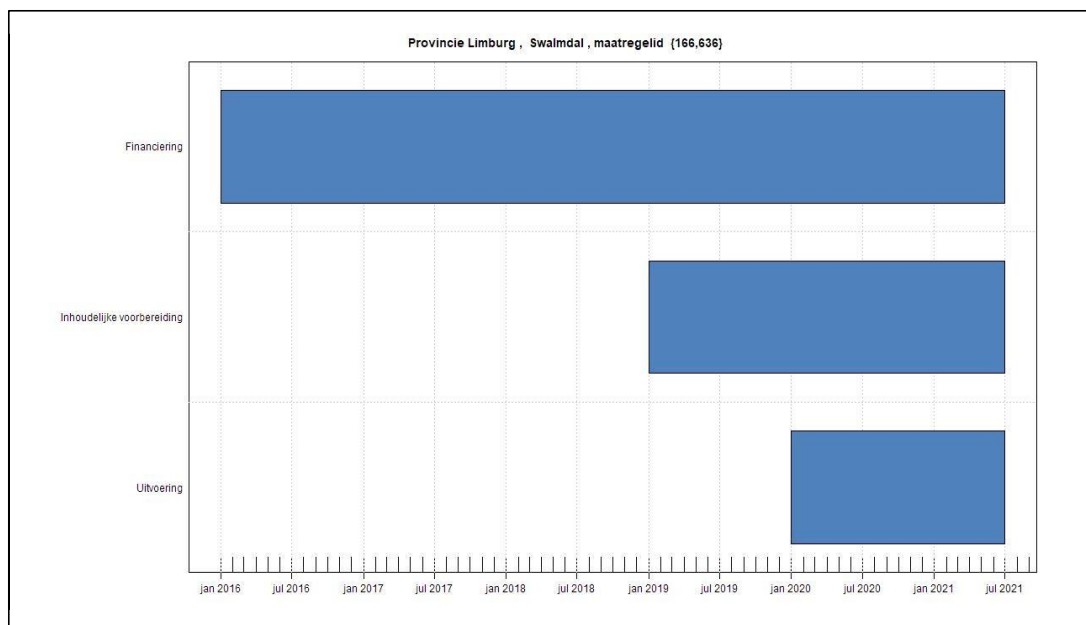
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 148 Swalmdal

Herstelmaatregel id: 166, 636

Herstelmaatregel(en):

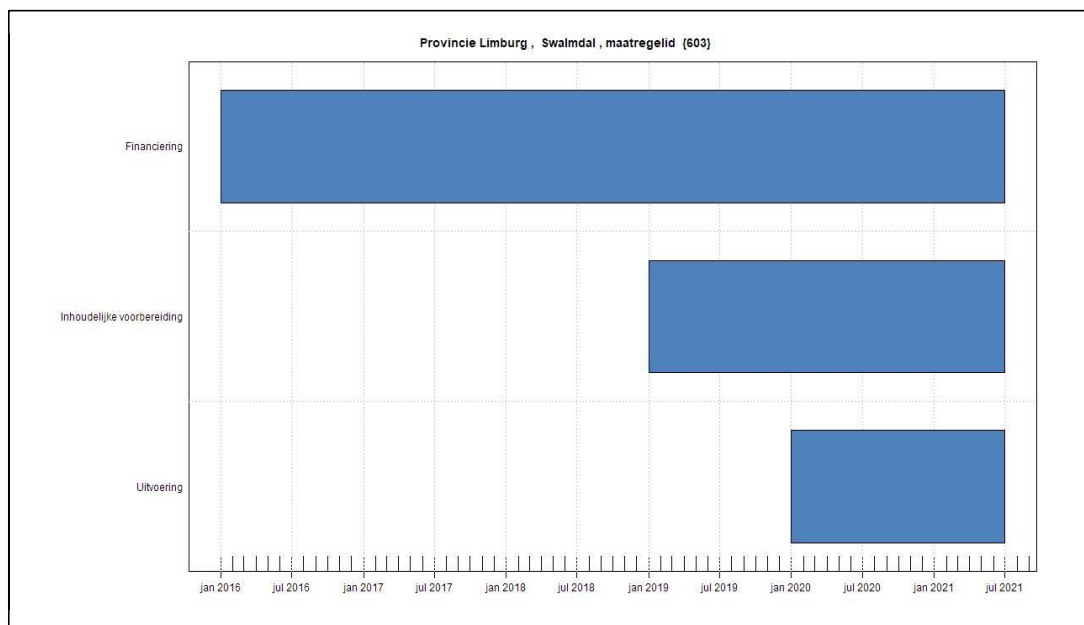
- 0166 I Terugdringen rioloverstorten (H91E0C)
- 0636 H Afkoppelen rioloverstorten (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: In overleg is de gemeente aangesteld als trekker en wordt nu uitgevoerd door de gemeente

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg
Natura2000-gebied: 148 Swalmdal
Herstelmaatregel id: 603
Herstelmaatregel(en):
- 0603 Vw Aankoop stroomdalgrasland (H6120)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.
Oplossing: Wordt in volgende periode opgepakt

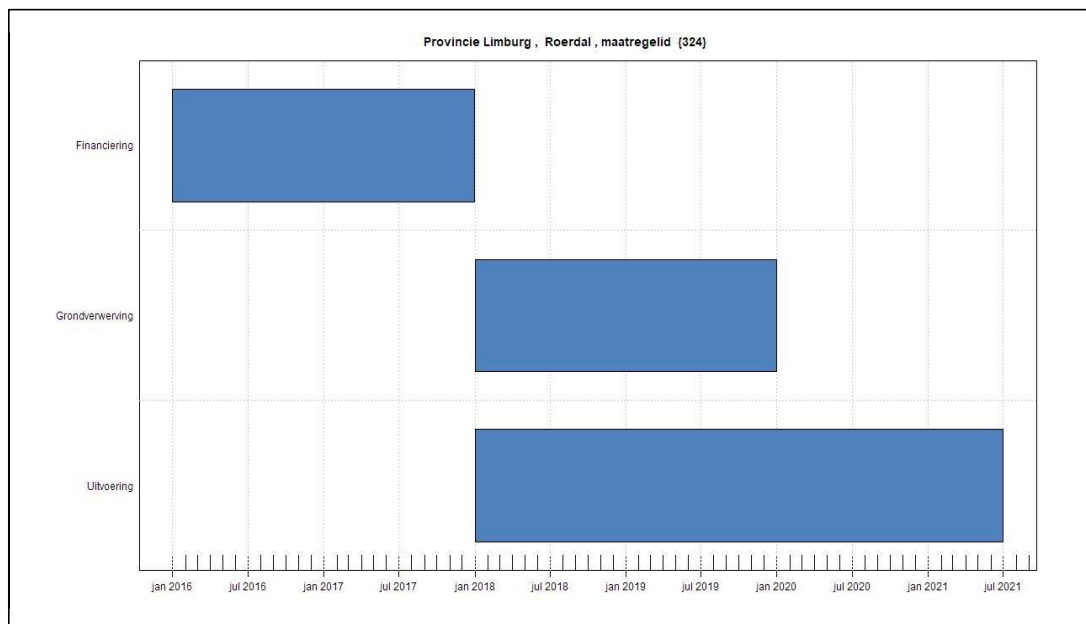
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 150 Roerdal

Herstelmaatregel id: 324

Herstelmaatregel(en):

- 0324 H afdammen sloten landgoed hoosden (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Eigenaarschap is complex. Gesprekken worden gestart als eigenaarschap is uitgezocht/opgeklaard.

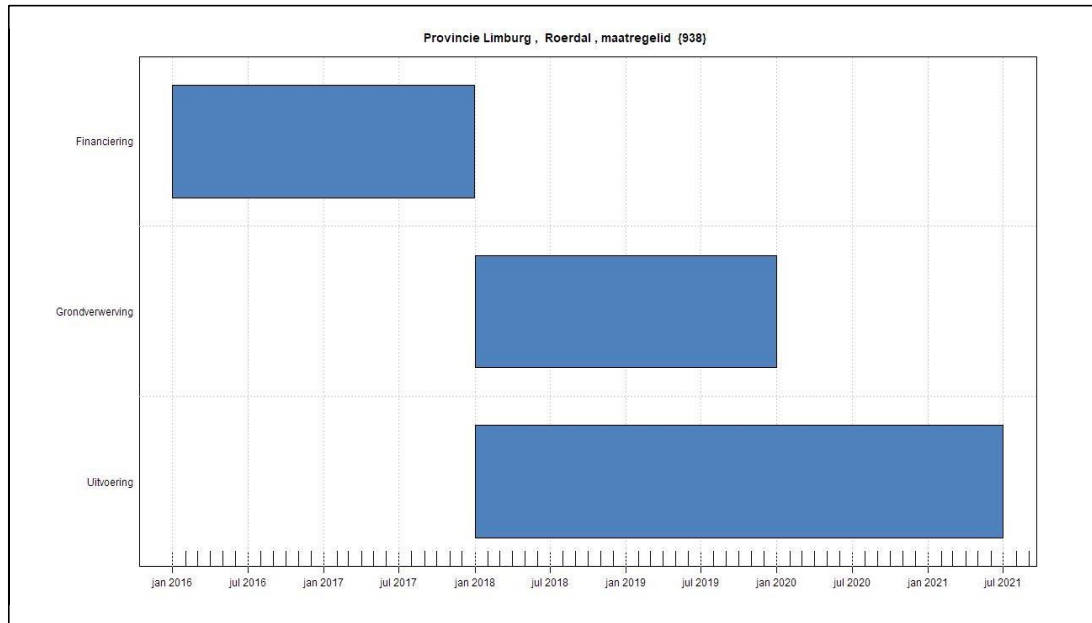
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 150 Roerdal

Herstelmaatregel id: 938

Herstelmaatregel(en):

- 0938 H realisatie en inrichting goud-groene natuurzone (H91D0, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Maatregel wordt doorgezet naar volgende periode.

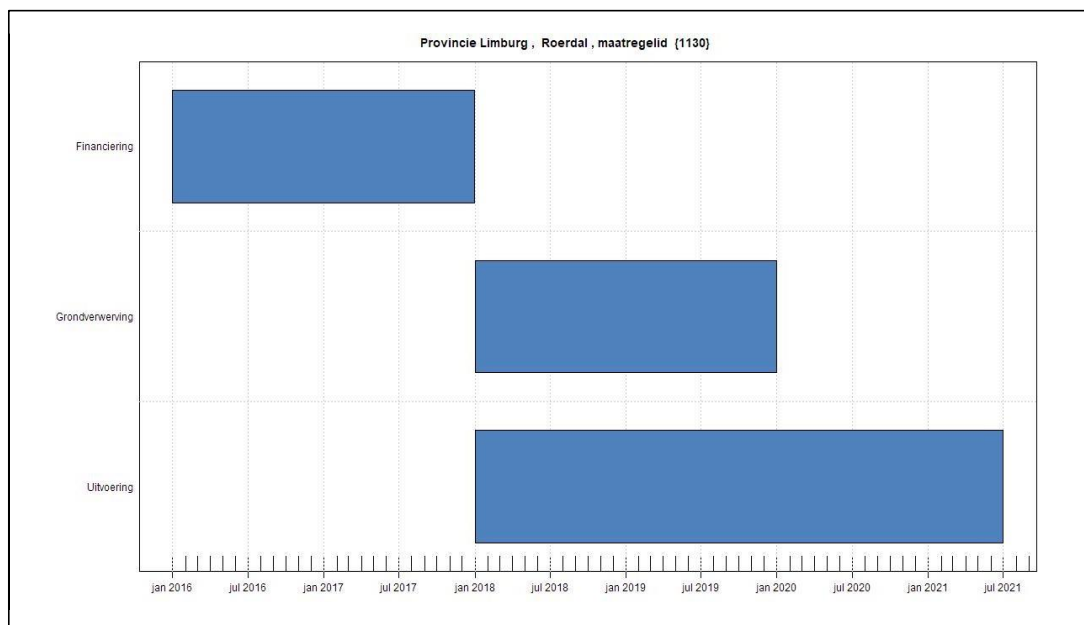
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 150 Roerdal

Herstelmaatregel id: 1130

Herstelmaatregel(en):

- 1130 H ggor-pas.maatregelen roer (H91D0, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: In Flinkeven komen veel maatregelen samen. Deze moeten in onderlinge samenhang in integraal proces opgepakt worden. Gebiedsproces wordt opgestart als het uitvoeringsprogramma landelijk gebied wordt vastgesteld.

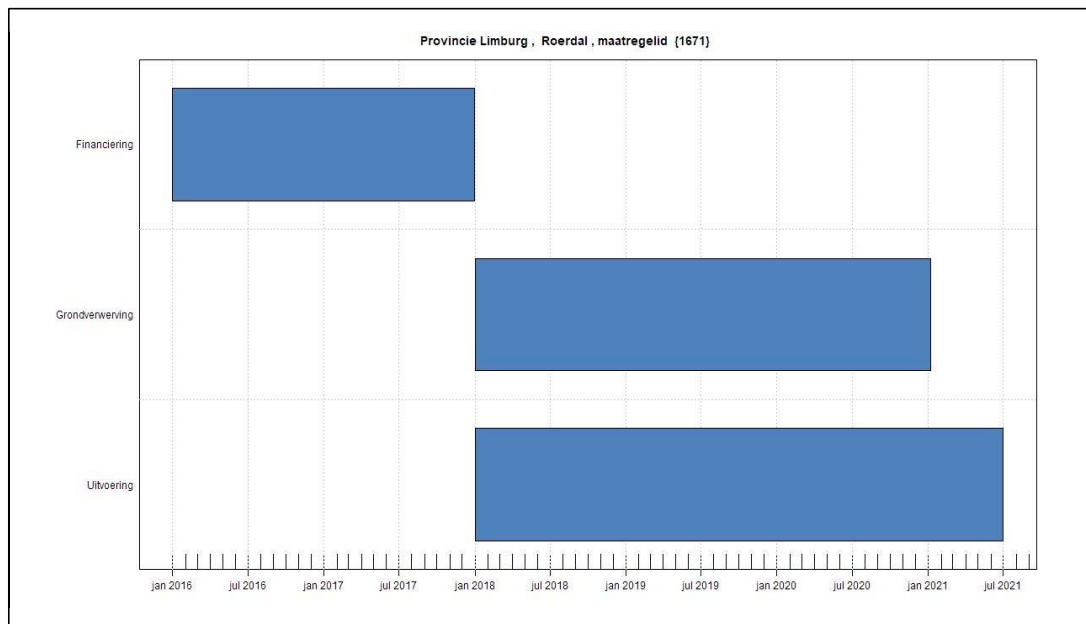
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 150 Roerdal

Herstelmaatregel id: 1671

Herstelmaatregel(en):

- 1671 A aanleg bufferzone landgoed hoosden (inrichting) (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Maatregel wordt doorgezet naar volgende periode

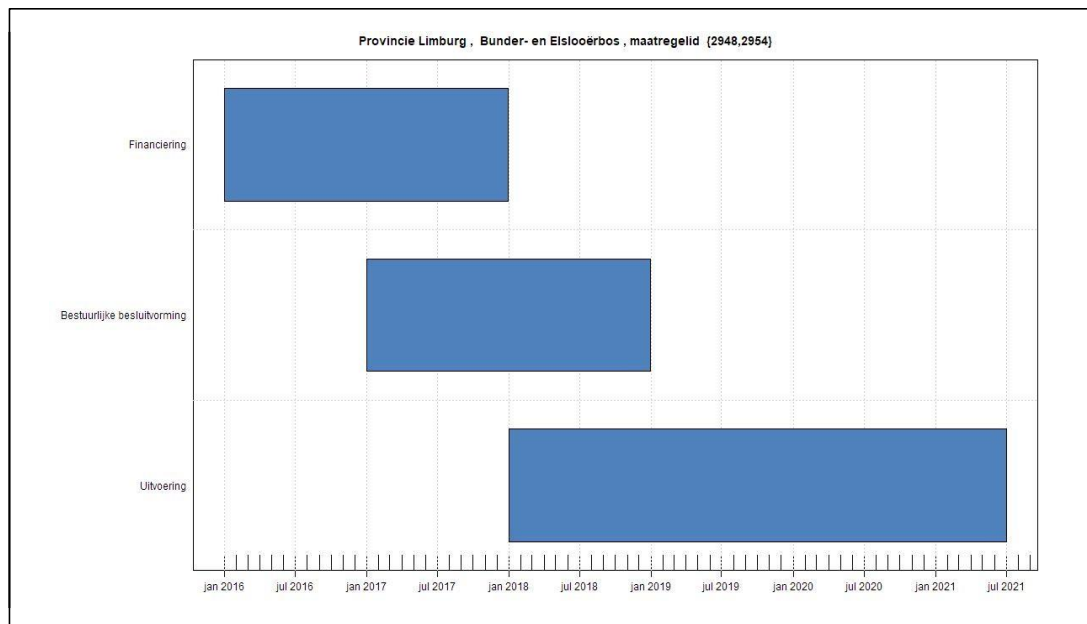
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 153 Bunder- en Elslooërbos

Herstelmaatregel id: 2948, 2954

Herstelmaatregel(en):

- 2948 M.153-8 Aanleg bufferstroken, regenwaterbuffers en graften (beperking aanvoer voedingsstoffen) (H9160B)
- 2954 M.153-14 Aanleg bufferstroken, regenwaterbuffers en graften (beperking aanvoer voedingsstoffen) (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Vindt plaats in gebiedsproces van IP-VP Heuvelland

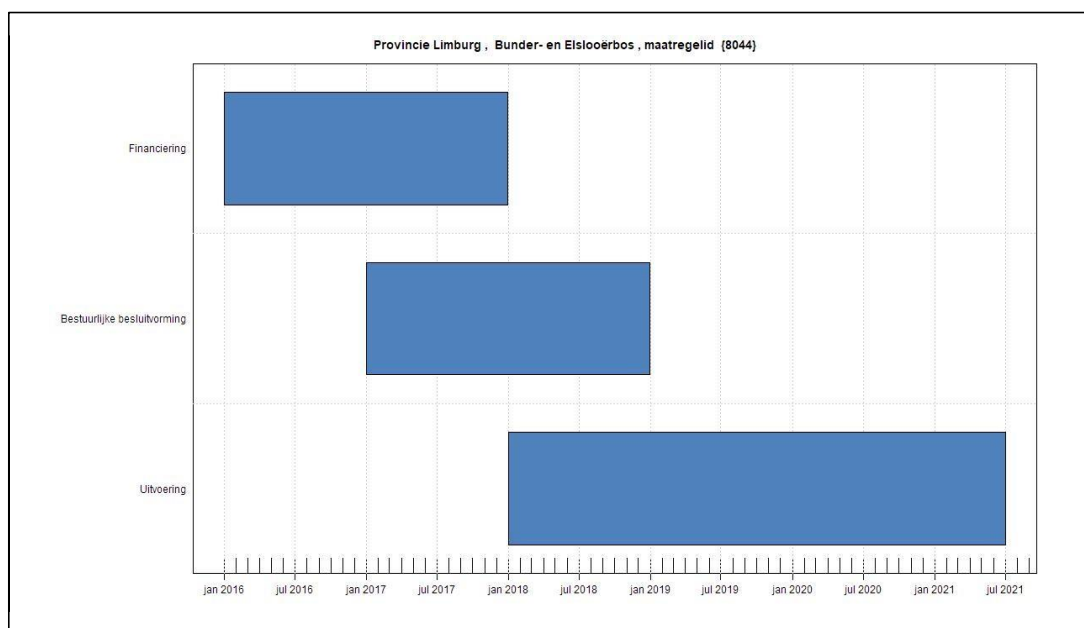
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 153 Bunder- en Elslooërbos

Herstelmaatregel id: 8044

Herstelmaatregel(en):

- 8044 Is bundeling/splitsing van (2945,2953) (H7220, H91E0C)
- 2945 M.153-5 Beheervergoeding mestvrije zone (H7220)
- 2953 M.153-13 Doorlopen gebiedsproces extensivering mestgift inziggebied (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Vindt plaats in gebiedsproces van IP-VP Heuvelland

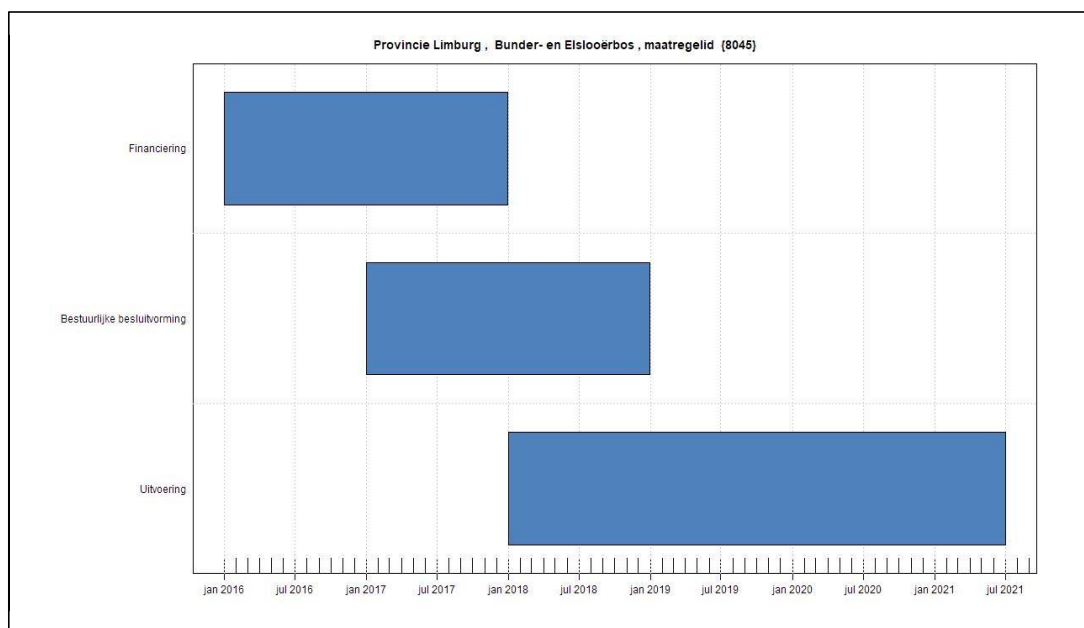
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 153 Bunder- en Elslooërbos

Herstelmaatregel id: 8045

Herstelmaatregel(en):

- 8045 Is bundeling/splitsing van 2945,2953 (H7220, H91E0C)
- 2945 M.153-5 Beheervergoeding mestvrije zone (H7220)
- 2953 M.153-13 Doorlopen gebiedsproces extensivering mestgift inziggebied (H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Vindt plaats in gebiedsproces van IP-VP Heuvelland

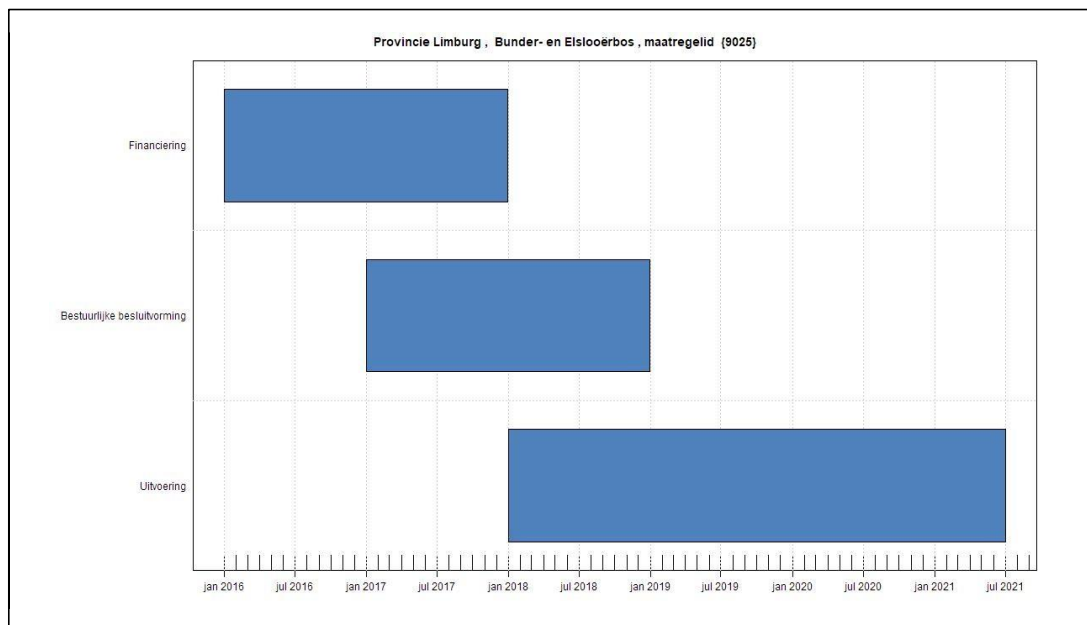
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 153 Bunder- en Elslooërbos

Herstelmaatregel id: 9025

Herstelmaatregel(en):

- 9025 Is bundeling van (2950,2956) (H91E0C, H7220)
 - 2950 M.158-10 Verhogen beekbodem om drainerende werking te verminderen (H91E0C)
 - 2956 M.153-6 Verhogen beekbodem om drainerende werking te verminderen (H7220)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: wachten op afronding studie

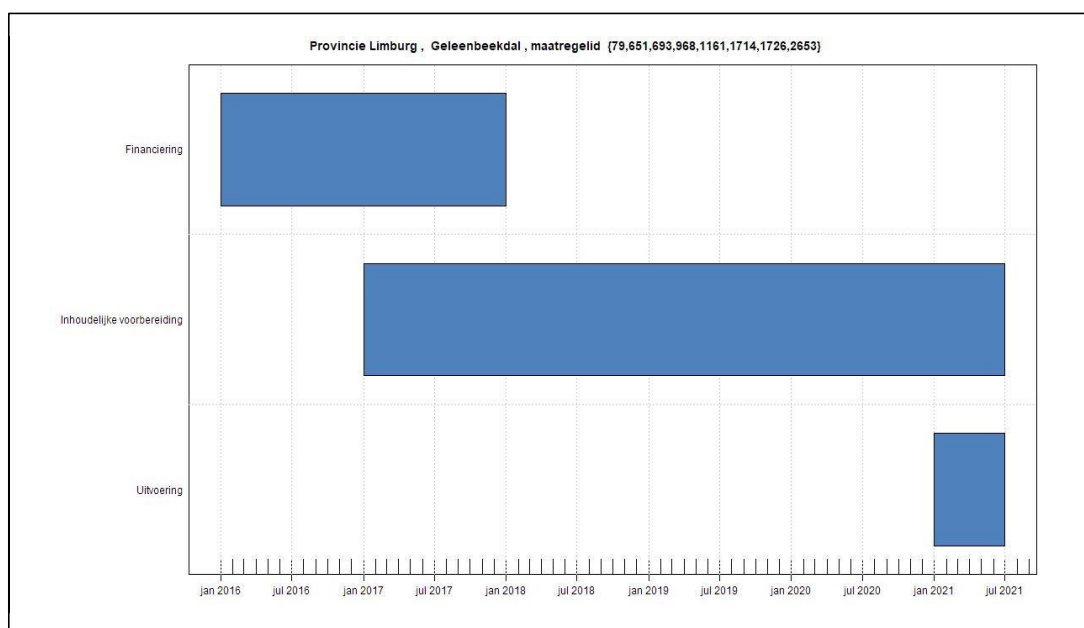
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 154 Geleenbeekdal

Herstelmaatregel id: 79, 651, 693, 968, 1161, 1714, 1726, 2653

Herstelmaatregel(en):

- 0079 H Opzetten waterpeil nabij habitatype (H91E0C)
- 0651 Tb Terugdringen bemesting inzijggebieden (H91E0C)
- 0693 A Inrichten bufferzones (H91E0C)
- 0968 H Inrichten infiltratievoorziening (H91E0C)
- 1161 Tb Terugdringen bemesting inzijggebieden (H7230)
- 1714 Vw Verwerven en inrichten bufferzones (H7230)
- 1726 A Inrichten bufferzones (H9120, H9160B)
- 2653 H Ophogen beekbodem Hulsbergerbeek (H7230, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inzijggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.

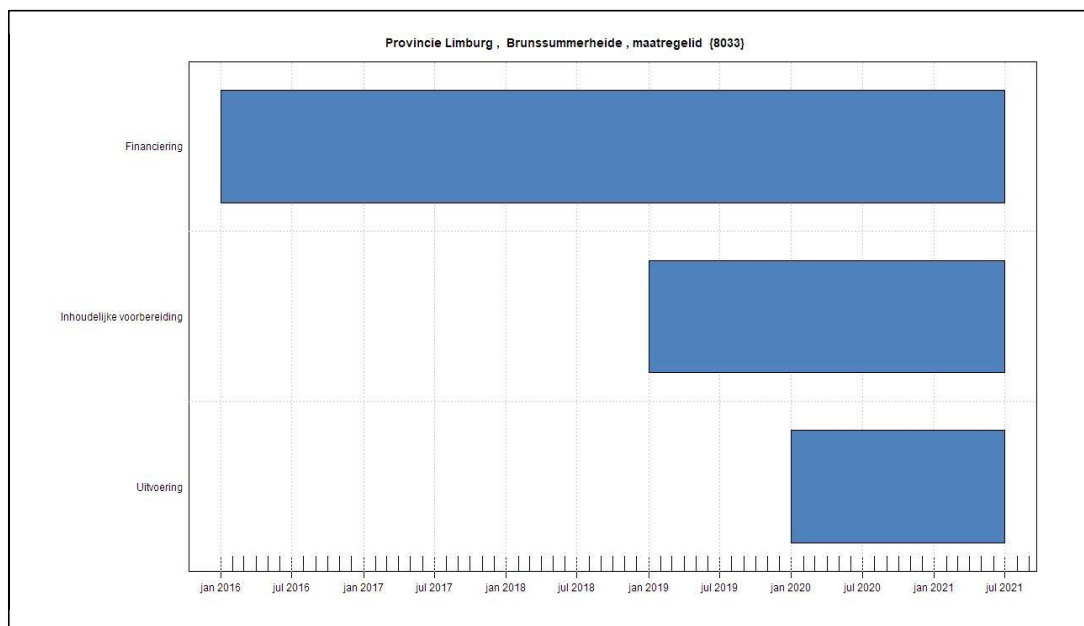
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 155 Brunssummerheide

Herstelmaatregel id: 8033

Herstelmaatregel(en):

- 8033 Is bundeling/splitsing van (0624,1061,1599) (H7110B, H6230, H91D0)
- 0624 Tb Evenwichtsbemesting landbouwgrond (H7110B)
- 1061 Tb Hydrologisch herstel diepere grondwater (H7110B)
- 1599 H Waterkwaliteit & verdroging (H6230,H91D0)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er wordt onderzocht wat de invloed is van deze ene maatregel op het totaalpakket aan maatregelen.

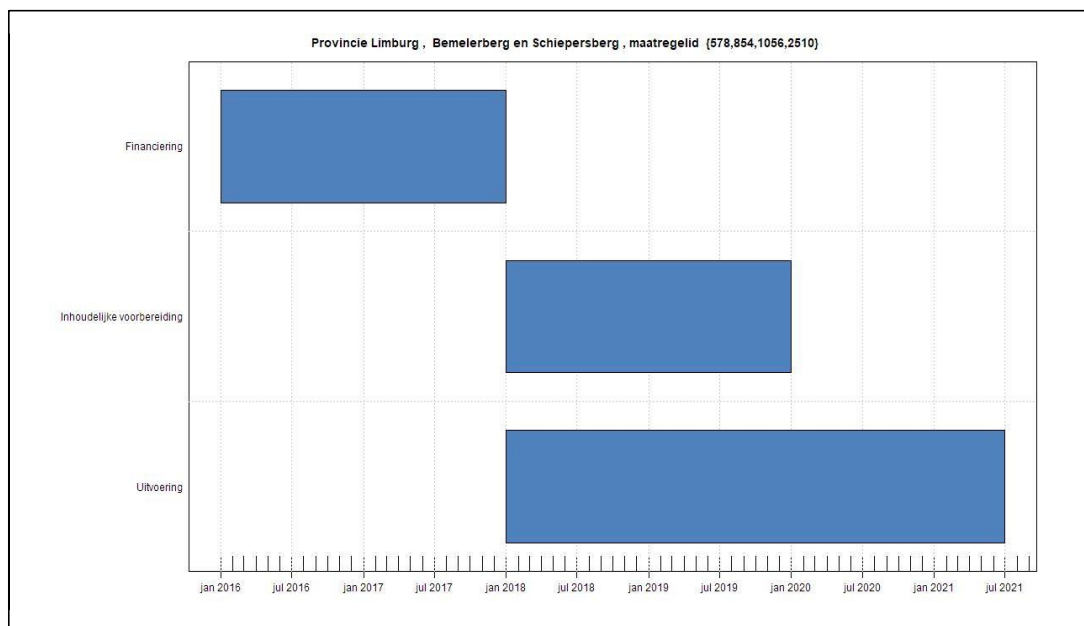
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 156 Bemelerberg en Schiepersberg

Herstelmaatregel id: 578, 854, 1056, 2510

Herstelmaatregel(en):

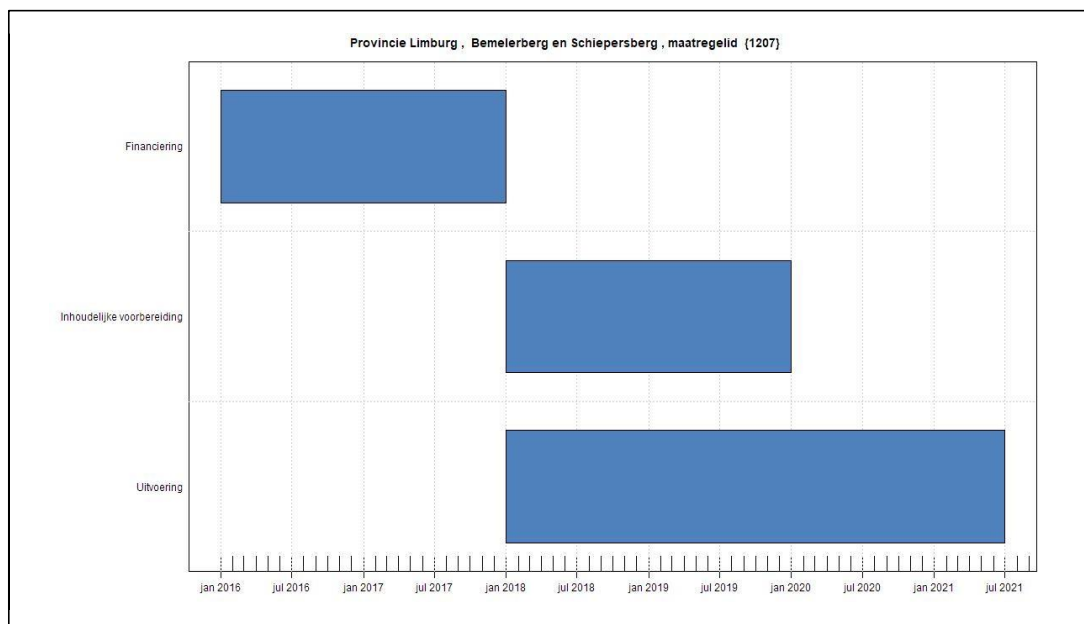
- 0578 V Realiseren verbindingzones, inrichting (H6210)
- 0854 A Aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (invang meststoffen) (inrichten) (H9160B)
- 1056 A Aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (invang meststoffen) (inrichten) (H6210)
- 2510 A Aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (invang meststoffen) (inrichten) (H6230)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg
Natura2000-gebied: 156 Bemelerberg en Schiepersberg
Herstelmaatregel id: 1207
Herstelmaatregel(en):
- 1207 V Realiseren verbindingzones, inrichting (H6230)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Gronden verwerven door nieuwe projectleider, maatregel wordt in volgende periode uitgevoerd

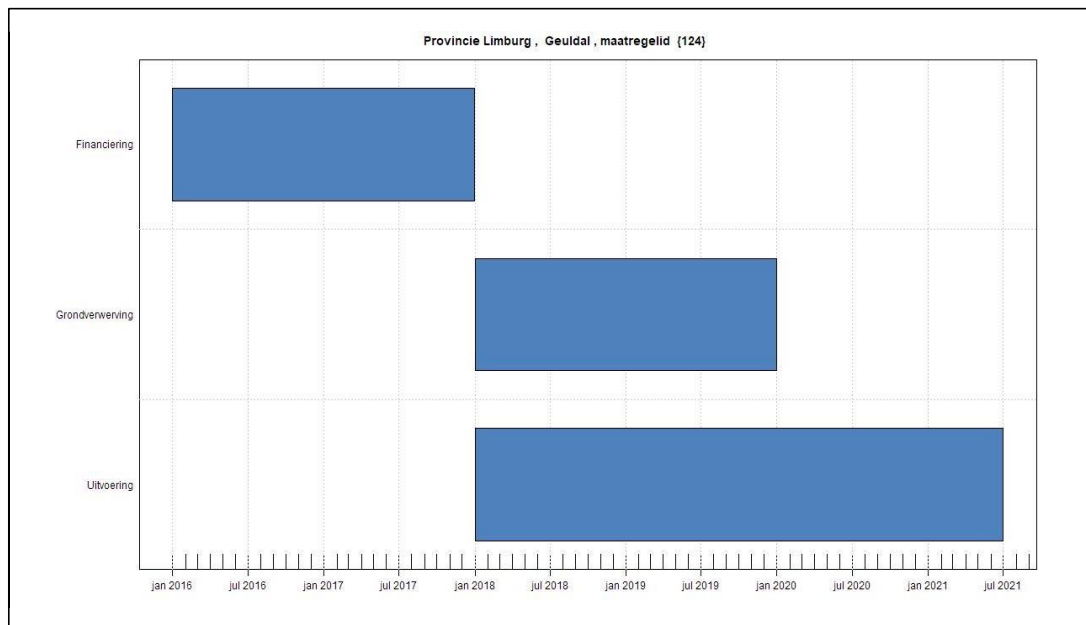
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 157 Geuldal

Herstelmaatregel id: 124

Herstelmaatregel(en):

- 0124 H bescherming intrekgebieden (H7220, H7230)

Prognose: Deels uitgevoerd omdat een van de twee agrariërs op vrijwillige basis wilde meewerken

Oplossing: Meetreks gestart als onderzoek. Evaluatie en acties in komende perioden.

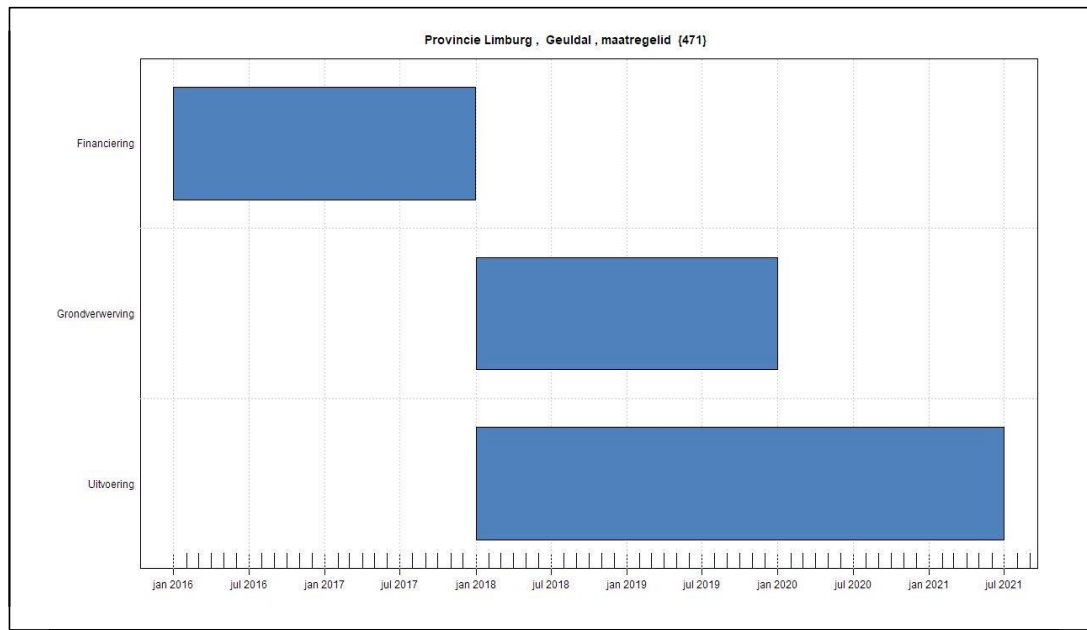
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 157 Geuldal

Herstelmaatregel id: 471

Herstelmaatregel(en):

- 0471 A aanleggen bufferzones langs bovenrand helling (inrichten) (H6110, H6210, H6230, H7220, H9110, H9120, H9160B, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Staat klaar om uitgevoerd te worden in volgende perioden.

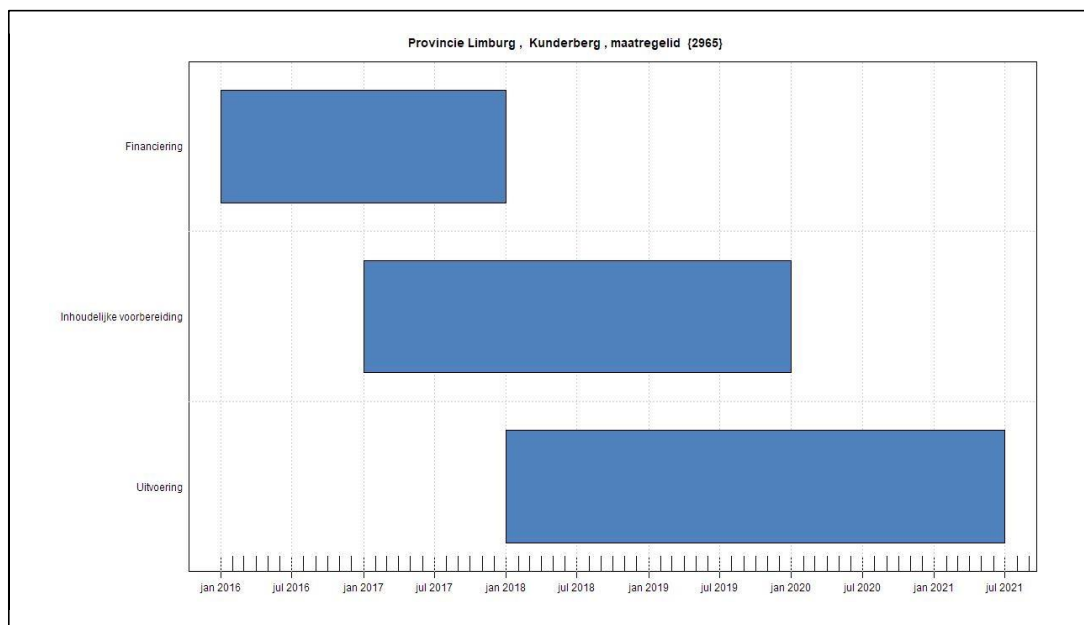
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 158 Kunderberg

Herstelmaatregel id: 2965

Herstelmaatregel(en):

- 2965 M.158-5 Realisatie NNN t.b.v. opheffen isolatie (H6210)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Verbindingen worden onderzocht. Na het onderzoek wordt de maatregel verder opgepakt.

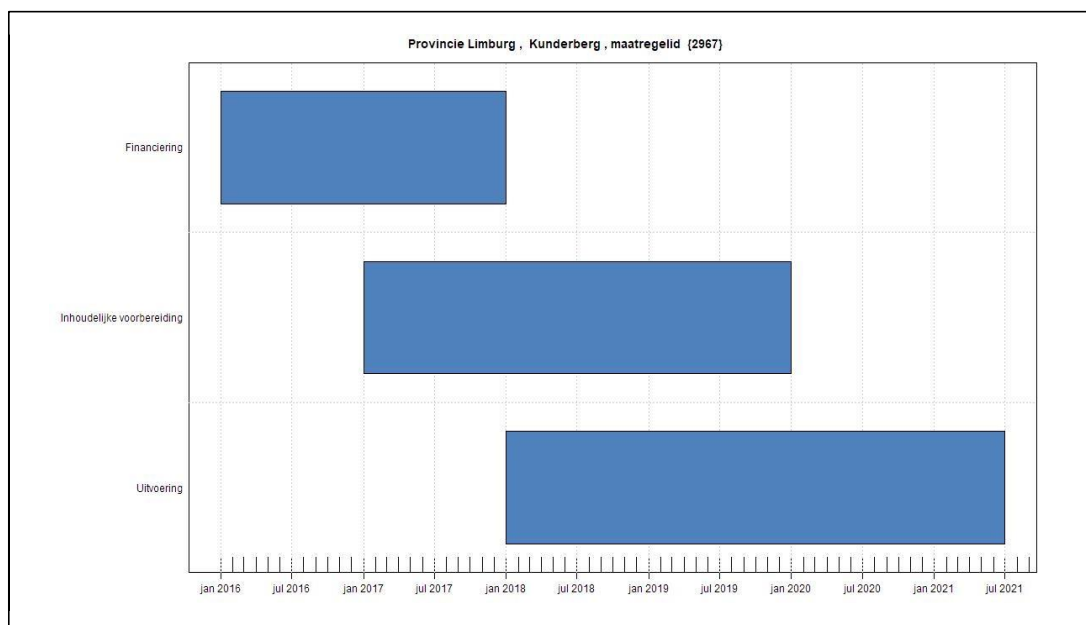
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 158 Kunderberg

Herstelmaatregel id: 2967

Herstelmaatregel(en):

- 2967 M.158-8 Inrichten bufferzone aan noordzijde Putberg (H6210, H9160B)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het in-ziggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.

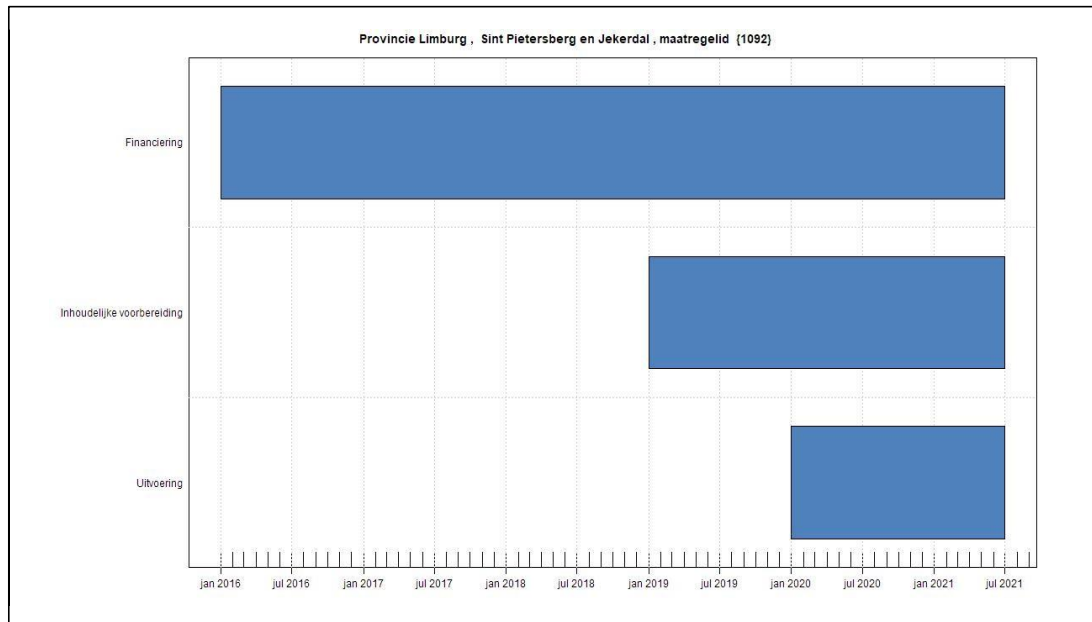
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 159 Sint Pietersberg en Jekerdal

Herstelmaatregel id: 1092

Herstelmaatregel(en):

- 1092 A aanleggen bufferzones langs nw-rand cannerbos (inrichten) (H9160B)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 161 Noorbeemden en Hoogbos

Herstelmaatregel id: 711

Herstelmaatregel(en):

- 0711 Tr Terugdringen riooloverstorten (H7220, H91E0C)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

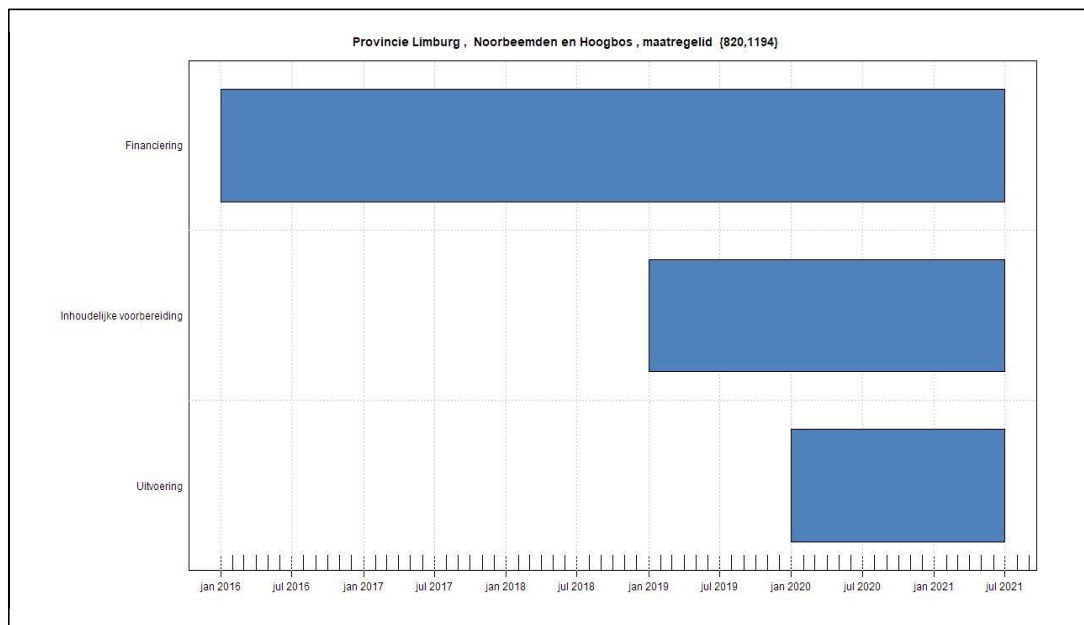
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Limburg

Natura2000-gebied: 161 Noorbeemden en Hoogbos

Herstelmaatregel id: 820, 1194

Herstelmaatregel(en):

- 0820 Tb Terugdringen bemesting in inziggebied noorbeemden (H7220, H91E0C)
- 1194 Tb Terugdringen bemesting in beheersgebied hoogbos (H9160B)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er wordt onderzoek uitgevoerd en als er meer duidelijkheid is over het al dan niet generiek toestaan van bemesting in het inziggebied kan de aanpak van het gebied verder vorm worden gegeven.

7.5 Provincie Noord-Brabant

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Noord-Brabant:

Tabel 7.5.1: *Complexe projecten van de Provincie Noord-Brabant*

Natura2000-gebied	aantal
129 Ulvenhoutse Bos	1
130 Langstraat	1
131 Loonse en Drunense Duinen en Leemkuilen	1
132 Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek	1
134 Regte Heide en Riels Laag	2
135 Kempenland-West	3
136 Leenderbos, Grootte Heide en De Plateaux	4
137 Strabrechtse Heide en Beuven	1
139 Deurnsche Peel en Mariapeel	5
140 Grootte Peel	5

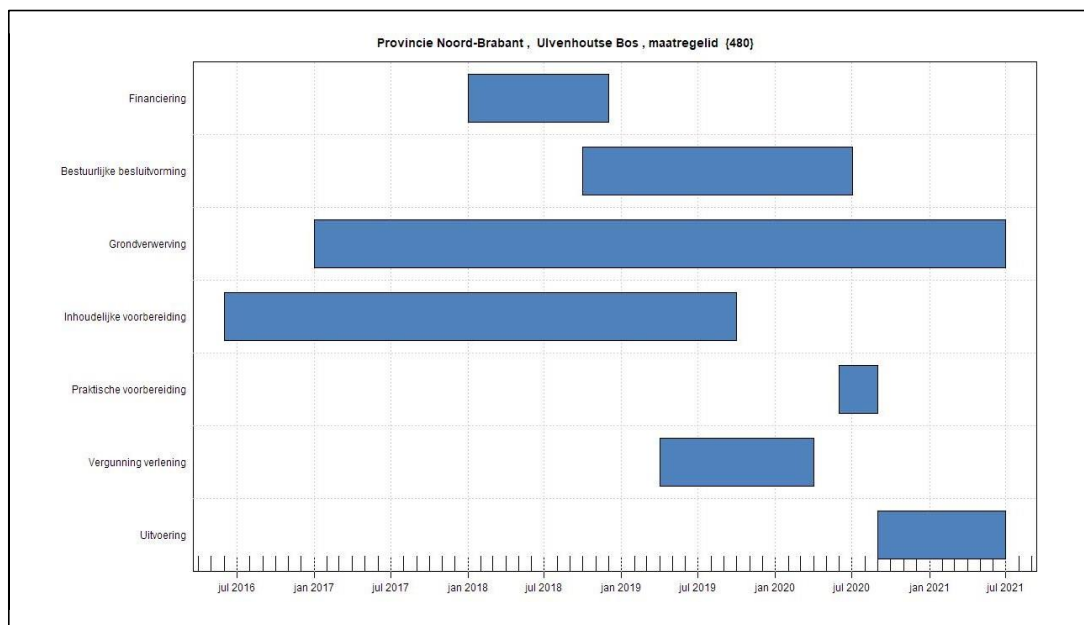
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 129 Ulvenhoutse Bos

Herstelmaatregel id: 480

Herstelmaatregel(en):

- 0480 ophogen broekloop (H9160A, H91E0C)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Uitvoering Broekloop is opgesplitst in 2 delen: ten noorden van A58 en ten zuiden van A58. Benodigde gronden zuidelijk deel zijn beschikbaar. Uitvoering gestart, klaar Q4 2021. Bovendien is een groot deel van de maatregelen in bestaande natuur al uitgevoerd.

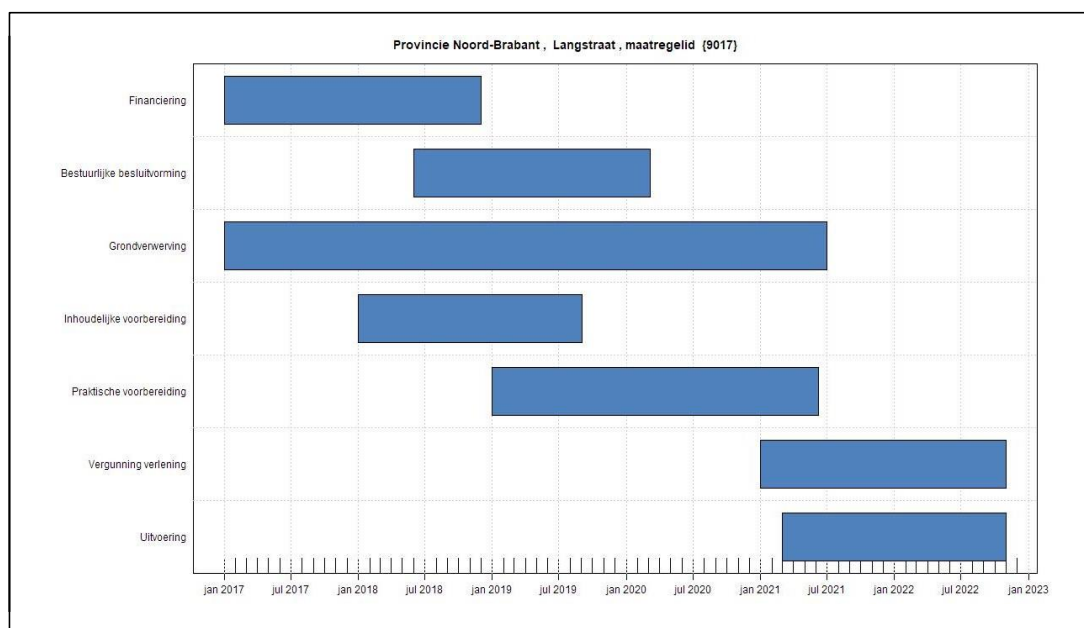
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 130 Langstraat

Herstelmaatregel id: 9017

Herstelmaatregel(en):

- 9017 Is bundeling van (0160,0564,2198,2293,2529,2744) (H6410, H3140, H7230, H7140A)
 - 0160 Afgraven landbouwgrond (H6410)
 - 0564 Hydrologisch herstel (H3140)
 - 2198 Hydrologisch herstel (H6410,H7230)
 - 2293 Beekdalen: stoppen of verminderen bemesting in intrekgebied (H7140A)
 - 2529 Afgraven landbouwgrond (H7140A,H7230)
 - 2744 Hydrologisch herstel (H7140A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Met de realisatie van het vastgestelde inrichtingsplan worden de 1e fase natuurherstelmaatregelen uitgevoerd en is het gebied optimaal ingericht voor de 2e fase natuurherstel (2021-2027) doordat het watersysteem hier dan al volledig op is voorbereid. Tevens wordt vol ingezet om, daar waar dit zich mogelijk voordoet, eventueel optredende grondwateroverlast te mitigeren bij huis en tuin. Dit in zeer goed en zorgvuldig overleg met bewoners.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 131 Loonse en Drunense Duinen en Leemkuilen

Herstelmaatregel id: 9019

Herstelmaatregel(en):

- 9019 Is bundeling van (0075,1204) (H6410, H6410)
 - 0075 Aanpassen peilbeheer (als onderdeel van GGOR) (H6410)
 - 1204 Uitvoeren herinrichtingsplan GGOR (hydrologisch herstel en herinrichting gronden) (H6410)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

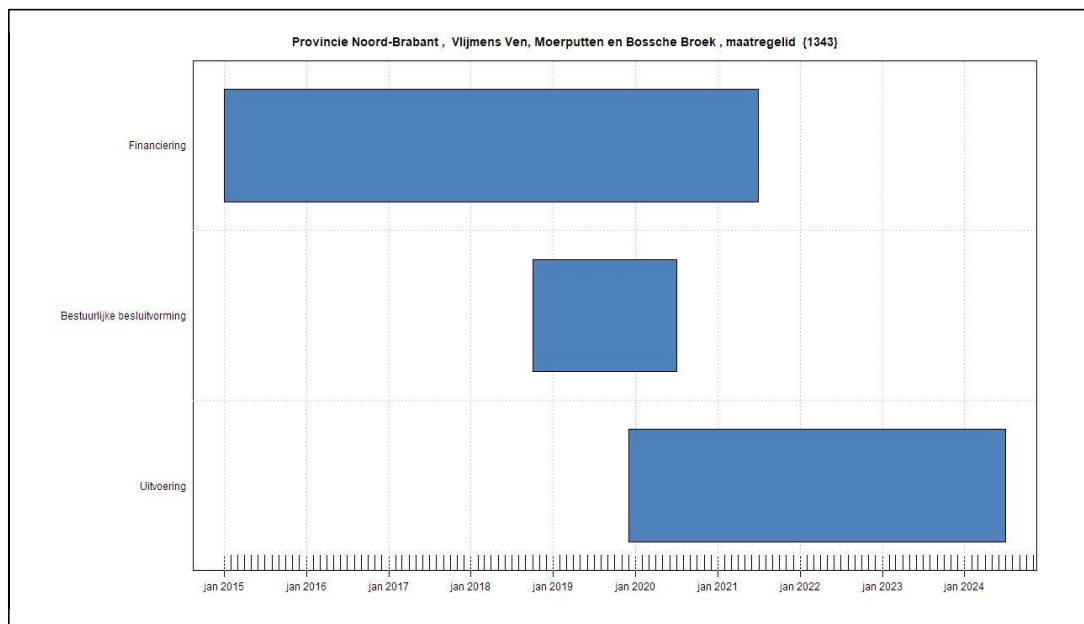
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 132 Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

Herstelmaatregel id: 1343

Herstelmaatregel(en):

- 1343 Herstel hydrologie (H3140, H6410, H6510A, H7140A)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Door de gefaseerde uitvoering zijn knelpunten opgelost en wordt de uitvoering gerealiseerd. Alleen vindt de afronding plaats op een later tijdstip dan gepland. Dit is een oplossing die in overleg en instemming met alle partijen gekozen is.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

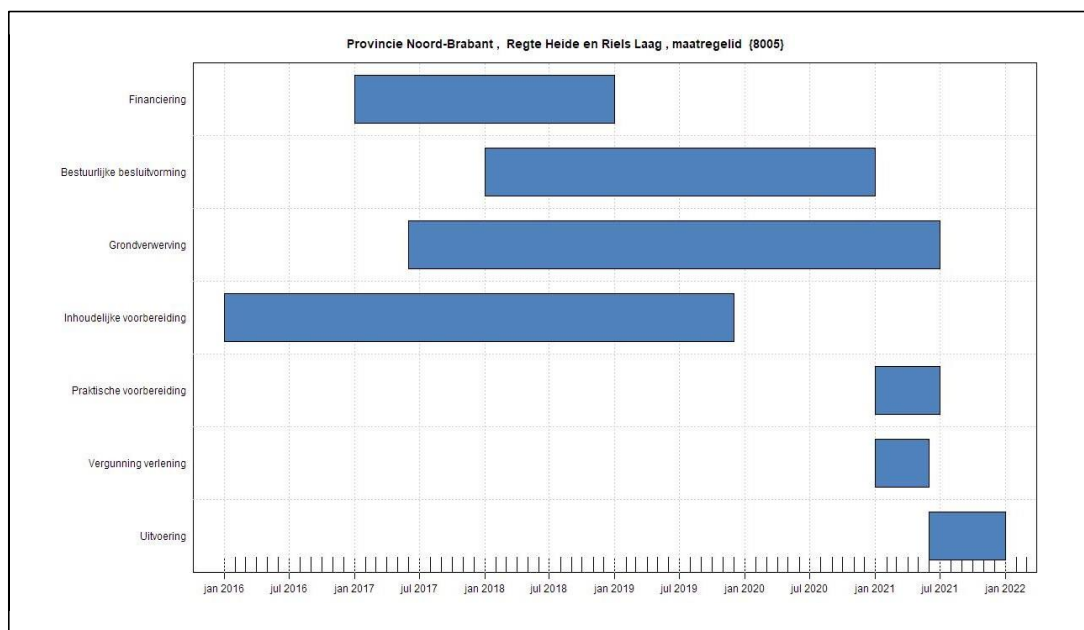
Natura2000-gebied: 134 Regte Heide en Riels Laag

Herstelmaatregel id: 8005

Herstelmaatregel(en):

- 8005 Is splitsing van (0130) (H3130, H3160, H4010A, H7150)

- 0130 Hydrologisch herstel (H3130,H3160,H4010A,H7150)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Regelmatig bestuurlijk overleg met Goirle. Het grootste deel van de hydrologische maatregelen was gepland binnen bestaande natuur en is reeds uitgevoerd. De (voorbereiden- de) werkzaamheden t.a.v. maatregelen op golfbaan zijn ook opgestart. Inrichting van de niet verworven percelen meenemen in 2e fase herstelmaatregelen.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 134 Regte Heide en Riels Laag

Herstelmaatregel id: 8006

Herstelmaatregel(en):

- 8006 Is splitsing van (0130) (H3130, H3160, H4010A, H7150)

- 0130 Hydrologisch herstel (H3130,H3160,H4010A,H7150)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

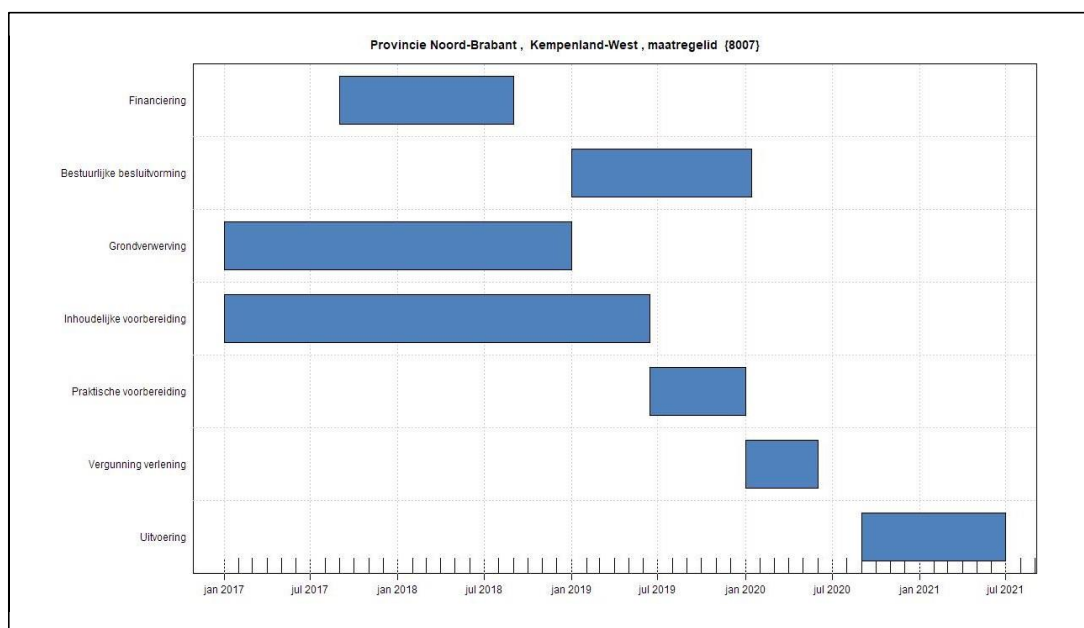
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 135 Kempenland-West

Herstelmaatregel id: 8007

Herstelmaatregel(en):

- 8007 Is splitsing van (2422) (H3130, H3160, H4010A, H6410, H91E0C)
- 2422 Hydrologische maatregelen, inclusief omvormen 50 ha naaldbos (H3130, H3160, H4010A, H6410, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Het werk wordt na het broedseizoen weer opgepakt. Daarmee zal niet het gehele werk op tijd klaar zijn maar doorlopen tot 1e helft 2022.

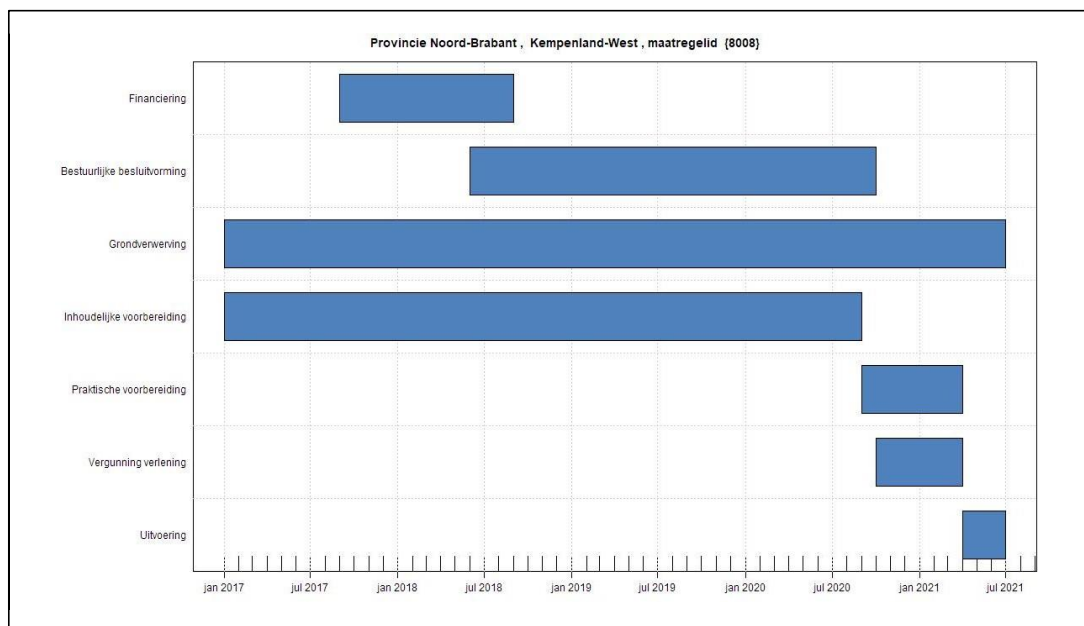
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 135 Kempenland-West

Herstelmaatregel id: 8008

Herstelmaatregel(en):

- 8008 Is splitsing van (2422) (H3130, H3160, H4010A, H6410, H91E0C)
- 2422 Hydrologische maatregelen, inclusief omvormen 50 ha naaldbos (H3130, H3160, H4010A, H6410, H91E0C)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Er is een MER opgesteld voor deelgebieden Reusel en de Utrecht. Alleen PIP benodigd voor de Utrecht. Ontwerp PIP de Utrecht is in maart 2020 door GS vastgesteld. Ligt nu in inspraak. Er worden twee aparte Projectplannen Waterwet gemaakt voor de Utrecht en de Reusel. Zo is uitvoering zo min mogelijk van elkaar afhankelijk. Het grootste deel van de maatregelen wordt voor 1-7-2021 uitgevoerd.

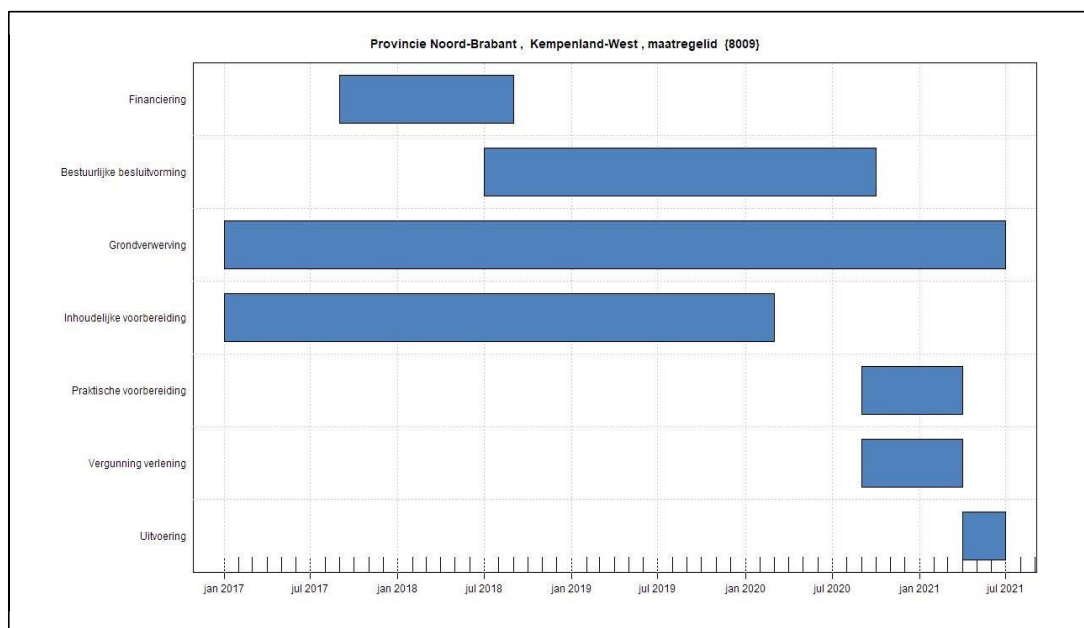
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 135 Kempenland-West

Herstelmaatregel id: 8009

Herstelmaatregel(en):

- 8009 Is splitsing van (2422) (H3130, H3160, H4010A, H6410, H91E0C)
- 2422 Hydrologische maatregelen, inclusief omvormen 50 ha naaldbos (H3130, H3160, H4010A, H6410, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Project geknipt in 2 delen: Noord (4,2 km) en Zuid (2,8 km). Noord bevat de N2000 instandhoudingsopgave. Uitvoering Noord start Q4 2021 en gereed Q3 2022. Uitvoering Zuid volgt z.s.m. Noord is noodzakelijk voor instandhouding. Om Noord niet langer te laten wachten is het losgeknipt van Zuid. Noord kan in uitvoering.

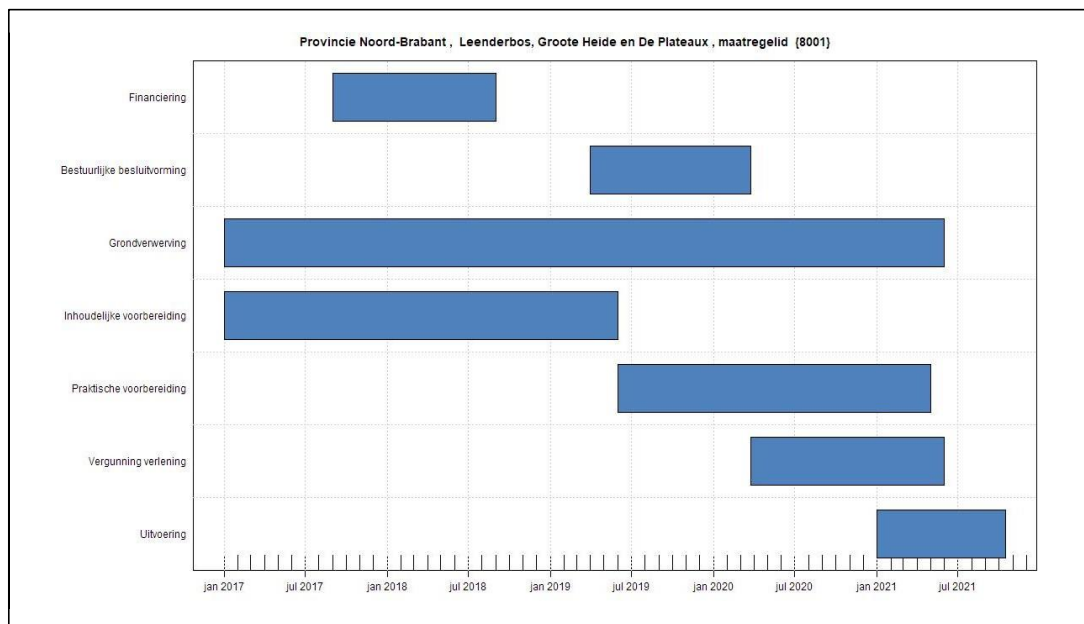
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 136 Leenderbos, Grootte Heide en De Plateaux

Herstelmaatregel id: 8001

Herstelmaatregel(en):

- 8001 Hydrologische maatregelen Kromhurken (H6410, H91D0, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: n.v.t.

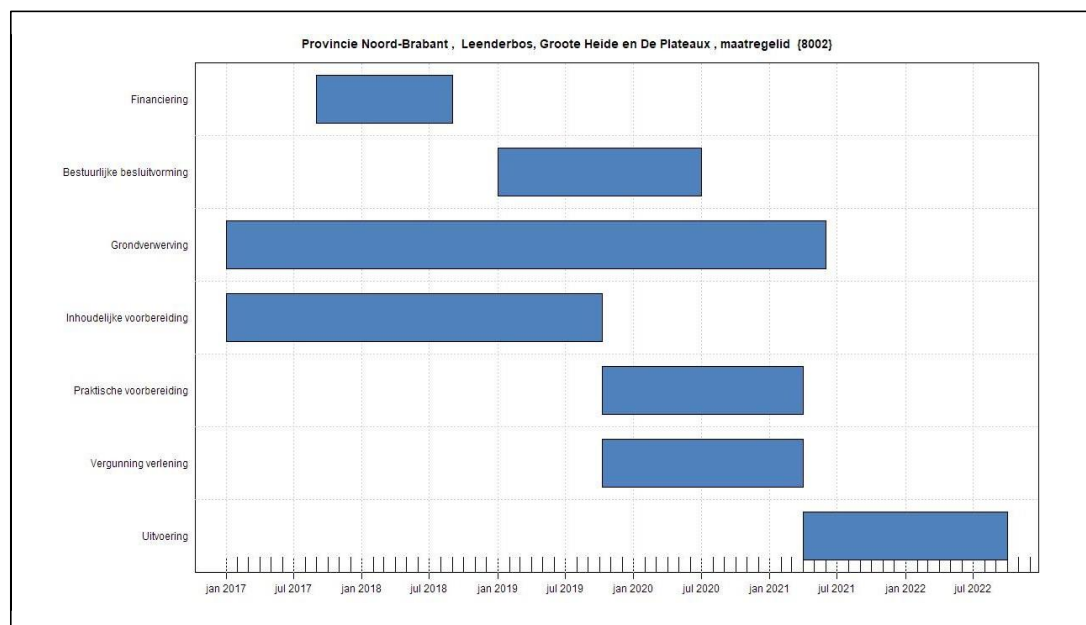
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 136 Leenderbos, Grootte Heide en De Plateaux

Herstelmaatregel id: 8002

Herstelmaatregel(en):

- 8002 Hydrologische maatregelen Keersopperbeemden (H6410, H91D0, H91E0C)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er is goede afstemming tussen beide projecten. Volgens huidige planning tijdige realisatie haalbaar.

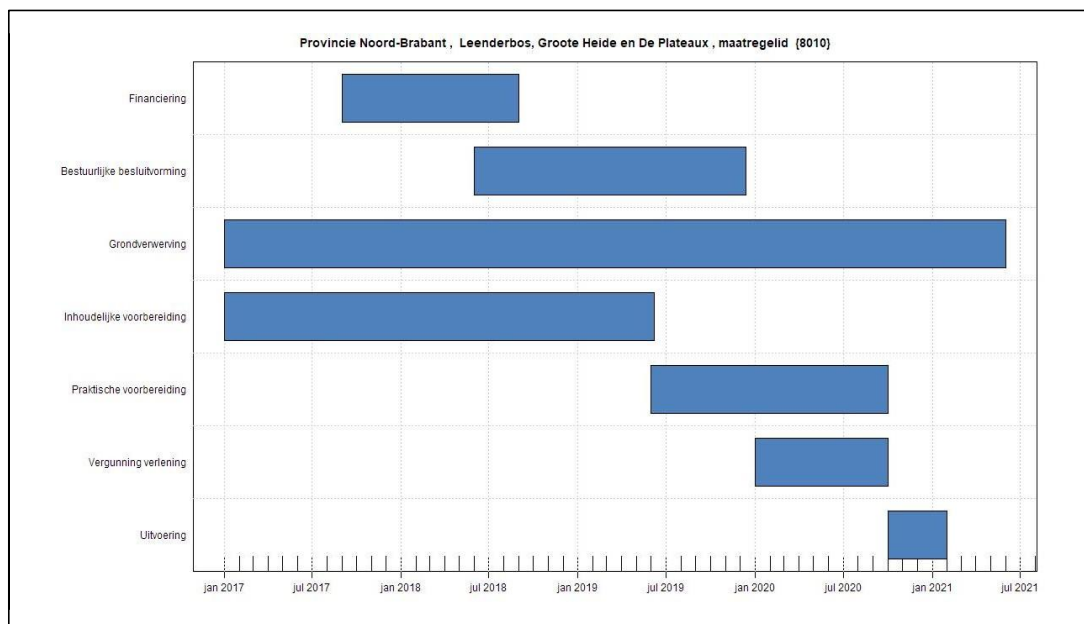
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 136 Leenderbos, Grootte Heide en De Plateaux

Herstelmaatregel id: 8010

Herstelmaatregel(en):

- 8010 Beekherstel Strijper Aa

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

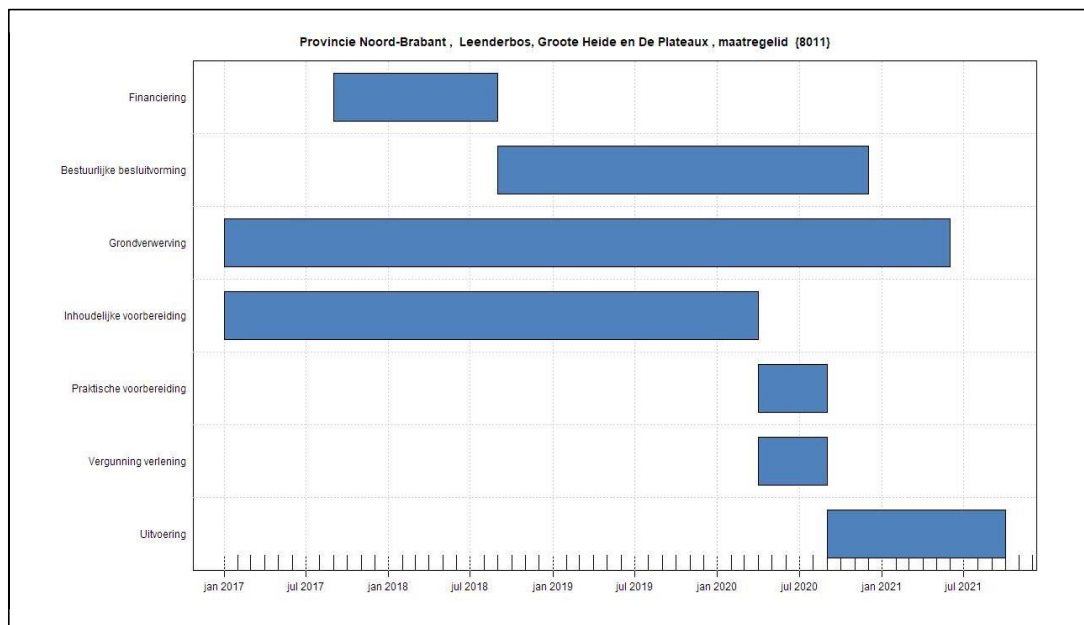
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 136 Leenderbos, Grootte Heide en De Plateaux

Herstelmaatregel id: 8011

Herstelmaatregel(en):

- 8011 Beekherstel Tongelreep

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Voor het noordelijk deel is geen onteigening nodig. Uitvoering is gereed in april 2021.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 137 Strabrechtse Heide en Beuven

Herstelmaatregel id: 1549

Herstelmaatregel(en):

- 1549 stuwbeheer bij beuven om indien nodig droogval van de oevers te bewerkstelligen ophogen kade en maken van voorziening dat water uit het beuven door het marijkeven stroomt (H3110, H3130, H3160)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

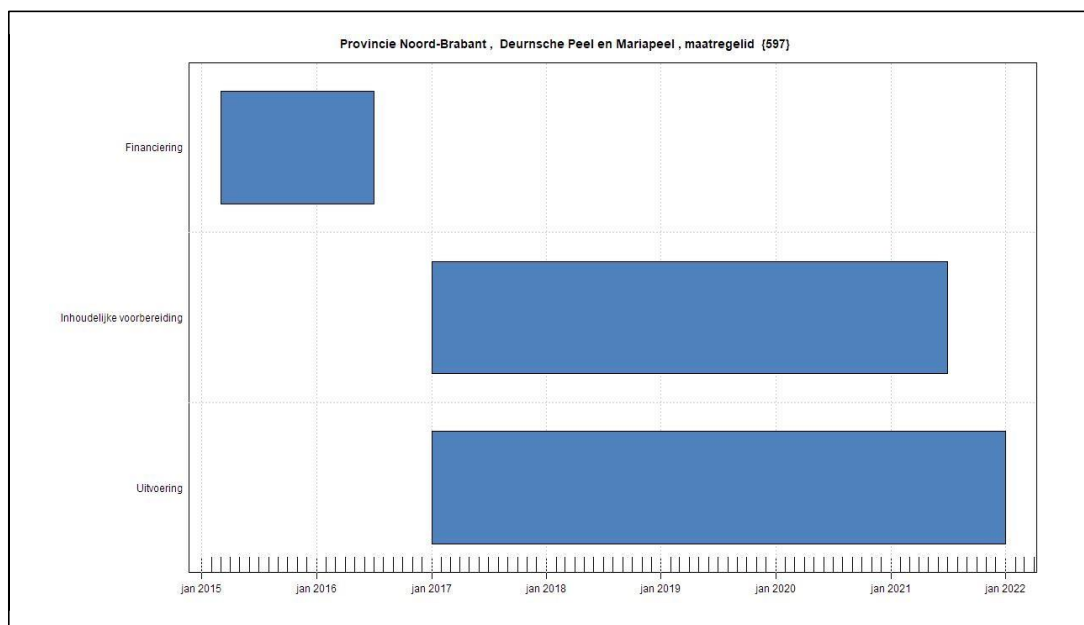
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 139 Deurnsche Peel en Mariapeel

Herstelmaatregel id: 597

Herstelmaatregel(en):

- 0597 D-H. Uitvoering van GGOR Nieuw Limburgs Peil (M.139/140-9) (H7110A, H7120ah)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: onbekend. Trekkerschap ligt bij Limburg. Er was onvoldoende tijd om daar informatie op te halen. Of rapporteert Limburg over deze maatregel?

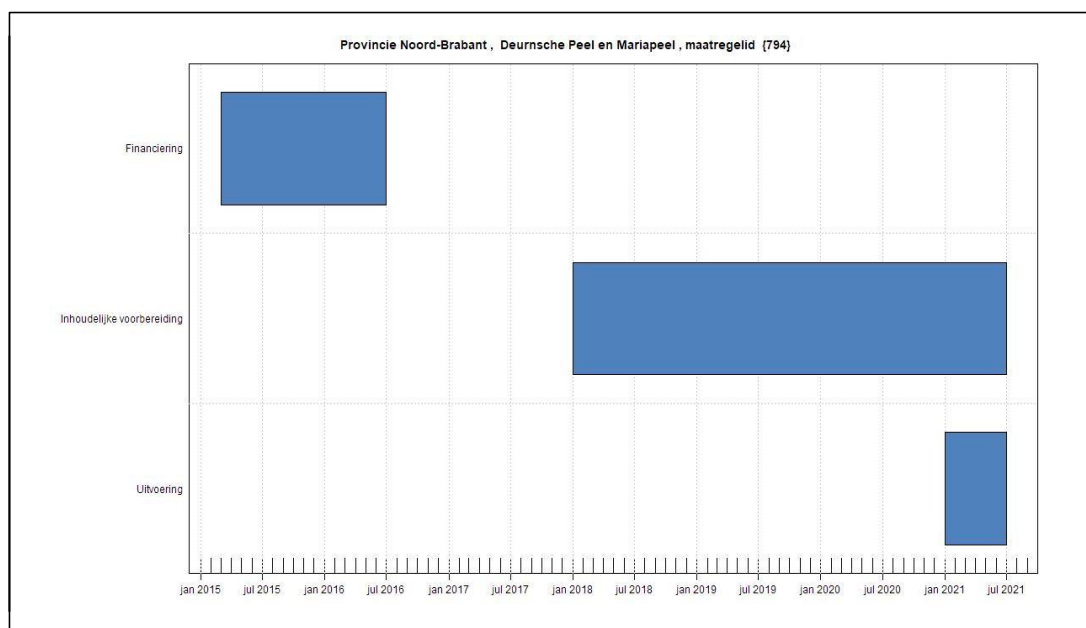
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 139 Deurnsche Peel en Mariapeel

Herstelmaatregel id: 794

Herstelmaatregel(en):

- 0794 Uitvoering van de maatregelen uit de systeemanalyse en het onderzoek naar verbetermogelijkheden voor de gebieden Zinkske, Heitrakse Peel en Grootte Peel ten oosten van de provinciale weg; GGOR-achtig uitvoeringspakket (O.139/140-3) (H7120ah)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: n.v.t.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 139 Deurnsche Peel en Mariapeel

Herstelmaatregel id: 1023, 2222 Herstelmaatregel(en):

- 1023 F. Uitvoering van GGOR De Bult (H7120ah)

- 2222 I. Uitvoering IGU Peelvenen – Mariapeel (december 2012) met daarin verwerving en inrichting randzone Mariapeel en Grauwveen en uitvoering GGOR Nieuw Limburgs peil en LIFE-project Let the raised bogs grow. (M.139/140-7; M.139/140-8; M.139/140-9; M.139/140- 10) (H7110A, H7120ah)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

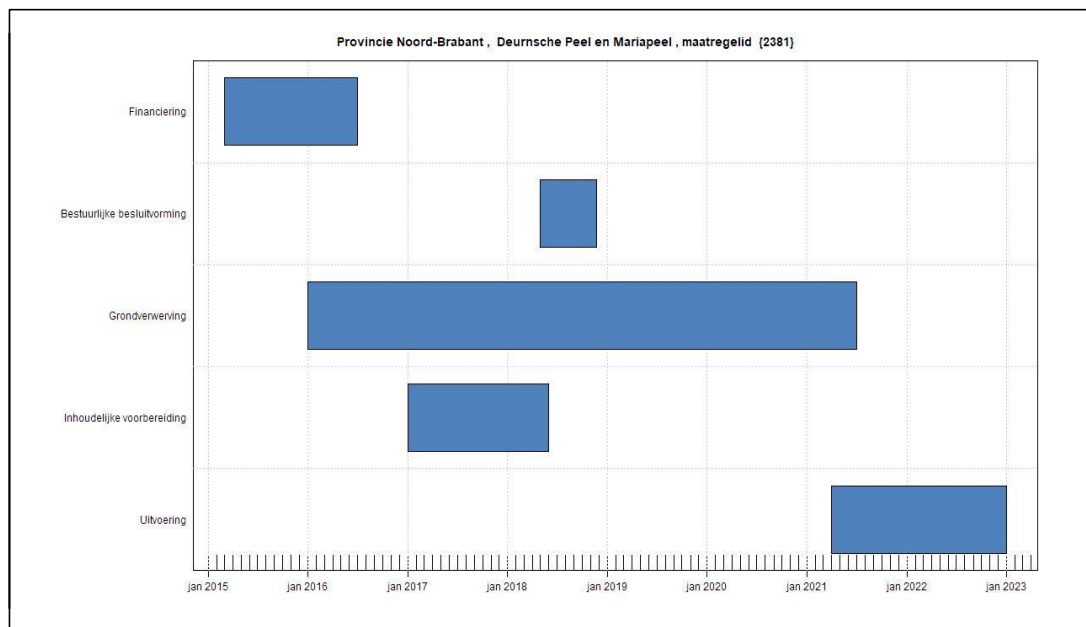
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 139 Deurnsche Peel en Mariapeel

Herstelmaatregel id: 2381

Herstelmaatregel(en):

-2381 G. Uitvoering van GGOR Deurnsche Peel (versie 21-2-2011)* (H7120) voor zover niet opgenomen in de LIFE-aanvraag (M.139/140-9) (H7120ah)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Plan is nog niet onherroepelijk maar op basis van een tussenuitspraak is in grote delen van het plan gestart met de uitvoering

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 139 Deurnsche Peel en Mariapeel

Herstelmaatregel id: 2912

Herstelmaatregel(en):

- 2912 E. Uitvoering van het uitvoeringplan LIFE-project Let the raised bogs grow (Mariapeel- Deurnsche Peel)
- waarin o.a. fijnregeling hydrologie binnen de Mariapeel / Deurnsche Peel (compartimentering) incl de extra uitvoeringsmaatregelen – niet gedekt door LIFE, maar opgenomen in voorkeursscenario GGOR Inrichtingsvisie Deurnsche Peel 2010) (M.139/140-6; M.139/140-7; M.139/140-8; M.139/140-9; M.139/140-10) (H7110A, H7120ah)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 140 Groote Peel

Herstelmaatregel id: 2919

Herstelmaatregel(en):

- 2919 C. Uitvoering van GGOR Groote Peel (versie Eindrapport dd. 21 januari 2009)*, inclusief Haalbaarheidsstudie peilopzet attentiezone Groote Peel dd. 1 april 2011 en de omleiding van de Eeuwelse Loop (Second opinion 8 januari 2013)

- voor zover niet opgenomen in de LIFE-aanvraag Groote Peel (M.139/140-9) (H7120ah)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

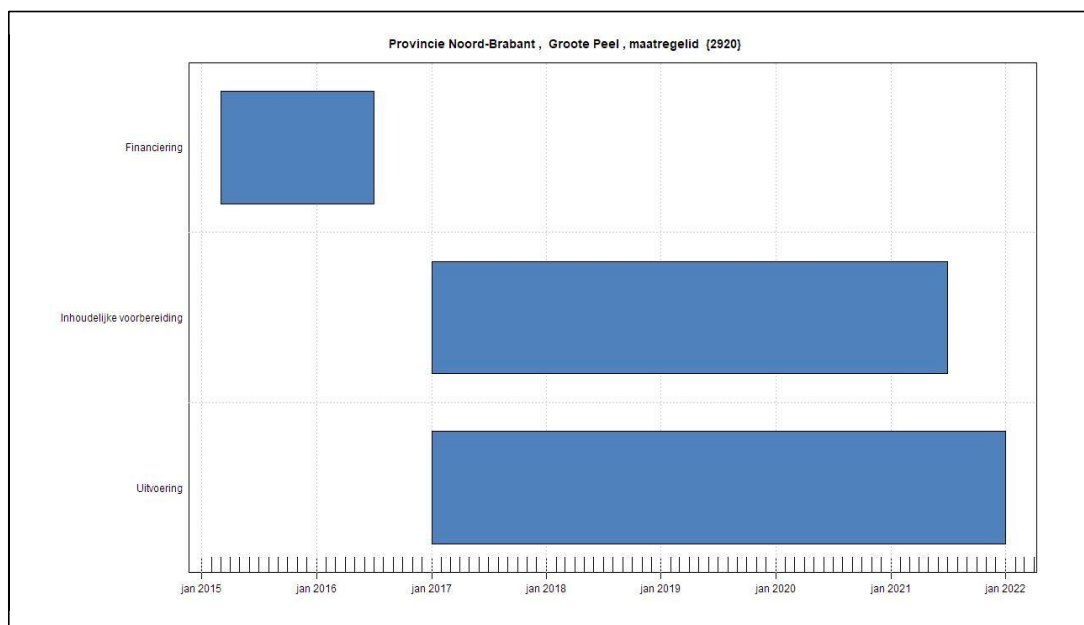
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 140 Grootte Peel

Herstelmaatregel id: 2920

Herstelmaatregel(en):

- 2920 D-H. Uitvoering van GGOR Nieuw Limburgs Peil (M.139/140-9) (H7110A, H7120ah)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Het trekkerschap voor deze maatregelen ligt bij de provincie Limburg. Er is onvoldoende tijd geweest bij hen op te halen wat er wordt ondernomen om de knelpunten op te lossen. Of vult Limburg dit zelf in?

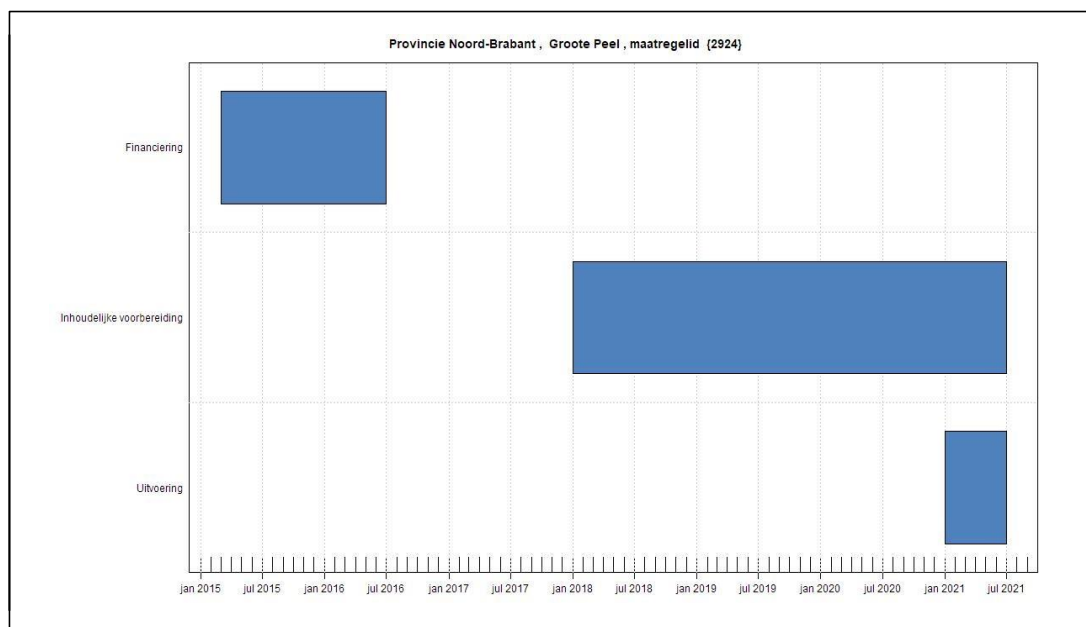
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 140 Groote Peel

Herstelmaatregel id: 2924

Herstelmaatregel(en):

- 2924 Uitvoering van de maatregelen uit de systeemanalyse en het onderzoek naar verbetermogelijkheden voor de gebieden ten oosten van de provinciale weg; GGOR-achtig uitvoerings- pakket (O.139/140-3) (H7120ah)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: n.v.t.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

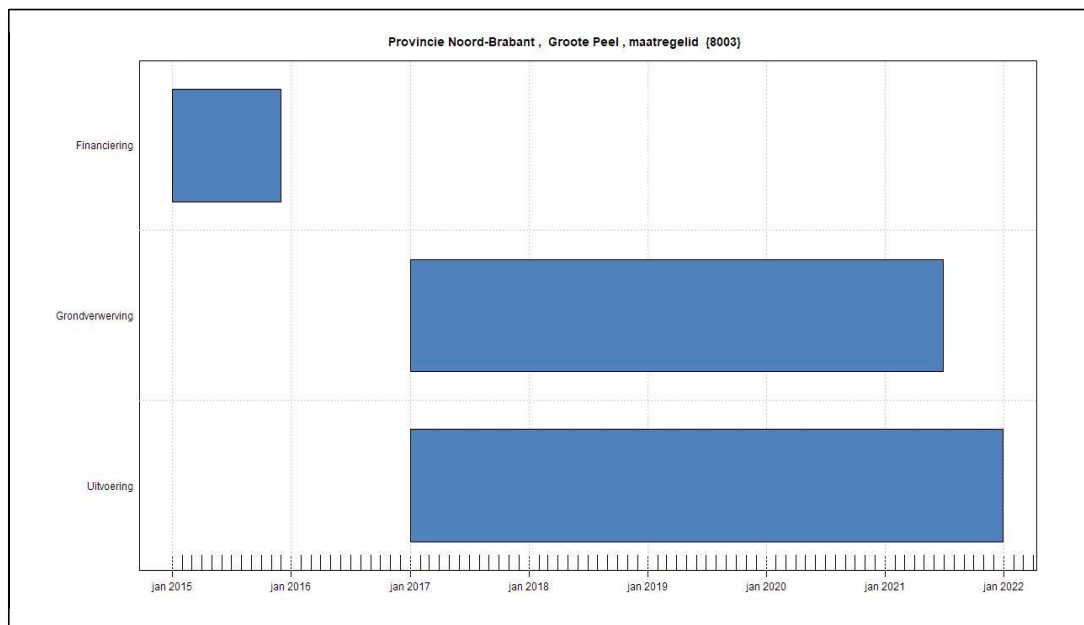
Natura2000-gebied: 140 Groote Peel

Herstelmaatregel id: 8003

Herstelmaatregel(en):

- 8003 Is splitsing van (2917)

- 2917 B. Uitvoering van een uitvoeringsplan voor de Groote Peel, waarin o.a. fijnregeling hydrologie binnen de Groote Peel (compartimentering, laggzone Mussenbaan) via een LIFE-aanvraag (M.139/140-6; M.139/140-7; M.139/140-8; M.139/140-9; M.139/140-10) (H7120ah)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: specifieke acties zijn niet tijdig bekend geworden t.b.v. deze voortgangsrapportage.

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Noord-Brabant

Natura2000-gebied: 140 Groote Peel

Herstelmaatregel id: 8004

Herstelmaatregel(en):

- 8004 Is splitsing van (2917)

- 2917 B. Uitvoering van een uitvoeringsplan voor de Groote Peel, waarin o.a. fijnregeling hydrologie binnen de Groote Peel (compartimentering, laggzone Mussenbaan) via een LIFE-aanvraag (M.139/140-6; M.139/140-7; M.139/140-8; M.139/140-9; M.139/140-10) (H7120ah)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

7.6 Provincie Overijssel

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Overijssel:

Tabel 7.6.1: *Complexe projecten van de Provincie Overijssel*

Natura2000-gebied	aantal
36 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	1
39 Vecht- en Beneden-Reggegebied	3
40 Engbertsdijksvenen	1
41 Boetelerveld	1
42 Sallandse Heuvelrug	1
43 Wierdense Veld	1
45 Springendal en Dal van de Mosbeek	2
46 Bergvennen en Brecklenkampse Veld	1
47 Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	1
48 Lemselermaten	1
49 Dinkelland	3
50 Landgoederen Oldenzaal	2
51 Lonnekermeer	1
53 Buurserzand en Haaksbergerveen	1
54 Witte Veen	1

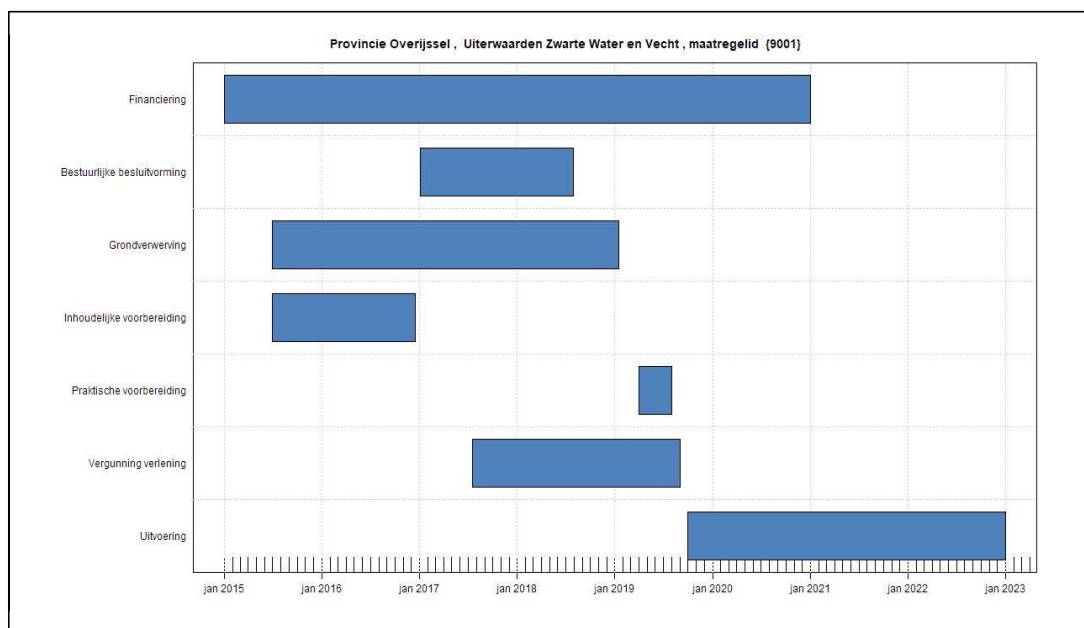
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 36 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Herstelmaatregel id: 9001

Herstelmaatregel(en):

- 9001 Is bundeling van (2793,0888) (H6120, H6510A, H6510B)
 - 0888 M04a Verwerven, herinrichten, verbeteren waterhuishouding percelen in nieuwe natuur EHS inclusief stoppen bemesting (H6120, H6510A, H6510B)
 - 2793 M10 Ontsteden rivieroever (waar mogelijk binnen aangegeven trajecten), tenzij resultaten M09* aangeven dat trend in de kwaliteit of oppervlakte van H6120 en sedimentatie voldoende zijn (H6120)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

* 2735 M09 Onderzoeksopgave vaststellen optreden van actuele zandsedimentatie op locaties van habitatype H6120; dit onderzoek kijkt ook naar de effecten van maatregel M10 op de zandsedimentatie (H6120)

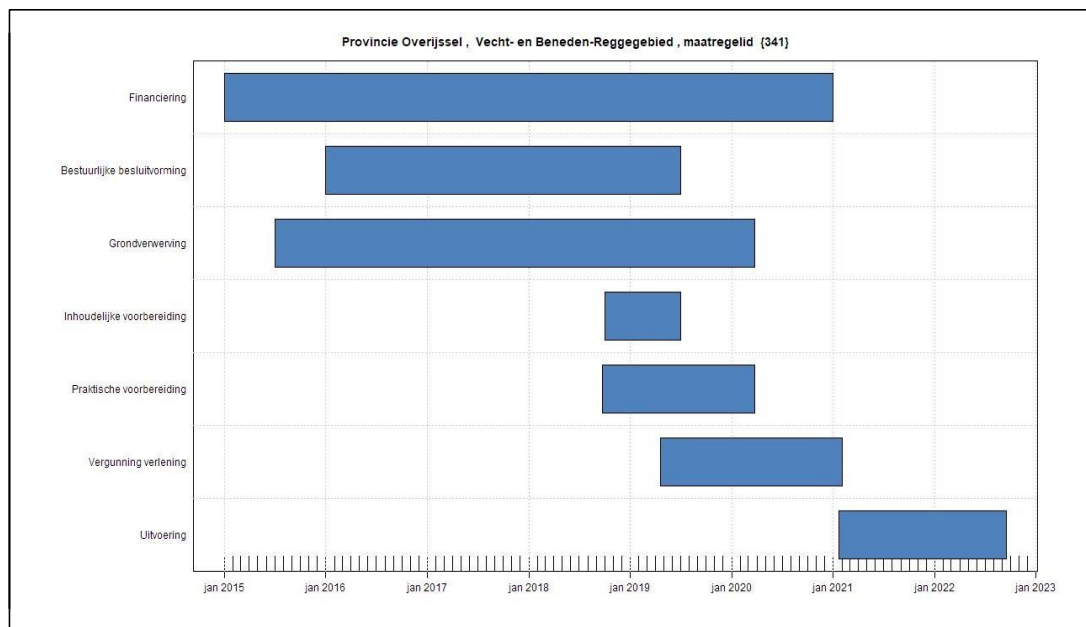
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 39 Vecht- en Beneden-Reggegebied

Herstelmaatregel id: 341

Herstelmaatregel(en):

- 0341 M42 Stoppen bemesting en afgraven/uitmijnen fosfaatrijke toplaag in verworven percelen nieuwe natuur EHS (Vechtdal) (ontgronden) (H6120)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

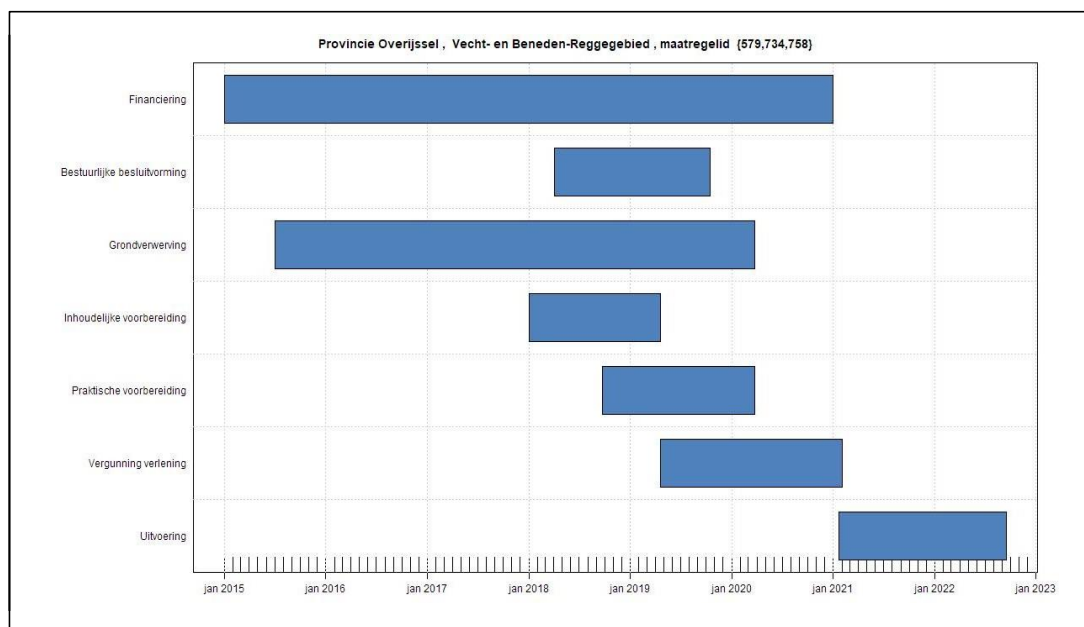
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 39 Vecht- en Beneden-Reggegebied

Herstelmaatregel id: 579, 734, 758

Herstelmaatregel(en):

- 0579 M21 Stoppen bemesting en afgraven/uitmijnen fosfaatrijke toplaag (Eerderhooilanden, lage delen Eerder Achterbroek) (H91E0C)
- 0734 M03c Verwerven, verwijderen ontwatering en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerderhooilanden (H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150, H91E0C)
- 0758 M01e Pachtvrij maken percelen EHS bestaande natuur in Eerder Achterbroek (H3160, H4010A, H7110B, H7150, H91E0C)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

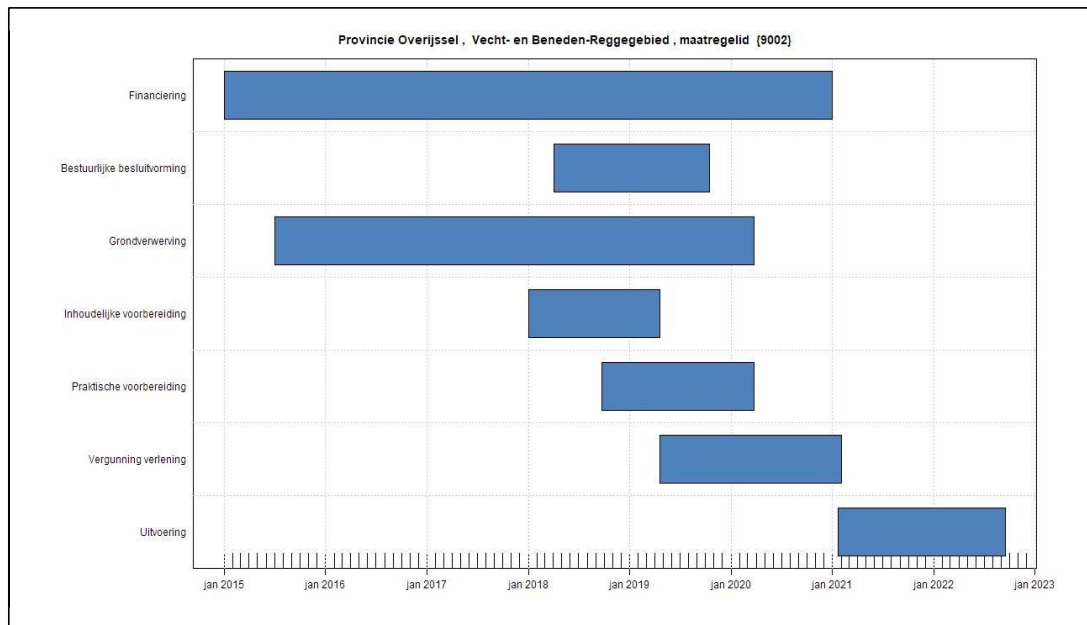
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 39 Vecht- en Beneden-Reggegebied

Herstelmaatregel id: 9002

Herstelmaatregel(en):

- 9002 Is bundeling van (2637, 2791, 1999, 1694, 2107, 2292, 2228, 2089, 1685, 1606, 2626, 1633, 1607, 1020, 2639, 2845, 1178, 2844 (H5130, H6120, H6430A, H7140A, H91E0C, H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150))
- 1020 M10 Verondiepen zomerbed, aanleg meanders en toelaten morfodynamiek Vecht (Vechtdal) (H5130, H6120, H6430A, H7140A, H91E0C)
- 1178 M01b Verminderen ontwaterende invloed Hammerwetering (H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150, H91E0C)
- 1606 M01e Pachtvrijmaken percelen EHS bestaande natuur in Eerder Achterbroek (H7120)
- 1607 M01c Dempen leggerwaterlopen in Eerderachterbroek (herstel waterhuishouding) (H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150, H91E0C)
- 1633 M01f Verwijderen ontwatering (herstel waterhuishouding) en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerder Achterbroek (H3160, H4010A, H7110B, H7150, H91E0C)
- 1685 M03b Pachtvrijmaken percelen EHS bestaande natuur Reggedal (H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150, H91E0C)
- 1694 M04c Verwerven percelen en inrichten buiten EHS en buiten Natura 2000 gebied ten behoeve van herinrichting en peilverhoging Regge (tbv herstel waterhuishouding) (H3160, H4010A, H5130, H6120, H7140A, H7150, H91E0C)
- 1999 M04d Inrichten van verworven nieuwe natuur EHS buiten Natura 2000 gebied ten behoeve van herinrichting en peilverhoging Regge (H3160, H4010A, H5130, H6120, H7140A, H7150, H91E0C)
- 2089 M05b Dempen alle detailontwatering in percelen buiten EHS en buiten Natura 2000-gebied, verlengen buffersloot met infiltratie van oppervlaktewater en stoppen ontwaterde werking van sloot langs Zwarte weg tbv hydrologische bufferzone van Beerzerveld
- 2107 M04b Verwerven percelen en inrichten nieuwe natuur EHS buiten Natura 2000 gebied ten behoeve van herinrichting en peilverhoging Regge (tbv herstel waterhuishouding) (H3160, H4010A, H5130, H6120, H7140A, H7150, H91E0C)
- 2228 M45 Stoppen bemesting en gebruik van pesticide agrarische percelen Arrien (herstel waterhuishouding; waterkwaliteit) (H6120)
- 2292 M04a Herinrichten en peilverhoging Regge (H3160, H4010A, H5130, H6120, H7140A, H7150, H91E0C)
- 2626 M01f Verwijderen ontwatering (herstel waterhuishouding) en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerder Achterbroek (H7120)
- 2637 M03a Verwijderen ontwatering Eerderhooilanden in percelen met status natuur (herstel waterhuishouding) (H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150, H91E0C)
- 2639 M03d Verwijderen ontwatering (herstel waterhuishouding) en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerder hooilanden (H3160, H4010A, H7110B, H7120, H7150, H91E0C)
- 2791 M05a Dempen detailontwatering en verondiepen diepe watergangen in percelen buiten EHS tbv hydrologische bufferzone van Beerzerveld; noodzaak en exacte begrenzing percelen moet nog met detailonderzoek worden uitgezocht; detailonderzoek moet uitsluitel geven over noodzaak en of verwerven noodzakelijk is of met natschaderegeling kan worden gewerkt (H7120, H7150)
- 2844 M05c Marienbergerdijk ophogen/slecht doorlatend maken (H3160, H7120, H7150)
- 2845 M05d Drainerend effect van de gegraven plassen in het Beerzerveld verminderen (middels vooronderzoek) (H3160, H7120, H7150)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

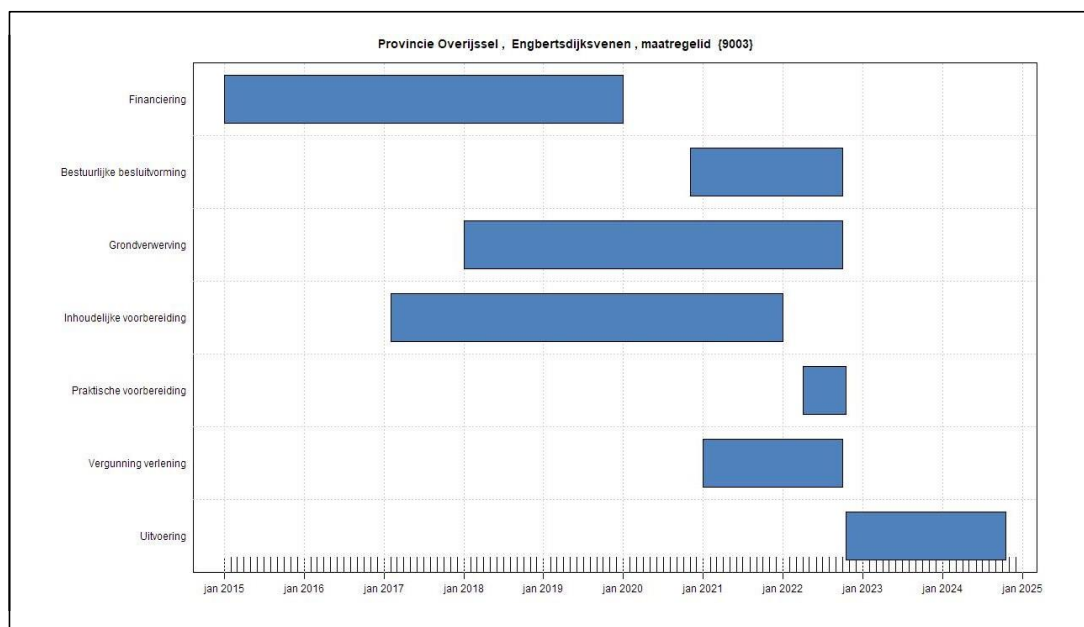
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 40 Engbertsdijksvenen

Herstelmaatregel id: 9003

Herstelmaatregel(en):

- 9003 Is bundeling van (1928,0417,0883,2205,0630,2546,0937,0850,2660,0666) (H7110A, H7120ah)
 - 0417 inrichten lanbouwpercelen zuidkant en noordwest zijde (H7110A, H7120ah)
 - 0630 aanleggen kades, stuw en defosfateringsinstallatie (H7110A, H7120ah)
 - 0666 dempen randsloten en schipsloot (H7110A, H7120ah)
 - 0850 peilverhoging geesters stroomkanaal (H7110A, H7120ah)
 - 0883 randsloten verondiepen (H7110A, H7120ah)
 - 0937 sloten en greppels dempen (binnen n2000) (H7110A, H7120ah)
 - 1928 aanleg gemaal (H7110A, H7120ah)
 - 2205 aanleg bufferzone oostzijde (laggzone) (H7110A, H7120ah)
 - 2546 sloten en greppels dempen (buiten n2000) (H7110A, H7120ah)
 - 2660 realisatie bufferzone westzijde (H7110A, H7120ah)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Zoveel mogelijk zaken parallel laten lopen. Veelvuldig afstemming met BACleden en opdrachtgever.

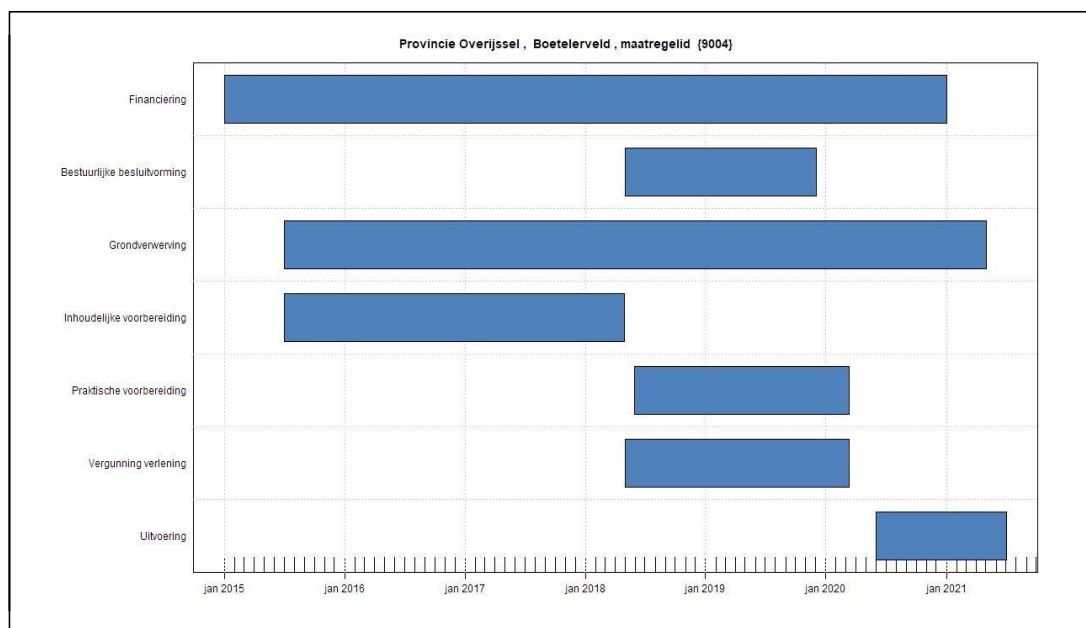
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 41 Boetelerveld

Herstelmaatregel id: 9004

Herstelmaatregel(en):

- 9004 Is bundeling van (1557,2295,0814,2165,1560,1640) (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6410, H7150)
 - 0814 M17 Verwerven percelen, verondiepen kavelsloten tot 40 cm onder maaiveld, eerder instellen zomerpeil volgens meteorologisch gestuurde aanpak waterschap en starten evenwichtsbemesting in percelen ten oosten van Natura 2000 gebied (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6310, H7150)
 - 1557 M18 Verwerven nieuwe natuur EHS, verondiepen kavelsloten tot 40 cm onder maaiveld, eerder instellen zomerpeil volgens meteorologisch gestuurde aanpak waterschap en stoppen bemesting in perceel ten oosten van Natura 2000 gebied (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6410, H7150)
 - 1560 M02 Verondiepen kavelsloten tot 40 cm onder maaiveld, eerder instellen zomerpeil volgens meteorologisch gestuurde aanpak waterschap en voortzetting agrarisch gebruik in percelen ten noordwesten van Natura 2000 gebied (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6410, H7150)
 - 1640 M16 Verwerven percelen, verwijderen ontwatering, herinrichten met herstel van oude slenkenstructuur in percelen ten noordoosten van Natura 2000 gebied (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6410, H7150)
 - 2165 M19 Verondiepen kavelsloten tot 40 cm onder maaiveld, eerder instellen zomerpeil volgens meteorologisch gestuurde aanpak waterschap en stoppen bemesting in verworven perceel in EHS ten oosten van Natura 2000 gebied (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6410, H7150)
 - 2295 M01 Verwijderen ontwatering in percelen grenzend aan de zuidgrens van Natura 2000 gebied (H3130, H4010A, H5130, H6230, H6410, H7150)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplissing: NA

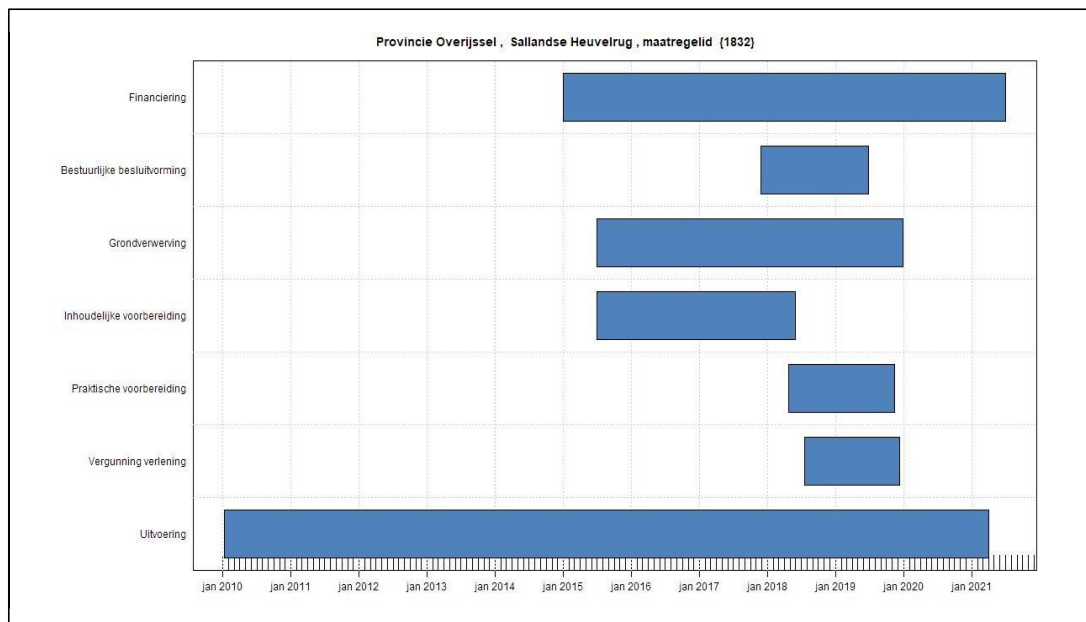
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 42 Sallandse Heuvelrug

Herstelmaatregel id: 1832

Herstelmaatregel(en):

- 1832 afronden inrichting Zunasche heide (H4030)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

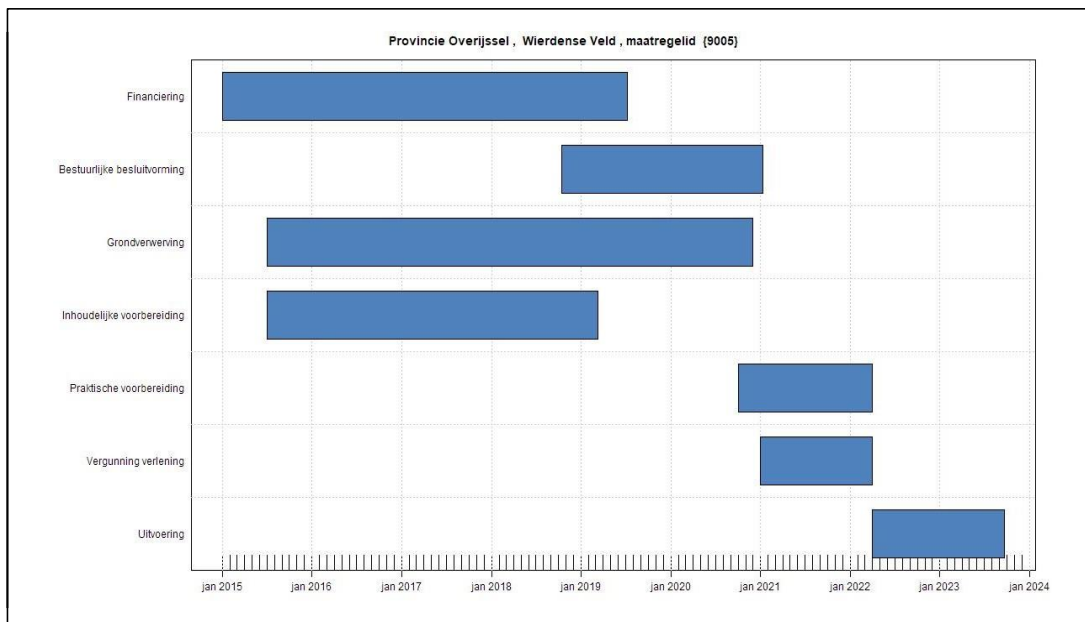
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 43 Wierdense Veld

Herstelmaatregel id: 9005

Herstelmaatregel(en):

- 9005 Is bundeling van (1689,0200,0028,1027,2646,1339,0989,1134,1681,0670,0969) (H7110A, H7120)
 - 0028 M07c Verminderen ontwatering in niet-verworven nieuwe natuur EHS westzijde Natura 2000 gebied; op korte termijn uitzoeken of vernatting met behoud van huidige functie plus natschaderegeling mogelijk is of dat verwerven noodzakelijk is (H7110A, H7120)
 - 0200 M06 optie: Verwerven, inrichten, stoppen onderbemaling en verwijderen ontwatering ten zuidoosten van Natura 2000-gebied: oost van Westerveenweg (ten behoeve van herstel waterhuishouding) (H7110A, H7120)
 - 0670 M04b Verwerven, inrichten, stoppen onderbemaling en verwijderen ontwatering in nieuwe natuur EHS ten zuidoosten van Natura 2000-gebied: west van Westerveenweg (ten behoeve van herstel waterhuishouding) (H7110A, H7120)
 - 0969 M05 optie: Minder diepe ontwatering, aanpassen onderbemaling en aanpassen landbouwgewas (naar grasland) ten zuidoosten van Natura 2000-gebied, oost van Westerveenweg, west van Dwarsdijk (H7110A, H7120)
 - 0989 M11 Verplaatsen in 2009 vergunde verplaatsing grondwateronttrekking van 2 miljoen m3/j van Nijverdalsestraat naar RectumYpelo (ten behoeve van herstel waterhuishouding) (H7110A, H7120)
 - 1027 M07d Verminderen ontwatering in percelen buiten EHS en buiten Natura 2000 gebied aan de westzijde Natura 2000 gebied; op korte termijn uitzoeken of vernatting met behoud van huidige functie plus natschaderegeling mogelijk is of dat verwerven noodzakelijk is (H7110A, H7120)
 - 1134 M13 Peilverhoging in Hogelaarsleiding (H7110A, H7120)
 - 1339 M10 Stoppen grondwateronttrekking voor landbouw (beregening en proceswater) in omgeving van Natura 2000 gebied indien een knelpunt (H7110A, H7120)
 - 1681 M04a Inrichten, stoppen onderbemaling en verwijderen ontwatering in verworven nieuwe natuur EHS ten zuidoosten van Natura 2000-gebied en westelijk van Westerveenweg (H7110A, H7120)
 - 1689 M07b Verwerven en verminderen ontwatering in niet-verworven nieuwe natuur EHS binnen Natura 2000 gebied (zuidwestelijk deel); (ten behoeve van herstel waterhuishouding) (H7110A, H7120)
 - 2646 M07a Inrichten en verwijderen ontwatering in verworven nieuwe natuur EHS westzijde Natura 2000 gebied (H7110A, H7120)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

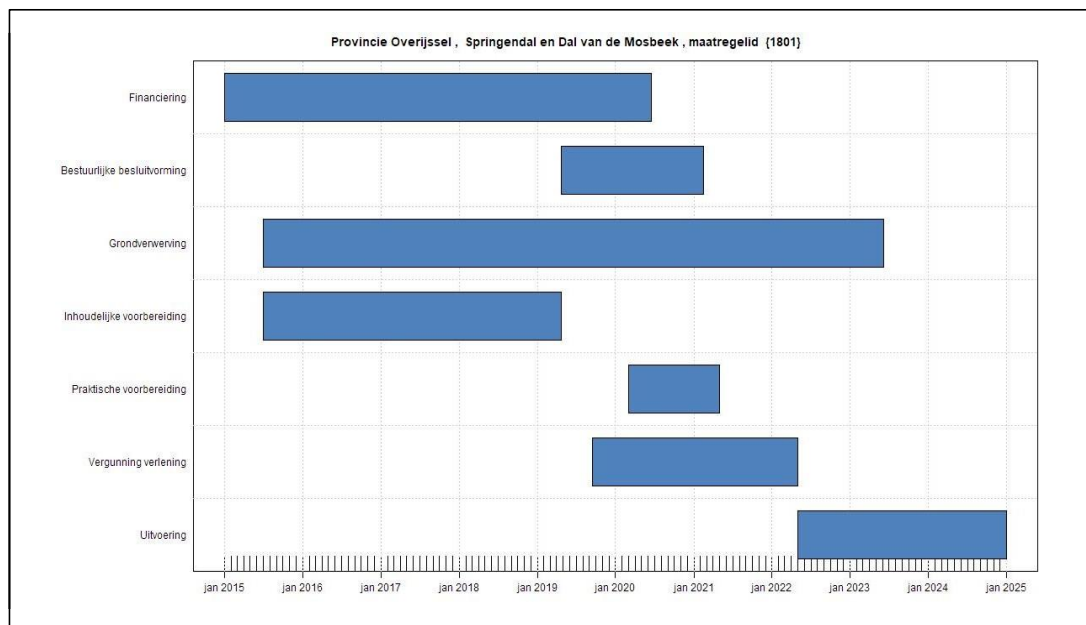
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 45 Springendal en Dal van de Mosbeek

Herstelmaatregel id: 1801

Herstelmaatregel(en):

- 1801 M039 Omvormen landbouwgronden: stoppen bemesting, omvormen naar natuur (hak- hout): - smalle zone van Bovenesch langs huidige reservaat Hazelbekke (H7140A)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

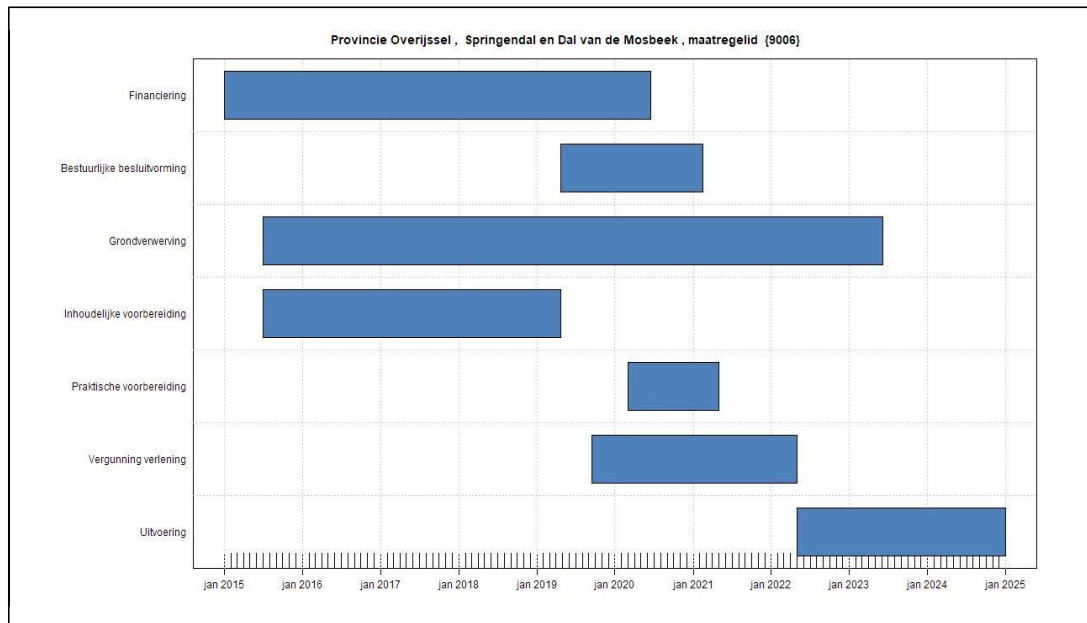
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 45 Springendal en Dal van de Mosbeek

Herstelmaatregel id: 9006

Herstelmaatregel(en):

- 9006 Is bundeling van 1348, 0773, 2535, 0862, 0021, 2585, 1384, 0600, 1561, 1533, 0132, 2580, 0570, 1216, 1452, 2316, 1319, 1376 (H91E0C, H4010A, H6230, H6410, H7230, H7140A, H6410, H7150, H91E0C, H4030, H5130)
- 0021 M018 Aanleg waterretentie voor opvangen piekafvoeren uit landbouwpercelen: - twee locaties zuidkant Mosbeek (H91E0C)
- 0132 M016 Omvormen landbouwgronden: dempen sloten, opheffen buisdrainage, stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag (o.a. herstel waterhuishouding en ontgronden): - landbouwgronden rond het brongebied van de Mosbeek (tbv Mosbeek) (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230)
- 0570 M111 Stoppen mestuit/afspoeling op gronden in intrekgebied van H6410; vooronderzoek naar begrenzing en termijn waarop de maatregelen moeten worden genomen nodig (herstel waterhuishouding; waterkwaliteit) (H6410)
- 0600 M017 Omvormen landbouwgronden: dempen sloten, opheffen buisdrainage, stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag (o.a. herstel waterhuishouding en ontgronden): - gedeelte van landbouwgronden van erve De WitkerWeersink -> uitwerking op basis van vooronderzoek (tbv Mosbeek) (H4030, H5130, H7140A)
- 0773 M017 Omvormen landbouwgronden: dempen sloten, opheffen buisdrainage, stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag (o.a. herstel waterhuishouding en ontgronden): - gedeelte van landbouwgronden van erve De WitkerWeersink -> uitwerking op basis van vooronderzoek (tbv Mosbeek) (H91E0C)
- 0862 M018 Aanleg waterretentie voor opvangen piekafvoeren uit landbouwpercelen: - twee locaties zuidkant Mosbeek (H7140A)
- 1216 M022 Omvormen landbouwgronden: stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag: - perceel ten zuiden van Scholte Nieling (tbv brongebied Mosbeek) (H91E0C)
- 1319 M038 Aanpassen erf van Erve Hazelbekke tbv verhogen beekprofiel (Hazelbekke) (H91E0C)
- 1348 M040 Aanleg waterretentie voor opvangen piekafvoeren uit landbouwpercelen nabij Scholte Linde aan noordkant Hazelbekke (H91E0C)
- 1376 M022 Omvormen landbouwgronden: stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag: - perceel ten zuiden van Scholte Nieling (tbv brongebied Mosbeek) (H7140A)
- 1384 M019 Stoppen bemesting in landbouwperceel (tbv Mosbeek) (H91E0C)
- 1452 M013 Herinrichting van verworven perceel met voormalige camping 't Lippert conform inrichtingsplan 'Terug naar de Bron Het Lippert, 2011' (H6230, H6410)
- 1533 M016 Omvormen landbouwgronden: dempen sloten, opheffen buisdrainage, stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag (o.a. herstel waterhuishouding en ontgronden): - landbouwgronden rond het brongebied van de Mosbeek (tbv Mosbeek) (H4030, H5130, H7140A)
- 1561 M016 Omvormen landbouwgronden: dempen sloten, opheffen buisdrainage, stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag (o.a. herstel waterhuishouding en ontgronden): - landbouwgronden rond het brongebied van de Mosbeek (tbv Mosbeek) (H91E0C)
- 2316 M044 Dempen/ sterk verondiepen sloot: - sloot langs Roezebergweg (H4010A, H7150)
- 2535 M018 Aanleg waterretentie voor opvangen piekafvoeren uit landbouwpercelen: - twee locaties zuidkant Mosbeek (H6230, H6410, H7230)
- 2580 M013 Herinrichting van verworven perceel met voormalige camping 't Lippert conform inrichtingsplan 'Terug naar de Bron Het Lippert, 2011' (H91E0C)
- 2585 M017 Omvormen landbouwgronden: dempen sloten, opheffen buisdrainage, stoppen bemesting, verwijderen fosfaatrijke toplaag (o.a. herstel waterhuishouding en ontgronden): - gedeelte van landbouwgronden van erve De WitkerWeersink -> uitwerking op basis van vooronderzoek (tbv Mosbeek) (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

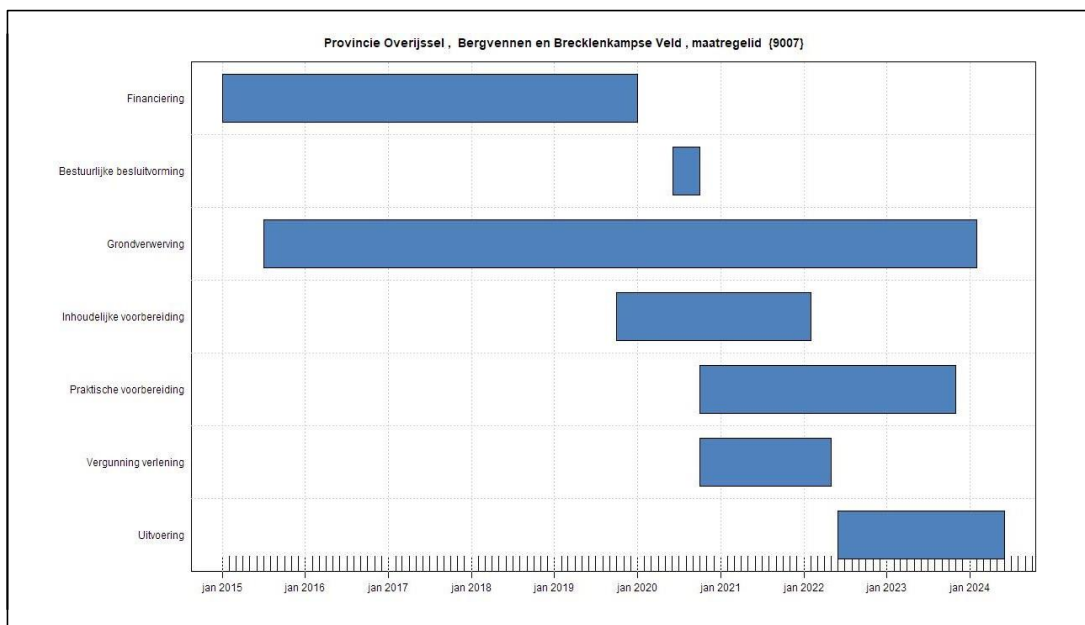
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 46 Bergvennen en Brecklenkampse Veld

Herstelmaatregel id: 9007

Herstelmaatregel(en):

- 9007 Is bundeling van 0239, 2053, 2866, 0776, 0276, 1156, 2438, 0063, 0686, 0527, 1015, 1042, 1374, 2608, 0065, 0945, 0696, 0009 (H5130, H7230, H3130, H4010A, H6410, H7150, H2320, H3110, H4030, H6230)
- 0009 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H5130)
- 0063 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H7230)
- 0065 M02b Dempen van waterleiding 33-0-02-4 (ten behoeve van herstel waterhuishouding) (H3130, H4010A, H6410, H7150, H7230)
- 0239 M03d vervangende afwatering camping en aangrenzende landbouwperceel (H3130, H4010A, H7150)
- 0276 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H2320)
- 0527 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H4010A)
- 0686 M03c verminderen ontwatering en tegengaan natschade op camping (H3110, H3130, H4010A, H7150)
- 0696 M03b dempen/verduikeren ontwateringsloot ten zuiden van gebied (H3110, H3130, H4010A, H7150)
- 0776 M03d vervangende afwatering camping en aangrenzende landbouwperceel (H3110)
- 0945 M03a verwerven, opnieuw inrichten en vernatting landbouwgebied ten zuidoosten van Bergvennen (H3110, H3130, H4010A, H7150)
- 1015 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H7150)
- 1042 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H4030)
- 1156 M01x uitwerken maatregelen gericht op verminderen ontwatering in de directe omgeving (H3110, H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230)
- 1374 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H3110)
- 2053 M03e verminderen ontwatering en tegengaan natschade op landbouwperceel ten zuiden van de camping (H3110, H3130, H4010A, H7150)
- 2438 M02b Dempen van waterleiding 33-0-02-4 (ten behoeve van herstel waterhuishouding) (H6230)
- 2608 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H6230, H6410)
- 2866 M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing (H3130)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

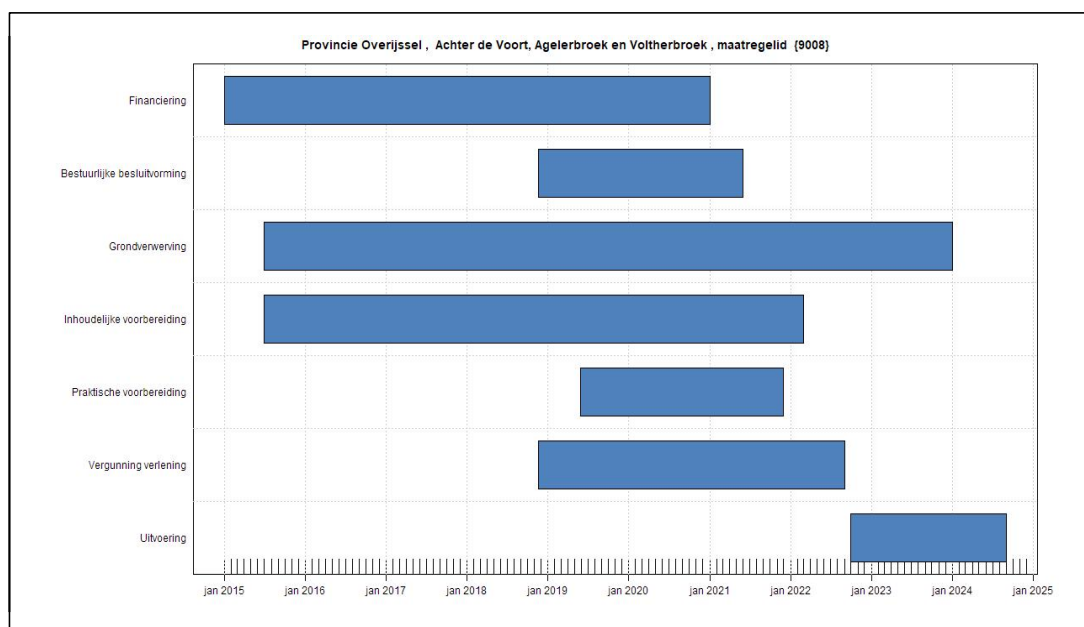
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 47 Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek

Herstelmaatregel id: 9008

Herstelmaatregel(en):

- 9008 Is bundeling van 1396, 2661, 1932, 0421, 1102, 1718 (H6410, H91E0C, H3130, H9160A)
 - 0421 weghalen of sterke verlaging van de kade en stuw aan de noordzijde van het agelerbroek (H6410, H91E0C)
 - 1102 nieuwe onderleider en verbinding peiingsbeek met nieuwe landbouwfwatering buiten de hydrologische bufferzone westelijk van agelerbroek (H3130, H6410, H91E0C)
 - 1396 inrichten hydrologische bufferzone ten oosten, noorden en westen van het agelerbroek: sterk verondiepen tilligerbeek en verleggen peiingsbeek en verwijderen randsloten agelerbroek en detailontwatering (H3130, H6410, H91E0C)
 - 1718 inrichten hydrologische bufferzone aan westkant van achter de voort (H9160A, H91E0C)
 - 1932 vernatten en stopzetten bemesting in twee landbouwpercelen binnen n2000-begrenzing (H91E0C)
 - 2661 nieuwe landbouwfwatering buiten de hydrologische bufferzone westelijk van agelerbroek (in het verlengde van peiingsbeek) en verbeteren huidige waterloop ten noorden agelerbroek (H91E0C)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Zoveel mogelijk parallel laten lopen, bijvoorbeeld RO, vergunningen, grondverwerving en voorbereiding aanbesteding.

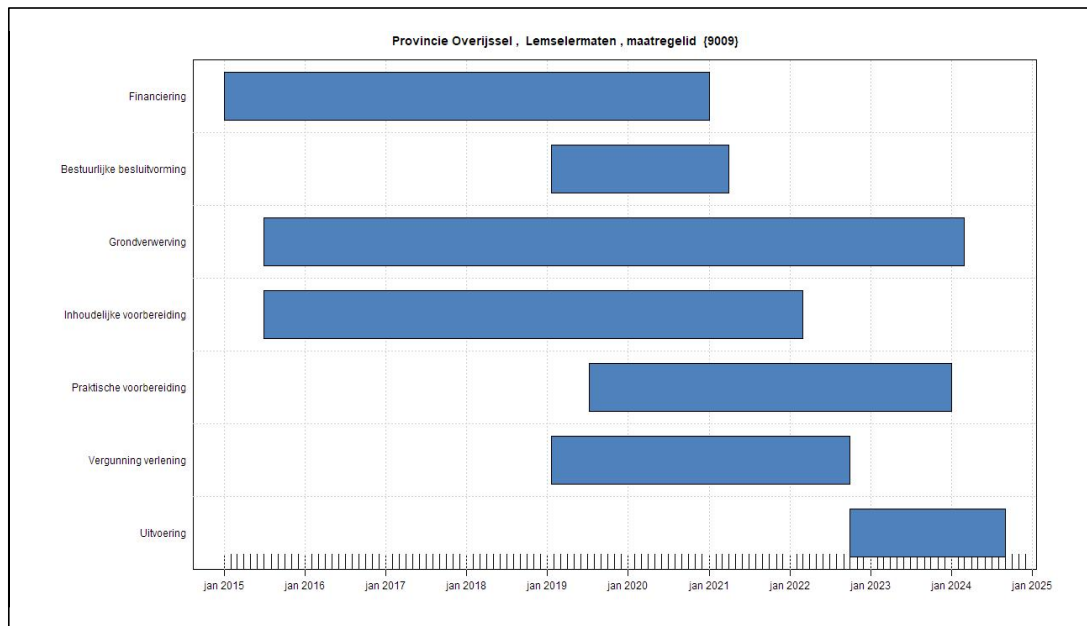
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 48 Lemselermaten

Herstelmaatregel id: 9009

Herstelmaatregel(en):

- 9009 Is bundeling van 1234, 0761, 1966, 1485, 0740, 1696, 1037, 1126, 0012, 2370, 1397, 2308, 0133, 2050, 2625, 2183, 0336, 0788 (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 0012 M19 Verwijderen ontwatering en nader in te vullen oplossing voor omgang met vernatting nabij trace rondweg Weerselo (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 0133 M06 Voorkomen inundatie beekdal Weerselerbeek bij piekafvoeren door bekading of verdeelwerk (H7150, H7230)
- 0336 M06 Voorkomen inundatie beekdal Weerselerbeek bij piekafvoeren door bekading of verdeelwerk (H7150, H7230)
- 0740 M24 Verondiepen Weerselerbeek en Dolland Beek (ca 30 cm -mv) (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 0761 M01 verwijderen ontwatering (sloten en buis drainage) en inrichten in verworven EHS percelen binnen Natura 2000 gebied (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 0788 M25 Verondiepen sloot (DollandBeek) gelegen tussen percelen behorend bij de maatregelen M16 en M18 (H4010A, H7150, H7230, H91E0C)
- 1037 M22 Verwijderen ontwatering en natschaderegeling (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 1126 M21 Verwijderen ontwatering en ophogen landbouwgrond (herstel waterhuishouding) (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 1234 M06 Voorkomen inundatie beekdal Weerselerbeek bij piekafvoeren door bekading of verdeelwerk (H6410)
- 1397 M14 Vergoeding natschade (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 1485 M11 Omvorming landbouwpercelen naar natuur binnen Natura 2000 gebied en (lokaal) fosfaatrijke toplaag verwijderen (ontgronden) (H6410, H7230, H91E0C)
- 1696 M23 Verwijderen ontwatering zonder natschade landbouw (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 1966 M16 Ophogen landbouwgrond (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 2050 M25 Verondiepen sloot (DollandBeek) gelegen tussen percelen behorend bij de maatregelen M16 en M18 (H6230, H6410)
- 2183 M18 Verwerven van, verwijderen ontwatering (sloten en buisdrainage) in en inrichting van EHS percelen buiten Natura 2000 gebied (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 2308 M13 verwerven percelen, verwijderen ontwatering (sloten en buisdrainage) en inrichten binnen Natura 2000 gebied (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 2370 M17 Verwijderen ontwatering (sloten en buisdrainage) en inrichting in verworven EHS percelen buiten Natura 2000 gebied (H4010A, H6230, H6410, H7150, H7230, H91E0C)
- 2625 M06 Voorkomen inundatie beekdal Weerselerbeek bij piekafvoeren door bekading of verdeelwerk (H91E0C)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Zoveel mogelijk parallel laten lopen, bijvoorbeeld RO, vergunningen, grondverwerving en voorbereiding aanbesteding.

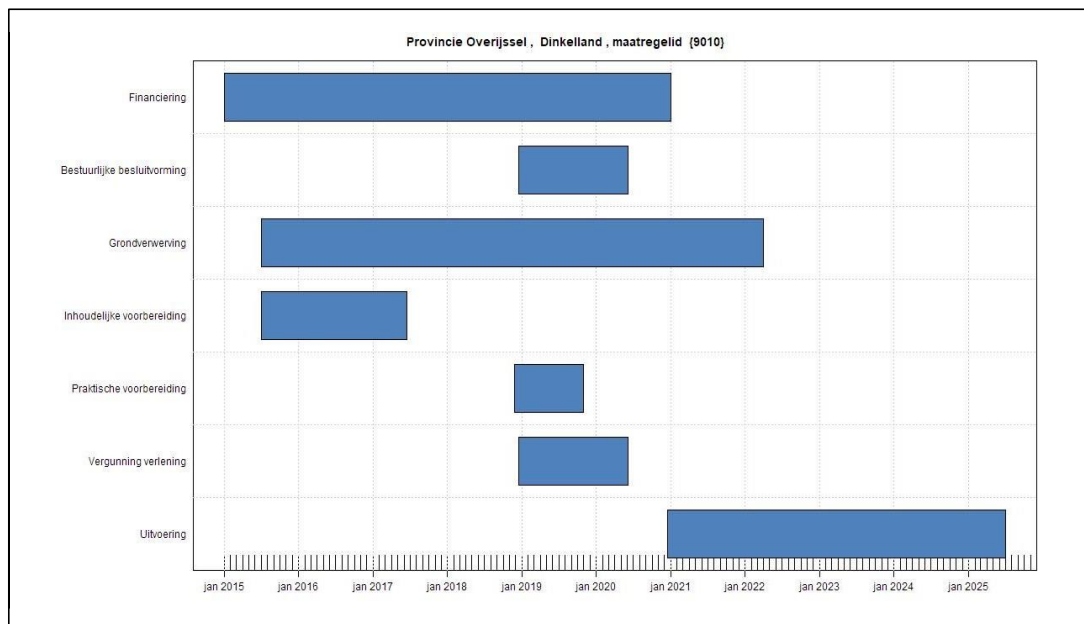
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 49 Dinkelland

Herstelmaatregel id: 9010

Herstelmaatregel(en):

- 9010 Is bundeling van 1148, 0604, 2763, 0617, 2675, 0594, 0795, 1380, 1969, 1532, 2184, 1988, 2559, 1838, 0964, 2290, 2708, 2106 (H6230, H6410, H7150, H91E0C, H4030, H4010A, H3130)
 - 0594 M01b Verwerven, verwijderen ontwatering (dempen sloten, verwijderen buisdrains) en inrichten percelen nieuwe natuur EHS en binnen Natura 2000 gebied (rond Stroothuizen, rond Beuninger Achterveld, rond Punthuizen) (H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 0604 M16 Stoppen bemesting in percelen binnen N2000 gebied en stoppen bemesting van percelen in lokaal intrekgebied van Natura 2000 gebied (Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen, Dinkeldal) (H4030)
 - 0617 M16 Stoppen bemesting in percelen binnen N2000 gebied en stoppen bemesting van percelen in lokaal intrekgebied van Natura 2000 gebied (Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen, Dinkeldal) (H4010A)
 - 0795 M16 Stoppen bemesting in percelen binnen N2000 gebied en stoppen bemesting van percelen in lokaal intrekgebied van Natura 2000 gebied (Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen, Dinkeldal) (H6410)
 - 0964 M01a Verwijderen ontwatering (dempen sloten, verwijderen buisdrains) en inrichten percelen nieuwe natuur EHS en binnen Natura 2000 gebied (rond Stroothuizen, rond Beuninger Achterveld, rond Punthuizen) (H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 1148 M30 Lokaal ophogen maaiveld met grond, verondiepen lokale ontwatering, verleggen detailontwatering op Puntbeek en leggerloop 32010002 (herstel waterhuishouding; grondwaterregime) (H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 1380 M16 Stoppen bemesting in percelen binnen N2000 gebied en stoppen bemesting van percelen in lokaal intrekgebied van Natura 2000 gebied (Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen, Dinkeldal) (H3130)
 - 1532 M23 Ondiep afgraven/ uitgraven oorspronkelijke laagten voor natuurherstel in voormalig landbouwpercelen (omgeving Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen) (H4030, H6410)
 - 1838 M29 Dempen greppel in Beuninger Achterheide (H3130, H4010A)
 - 1969 M01b Verwerven, verwijderen ontwatering (dempen sloten, verwijderen buisdrains) en inrichten percelen nieuwe natuur EHS en binnen Natura 2000 gebied (rond Stroothuizen, rond Beuninger Achterveld, rond Punthuizen) (H4010A)
 - 1988 M27 Verwerven, verwijderen detailontwatering, stoppen agrarisch gebruik in verworven nieuwe natuur EHS buiten Natura 2000 gebied ivm sterke vernatting, eventueel inrichten (voor Stroothuizen, Beuninger Achterveld) (H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 2106 M03b Optie 1 voor perceel noord van Natura 2000-begrenzing Stroothuizen (buiten EHS): verwijderen huidige detailontwatering, ophogen bodem met voorzetting agrarisch gebruik; deze maatregel kan leiden tot een sterkere vermessing van het grondwater en daarmee nadelig zijn voor behoud van kwelafhankelijke habitattypen in Stroothuizen. Met onderzoeksopgave M11* wordt keuze gemaakt. (H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 2184 M26 Verwijderen detailontwatering, stoppen agrarisch gebruik in verworven nieuwe natuur EHS buiten Natura 2000 gebied ivm met sterke vernatting, eventueel inrichten (voor Stroothuizen) (H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 2290 M03a Dempen leggerwaterloop (voor Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen) (H3130, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 2559 M28 Verondiepen leggerwaterloop (voor Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen) (H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150, H91E0C)
 - 2675 M16 Stoppen bemesting in percelen binnen N2000 gebied en stoppen bemesting van percelen in lokaal intrekgebied van Natura 2000 gebied (Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen, Dinkeldal) (H6230)
 - 2708 M03a Dempen leggerwaterloop (voor Stroothuizen, Beuninger Achterveld, Punthuizen) (H4010A)
 - 2763 M14a Dempen sloot op grens Nederland-Duitsland ten zuidoosten van Punthuizen (herstel waterhuishouding) (H3130, H4010A, H6230, H6410, H7150)

Prognose: Tijdigheid uitvoering maatregel staat onder druk.

Oplossing: Meer (tijd/geld) investeren in het bereiken van overeenstemming met grondeigenaren in het minnelijke traject of alvast medewerking op basis van vrijwilligheid. Omwille van de voortgang tijdig keuzes maken tussen het minnelijke traject of onteigening.

* M11 herstel chemische kwaliteit: Onderzoeksopgave: effecten van bemesting op de chemische samenstelling van grondwater dat toestroomt naar kwelafhankelijke habitattypen; in bijzonder gaat het om waar de intrekgebieden van kwelzones liggen in Stroothuizen, Snoeyinksbeek en Dinkeldal, welke percelen dragen sterk bij aan vermesting van het toestromende grondwater. Verminderen bemesting in intrekgebied buiten Natura 2000 gebied. Indien noodzakelijk leidt het onderzoek tot localiseren van percelen waar bemesting wordt gestopt

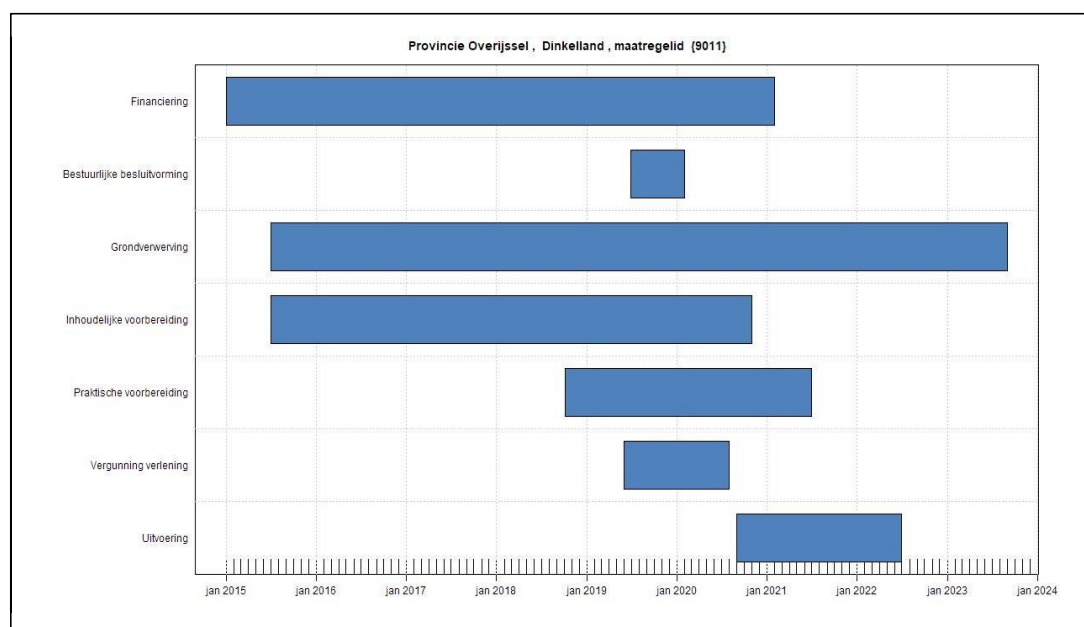
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 49 Dinkelland

Herstelmaatregel id: 9011

Herstelmaatregel(en):

- 9011 Is bundeling van 1702,2059,0694,2595 (H6120, H91E0C)
 - 0694 M17 In zone van 25 m langs weerszijde Dinkel binnen N2000 gebied: stoppen bemesting, stoppen weghalen gesedimenteerd zand, gerichte begrazing door vee op oeverwallen en maaien en afvoeren (jaarlijks) (Dinkeldal) (herstel waterdynamiek) (H6120)
 - 1702 M01c Omleggen leggerwaterlopen in Dinkeldal (H91E0C)
 - 2059 M01d Verwerven grond of vergoeden vernattingschade in verband met dempen waterloop in Dinkeldal (H91E0C)
 - 2595 M09 Verwijderen oeverbescherming Dinkel binnen Natura 2000 gebied en toestaan erosie (H6120)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

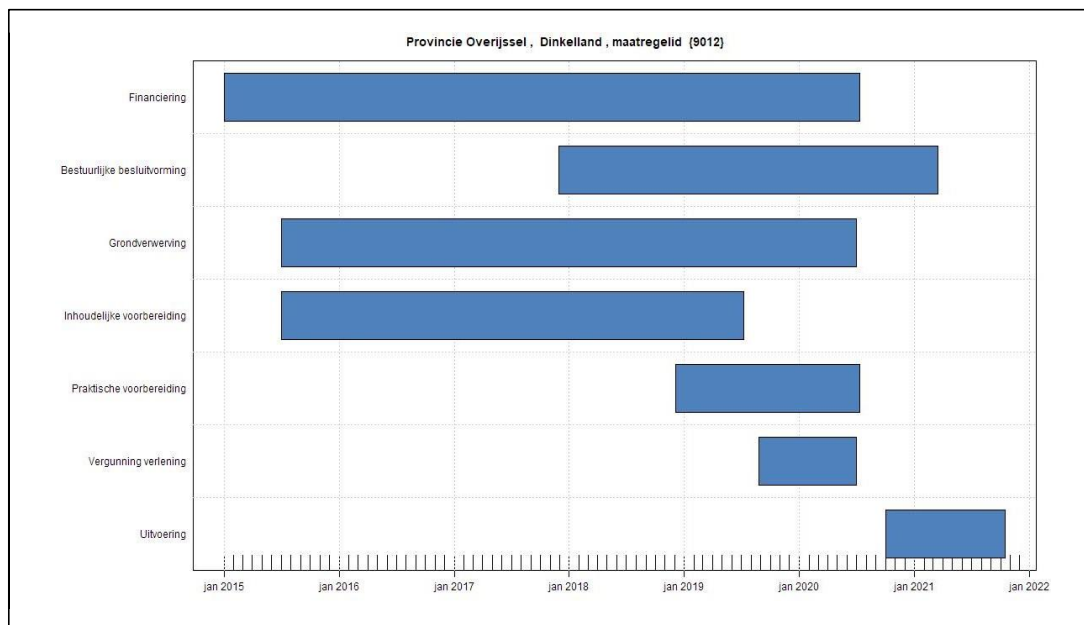
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 49 Dinkelland

Herstelmaatregel id: 9012

Herstelmaatregel(en):

- 9012 Is bundeling van 2607, 2541, 2034 (H6410, H91E0C)
- 2034 M06c Eventueel verwerven perceel buiten EHS ivm verondiepen Snoeyinksbeek (H6410, H91E0C)
- 2541 M06a Verondiepen Snoeyinksbeek (H6410, H91E0C)
- 2607 M06b Verwerven beheergebied EHS ivm verondiepen Snoeyinksbeek (H6410, H91E0C)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 50 Landgoederen Oldenzaal

Herstelmaatregel id: 104

Herstelmaatregel(en):

- 0104 M03b herinrichting Rossumerbeek: verwerven en inrichten gronden binnen en buiten N2000 (H9160A, H91E0C)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

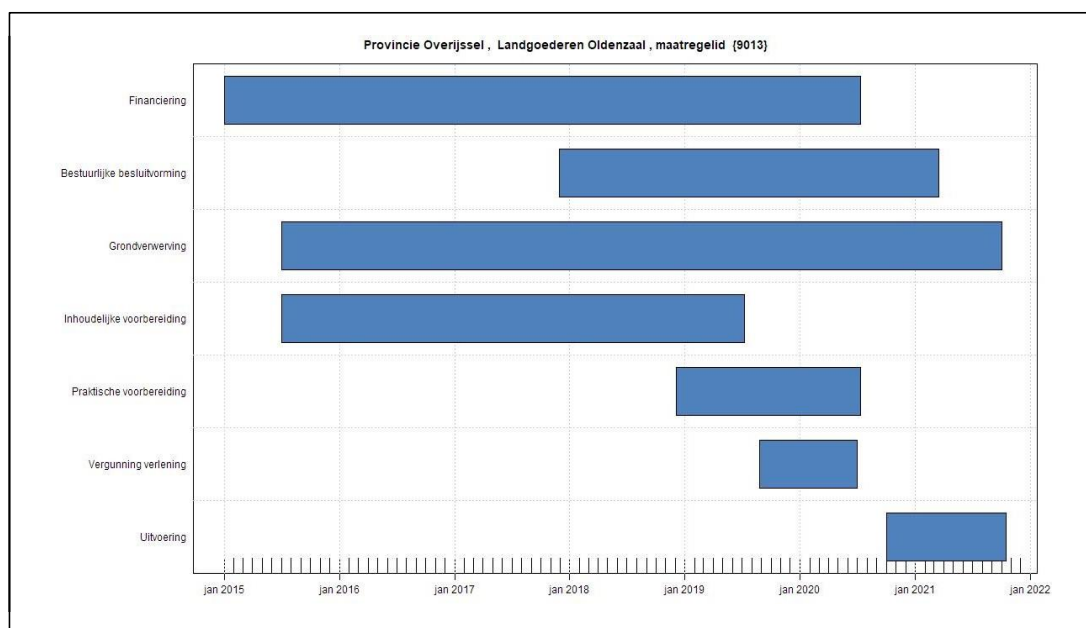
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 50 Landgoederen Oldenzaal

Herstelmaatregel id: 9013

Herstelmaatregel(en):

- 9013 Is bundeling van 0908, 0248, 2304, 2095, 1188, 1846, 0477, 0042, 2867, 0282, 2496 (H91E0C, H9160A)
 - 0042 M06 Herinrichting Weerselose beek (H91E0C)
 - 0248 M01d herinrichting Snoeyinksbeek: verondiepen (H9160A, H91E0C)
 - 0282 M01c herinrichting Snoeyinksbeek: verwerven en inrichten gronden oostflank buiten N2000 (H91E0C)
 - 0477 M01a herinrichting Snoeyinksbeek: verwerven en inrichten gronden westflank buiten N2000 (H9160A, H91E0C)
 - 0908 M02a herinrichting Stakenbeek: verwerven en inrichten gronden en verondiepen beek (H9160A, H91E0C)
 - 1188 M02b herinrichting Stakenbeek: verminderen toestroom nutriëntenrijk water oostflank, buiten N2000 (H9160A, H91E0C)
 - 1846 M01b herinrichting Snoeyinksbeek: verwerven en inrichten gronden binnen begrenzing (H9160A)
 - 2095 M03a herinrichting Rossumerbeek: verwerven en inrichten gronden oostzijde, buiten N2000 (H9160A, H91E0C)
 - 2304 M04 herinrichting Roelinksbeek: verwerven en inrichten gronden binnen en buiten N2000-begrenzing (H9160A, H91E0C)
 - 2496 M01c herinrichting Snoeyinksbeek: verwerven en inrichten gronden oostflank buiten N2000 (H9160A)
 - 2867 M01c herinrichting Snoeyinksbeek: verwerven en inrichten gronden oostflank buiten N2000 (H91E0C)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 51 Lonnekermeer

Herstelmaatregel id: 9014

Herstelmaatregel(en):

- 9014 Is bundeling van 2604, 1278, 2452, 0443, 2158, 0383, 2771, 0182, 1621, 1903, 2085, 0169, 1875, 1159, 0647, 1497, 0660, 2202 (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 0169 M07i Verminderen interne ontwatering: Verondiepen winkelhaakvormig slootje in het zuiden (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 0182 M07f Verminderen interne ontwatering: Verondiepen zuidelijke sloot van het zuidelijke hooimaatje (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 0383 M07h Verminderen interne ontwatering: Verondiepen bermsloten ten zuiden en noorden van Blankenbellingsbeek nabij Groot Lonnekermeer (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 0443 M07a Verminderen interne ontwatering: Watergang dempen (H6230)
 - 0647 M04c Dempen sloot tussen Blankenbellingsbeek en Groot Lonnekermeer (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 0660 M04b Verondiepen Blankenbellingsbeek (in grasland) (H6410, H7150)
 - 1159 M04d Verwerven en inrichten (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 1278 M07k Verminderen interne ontwatering: Dempen greppeltjes (H4010A)
 - 1497 M04b Verondiepen Blankenbellingsbeek (in grasland) (H3130, H3160, H4010A, H6230)
 - 1621 M07c Verminderen interne ontwatering: Herprofileren slenk (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 1875 M02 Hoger waterpeil Koppelleiding (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 1903 M07b Verminderen interne ontwatering: Verondiepen bermsloten (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 2085 M07a Verminderen interne ontwatering: Watergang dempen (H3130, H3160, H4010A, H6410, H7150)
 - 2158 M07l Verminderen interne ontwatering: Dempen sloot (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 2202 M04a Verondiepen bovenloop Blankenbellingsbeek (tussen graslandjes) (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 2452 M07k Verminderen interne ontwatering: Dempen greppeltjes (H3130, H3160, H6230, H6410, H7150)
 - 2604 M07j Verminderen interne ontwatering: Dempen slootje tussen zuidelijke hooimaatje en voormalige akker. (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)
 - 2771 M07g Verminderen interne ontwatering: Verondiepen bermsloot (H3130, H3160, H4010A, H6230, H6410, H7150)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

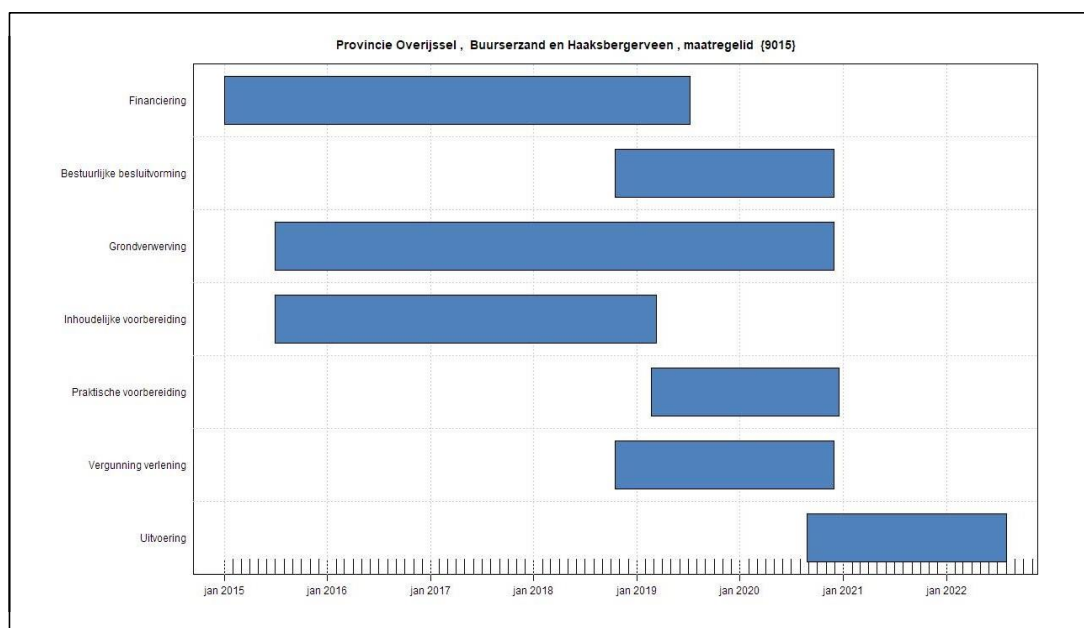
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 53 Buurserzand en Haaksbergerveen

Herstelmaatregel id: 9015

Herstelmaatregel(en):

- 9015 Is bundeling van 2166,1472,1540,1652 (H3130, H4010A, H4030, H91E0C, H7230)
 - 1472 M06b/M06c Aankoop en herinrichting landbouwenclave De Ronde Bulten, Laakmors en Steenhaar (H3130, H4010A, H4030, H91E0C)
 - 1540 M01 Verondiepen van de Biesheuvelleiding (H3130, H4010A, H7230, H91E0C)
 - 1652 M06a Aankoop en herinrichting landbouwpercelen langs de Smitterrijweg (H3130, H4010A, H4030, H91E0C)
 - 2166 M06d Opheffen drainerende werking landbouwpercelen De Knoef (H3130, H4010A, H7230, H91E0C)

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed.

Oplossing: NA

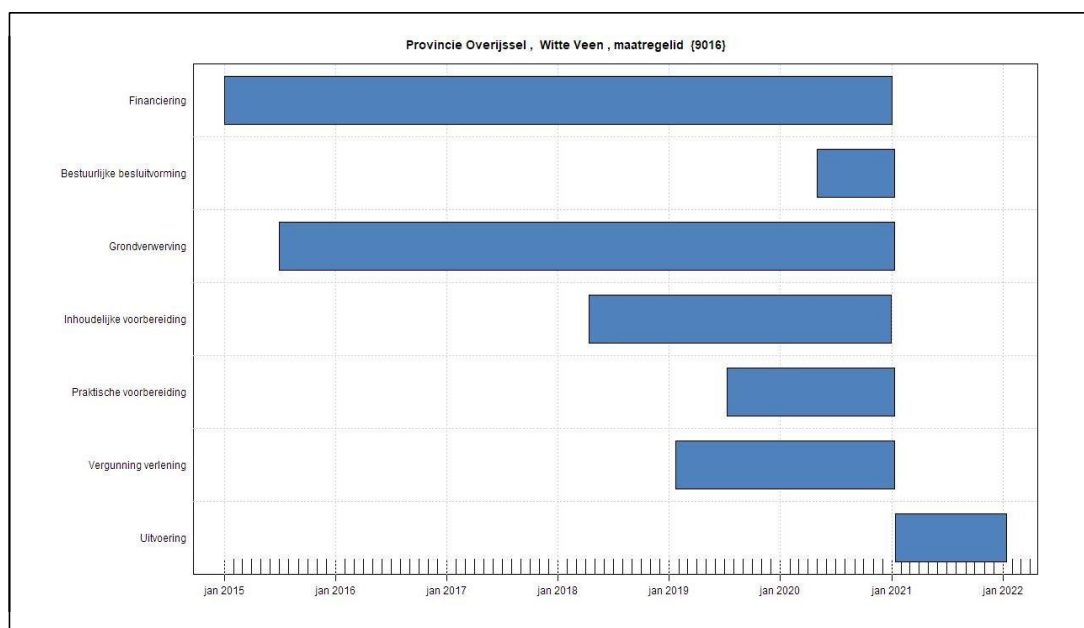
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Overijssel

Natura2000-gebied: 54 Witte Veen

Herstelmaatregel id: 9016

Herstelmaatregel(en):

- 9016 Is bundeling van 0241, 0760, 1089, 0095, 2056 (H3130, H3160, H4010A, H7110B, H91D0)
 - 0095 M02 verondiepen van de Hegebeek en inrichten percelen Jannink (H3130, H3160, H4010A, H7110B)
 - 0241 M05a Aanleg noordelijke damwand (H3130, H3160, H4010A, H7110B, H91D0)
 - 0760 M01c Vermindering ontwatering door sloten westkant begrenzing te verondiepen c.q. dempen. (H91D0)
 - 1089 M01c Vermindering ontwatering door sloten westkant begrenzing te verondiepen c.q. dempen. (H3130, H3160, H4010A, H7110B)
 - 2056 M02 verondiepen van de Hegebeek en inrichten percelen Jannink (H91D0)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Zoveel mogelijk parallel laten lopen, bijvoorbeeld RO, vergunningen, grondverwerving en voorbereiding aanbesteding.

7.7 Provincie Utrecht

Overzicht van de Natura2000-gebieden met complexe inrichtingsprojecten voor verantwoordelijk bestuursorgaan Provincie Utrecht:

Tabel 7.7.1: *Complexe projecten van de Provincie Utrecht*

Natura2000-gebied	aantal
65 Binnenveld	1
82 Uiterwaarden Lek	1
83 Botshol	1

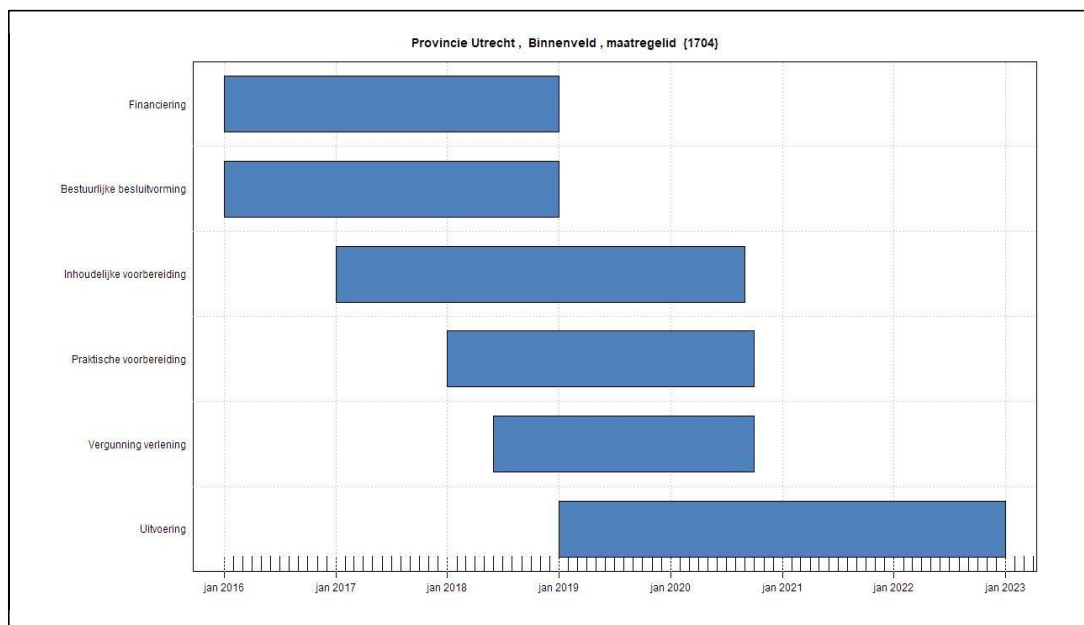
Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Utrecht

Natura2000-gebied: 65 Binnenveld

Herstelmaatregel id: 1704

Herstelmaatregel(en):

- 1704 saneren vuilstorten (H7140A)

Prognose: Maatregel wordt niet tijdig uitgevoerd.

Oplossing: Er wordt permanent gewerkt aan deze twee ingewikkelde saneringen

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Utrecht

Natura2000-gebied: 82 Uiterwaarden Lek

Herstelmaatregel id: 1063

Herstelmaatregel(en):

- 1063 2. maatregel tegen erosie De Horde (H6120)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

Bevoegd bestuursorgaan: Provincie Utrecht

Natura2000-gebied: 83 Botshol

Herstelmaatregel id: 2143

Herstelmaatregel(en):

- 2143 graven petgaten in combinatie met aanvoer van oppervlaktewater via slenken/stroken-plaggen. (H7140B)

Afgerond: Project is reeds afgerond, geen planningsgrafiek

Prognose: Maatregel naar verwachting tijdig gereed (reeds afgerond)

Oplossing: NA

Bijlage 8: Voortgang onverwachte ontwikkelingen veldbezoeken 2016 - 2020

Ook bij de veldbezoeken van 2016 tot en met 2020 zijn onverwachte ontwikkelingen geconstateerd waarop acties moesten worden ondernomen. Hieronder staat de huidige stand van zaken wat betreft onverwachte ontwikkelingen van voor 2021 voor zover er nog acties moesten worden afgerond.

Voortgang onverwachte ontwikkelingen 2020

1)	027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	Provincie Drenthe
Onverwachte ontwikkeling:	<p>Op basis van het veldbezoek 2020 en de informatie van de beheerder wordt geconcludeerd dat de aanwezige habitattypen binnen het beheer van Staatsbosbeheer in het Drents-Friese Wold in kwaliteit onder druk staan. Extreem droge perioden in combinatie met een aanhoudende stikstofdepositie en toenemende recreatiedruk met betreding van habitattypen alsmede vertrapping van Vogelrichtlijnsoorten vermoeilijken de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Deze ontwikkeling ligt niet in lijn met het beheerplan. Naar de soorten die onder druk staan wordt onderzoek uitgevoerd.</p> <p>Staatsbosbeheer vraagt wederom aandacht voor de steeds toenemende maatschappelijke druk om activiteiten en evenementen toe te staan die negatieve effecten opleveren op kwetsbare vegetaties, habitattypen en VHR-soorten. Dezelfde zorg geldt voor de toenemende recreatieve druk in het gebied.</p>		
Actie in 2021	<p>Stikstof Gezien de diffuse bron van stikstofdepositie gaat Drenthe er van uit dat de stikstofdepositie op basis van de ingezette rijksmaatregelen via de WSN, en straks uitgevoerd in de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, voldoende daalt om de druk op natuurgebieden voldoende te verminderen.</p> <p>Recreatie Voor Recreatie zitten we dit jaar in een bijzonder coronajaar waardoor de drukte groter is dan anders, en in bijzonder gedrag. Ondanks verbodsbepalingen worden regels overtreden, waardoor enkel handhaving kan helpen. Voor wat betreft corona en de hoge recreatiedruk is de verwachting dat bij inperken van de infectiegraad, er bij meer maatschappelijke vrijheid minder druk op de Natuurgebieden zal optreden. De provincie zal dit knelpunt in de evaluatie van het Natura 2000 beheerplan meenemen om in samenhang met Vrije tijds-economie te onderzoeken wat oplossingen kunnen zijn.</p>		
Voortgang 2021	<p>Op basis van het veldbezoek 2021 zijn er het afgelopen jaar geen opvallende veranderingen binnen de habitattypen opgetreden. De aanhoudende ammoniakdepositie die in het gebied neerdaalt baart de beheerder nog steeds zorgen.</p> <p>De beheerder ziet positieve effecten voor habitattypen en Vogelrichtlijnsoorten van het toepassen van zonering in recreatie in de Kale Duinen. De soorten worden minder verstoort, wat leidt tot meer broedsucces. Dit zet de beheerder graag voort.</p>		
2)	032	Mantingerzand	Provincie Drenthe
Onverwachte ontwikkeling:	<p>Op basis van het veldbezoek 2020 en de informatie van de beheerder wordt geconcludeerd dat de aanwezige habitattypen binnen het bezit van</p>		

		Natuurmonumenten in kwaliteit onder druk staan. Extreem droge perioden in combinatie met een aanhoudende stikstofdepositie is in het veld terug te zien in de vorm van toenemende vergrassing en opslag. Ook lijkt er een afname te zijn van kritische fauna-soorten. Gezien dit deels typische soorten zijn, zou dit de achteruitgang in kwaliteit van de habitattypen bevestigen. Uit de resultaten van de faunakaractering van 2020 zal blijken of het beeld van afname van de typische soorten klopt.	
Actie in 2021		<p>Stikstof</p> <p>Gezien de diffuse bron van stikstofdepositie gaat Drenthe er van uit dat de stikstofdepositie op basis van de ingezette rijksmaatregelen via de WSN, en straks uitgevoerd in de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, voldoende daalt om de druk op natuurgebieden voldoende te verminderen.</p> <p>Vermindering biodiversiteit habitattypen.</p> <p>De provincie beoordeelt in samenwerking met Natuurmonumenten of de faunakaractering van 2020 ook daadwerkelijk een negatief beeld laat zien ten opzichte van eerdere inventarisaties.</p>	
Voortgang 2021		Het afgelopen jaar hebben zich geen grote wijzigingen voorgedaan. De habitattypen staan zowel in oppervlak als in kwaliteit onder druk te wijten aan de stikstofdepositie en de droge zomers. De kwaliteit van habitattypen staan wel degelijk onder druk door de aanhoudende hoge mate van opslag en vergrassing. De afname in kwaliteit is bevestigd in de in 2020 uitgevoerde faunakaractering waar een achteruitgang van typische faunasoorten is gemeten. De beheerder ziet geen afname van gevolgen van stikstofdepositie. Er is nog overmatig sprake van vermessing, verzuring en verdroging. De verwachte daling als gevolg van de stikstofaanpak tot op heden lijkt niet op te treden. Dit baart de beheerder zorgen en vraagt om de inzet van extra beheer.	
3)	043	Wierdense Veld	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		Het Wierdense Veld verdroogt. Er zijn maatregelen nodig om verdere achteruitgang van het hoogveen tegen te gaan.	
Actie in 2021		In 2021 worden de interne maatregelen in uitvoering gebracht. Ten aanzien van het externe maatregelenpakket wordt in het eerste half jaar van 2021 een besluit genomen over het hervatten van het gebiedsproces om zo te komen tot een inrichtingsplan voor de externe maatregelen	
Voortgang 2021		De provinciale verkenning naar de combinatie drinkwaterwinning en instandhoudingsdoelstellingen van het Wierdense veld is afgerond. Hier is gekozen om drinkwaterwinning in de omgeving van het Wierdense veld niet te verminderen. Wel wordt er 180 ha extra bufferzone aangelegd. Vanaf augustus worden interne maatregelen uitgevoerd, zoals het dichten van lekken in oude veenputten en verwijderen van bomen.	
4)	046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		verdroging van het gebied is een aandachtspunt.	
Actie in 2021		Het veldbezoek benadrukt dat het uitvoeren van hydrologische herstelmaatregelen in Bergvennen & Brecklenkampse veld hoge prioriteit heeft. We leggen in 2021 de nadruk op de vaststelling van het inrichtingsplan en PIP.	
Voortgang 2021		Verscheidene maatregelen (belemen poel, boskap, verontdiepen sloten, uitbreiding habitattypen) zijn meegenomen in het inrichtingsplan. Definitief	

		ontwerp moet nog worden uitgewerkt. Met de voorgenomen hydrologische maatregelen zal meer gebufferd grondwater toestromen. In de vegetatie in de slenken zal daardoor ook het aandeel van soorten van gebufferde condities groter worden; De waterstand in met name het Ronde ven is dit jaar zeer hoog. Het is van belang meer te kunnen sturen in condities. Ook de uitlaat van water bij de vennen is van belang.	
5)	053	Buurserzand & Haaksbergerveen	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		Verdroging is het grootste probleem in het gebied. Het veldbezoek benadrukt dat het uitvoeren van hydrologische herstelmaatregelen in het Haasbergerveen hoge prioriteit heeft. Partijen (provincie, gemeente, SBB) hebben afgesproken dat er wordt gestreefd naar een snellere uitvoering van maatregelen.	
Actie in 2021		In 2020 is voor het Haaksbergerveen gewerkt aan de ontwikkeling van een hydrologisch model en een ecologisch toetsingskader. Dit zal naar verwachting in 2021 worden afgerond. Op basis hiervan worden de hydrologische herstelmaatregelen nader uitgewerkt.	
Voortgang 2021		Voor het Buurserzand en het noordelijk deel van het Haaksbergerveen is het inrichtingsplan uitgewerkt en komt dit op korte termijn in uitvoering. Voor het zuidelijke deel van het Haaksbergerveen (Hoogveen) wordt nog steeds gewerkt aan een hydrologisch model (en ecologisch toetsingskader). Partijen (provincie, gemeente, SBB) hebben afgesproken dat er wordt gestreefd naar een snellere uitvoering van maatregelen.	
6)	055	Aamsveen	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		Verdroging is een probleem waardoor de ontwikkeling van habitattypen onder druk staat.	
Actie in 2021		Voor het Aamsveen is een inrichtingsplan opgesteld. De maatregelen in de laagzone en Glanerbeek komen op korte termijn in uitvoering. Voor de maatregelen in het hoogveen wordt grensoverschrijdend met Duitse partners een LIFE-aanvraag voorbereid.	
Voortgang 2021		De maatregelen voor herstel lagg-zone en Glanerbeek starten na de zomer (2021). Voor de uitvoering van maatregelen in het Herstellend hoogveen en maatregelen aan Duitse zijde (Ambtsven) is een Life-aanvraag ingediend. Aanvraag is in eerste instantie afgewezen, maar wordt dit najaar opnieuw ingediend. Uitsluitel over honorering aanvraag komt circa maart 2022.	
7)	131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:		Eikensterfte is een probleem.	
Actie in 2021		Onderzoek naar de oorzaak loopt door en zou ook specifiek voor groeiplaatsen in de Loonse en Drunense duinen plaats moeten vinden. Een onderzoek naar de effectiviteit van steenmeel zou hier ook passend zijn.	
Voortgang 2021		De eikensterfte blijft een probleem, vooralsnog zijn er geen passende maatregelen om dit probleem op te lossen met de huidige stikstofdepositie. Het is dus voor deze habitattypen van groot belang dat de stikstofdepositie daalt en om te onderzoeken wat de effecten van het (lage) grondwaterpeil op het systeem zijn.	

8)	132	Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	Populatie Pimpernelblauwtje staat onderdruk. Habitattype Glashaverhooiland staat deels onder druk.		
Actie in 2021	De populatie pimpernelblauwtjes en de gastheermierenpopulaties worden ook in 2021 gemonitord. De lopende experimenten ter versterking van de waardplantpopulatie worden voortgezet. Maatregelen ter versterking van de waardplantpopulaties zijn in uitvoering en worden voortgezet. Voor het onderdruk staande deel van het habitattype is een alternatieve locatie gevonden waarover afspraken met de gebruiker gemaakt gaan worden zodat het habitattype zich hier verder kan ontwikkelen.		
Voortgang 2021	De sterke afname van de populatie van het Pimpernelblauwtje is gestopt. Inmiddels is onderzoek gestart naar de maatregelen om de condities van de waardplant te verbeteren (oa toepassen steenmeel). De kwelsituatie is nog altijd niet optimaal. Voor de aangewezen soort Pimpernel blauwtje is blijvende inspanning nodig om de vlinder te behouden en zich te laten uitbreiden over het gebied.		
9)	133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	Belangrijke bedreigingen voor zeer zwakgebufferd ven is toevoer van nutriënten door bladinvallende en aanwezigheid ganzen. Zorgelijk is ook dat de bomen rondom het ven er slecht uit zien, niet alleen de eiken maar ook de dennen hebben kale takken. Eikensterfte is een probleem en op steeds meer locaties zijn ook sparren en dennen minder vitaal. Zolang de stikstof depositie niet afneemt, is de verwachting dat dit herstel zeer moeilijk is.		
Actie in 2021	Onderzoek naar oorzaken en de effectiviteit van het aanbrengen van steenmeel loopt door. Ondertussen is het ook van belang te zorgen voor nieuwe aanwas van jonge bomen. Maatregelen om de aanvoer van extra nutriënten naar vennen te verminderen blijven noodzakelijk.		
Voortgang 2021	(hydrologische) maatregelen in het huisvennencomplex zijn nodig om hoogveenvorming te stimuleren en tevens de isoetiden-vegetaties te behouden. Het uitbreiden van stuifzandheide door het kappen van (steeds kleine stukken) (naald)bos heeft veel potentie en gaat tevens verdamping tegen in het deelgebied.		
10)	135	Kempenland-West	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:	De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in de in 2020 bezochte delen van het Natura 2000-gebied KEMPENLAND-WEST wijkt als gevolg van de aanhoudende droogte af van de verwachte ontwikkeling. Hierdoor komen habitattypen en soorten van vooral de vochtige heide, het hoogveenbos en de vennen in de knel en wordt het verzurende en vermestende effect van stikstofdepositie versterkt.		
Actie in 2021	De verdroging van de Neterselse heide zal in 2021 in het kader van een herstelproject van de Natte Natuurparel De Utrecht door Waterschap De Dommel worden aangepakt. Voor de Landschotse heide zijn al eerder maatregelen uitgevoerd en zal met het waterschap worden bekeken welke mogelijkheden er		

		zijn om meer water vast te houden in aangrenzende landbouwgebieden, opdat beregening noodzaak ook minder wordt.	
Voortgang 2021		De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in de in 2021 bezochte delen van het Natura 2000-gebied KEMPENLAND-WEST wijkt niet af van de verwachte ontwikkeling.	
11)	136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:		Voor het Dommeldal zijn er bij de beheerder zorgen over de ontwikkeling van het leefgebied van de kamsalamander, enerzijds vanwege de aanhoudende droogte in 2018-2020 en anderzijds vanwege de aanwezigheid van exoten zoals watercrassula in de nieuw aangelegde poelen. Er kon tijdens het veldbezoek ook (nog) niet vastgesteld worden wat de effecten van de uitgevoerde hydrologische maatregelen in het Dommeldal zijn. De zorg van een verdere achteruitgang kon ondanks de maatregelen en gezien overige ontwikkelingen (zoals bv de droogte) tijdens dit veldbezoek niet weggenomen worden.	
Actie in 2021		De kamsalamanderpoelen zullen jaarlijks door de beheerder worden gemonitord om te zien of ze voldoende water bevatten. In 2020 is door het waterschap een onderzoek gedaan naar de effecten van onder andere het opzetten van het peil van de Dommel. Over het uitvoeren van deze en andere maatregelen zullen in 2021 besluiten worden genomen.	
Voortgang 2021			

Voortgang Onverwachte ontwikkelingen 2019

1)	039	Vecht en Beneden Regge	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		De kwaliteit van droge heide op met name de Lemelerberg blijft zorgwekkend. Maatregelen als het toedienen van steenmeel zijn noodzakelijk. Als gevolg van droogte gaat de kwaliteit van hoogvenen achteruit. Degelijke omstandigheden zullen in de toekomst mogelijk vaker optreden. Het is van belang dat ook bij een veranderend klimaat de habitattypen zich kunnen handhaven	
Actie in 2020		Steenmeel toedienen De bosrand om het veen wordt gekapt zodat verdere verdamping kan worden tegengegaan.	
Voortgang 2020			
Voortgang 2021			
2)	050	Landgoederen Oldenzaal	Provincie Overijssel
Onverwachte ontwikkeling:		De kwaliteit van de droge heide wordt beïnvloed door de berkenopslag die aanwezig is. Mogelijk moeten er extra maatregelen getroffen worden om de kwaliteit van de droge heide in stand te houden In het vochtig alluviale bos is sprake van verdroging door diep insnijpende berken.	
Actie in 2020		Natuurmonumenten bekijkt of het beheer met SNL-vergoedingen voldoende is om kwaliteit te in stand te houden, of dat er mogelijk extra maatregelen getroffen moeten worden	

		Om de verdrogende effecten van de beek tegen te gaan wordt bovenstrooms een knijpduiker aangelegd om zodoende piekafvoer tegen te gaan. Hiermee wordt verdere erosie en insnijding van de beek voorkomen. Vervolgens kan de beek weer verondiept worden om zodoende de hydrologie en kwaliteit van het alluviale bos te herstellen.	
	Voortgang 2020		
	Voortgang 2021	Voor behoud en kwaliteitsverbetering is het noodzakelijk om te zoeken naar verbinding en/of uitbreiding van de oppervlakte, c.q het ontwikkelen van heidevegetaties in de nabijheid. Natuurmonumenten onderzoekt of enige uitbreiding mogelijk zou zijn door een stukje aanvullende boskap.	
3)	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	Provincie Zuid-Holland
	Onverwachte ontwikkeling:	Uit de meest recente habitatkartering (2019) blijkt dat trilveen geheel verdwenen is, en kranswervevegetaties nagenoeg zijn verdwenen. De oorzaak voor het verdwijnen van trilveen is reeds beschreven. Kranswierwateren zijn verdwenen door invloed van voedselrijk water vanuit de vogelkolonies in de Pot.	
	Actie in 2020	Er is een overleggroep gevormd met het Hoogheemraadschap van Rijnland, Natuurmonumenten en de provincie waarin oplossingen zijn bedacht. Een daarvan is een tijdelijke noodaflaat, zodat het water richting het oosten stroomt (het gebied uit) ipv zich westwaarts verspreid (het gebied in). Daarnaast wordt gewerkt aan een structurele oplossing waarbij de Pot geïsoleerd wordt en de defosfateringsinstallatie geoptimaliseerd wordt. Voor wat betreft trilveen zijn er in 2018-2019 delen van het gebied geplagd, die zich vooralsnog goed lijken te ontwikkelen.	
	Voortgang 2020	Tijdelijke aflaat gerealiseerd en oplossingsrichtingen uitgewerkt.	
	Voortgang 2021	Plagplekken voor trilveen vertonen positieve ontwikkelingen. Waterkwaliteitsmaatregelen hebben geresulteerd in een betere waterkwaliteit in westelijk deel van het gebied, maar in het oostelijk deel treedt verslechtering op vanuit de Pot. Natuurmonumenten, waterschappen en de provincies hebben gevorderde plannen opgesteld: isolatie van de Pot, optimalisatie van de defosfatering en onderzoek naar toepassen van ijzerslib. Verwachting is uitvoering in 2022.	
3)	133	Kampina en Oisterwijkse Vennen	Provincie Noord-Brabant
	Onverwachte ontwikkeling:	Verdroging is een probleem en lijkt samen te hangen met de grote onderbemaling op landgoed de Rozephoeve en landbouwkundige diepe ontwatering op Valkeniersheuvel direct grenzend aan de Kampina. Het snel toenemend percentage eiken dat op Kampina dood is of afsterft is met >50% schrikbarend hoog. Voor eiken is een verband aangetoond met uitloging van basische bodemmineralen door zure depositie afgelopen decennia, waarbij giftig aluminium de mycorrhiza aantast, waarna plaaginsekten en droogte de verzwakte bomen verder lethaal aantasten. de omvang van de met pijpenstrootje vergraste heide is verhoudingsgewijs erg groot.	
	Actie in 2020	Over toekomstig gebruik van de Rozephoeve wordt een visie opgesteld door Land-goed de Rozephoeve en pachters, provincie, ZLTO, Natuurmonumenten en Waterschap de Dommel.	

		Naar aanleiding van onderzoek aan eikensterfte in andere gebieden in Nederland zullen passende maatregelen opgesteld worden. Omdat het begrazen onvoldoende effectief blijkt om (vergraste) droge heide te herstellen, moet een extra maatregel worden toegevoegd, bijvoorbeeld het afbranden van door pijpenstrootje gedomineerde vegetaties.	
Voortgang 2020		Projectplan omtrent de Rozephoeve loopt nog, ontwikkelingen gaan moeizaam. Hydrologisch onderzoek geeft aan dat hydrologisch herstel behoorlijke oppervlakte aan potentieel H4010 en H91E0C kan opleveren (althans qua hydrologische randvoorwaarden).	
Voortgang 2021		(Hydrologische) maatregelen in het huisvennencomplex zijn nodig om hoogveenvorming te stimuleren en tevens de isoetiden-vegetaties te behouden. Het uitbreiden van stuifzandheide door het kappen van (steeds kleine stukken) (naald)bos heeft veel potentie en gaat tevens verdamping tegen in het deelgebied	
4)	146	Sarsven en de Banen	Provincie Limburg
Onverwachte ontwikkeling:		In de noordoost oever van de Banen is veel nadrukkelijker sprake van bosopslag dan in de rest van het gebied.	
Acties in 2020		Opstarten van een kleinschalige pilot traject hoe deze ontwikkeling kan worden tegengehouden.	
Voortgang 2020		Limburgs landschap heeft via het Programma Natuur financiële middelen aangevraagd om vergelijkbare ontwikkeling zoals de Bosopslag in Sarsven en de Banen effectief aan te pakken. De methode bestaat uit het maaien van de delen waar de ontwikkeling ongewenst is. Dit heeft in 2020 plaats gevonden. Als het maaien onvoldoende is worden in 2021 als nog de boompjes handmatig verwijderd.	
Voortgang 2021			

Voortgang Onverwachte ontwikkelingen 2018

1)	028	Elperstroom	Provincie Drenthe
		Het afgelopen jaar is tegen de verwachting in geen verbetering ingetreden van de habitattypen kalkmoeras (H7230) en blauwgrasland (H6410). Het uitvoeren van de maatregelen in 2015 heeft weliswaar geleid tot een sterke vernatting in het beekdal, maar de vernatting is vooral het gevolg van stagnerend regenwater. Voldoende kwel(druk) lijkt vooralsnog niet aanwezig en er is duidelijk sprake van verzuring. Realisatie van de Natura 2000-doelstelling voor wat betreft het kalkmoeras en het blauwgrasland staat sterk onder druk.	
Acties in 2019		Op korte termijn op zoek te gaan naar alternatieve maatregelen om de achteruitgang een halt toe te roepen door middel van de volgende twee stappen: Bespoedigen uitvoering ecohydrologisch onderzoek (PAS-maatregel). Onderzoek naar eventuele aanvullende maatregelen voor behoud en ontwikkeling van blauwgrasland en kalkmoeras in de Reitma.	
Voortgang 2019		In de zomer van 2019 is een vegetatiekartering uitgevoerd, is er bodemchemisch onderzoek uitgevoerd en is het hydrologisch meetnet uitgebreid. De oplevering van deze onderzoeken wordt in februari 2020 verwacht, waarna een LESA wordt uitgevoerd. Er wordt ingezet op een oplevering van de LESA	

		inclusief voorstellen voor herstelmaatregelen in de eerste beheerplanperiode (2015-2021).	
Voortgang 2020		De voorgenoemde onderzoeken zijn uitgevoerd en opgeleverd. De LESA is in 2020 uitgezet en voor het grootste deel afgerond. In 2021 volgt de oplevering met adviezen, waarna beraden wordt hoe het herstel van het gebied ingezet wordt.	
Voortgang 2021		De lichte verbetering in kwaliteit die is gezien in 2020 van de habitattypen kalkmoeras (H7230) en blauwgrasland (H6410) lijkt door te zetten. Dat neemt niet weg dat de instandhoudingsdoelen nog steeds onder druk staan. Bovendien lijkt habitattype kalkmoeras (H7230) in oppervlakte te zijn afgenomen. In 2021 is een expertiserapport opgeleverd met informatie over het functioneren van het systeem en adviezen over een optimale inrichting. Deze bevindingen en adviezen worden vanaf najaar 2021 vertaald naar een plan voor beheer- en herstelmaatregelen	
2)	139	Deurnsche Peel & Mariapeel	Provincie Limburg
Onverwachte ontwikkeling:		Punt van zorg is het snelle verval welke zichtbaar is aan de kade langs de Helenavaart en de hier en daar lage keerhoogte.	
Actie in 2019		Enkele lagere punten in de afdamming worden in 2019 opgehoogd, voorafgaande aan de beoogde (maar nog niet ingeplande) herstel van de gehele kade.	
Voortgang 2019		Het waterschap wil een drietal aspecten in een keer doorvoeren. Daarom heeft het Waterschap Limburg het project overgenomen van Staatsbosbeheer. Het is nu niet alleen kadeherstel maar daarnaast tevens het 'beverproof' maken van de kade en het vergroten van de doorvoercapaciteit van de Helenavaart tbv landbouwirrigatie benedenstrooms. Momenteel worden er een aantal ontwerp scenario's uitgewerkt die door Royal Haskoning DHV nagerekend worden op o.a. financiële haalbaarheid. De verwachting is dat de aanpassing na broedseizoen 2020 van start kan gaan.	
Voortgang 2020		De planvorming bevindt zich in een ver gevorderd stadium. Heeft echter enige vertraging ondervonden door de onduidelijkheid of de bevoegde gezagen wel of niet een Stikstofvergunning moeten verlenen voordat begonnen kan worden met de werkzaamheden. De aanname is nu dat het herstel van de kades en het schonen van de kanalen zodat de problemen worden opgelost zullen plaats vinden na het broedseizoen in 2021.	
Voortgang 2021			
3)	130	Langstraat	Provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:		De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen (blauwgraslanden (H6410) en kalkmoerassen (H7230)) in dit Natura 2000-gebied lijkt achteruit te gaan. Dit wordt waarschijnlijk niet (alleen) veroorzaakt door stikstofdepositie, maar gebrek aan kwel in de wortelzone zorgt voor verdere verzuring van waardevolle blauwgraslanden en kalkmoerassen.	
Actie in 2019		Maatregelen gericht op hydrologisch herstel om kwel in de wortelzone te herstellen zijn noodzakelijk om de blauwgraslanden en kalkmoerassen te behouden/herstellen.	
Voortgang 2019		Door een grootschalig vernattingsproject moet er weer kwel in de wortelzone gebracht worden, o.a. door verhogen van het peil van het afwateringskanaal	

	dat midden door het gebied heen loopt. De planfase van dit project loopt ten einde en in 2020 wordt begonnen met de uitvoering.
Voortgang 2020	Uitvoering van het genoemde plan is opgestart. Separaat hiervan wordt gekeken in hoeverre een genetisch onderzoek naar de populatie gele zegge (H7230) noodzakelijk/wenselijk is.
Voortgang 2021	

Voortgang onverwachte ontwikkelingen 2017

1)	103	Nieuwkoopse plassen de Haeck	provincie Zuid-Holland
Onverwachte ontwikkeling:	Bij het deelgebied De Haeck (trilveen (H7140B)) en het deelgebied de schraallanden aan de Meije (blauwgrasland (H6410)) is de achteruitgang nog niet gestopt.		
Actie in 2017	<p>De Haeck: Provincie en Natuurmonumenten zetten een onderzoek op naar reden waarom kwaliteit van het trilveen achteruit gaat. Komt dit door stikstofdepositie, of spelen andere factoren een rol zoals bodem en grondwaterkwaliteit/kwantiteit? De uitkomsten van dit onderzoek moeten leiden tot een beheerstrategie om de achteruitgang te stoppen.</p> <p>Schraallanden aan de Meije: Door bodemdaling in de omgeving zijn deze schraallanden ten opzichte van de omgeving hoger komen te liggen. Hierdoor verliezen de schraallanden grondwater in plaats van dat zij het ontvangen. Als PAS-maatregel is een pilot herfst/winterinundatie gestart. Hierbij worden de gronden tijdelijk onder water gezet. Het mechanisme daarbij is dat de gronden enige tijd overstromen met "calciumrijk" oppervlaktewater, waardoor de grond gevoed wordt door kalk en andere basen. De pilot wordt in 2017 afgerond en de resultaten zijn nog niet opgeleverd. Met de resultaten van deze pilot zal naar een integrale oplossing gezocht worden om de achteruitgang van het habitatype te stoppen.</p>		
Voortgang 2018	<p>De Haeck: voor het onderzoek dient er nog een veldmeting in aankomende winter (2018/2019) plaats te vinden. De resultaten van het onderzoek worden eind maart 2019 verwacht waarna een beheerstrategie opgesteld kan worden om de achteruitgang te stoppen.</p> <p>Schraallanden aan de Meije: resultaat inundatieproef. Hoofdconclusie van het eindrapport is dat de resultaten van de inundatieproef niet evident expliciet zijn. Kortgezegd betekent dit dat, hoewel er wel aanwijzingen voor zijn, nu niet met stelligheid kan worden geconcludeerd dat inundatie leidt tot het stoppen van achteruitgang van de kwaliteit van Blauwgrasland vóór het einde van de eerste beheerplanperiode (2021). Dit is toe te schrijven aan het feit dat het peilbeheer gedurende de proef niet optimaal is uitgevoerd. N.a.v. deze conclusies wordt voorgesteld om de inundatieproef uit te breiden naar een grotere oppervlakte voor een periode van 2-3 jaar omdat er voldoende aanleiding is om aan te nemen dat inundatie een positief effect heeft op de kwaliteit van de Schraallanden. Hierover vindt momenteel overleg plaats.</p>		
Voortgang 2019	<p>Het onderzoek naar trilveen in de Haeck is afgerond. Hieruit blijkt dat de buffercapaciteit van de Haeck is afgenomen en de voedselrijkdom is toegenomen. Verzuring als gevolg van stikstofdepositie heeft daarbij zeer waarschijnlijk een belangrijke rol gespeeld. In het kader van de gebiedsgerichte aanpak zullen stikstofbronnen worden verminderd. De auteurs van het rapport zien nog mogelijkheden om trilveen in de Haeck te herstellen/ontwikkelen.</p> <p>Naar aanleiding van de onvoldoende eenduidige resultaten van de inundatieproef is besloten om (voortuitlopend op de tweede beheerplanperiode) een</p>		

	aantal percelen in de Meijegraslanden geschikt te maken voor blauwgrasland-ontwikkeling. Hierbij wordt aangesloten bij de inrichting van het NNN in de Meijegraslanden. Het gebiedsproces hiervoor is opgestart.
Voortgang 2020	Stikstofdepositie wordt aangepakt via de gebiedsgerichte aanpak stikstof (waarin ook bodemdaling wordt meegenomen). Nieuwe plaglocaties voor trilveen lijken zich gunstig te ontwikkelen. Verdere maatregelen worden opgepakt via de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Deze is eind 2020 opgestart. Het inrichtingsplan voor de Meijegraslanden is gereed. De uitvoering heeft echter vertraging opgelopen. In 2021 wordt hierover een bestuurlijke beslissing genomen, waarna met de uitvoering gestart kan worden.
Voortgang 2021	Plagplekken voor trilveen vertonen positieve ontwikkelingen (o.a. vestiging groenknolorchis) Er wordt gewerkt aan betere inrichting van de bufferzone, een voorstel voor een sifon/retourpomp is ingediend voor programma natuur (als onderdeel van groter project). Staatsbosbeheer werkt aan een investeringsplan welke eind 2021 gereed moet zijn, en welke moet leiden tot een integraal ecohydrologisch inrichtingsplan

Voortgang onverwachte ontwikkelingen 2016

1	021	Lieftingbroek	provincie Groningen
Onverwachte ontwikkeling:	Er zijn PAS-maatregelen uitgevoerd die waren gericht op hydrologisch herstel om de verdroging van de bossen te stoppen. Door deze maatregelen is het habitatype H9160A te nat geworden.		
Actie in 2016	Aanvullende maatregelen moeten de te hoge waterstanden opheffen.		
Voortgang 2017	De beoogde aanvullende maatregel waarmee het waterpeil beter gereguleerd kan worden zal naar verwachting eind 2017 of begin 2018 uitgevoerd worden.		
Voortgang 2018	In 2018 is er een verstelbare duiker geplaatst waardoor het waterpeil in het gebied beter gereguleerd kan worden. Indien er sprake is van een te hoge waterstand kan er ingegrepen worden. Het knelpunt is hiermee opgelost.		
Voortgang 2019			
Voortgang 2020			
Voortgang 2021			
2)	028	Elperstroomgebied	provincie Drenthe
Onverwachte ontwikkeling:	Na aanpassing van hydrologie bleef er water op het maaiveld staan doordat er nog drempels in het veld aanwezig waren. Regenwater stagneerde en inundeerde de habitattypen H6410 en H7230.		
Actie in 2016	Een nadere detailontgraving was nodig die de nog bestaande obstakels voor de afvoer van overtollig regenwater moest wegnemen.		
Voortgang 2017	Dit is in het najaar van 2016 uitgevoerd. Het veldbezoek van 2017 inclusief de ervaring van de beheerder gedurende het jaar laat zien dat de maatregel effectief is geweest. Daarmee is de onverwachte ontwikkeling opgelost.		
Voortgang 2018			
Voortgang 2019			
Voortgang 2020			
Voortgang 2021			

3)	057	Veluwe	provincie Gelderland
Onverwachte ontwikkeling:	In H2310 en H2330 lijken herstelmaatregelen niet effectief genoeg. Grijs kronkelsteeltje gaat weer snel domineren. Typische soorten komen daardoor in de knel.		
Actie in 2016	In 2017 wordt er een onderzoek opgestart naar de trends in H2310 en H2330. Als de uitkomsten van dit onderzoek er aanleiding voor geven, wordt het Deskundigenteam Droog zandlandschap gevraagd te adviseren over de mogelijkheden tot het nemen van effectieve herstelmaatregelen		
Voortgang 2017	Inmiddels is een onderzoek naar de trends gestart. Het onderzoek vindt in 2017 en begin 2018 plaats. De resultaten worden in de 1e helft van 2018 verwacht. Deze worden in een brede groep deskundigen besproken en indien nodig worden aanvullende herstelmaatregelen geformuleerd.		
Voortgang 2018	Het onderzoek naar de trends in H2310 en H2330 is afgerond en met deskundigen besproken. De conclusie is dat naast de bestaande maatregelen ook kleinschalige plaggen als herstelmaatregel nodig is, waarbij maatwerk belangrijk is voor het behoud van de korstmosvegetaties. Verder is aangegeven dat voor duurzaam behoud en herstel een afname van de stikstofbelasting noodzakelijk is. Door de provincie zal kleinschalig plaggen opgenomen worden in de gebiedsanalyse bij de volgende partiële herziening. Daarnaast zal de provincie bekijken of een plan en coördinatie op Veluwe niveau noodzakelijk is voor verdere kwaliteitsverbetering en oppervlakte uitbreiding.		
Voortgang 2019			
Voortgang 2020			
Voortgang 2021			
4)	082	Uiterwaarden Lek	provincie Zuid-Holland
Onverwachte ontwikkeling:	Stroomdalgraslanden (H6120): Bedreiging van dit habitatype door afkalving van de oever. Er dreigt een vermindering van het oppervlak van het habitatype, daar dit type zulke specifieke standplaats eisen heeft en daarom moeilijk elders te ontwikkelen is.		
Actie in 2016	Er is een aantal oplossingsrichtingen bedacht om de oeververdediging te verbeteren bij de Horde. Het oorspronkelijke plan was erg duur. Inmiddels is er nieuw inzicht en verwacht wordt dat de uitvoering goedkoper kan en binnen het beschikbaar gestelde bedrag mogelijk is. Dit wordt op dit moment uitgezocht.		
Voortgang 2017	De oplossingsrichtingen worden verder uitgewerkt. Hierbij wordt naast de technische uitwerking ook gekeken hoe reëel de oplossing is qua uitvoering, uitgave versus ha ect. Indien de recent ingeschatte kosten correct zijn, kan over gegaan worden op de uitvoering.		
Voortgang 2018	De provincie is van plan om op korte termijn de erosiebestrijding bij de Horde aan te pakken. In januari 2019 zal een projectleider een uitvraag doen om een uitwerking en kostenraming op te stellen voor een technisch aanpak van de erosie bij De Horde.		
Voortgang 2019			
Voortgang 2020			
Voortgang 2021			

5)	137	Strabrechtse Heide & Beuven	provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:		In het Beuven (H3110) bedreigen de hoge waterstanden in de zomer het habitattype. De hevige regenval en hagelbuien in juni, en aanhoudende regen in juli hebben ervoor gezorgd dat het waterpeil in het Beuven-Noord veel hoger staat dan de normale zomerstand. Als gevolg hiervan is een sterke algenbloei opgetreden, waardoor de watervegetaties dreigen af te sterven	
Actie in 2016		Er zijn direct maatregelen genomen om het venpeil te laten dalen. Deze maatregelen zijn in de loop van zomer/najaar 2016 uitgevoerd. In het najaar van 2016 is ook een overleg gestart tussen betrokken (water-)beheerders om dit soort incidenten in de toekomst te voorkomen.	
Voortgang 2017		Om aantasting van het habitattype H3110, als gevolg van zomerse hoogwaters na piekbuien, in de toekomst te voorkomen, is een escalatieladder opgesteld. Daarin zijn afspraken gemaakt tussen terreinbeheerders, waterschappen en provincie over peilverlaging op en waterafvoer van het Beuven. Mocht de situatie zich weer voordoen, kan er direct gehandeld worden	
Voortgang 2018			
Voortgang 2019			
Voortgang 2020			
Voortgang 2021			
6)	141	Oefelter Meent	provincie Noord-Brabant
Onverwachte ontwikkeling:		Glanshaverhooiland (H6510A): De vegetatie voldoet niet aan de verwachting op basis van het habitattype. De vegetatie lijkt verruigd, maar er is geen trendanalyse gedaan. In 2008, bij de kartering, was er ook al 25% brandnetel gekarteerd.	
Actie in 2016		Door het uitvoeren van herstelmaatregelen (uitmijnen), zoals nu al is opgenomen in de gebiedsanalyse, blijft het habitattype behouden.	
Voortgang 2017/ 2018		Voor het herstelbeheer is een bodemchemisch onderzoek (onderzoek naar uitmijnen) uitgevoerd. Dat stond al geprogrammeerd. Door Staatsbosbeheer wordt sinds najaar 2017 een uitmijnbeheer (maaien en afvoeren met aanvullende mineralengift) toegepast. Een deel van de oeverzone waar het habitattype op ligt is in eigendom bij Rijkswaterstaat. Het beheer van deze oeverzone wordt door Rijkswaterstaat aanbesteed. Op dit moment is het beheer (en dus van een deel van het habitattype) niet duurzaam geregeld. Voorlopig neemt Staatsbosbeheer deze zone mee in haar maaibeheer.	
Voortgang 2019		Het uitmijn/maai-beheer wordt voortgezet op de strook langs de Maas, waar potentie voor glanshaverhooiland is aangetoond.	
Voortgang 2020		Geen wezenlijke veranderingen ten opzichte van de voortgang in 2019.	
Voortgang 2021			

Disclaimer bij Landelijke Monitoringsrapportage Natuur 2021

Deze rapportage over de voortgang van de uitvoering van de PAS-herstelmaatregelen is opgesteld na de uitspraak van de Raad van State op 29 mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof. Provincies rapporteerden van 2016-2021 jaarlijks over de voortgang van de uitvoering van herstelmaatregelen. Deze feitenrapportage geeft weer wat de stand van zaken is in 2021 ten aanzien van natuurkwaliteit, en de voortgang en tijdigheid van uitvoering van herstelmaatregelen zoals deze waren vastgelegd in het PAS. Ten opzichte van de vorige rapportages zijn herstelmaatregelen in gebiedsprocessen en complexe inrichtingsmaatregelen in sommige gevallen verder uitgesplitst en in andere gevallen juist samengevoegd. Daarnaast is in bijlage 7 de omschrijving van de herstelmaatregelen toegevoegd. Ook heeft er een correctie plaatsgevonden op het bronbestand landschapstypes.

Dit rapport is gebaseerd op inzichten uit de volgende data: bronbestand landschapstype en Natura 2000 gebied (BIJ12 server), Habitatkartering ([AERIUS.nl](https://www.aerius.nl)), Habitattypen ([AERIUS.nl](https://www.aerius.nl)) en rapportage over voortgang uitvoering herstelmaatregelen, procesindicatoren en veldbezoeken (aangeleverd door voortouwnemers).